דבר

דבר ששי
דבר השבוע
דבר אחר
משא

דז'ה סואר׳ שווה כמו דז'ה פוול. ראיון עם מזכיר התק"ם אריק רייכמן. רן הלוי (עמ' 16)

אימת הנשיקה האלג'יראית. הפונדמנטליסטים האיסלאמיים מאיים להשתלט על אלג'יריה. דן אבידן (עמ' 18)

דבר אחר
העיתון היחיד שנותן לך זוג שדיים בכל אחד מעמודיו
אז מה אם תמיד זה אותו זוג שדיים

דבר יום שישי י"ב באלול תשנ"ד 19.8.94 גליון 21333 — 56 עמודים, המחיר 3.70 ש"ח (כולל מע"מ) באילת 3.00 ש"ח

פרס ידון ברצועה עם ערפאת בתיקון האמנה הפלסטינית

זהו הביקור הראשון של אישיות ישראלית בכירה ברשות הפלסטינית; פרס ידון בבקשת שעת' לאפשר בנייה מחדש בגדה של בתים שפוצצו או נאטמו

מאת מוטי בסוק

שר החוץ, שמעון פרס, ישהה היום בעזה במשך כשעה, בארבע עינים, עם יאסר ערפאת. זה הביקור הראשון של פרס בתחומי הרשות הפלסטינית מאז שקיבלו הפלסטינים לידיהם את השליטה בעזה וביריחו.

פרס וערפאת ידונו בכל הנושאים הרגישים שטרם נפתרו בין ישראל והפלסטינים, כולל נושאי בטחון, וביטול הסעיפים האנטי־ישראליים באמנה הפלסטינית. ישראל מעוניינת כי ערפאת יכנס בהקדם את המועצה הלאומית הפלסטינית לצורך זה. עם סיום הפגישה בארבע עינים יצטרף אל פרס וערפאת שר החוץ של נורבגיה, ביורן תור גודאל. השר האורח הגיע לישראל אתמול, יחד עם סגנו אגלאנד, סגן השר הנורבגי לסיוע חוץ גאטיסאן, ובכירים במשרד החוץ הנורבגי.

מעורבות נורבגית פעילה

ביקור פרס תואם כדי לציין שנה לחתימת הסכם אוסלו בין ישראל והפלסטינים, בדיוק היום לפני שנה. כידוע הוביל הסכם זה להסכם העקרונות בין שני הצדדים. נורבגיה ושה"ח המנוח שלה, יוהאן יורגן הולסט, מילאו תפקיד מפתח בשני ההסכמים. פרס וערפאת יקיימו, מסיבת עיתונאים משותפת. מיד אחרי כן יארחו הנורבגי טריה לארסן, היום שליח מזכ"ל האו"ם לרצועת עזה, ורעייתו מונה יול, את שר החוץ פרס ופמליתו ואת שר החוץ הנורבגי ופמליתו, לארוחת צהרים בביתם בעזה.

שר החוץ הנורבגי, גודאל, יפגש הבוקר, לפני יציאתו לעזה, עם ראש הממשלה, יצחק רבין, בלשכתו בקריה בת"א.

אתמול נפגש גודאל עם פרס, בלשכתו בירושלים. האורח, שזהו ביקורו הראשון בישראל, ביקש לשמוע על ההתפתחויות בתהליך השלום, ובעיקר בערוץ הפלסטיני. פרס תיאר בפני האורח את ההתפתחויות האחרונות בכל ערוצי השלום. הוא התמקד בהתקדמות הרבה שהושגה שלשום בשיחות ועדת הקישור העליונה באלכסנדריה, בנושא העברת הסמכויות המוקדמת בחמישה תחומים אזרחיים מישראל לפלסטינים. פרס הזכיר גם נורבגיה נבחרה לעמוד בראש כוח המדינות המערביות שידריכו את צוות המשקיפים הבינ"ל בשטחי האוטונומיה. בכוח יהיו 400 משקיפים. גודאל אמר כי נורבגיה מעוניינת למלא תפקיד מרכזי יותר בתהליך השלום במזה"ת, בעיקר בנושא המים, בערוץ הרב־צדדי. נורבגיה גם מעוניינת להשתלב בהקמת רשות המים הפלסטינית בעזה. גודאל סיפר כי ארצו מתכוונת להוביל מהלך, בעצרת האו"ם הקרובה, שיביא לביטול החלטות אנטי־ציוניסטיות, רובן אנטי־ישראליות, שהאו"ם קיבל במהלך שנות קיומו. הוא הבטיח גם לבדוק מדוע חברות ישראליות, בתחומי התעופה והחלל, אינן יכולות להשתתף במכרזים של ממשלת אוסלו.

פרס: אין שלום בלי נסיגה

פרס סיפר לגודאל כי בערוץ הסורי אין התקדמות ממשית אך יש שיפור באווירה.

(המשך בעמוד 2)

מאות ליוו אתמול אחר הצהרים את הפרופסור ישעיהו ליבוביץ' בדרכו האחרונה (צילום: יצחק הררי)

הפרופ' ישעיהו ליבוביץ' הובא למנוחות

מאת מיכל גריבסקי

פרופ' ישעיהו ליבוביץ ז"ל הובא אתמול למנוחות בבית הקברות הר המנוחות בירושלים. בלווית בני משפחתו ומאות ממוקיריו מכל גווני הקשר הפוליטי. מהלך הלוויה החל בבית הלוויה בשכונת סנהדריה בירושלים. ובה נישא הספד יחיד מפי בנו, ד"ר אליה ליבוביץ'.

בדברי ההספד השווה ד"ר אליה ליבוביץ את תפיסת עולמו של אביו לשבירת לוחות הברית על ידי משה רבנו: "בשני המאורעות היתה שבירת מוסכמות שקידמה את עם ישראל".

אליה, מתימטיקאי במקצועו, הזכיר כי אביו לא זכה לקבל את פרס ישראל לפני כשנה, כשראש הממשלה יצחק רבין לא רצה להעניק לו אותו. "לפני 300 שנה היה יצחק אחר, אייזק ניוטון, שאמר שכל מה שהוא השיג היה בזכות הענקים שעל כתפיהם הוא עמד. יצחק רבין, בלי להמעיט בגודל מעלליו, הצליח לעשות את שעשה בשנה האחרונה בגלל שהוא ניצב גם כן על כתפי ענקים, כשאחד שבגבורה היה ישעיהו ליבוביץ'", אמר הבן.

במהלך הטקס לא נישאו הספדים נוספים, ככל הנראה לבקשת המנוח.

מאות הצטופפו בבית הלוויות. מוחים את זיעתם במטפחות, עמדו זה לצד זה סופרים, אנשי רוח ופוליטיקאים. בני משפחתו של ליבוביץ' ישבו אף בבית הלוויה, אשתו גרטה, שני בניו יוסף ואליה ושתי בנותיו מידה ויסכה. גם אחותו, פרופ' נחמה ליבוביץ', ישבה ולצידה נכדים ונינים רבים של המנוח. שניים מבניו של ליבוביץ', הבכור אורי והצעיר אלחנן, פרופסורים אף הם, נפטרו בשנים האחרונות מסרטן, מכה שממנה לא התאושש האב עד יומו האחרון.

אחד מחבריו הקרובים, האב מרסל דובואה ראש המנזר "ישעיהו הנביא", אמר כי "כנוצרי מאמין אני אמשיך את הידידות בינינו שהחלה לפני כעשר שנים בעולם הבא ובינתיים אני חושב שמרגישים ריקנות עצומה, אני בטוח שמעורבותו והמסר שלו ימשיכו להתקיים".

נשיא ורקטור האוניברסיטה העברית פרופ' חנוך גוטפרוינד אמר כי האוניברסיטה העברית התברכה שבין כתליה הסתובב חוקר, מורה, והוגה דעות שפעל בדרך מקורית שהיוותה מופת ועורר את תומכיו ומתנגדיו למחשבה שניה על מחשבותיהם ומעשיהם.

בהלוויה נכחו גם השר יאיר צבן, היועץ המשפטי לממשלה ד"ר מיכאל בן־יאיר, הפרופ' אבי רביצקי, ח"כ דן מרידור, ח"כ אברהם בורג, אורי אבנרי, פרופ' מיכאל ששר, שכתב עם לייבוביץ את הביוגרפיה שלו, אלעזר שטורם, הסופר יהודה עמיחי וראש עיריית ירושלים לשעבר טדי קולק, אשר העניק לליבוביץ בשעתו את פרס יקיר ירושלים.

אחרון הנפילים

מאת דניאל בלוך

ישעיהו ליבוביץ' היה אחרון הנפילים, משיירי כנסת גדולה. אחד מאותה חבורה מופלאה של אנשי מדע, הגות, חינוך וחברה, שהתקבצו סביב יסודה של האוניברסיטה העברית בירושלים.

אפשר לשייך אותו לאישים כמו מרטין בובר, גרשום שלום, אברהם פרנקל המתימטיקאי, הוגו ברגמן, בנימין מזר, נתן רוטנשטרייך ויעקב טלמון, אם להזכיר אחדים.

הם לא הסתגרו במגדלי שן של מחקר אקדמאי, הם לא הצטמצמו בדלת אמות של תחום מדעי אחד. הם היו אנשי הרנסאנס של המאה העשרים, בעלי השכלה רחבה במגוון תחומים. שום דבר מדעי תרבותי ואנושי לא היה זר להם. הם היו מעורבים בחברה, בפוליטיקה ובחינוך הנוער.

ישעיהו ליבוביץ' בלט מקרבם בהיקף הכה רחב של התעניינותו והבנתו. איש לא הבין היכן וכיצד מצא זמן לכל עיסוקיו, שאת אף אחד מהם לא הזניח. לאחר כל אלה גם נותר לו זמן לפנאי ולבידור. עד לפני שנים אחדות אפשר היה לפגוש בו גם בהצגות יומיות בבתי הקולנוע של ירושלים. גם שם לא בזבז אף רגע. כשהאורות היו חצי מעומעמים בעת הפרסומות או ה"בקרוב", הוא היה מוציא ספר מתיקו המרופט, וקורא בו, אדיש לכל הרעש סביבו.

הוא חי עם האמת שלו בבחינת "צדיק באמונתו יחיה". הוא לא ביקש למצוא חן בעיני מישהו, או להיות מקובל על הממסד. הוא אמר את דבריו התקיפים והנוקבים לא כדי לעורר מרד או מהפכה. הוא ביקש להשפיע אך ורק בדרכי שכנוע, בכוחה הבודד של המלה הכתובה או המדוברת.

שנים לא מעטות היה בבחינת קול קורא במדבר. רק מעטים הסכימו עם גישתו לשטחים, לכיבוש ולהתנהגות צה"ל כצבא כיבוש. היום מבינים יותר ויותר, כי בדברים לא מעטים צדק, אף כי אולי הפריז בסגנון שפגע ברגשות רבים.

הוא מת מות צדיקים, מיתת נשיקה, ללא יסורים, עירני ופעיל עד ליומו האחרון. למי שמאמין בהשגחה העליונה, כדאי לבחון את יחסה אליו לעומת יחסה הקשה יותר למי שחסידיו השוטים הכתירו כמשיח.

הוא ייחסר לכולנו, גם לאוהדיו וגם למתנגדיו. להם לא יהיה את מי לשנוא, עם מי להתווכח. לנו לא יהיה מי שיפרה את מחשבתנו ויכניס קמצוץ של פלפל חריף לזירת הציבור. עולמנו הרוחני נהיה עני יותר.

ראשי מרצ ביקרו את יו"ר אש"ף בלשכתו בעזה

ערפאת: ישראל הציעה לשחרר את כל האסירים בתמורה לחנינת משתפי"ם

לא ילחם בחמאס אך יפעל להפסקת פעולות הטרור נגד ישראל; דובר חמאס: "אם פירוק של אנשי חמאס מנשקם נועד לבלום את הפעולות נגד המשטר הציוני, נאבק ברשות הפלסטינית כפי שנאבקנו בכיבוש"

מאת מיכל סלע, דן אבידן והסוכנויות

יאסר ערפאת אמר אתמול כי ממשלת ישראל הציעה לו לשחרר את כל העצירים הפלסטינים מבתי הכלא הישראליים, תמורת מתן חנינה מצד הרשות הפלסטינית לכל הפלסטינים משתפי הפעולה עם ישראל. ערפאת אמר כי הוא לא נתן תשובה לישראלים בעניין הצעתם. לדבריו, רק הרשות הלאומית הפלסטינית ומכלול הקבוצות הפלסטיניות רשאים לקבל החלטה ביחס להצעה הישראלית.

לפי אומדנים של ארגון "בצלם", מגיע מספרם של הפלסטינים משתפי הפעולה עם ישראל לכ־5,000; ואילו בישראל עצורים עדיין כ־7,000 עצירים פלסטיניים.

ביקור מרצ

ראשי סיעת מרצ ביקרו אתמול את יאסר ערפאת בלשכתו בעזה. הביקור הוגדר כ"ביקור נימוסין".

בביקור השתתפו, בין היתר, חברי הכנסת רן כהן, בני טמקין, סגן השר וליד צאדק וגם מרדכי וירשובסקי.

הצורך לפעול להפסקת הפגיעות בישראלים עמד במרכז השיחה. חבר הכנסת רן כהן אמר, כי הוא שמח לא לראות חייל ישראלי בעזה, המסכן את עצמו ואחרים. חבר הכנסת טמקין הדגיש את הצורך לעשות הכל כדי לעצור את מעשי הטרור.

ערפאת אמר, כי לא יילחם בתנועת חמאס, "אך אעשה הכל כדי למנוע מהם כל מעשה טרוריסטי".

"אני מגנה מה שקורה, ועושה ככל יכולתי לעצור את האירועים, וכבר הוריתי לנקוט צעדים בנושא", אמר ערפאת.

ערפאת אמר עוד, כי כל עצורי החמאס שהיו בידי המשטרה הפלסטינית, נחקרו ושוחררו.

ערפאת התלונן בפני אורחיו, על כך שישראל מעכבת את ביצוע ההסכמים, ובראש ובראשונה את ההסכם להעברת הסמכויות בגדה המערבית, שלדברי ערפאת "היה צריך לצאת לפועל כבר לפני שלושה חודשים". ערפאת קבל גם על הקשיים שישראל מערימה על השלמת ההסכם בענייני הכספים והמסים.

ערפאת קבל עוד על הנהלים המכבידים במעברי הגבול ברפיח ובגשר אלנבי.

חבר הכנסת כהן אמר, כי יעשה לקידום ההסכמים להעברת הסמכויות ולשיפור השרותים במעבר רפיח.

התחייבות להפסקת טרור

ישראל קיבלה אתמול התחייבות בעל פה מהפלסטינים לנקוט צעדים שישימו קץ לטרור בשטחי האוטונומיה.

[illegible] המשלחת הישראלית בוועדה המשותפת שב והדגיש ראש הצוות הפלסטיני, נביל שעת', את רצונם של שני הצדדים לשמור על הבטחון בעזה וביריחו. עמיתו בשיחות, שר החוץ שמעון פרס, ראה בדבריו של שעת' התחייבות מצד הפלסטינים לבלום את הטרור.

שעת' מתח ביקורת על דבריו של ראש הממשלה יצחק רבין, שהתייחס לטרור של חמאס.

"גם לאחר 27 שנות כיבוש כוחני, לא הצליחו הישראלים לבלום את ההתנגדות הפלסטינית. כיצד אנו נצליח, עם המשאבים הדלים שבידינו?", אמר שעת'.

חמאס מזהיר

דובר חמאס, איברהים גושה, הזהיר את המשטרה הפלסטינית מפני פירוק אנשי הארגון מנשקם, בהודעה ששידר אתמול הרדיו הממלכתי של אירן.

"אם פירוק של אנשי חמאס מנשקם נועד לבלום את הפעולות נגד המשטר הציוני, העם הפלסטיני יאבק ברשות הפלסטינית כפי שהוא נלחם בכיבוש", אמר גושה, בשיחה טלפונית מרבת עמון.

הוא טען כי "המשטרה הפלסטינית עומדת להפוך למגן המשטר הציוני, כדוגמת צבא דרום לבנון". "אז יגיב העם הפלסטיני ויאבק במשטר הציוני ובאנשיו של יאסר ערפאת", הוסיף. דבריו נאמרו בעקבות הצהרתו של הממונה על תיק התרבות ברשות הפלסטינית, יאסר עבד ראבו, שאמר ביום ב' כי גובש לוח זמנים לפירוק האזרחים הפלסטיניים מנשקם.

עצורי חמאס

ארבעה מפעילי חמאס שנעצרו בתחילת השבוע היו אתמול עדיין במעצר ולדברי נציגים של ארגונים לזכויות האדם הם מוחזקים בתנאים הולמים.

הארבעה הם נאצר עבדו וכמאל אל־לוח משכונת צברא בעזה וכן סמעאן עטאללה ותייסיר אל־בתניג'י משג'עיה שבעזה.

נציגים של הארגון הבין־לאומי לסולידריות, הארגון הערבי לזכויות האדם ונציגים של מרכז המידע הפלסטיני ביקרו אתמול את ארבעת העצורים בתאי המעצר שלהם בכלא המרכזי של עזה ועמדו מקרוב על תנאי המאסר.

בשם קבוצת הבקור אמרו אתמול נציג הארגון הבין־לאומי לסולידריות, עורך הדין יוסף אל־חוראני ונציג מרכז המידע הפלסטיני, אסעד יונס, כי תנאי המעצר עומדים באמות מידה בין־לאומיות והומניטריות.

העצורים אינם סובלים מענייני בריאות וקרוביהם בקרו אותם.

לדברי נציגי הארגונים האלה אמר להם הממונה על החקירה כי הם נחקרו על פעילותם בתנועת חמאס ועל הקשר שלהם לפעולות הצבאיות של ארגון עז אדין אל קסאם בשבוע האחרון.

לדברי הממונה על החקירה הם יוחזקו במעצר עד אשר יתברר כי אין להם קשר לפעולות האלה או להפך, עד שיוכח שיש קשר, ואז יינקטו הצעדים הדרושים.

מחבל נהרג בהתקלות עם צה"ל בדרום לבנון; 2 חיילים נפצעו

מאת און לוי

מחבל נהרג בהיתקלות עם כוחות צה"ל וצד"ל בגזרה המערבית של אזור הביטחון בדרום לבנון. בהיתקלות נפצעו באורח קל שני חיילי גבעתי. נראה, כי כוונת המחבלים היתה לחטוף חיילים.

אתמול סמוך לשעה 14.10, בעת ששיירה של יחידת הקישור ללבנון עשתה דרכה למוצב צד"ל שעל גבול אזור הביטחון בגזרה המערבית, סמוך לחוף הים, התפוצץ מטען חבלה שהוטמן בצד הדרך. חיילי הכוח ירדו מיד מכלי הרכב ופתחו באש לכל הכיוונים. מיד לאחר מכן פתחו בסריקת אתר מיזור המטען. כתוצאה מהפיצוץ נפצעו שני חיילים שאבטחו את השיירה.

למקום האירוע הוזעקו כוחות תגבור גדולים. מפקד גדוד של צבא דרום לבנון שהגיע למקום זיהה את אחד המחבלים שהסתתר בצד הדרך, פתח לעברו באש והרגו. כוחות של צה"ל וצד"ל המשיכו בסריקת האזור, במטרה לאתר מחבלים נוספים. יש לציין כי רדיו חיזבאללה דיווח כי שלושה מאנשיו נהרגו בפעולה ולוחם נוסף נפצע תשבה.

קצינים בכירים של יחידת הקישור ללבנון הגיעו למקום והחלו מיד בחקירת האירוע. גורם בכיר בפיקוד הצפון אמר אמש כי נראה שהמחבלים התכוונו לחטוף חיילים מהשיירה לאחר שהמטען התפוצץ. לדבריו, "יש הרבה סימני שאלה לגבי הפיגוע. אנו לומדים את הפרטים ונסיק את המסקנות והלקחים הנדרשים."

הגזרה המערבית של אזור הביטחון נחשבת זה שנים הגזרה השקטה יותר של אזור הביטחון. מספר האירועים וניסיונות הפיגוע בה נמוך מאוד יחסית לגזרה המזרחית.

פגזי מרגמה

אתמול בבוקר נורו כ־15 פגזי מרגמה לעבר הגזרה המערבית של אזור הביטחון. לא היו נפגעים. לדברי מקורות בלבנון, צה"ל הגיב בירי של כ־25 פגזים מטנקים המוצבים באזור. המקורות הוסיפו כי מירי אחר של צה"ל וצד"ל בגזרה המזרחית נפצע באורח קל אזרח לבנוני.

לאחר 6 שנים ואינספור הליכים משפטיים, קיבלו אתמול מורשעי האונס בשומרת עונשי מאסר בפועל. הצעירים ובני משפחותיהם היו המומים. עמ' 12 (צילום: דודו ארם)

המלך חוסיין החליט להעניק סיוע ל"כוח באדר" של המשטרה הפלסטינית ברצועה

עד לפני כמה חודשים היתה חטיבה זו כפופה למטכ"ל הירדני

מאת דן אבידן

המלך חוסיין הורה אתמול לראש ממשלתו, עבד אל־סלאם מג'אלי, להקצות כספים, כוח אדם ואמצעי אימון לחיילי "כוח באדר" מהמשטרה הפלסטינית, המוצבים כיום באזור רצועת עזה.

באיגרת ששלח המלך לראש הממשלה הוא אומר כי נקט צעד זה נוכח המצוקה הכספית שבהם נתונים השוטרים הפלסטינים מ"כוחות באדר", הנוהגים לעזיבת שוטרים את יחידותיהם ולמצב קשה. המלך קרא לראש הממשלה לפרוש את חסות הממשלה על יחידות "באדר" על־פי בקשה שהופנתה לחוסיין בעניין זה מצד מפקד יחידות אלה, תת־אלוף עבד אל־חמיד קודסיה. הסיוע יינתן לחיילי "באדר" עד שמצבם ישתפר, קבע המלך באיגרתו לראש ממשלתו.

חטיבת "באדר" של צבא השחרור הפלסטיני שהתה שנים ארוכות בירדן והיתה כפופה למעשה לפיקוד המטכ"ל הירדני. היא נכנסה לשטחי האוטונומיה לפני כמה חודשים עם כינון המימשל העצמי הפלסטיני במבלי עזה ויריחו. ערפאת הציב את חיילי חטיבת "באדר" ברצועת עזה כדי להרחיקם כמה שאפשר מהשפעת השלטונות הירדנים ולטפח בקרבם תחושה של לאומיות פלסטינית ולהכפיפם למרותו אחרי שנים ארוכות שהיו למעשה תחת מרות ירדנית.

לא ברור אם ערפאת יקבל את צעדו האחרון של חוסיין בחיוב. מצד אחד ערפאת זקוק לכל סיוע אפשרי לכוחות המשטרה הפלסטינית על כל גווניהם, שהוא מתקשה לשלם להם את משכורתם החודשית. מבחינה זו סביר שערפאת ישבע נחת מכך שימצאו לו מקורות מימון חדשים. מצד אחר, אין ספק כמעט שערפאת יחשוד בחוסיין שמאחורי צעדו האחרון מסתתרת אותה "מזימה" ירדנית לדחוק את רגלי אש"ף מהשטחים ולהחזירם להשפעה של הכתר ההאשמי.

חוסיין מבקש כנראה לעזור ללוחמי חטיבת "באדר", שכאמור היו לאורך כל השנים תחת חסות ירדנית. ישנם פרשנים הסבורים שבצעדו האחרון מבקש מלך ירדן לתקוע יתד נוספת בשטחים, תוך ניצול מצוקותיו הכלכליות והאדמיניסטרטיביות של ערפאת. באיגרתו לראש ממשלתו מסביר חוסיין כי הוא נרתם לסייע לחיילי חטיבת "באדר" בגלל הזיקה הקיימת לאורך השנים מצד ממלכת ירדן לעניין הפלסטיני.

מגמה של ירידת שערים במניות הישראליות הנסחרות בניו־יורק

מאת איתן יעקבסון

אמש נרשמה מגמה של ירידות שערים במניות הישראליות שנסחרות בניו־יורק. מדד המניות ירד בכ־2 אחוזים. בעוני המשקיעים בישראל שוררת מתיחות רבה לקראת חידוש המסחר בבורסה ביום ראשון. משקיעים שאין להם מניות מתלבטים אם לקנות מניות ביום ראשון בירידות זוקות ומשקיעים שיש להם מניות מתלבטים אם למכור מניות ביום ראשון בתגובה להחלטה למסות רווחים ריאליים ממכירת ניירות ערך בבורסה.

במערכת הפיננסית קיים חשש מפדיונות גדולים בקרנות הנאמנות וממכירות ישירות של מניות על ידי מנהלי תיקים ומשקיעים פרטיים בהיקפים גדולים. החשש הוא מחיסול תיקי השקעות של לקוחות חששים מהמשך ההשקעות בשוק המניות בשל השילוב של האטה באינפלציה, עלייה הדרגתית ומתמשכת בריבית, ירידה ברווחיות החברות, מיסוי רווחי הון בבורסה והול מ־1.195 ותנודות חריפות בשערי המניות בחודשים האחרונים.

במערכת הפיננסית מתקשים מאוד להעריך באיזו רמה תתייצב שוק המניות בתקופה הקרובה.

ארזה
מרכז נופש מוצא עילית בשערי ירושלים
אגדה של מקום עם אויר מבריא
נותרו מקומות אחרונים בראש השנה וערב חג הסוכות
מינימום 3 לילות
תוכניות בידור וחברה בחגים
★★ מחירים עממיים ★★
110 חדרים – בכל חדר שטיח מקיר־אל־קיר וטלוויזיה
טלוויזיה בכבלים באולמות וקפטריה
אורחי השבוע: ערכים – אגודה להפצת התודעה היהודית 350 משתתפים.
★★ הבטח מקומך בחגים ★★ כשר למהדרין
טל. 177־022־0151 – 02־342291־2

صورة عن الأصل

חייו של המוכשר באדם

ישעיהו ליבוביץ'

פרופ' ישעיהו ליבוביץ נולד בריגה בשנת 1903. הוא קיבל את השכלתו היהודית בבית אביו ואת ההשכלה כללית רכש בבית הספר התיכון בעיר הולדתו. בשנת 1919 עבר לגרמניה ולמד כימיה ופילוסופיה באוניברסיטת ברלין בה הוכתר בתואר דוקטור לפילוסופיה בשנת 1924. בשנים 1926־1928 השתלם בביוכימיה באקדמיה ע"ש הקיסר וילהלם בברלין, ולאחר מכן החל בלימודי הרפואה במכון לפיזיולוגיה בקלן ובאוניברסיטה של היידלברג. את תואר דוקטור לרפואה קיבל בשנת 1934 באוניברסיטת בזל ובאותה שנה עלה לארץ. ב־1936 הצטרף לסגל האוניברסיטה העברית וב־1941 הועלה לדרגת פרופ' חבר לכימיה ביולוגית. בשנת 1952 עלה לדרגת פרופסור־מן המניין בכימיה אורגנית וביולוגית ובנוירופיסיולוגיה. פרופ' ליבוביץ לימד בפקולטה למדעי הטבע, בפקולטה לרפואה ובפקולטה למדעי הרוח והחברה. ב־1970 יצא לגמלאות ומאז עסק בהוראה בפילוסופיה והיסטוריה של המדעים ובלימודים כלליים באוניברסיטה העברית בירושלים. מחוץ לעבודתו המדעית באוניברסיטה עסק פרופ' ליבוביץ בתחומים רבים.

עורך האנציקלופדיה

ראוי להזכיר את היותו העורך הראשי של האנציקלופדיה העברית בה הטביע את חותמו האישי על הערכים בתחום מדעי הטבע, מדעי הרוח ומדעי היהדות. פרסומיו וחיבוריו הרבים מסתעפים על פני שורות ותחומים רבים, בהם "תורה ומצוות בזמן הזה" "אמונה, היסטוריה וערכים", "התפתחות והורשה ופילוסופיה" "גוף ונפש, הבעיה הפסיכופיזית", "יהדות, עם יהודי ומדינת ישראל". שלושה חיבורים פרשניים הקדיש פרופ' ליבוביץ לרמב"ם אותו למד, חקר ולימד. הוא היה פעיל גם באוניברסיטה המשודרת במשך שנים רבות.

פרופ' ליבוביץ קיים במשך שלושים שנה שיעור קבוע ברמב"ם וביהדות בבית הכנסת הקבוע שלו, בית כנסת ישורון.

פעילות ציבורית

כל חייו היה פרופ' ליבוביץ מעורב בפעילות ציבורית ומזה שנים הוא מילא את תפקיד המוכיח בשער המתסיס והמטריד בשאלות של אתיקה ופוליטיקה, מלחמה ושלום, דת ומדינה ותבע מהחברה לבחון עצמה מחדש, לתת לעצמה דין וחשבון נוקב על ערכיה ודרכיה.

הניח רעיה, גרטה, שני בנים יוסף ואליה ליבוביץ ושתי בנות מירה ויעכה, אחות, פרופ' נחמה ליבוביץ, נכדים ונינים. בניו פרופ' אורי ליבוביץ ופרופ' אלחנן ליבוביץ נפטרו.

דעותיו של פרופ' ליבוביץ בעניני דת, מדינה חברה והתבטאויותיו החריפות עוררו לא פעם פולמוס ציבורי.

פולמוסים חריפים

פרופ' ליבוביץ שהיה שומר מצוות ומקפיד על קלה כחמורה, דגל בהפרדת הדת מהמדינה ויצא בחריפות נגד הממסד הדתי ושלל בתוקף קידושם של אתרים ומקומות בארץ, גם לא של הכותל המערבי. דבריו על "דיסקוטק בכותל", קוממו נגדו את הציבור הדתי והמסורתי ואף החילוני, כשם שאמירתו על חיילי צה"ל שהם "יודו־נאצים" עוררו נגדו את זעם הציבור כולו.

פרס ישראל

דברים אלו גרמו לסערה הציבורית שקמה כאשר הוועדה מטעם משרד החינוך החליטה להעניק לו את פרס ישראל. ראש הממשלה יצחק רבין אף הודיע כי לא יבוא לטקס אם הוא יקבל את הפרס. פרופ' ליבוביץ עצמו הודיע כי הוא מוותר על קבלת הפרס.

נגד הכיבוש

פרופ' ליבוביץ יצא בחריפות נגד מלחמת לבנון ואף קרא לחיילי צה"ל להמנע מלשרת בשטחים. לדבריו, כיבוש ואחזקת השטחים משחיתים את החברה היהודית ועוד בתחילת 1968 כתב ב"ידיעות אחרונות": "תוך זמן קצר לא יהיה עוד במדינה לא פועל יהודי ולא חקלאי יהודי. הערבים יהיו העם העובד, והיהודים יהיו מנהלים, מפקחים, פקידים ושוטרים, ובעיקר - שוטרי חרש. המדינה השלטת על אוכלוסיה עויינת של 1.5־2 מיליון זרים, תהיה בהכרח מדינת ש"ב, עם כל מה שמתחייב מזה כהשלכות על רוח החינוך, על חופש הדיבור והמחשבה ועל המשטר הדמוקרטי. השחיתות האופיינית לכל משטר קולוניאלי תדבק גם במדינת ישראל. המינהל יצטרך לעסוק בדיכוי תנועת מרי ערבית מזה, וברכישת קוויזלינגים ערביים מזה. יש חשש שגם צה"ל, שהיה עד עכשיו צבא עממי, יתנוון על ידי הפיכתו לצבא כיבוש, ומפקדיו, שיהיו למושלים צבאיים, יהיו כעמיתיהם באומות אחרות, וכו'".

שבע שפות

ליבוביץ ניסה להשתלב בפוליטיקה. בשנות הארבעים עזב את "הפועל המזרחי" והצטרף לתנועת העובד הדתי, שלאחר שזו נכשלה בבחירות ונבלעה במפא"י, נמנע מלהיות פעיל בה.

בסוף שנות החמישים הקים ליבוביץ יחד עם אליעזר לבנה, שמואל תמיר, אריה מרינסקי ומתתיהו שמואלביץ את תנועת "המשטר החדש". מטרותיה היו בחירות אישיות לכנסת, הפרדת הדת מהמדינה. הכוונה היתה לפעול כתנועה חוץ פרלמנטרית, כדי להתבסס ולצבור יותר כוח. שמואל תמיר העדיף את הכניסה לכנסת, ואז החלו חילוקי דעות קשים בין ליבוביץ לתמיר, שהביאו לפירוק התנועה.

פרופ' ליבוביץ דיבר 7 שפות: עברית, אידיש, רוסית, צרפתית, אנגלית, לטינית וגרמנית. הוא פירסם מאמרים ומחקרים רבים. מספריו: "תורה ומצוות בזמן הזה", "יהדות, עם יהודי ומדינת ישראל", "הבעיה הפסיכופיזית", ו"אמונתו של הרמב"ם".

ליבוביץ הותיר חלל ענק

מאת דניאל בן־סימון

צילצלתי אליו במוצאי שבת אחד. כמה שעות קודם לכן, דלפה הידיעה לפיה הוא עומד לקבל את פרס ישראל על מפעל חייו. כדרכו, הוא הרים את השפופרת. אחרי כמה מלות ברכה, שאלתי אותו לתחושותיו. דיברנו גם על תגובתו הזועפת של ראש הממשלה רבין.

"בינינו", הוא לחש לתוך השפופרת, "זה לא מזיז לי". ואז פרץ בצחוק. הביטוי הצעיר המודרני מצא חן בעיניו. "למרות שבגילי המתקדם, הדברים זזים קצת קשה", הוסיף כשהוא ממשיך להתפקע מצחוק. כעבור כמה רגעים, הוא ביקש ממני להפסיק לרשום את תשובותיו. הוא החל לספר כיצד אלופים עולים אליו לרגל כדי ללגום מחכמתו, כיצד אנשי בטחון מתקשרים אליו כדי לבקש את עצותיו, כיצד חיילים ביחידות העלית, "אפילו סיירת מטכ"ל", כדבריו, שולחים אליו מכתבים כדי לחלוק עימו את סגור ליבם...

"תדע לך, שאם הייתי חושף את שמותיהם, הציבור הישראלי היה משתולל. כמובן שלא אומר את שמותיהם כי אם הייתי חושף אותם, המימסד היה מעיף אותם".

דיברנו שוב כאשר הפרס נלקח ממנו. הוא אמנם ויתר עליו מרצונו, אך חש פגוע מההיסטריה שאחזה בחלקים נרחבים בציבור. הוא השתוקק לפרס כמו גם למעמד הרם של קבלתו בליל יום העצמאות. קולו היה מעט שבור. "עצם העובדה שהוועדה נתנה לי הפרס, זה אומר הכל. השאר כבר לא חשוב".

הירושלמים נתקלו בו מדי יום ביומו. הוא נהג לצעוד מביתו שברחוב אוסישקין לעבר תחנת האוטובוס בדרכו לאוניברסיטה העברית. כולם ידעו מי מסתתר בתוך הגוף הכפוף והמגבעת השחורה. עוברי אורח בירכו אותו לשלום והוא השיב להם באמירת שלום. לעתים, הוא התעכב לשיחה עם מעריץ או מתנגד. זה וגם זה רחשו לו כבוד.

הוא פתח את דלת ביתו לרווחה. רק לעתים נדירות הוא השיב בשלילה להזמנה להופיע. הוא הושיב את אורחיו בסלון הצנוע שאלפי ספרים מילאו את קירותיו. המראה הזה של הקשיש הידען מוקף באלפי ספריו הטיל אימה על אורחיו. בעיני רבים מהם הוא הצטייר כנביא זעם. במיוחד הדברים שאמר אחרי מלחמת ששת הימים.

בעוד הציבור היה שרוי בשכרון אימפריאלי בעקבות הנצחון המסנוור, כתב ליבוביץ את אחד המאמרים שהפכו ברבות הימים לתמרור אזהרה. "תוך זמן קצר לא יהיה עוד במדינה לא פועל יהודי ולא חקלאי יהודי. הערבים יהיו העם העובד והיהודים יהיו מנהלים, מפקחים, פקידים ושוטרים, ובעיקר שוטרי חרש. המדינה השלטת על אוכלוסיה עויינת, תהיה בהכרח מדינת ש"ב עם כל מה שמתחייב מזה כהשלכות על רוח החינוך, חופש הביטוי והמחשבה ועל המשטר הדמוקרטי. השחיתות האופיינית לכל משטר קולוניאלי תידבק גם במדינת ישראל."

השמאל ראה בו מורה דרך רוחני, הימין החשיב אותו כאוייב הציונות. האיש הדתי הזה שחבש כיפה לראשו נחשב למוקצה מחמת מיאוס בקרב הוגים הדתיים. קריאתו להפרדת הדת והמדינה השמיטה את הקרקע מתחת לסטטוס קוו שעוצב מאז ראשית המדינה.

הוא הותיר חלל רוחני־ענק מאחוריו.

אמש בטלוויזיה / יקיר אלקריב

המבשר הלאומי

לפני פלישת הטפשות של הערוצים אל הטלוויזיה היתה אופנה להספיד בכל הזדמנות את הערוץ הראשון. מהדורת "מבט" היתה תמיד הנפגעת העיקרית במתקפות אלה שהיו, בהרבה מקרים, מוצדקות לחלוטין. המתקפה האחרונה היתה כשהפורמט הישן של "מבט" הוחלף במהדורה המורחבת שכוללת מוספי תרבות, חוץ וספורט, בהגשתו של חיים יבין.

יבין הוא איש טלוויזיה נפלא. גם הקראה שוטפת של כרוניקה הופכת אצלו למופע, בעזרתה של מימיקה אמינה ומדויקת שטוכללה במשך שנים: יבין יקמט את גבותיו בדאגה כשיתחיל לקרוא ידיעה בנושא פינוי הגולן וישקף בכך את הרדוגר הלאומית בנושא. כשידובר בנושא תביעות הפלסטינים על ירושלים יאמר יבין את החומר בטון משועשע משהו, בלתי מודאג במופגן. אותו טון, בתוספת קטנה של לעג, שמור לדיווחים על מעלליו של ערפאת. שלשום כינה יבין בהבעה של אכזבה צורבת את הפסדה המביש של נבחרת ישראל בכדורגל לנבחרתה של קרואטיה, שכמעט כל שמות שחקניה מסתיימים בסיומת "ביץ'" - "הפטרוביץ'". האין זה נפלא?

ומעבר לשאר, יבין הוא איש החדשות המוסמך והבכיר ביותר בטלוויזיה הישראלית. עם כל הכבוד לערוץ השני, הרי שזה טרם העמיד מול יבין מתחרה בשיעור קומתו. דן שילון יכול היה אולי לעשות זאת, אבל הוא מעדיף לראיין קוקסינלים. רן מרגלית מחפש צרות במופעי שיח רעשניים וירון לונדון את הדרמה הדוקומנטרית. יעקב אילון, מגיש החדשות בערוץ השני, נראה ומתנהג כמו נער של יבין. שפת הגוף של אילון, למשל, על שפע בעטיו, תחושותיו וניעני הגבה שלו, מייגעת ומבלבלת בהיותה שפת גוף לשמה, דהיינו נטולת קוד פנימי שיעוד לצופה לפענח את החדשות.

אולי זה ילדותי, אבל גם אם יהיו בטלוויזיה מאה ערוצים, חלקם אפילו ממלכתיים, אאמין שמשהו קרה רק כשאשמע זאת מפיו של יבין. תארו לכם את מנשה רז למשל, מכריז על "מהפך" בליל בחירות, במקום יבין. הרי לא היינו מסוגלים לקבוע אם אכן מדובר במהפך או בשיעול. דניאל פאר, גם הוא מבכירי המגישים של הערוץ הראשון, חביב יותר מיבין ומסוגל להקסים את הצופים ביותר קלות ממנו. אבל אולי דווקא שמץ המטפוס של יבין מוסיף לו את שמץ האמינות שבלעדיה לא היה יכול להיות המבשר הלאומי.

וכל אלה – האמינות, הניסיון והשקט, באים לידי ביטוי במהדורות "מבט" בחודשים האחרונים. לא שאין פה ושם נפילות. יש ויש. אבל בהנהגתו המהוקצעת והמקצועית של יבין ובהגשתו "מבט" היא עדיין מהדורת החדשות המרכזית והחשובה ביותר בישראל.

מאות קובנים הגיעו לחוף הים בקוחימר ליד הוואנה בציפיה לסירות שישיטו אותם לארה"ב (צילום: א.פ.)

פרשת האזנות הסתר

זאב מוזס המנכ"ל המודח של ידיעות זומן לחקירה

מאת נתן רועי

עורך הדין מרדכי כץ, פרקליטם של החוקרים הפרטיים יעקב צור ורפי פריזן בעלי משרדי החקירות "צור" ו"פריזן" שמואשמים בעבירות של האזנת סתר בלתי חוקית בעיתונים, נחקר אתמול ביחידה לחקירות פשעים בפתח תקוה זו הפעם השלישית בשבועות האחרונים.

חקירתו של כץ מתנהלת בהמשך לחקירה של עורכי העיתונים הגדולים, עופר נמרודי וארנון מוזס.

אתמול זומן לחקירה המנכ"ל המודח של "ידיעות אחרונות", זאב מוזס, בן דודו של ארנון מוזס, העורך הראשי של העיתון. המשטרה זימנה אותו לחקירה לאחר שעלה כי היה קורבן להאזנות סתר בביתו ובמשרדו.

נחתם הסכם לחיבור רשתות החשמל של ישראל וירדן – תחילה עקבה ואילת

מאת מוטי בסוק ועתי"ם

סבב השיחות הירדנדיות לשלום בין ישראל וירדן, שנערך בשבועיים האחרונים במלון "מוריה" לחוף ים המלח, הסתיים אתמול. עיקר הקשיים, כצפוי, היו בסוגיות המים והגבול.

בנושא אחד הגיעו שתי המדינות להסכמה. ישראל וירדן חתמו אתמול על הסכם לחיבור רשתות החשמל של שתי המדינות. בשלב הראשון הוחלט על חיבור רשתות החשמל בין עקבה לאילת. החיבור יבוצע על ידי חברת החשמל של ירדן וחברת החשמל של ישראל.

גם ראש המשלחת הירדנית לשיחות, ד"ר פאיז טאראונה, וגם ראש המשלחת הישראלית, אליקים רובינשטיין, ציינו כי המגעים בכל המסגרות התנהלו ברוח טובה, וכי במספר ועדות הושגה התקדמות.

הסכמה מלאה כמעט הושגה בנושא התעופה האזרחית ומתן היתר למטוסים ירדניים לעבור בשמי ישראל. נקודת המחלוקת האחרונה שטרם יושבה בנושא זה היא הענקה בו יותר למטוסי "רויאל ג'ורדניאן", חברת התעופה הלאומית של ירדן, לעבור בשמי ישראל. על פי התקדמות הדיונים בנושא התעופה האזרחית, נראה שגם נקודת מחלוקת זו תיפתר בסבב השיחות שייערך בסוף החודש בירדן.

סבב שיחות משולשות נוסף בוושינגטון

יהודה פרל מוסרת: בסוף החודש יתקיים בוושינגטון סבב נוסף של השיחות המשולשות ישראל־ירדן־ארה"ב. המועד המדויק עדיין לא נקבע.

את ישראל ייצגו אליקים רובינשטיין, היועץ המשפטי של משרד הביטחון, אורי סביר מנכ"ל משרד החוץ, ואיתן בנצור המשנה למנכ"ל. בראש המשלחת הירדנית יעמוד פאיז טאראונה.

פרס ידון ברצועה עם ערפאת

(המשך מעמוד 1)

הנשיא האפז אל אסד מגלה סקרנות ורצון להמשיך במשא ומתן, אולם רק באמצעות האמריקאים. בתום הפגישה אמר פרס, בתשובה לשאלות עיתונאים, כי אינו מאמין כי ניתן להגיע לשלום עם סוריה בלי נסיגה ברמת הגולן. דבריו באו בתגובה לדברים שאמר הרמטכ"ל, אהוד ברק, שלשום בוושינגטון. לדעת שה"ח, "הבעיה איננה אם לרדת מרמת הגולן או מחלקים מרמת הגולן, אלא אם לוותר בתהליך השלום. אינני מאמין כי אפשר להגיע לעת שלום בלי תזוזות ברמת הגולן. אני חושב כי אין לרדת בסיכויי השלום".

מנכ"ל משה"ח, אורי סביר, אמר אתמול כי הסכם אוסלו פרץ את המבוי הסתום בין ישראל והפלסטינים וסלל את הדרך להתקדמות מהירה בתהליך השלום גם בערוצי משא ומתן אחרים. הוא גם שינה את מעמדה של ישראל בזירה הבינ"ל. לדבריו ישום ההסכם נמשך, על אף הקשיים, באופן כמו שצופה.

ועדת הקישור

אתמול נודע כי בשיחות ועדת הקישור העליונה הישראלית־פלסטינית באלכסנדריה, שלשום, סיכמו שה"ח פרס וד"ר נביל שעת, ראש המשלחת הפלסטינית, כי השיחות על העברת הסמכויות המוקדמות בתחומי החינוך ותרבות, בריאות, רווחה, תיירות ומיסוי ישיר, יסתיימו עד ה־24.8.94. ישראל והפלסטיניים יפנו במשותף למדינות התורמות ויבקשו מהן להעביר מימון ביניים של 30־40 מיליון דולר לרשות הפלסטינית, כדי שזו תוכל לקבל לידיה באופן מעשי את ניהול חיי הבריאות, הרווחה, תיירות ומיסוי ישיר בכל הגדה. נושא החינוך ותרבות יועבר לניהול פלסטיני בכל מקרה, גם לפני קבלת מימון הביניים, ב־29.8, לקראת תחילת שנת הלימודים החדשה ב־1.9. ההכנות להעברת הסמכויות בתחום החינוך יתחילו כבר ביום ראשון הקרוב. בנושא המעבר הבטוח בין עזה וירחו, סוכם כידוע כי הוא יופעל פעמיים, מדי שבוע. חודשים לאחר הפעלת המעבר שני הצדדים יפגשו, כדי לדון בפרטי המהלך, ולהסיק מסקנות. צוות המשקיפים הבינ"ל יוצב בגדה המערבית לא יאוחר מה־1.9. שה"ח פרס הבטיח באלכסנדריה לשעת' כי ישראל תיענה בבקשת הפלסטינים לאפשר בנייה מחדש בגדה של בתים שפוצצו וכן להסיר את האטימות מבתים של מי ששוחררו מהכלא או של מגורשים שהורשו לחזור לבתיהם. בתחום הכלכלי סוכם כי ישראל והפלסטיניים יפעלו במשותף, לקראת הוועידה הגדולה בקזבלנקה, לביצוע של פרויקטים בינ"ל משותפים באזור, לטובת שני הצדדים. ישראל והפלסטיניים ישאו ויתנו להקמת אזור תעשיה משותף בצפון הרצועה, ולהקמת פרויקטים משותפים להתפלת מי ים.

תשעה חודשי מאסר על החזקת מדבקות אנטישמיות בברלין

ברלין (ע.י.א.פ.פ.). – בית משפט גרמני דן אתמול מנהיג לשעבר של הקבוצה הניאו־נאצית "הנוער הוויקינגי", לתשעה חודשי מאסר באשמת החזקת סמלים בעלי תוכן אנטישמי.

השופטים הברלינאים הסבירו כי גזרו על הנאשם מאסר, כדי להראות שגרמניה יכולה להתגונן נגד תעמולה ימנית קיצונית.

בפברואר 1993 נמצאו אצל הנאשם, צעיר כבן 27, 100 מדבקות שנשאו את הסיסמאות: "אל תקנו אצל יהודים" או "אני תומך במפלגה הנאציונאל־סוציאליסטית".

השופטים ציינו, כי התפטרותו של הנאשם מתנועת הנוער הוויקינגי איננה בהכרח אומרת שהוא חזר בו מדעותיו הקיצוניות.

נאשם זה כבר נדון באוקטובר 1993 לשתי שנות מאסר על החזקת נשק חם.

לבנוני נעצר בחשד שרצח את כרמה

ביירות (ע.י.א.פ.פ.). – סמל לשעבר בצבא לבנון, שקיבל אזרחות צרפתית, נאסר שלשום בנמל התעופה של ביירות באשמת מעורבות ברצח ראש ממשלת לבנון לשעבר ראשיד כראמה ב־1987, מסר אתמול מקור במשרד המשפטים הלבנוני.

ראשיד כראמה, שנחשב למקורב לסוריה, נהרג מהתפוצצות פצצה שהוטמנה בתיק, בשעה שטייס במסוק בבסיס של הצבא הלבנוני. הטייס הצליח להנחית את המסוק וכך הציל את יתר הנוסעים.

פיס

(עשית). – להלן המספרים הפרסים שהועלו בגורל בהגרלה מספר 33/94:

בסך 1,000,000 ש"ח זכה כרטיס מס' 635500.

במכונית הונדה זכה כרטיס מס' 416585.

ב־5,000 ש"ח זכו כרטיסים מס': 176476, 463440, 160156, 622515, 863195, 757899, 873634, 799536, 455479, 489457, 525599, 602564, 851751, 706019, 639178, 173901, 124190, 133344, 265533, 532604, 214575, 430556, 052404, 434465, 808123, 639978.

ב־1,000 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים בספרות: 26691, 23505, 23897, 20866, 78969, 64734, 14999, 39434, 66501, 78585, 15585, 94116, 34954, 68132, 44238, 62959, 63145, 20708, 92013.

ב־100 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים בספרות: 404, 815, 711, 721.

ב־20 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים בספרות: 44, 32, 00, 47.

ב־10 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים בספרות: 60, 21, 65, 35, 38, 80, 19.

ב־7 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים בספרה 0.

מזג האוויר

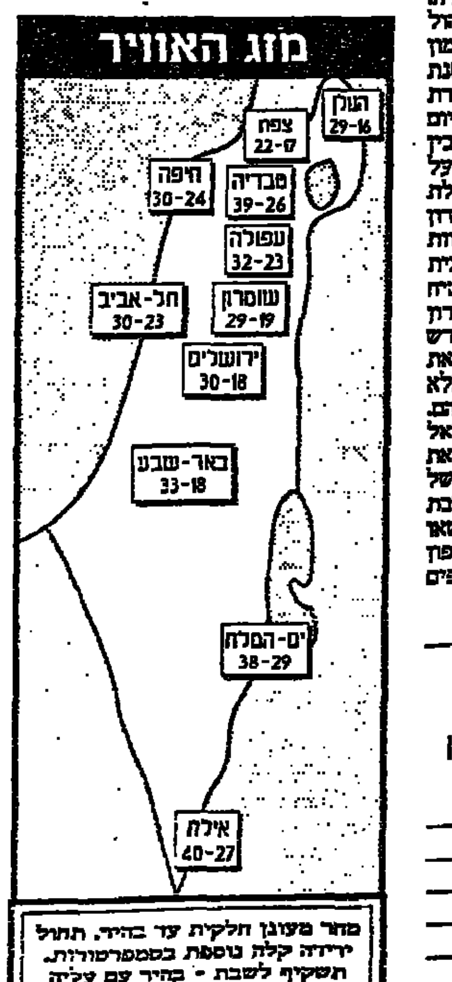

מחר מעונן חלקית עד בהיר. תחול ירידה קלה נוספת בטמפרטורות. תשקיף לשבת - בהיר עם עליה קלה בטמפרטורות.

צ'אוס

עלה - 10, לב - J, יהלום - A, תלתן - Q

תמורת ההצעה מיועדת להשתתפות באופן המתואר בתשקיף בחיפושי נפט וגז במסגרת שלב 2 של עסקת ים המלח. ההשקעה בניירות הערך המוצעים כרוכה בסיכון ממשי של איבוד מלוא כספי ההשקעה תוך זמן העלול להיות קצר יחסית. לפרטים נוספים ראה פרק 6 לתשקיף - "גורמי סיכון"

המציע: חברת הנפט הלאומית לישראל בע"מ (השותף הכללי)
המנפיק: חנ"ל - ים המלח, שותפות מוגבלת
השותף המוגבל: החברה לנאמנות של בנק המזרחי המאוחד בע"מ
המפקח: ד. שורר - ניהול פיקוח ובקרה בע"מ

תשקיף

הצעה בדרך של זכויות של

עד 167,800,116 יחידות השתתפות רשומות על שם בנות 1 ש"ח ע.נ. כ"א (להלן - "יחידות ההשתתפות") המקנות זכויות השתתפות בשותפות המוגבלת חנ"ל -ים המלח, אשר הוחזקנה והופעלנה, לאחר רכישתן, על־ידי השותף המוגבל בנאמנות לטובת רוכשיהן.

ביחד עם

עד 122,034,448 כתבי אופציה (סדרה ה'). כל כתב אופציה (סדרה ה') מקנה, בכל יום עסקים החל מיום רישומו למסחר ועד ליום 28.2.96 זכות לרכישת יחידת השתתפות אחת רשומה על שם בת 1 ש"ח ע.נ. תמורת תשלום במזומן של מחיר מימוש בסך 0.10 ש"ח צמוד לשער הדולר של ארה"ב כמפורט בסעיף 2.3.4 לתשקיף. כתב אופציה (סדרה ה') אשר לא ימומש עד ליום 28.2.96 (ועד בכלל) יפקע, יהיה בטל ולא יקנה לבעליו כל זכות שהיא.

ניירות הערך האמורים מוצעים בזה ביחד ב־7,627,278 יחידות זכות שהרכבן ומחירן כדלקמן:

22 יחידות השתתפות במחיר של 0.135 ש"ח ליחידה ובסה"כ — 2.97 ש"ח
16 כתבי אופציה (סדרה ה') ללא תמורה — -
סה"כ מחיר ליחידת זכות — 2.97 ש"ח

יחידות הזכות מוצעות לבעלי יחידות ההשתתפות הקיימות, ע"י המציע, בדרך של זכויות, לפי היחס של יחידת זכות אחת לכל 10 יחידות השתתפות קיימות שיהיו רשומות על שמם במנקס בעלי היחידות בתום יום העסקים של ה־23.8.94. המחיר אקס זכויות ליחידה בת 1 ש"ח ע.נ. בהצעה לציבור הינו 0.204 ש"ח (20.4%), ובהתחשב במחיר זה, הערך הכלכלי של כל כתב אופציה (סדרה ה') הינו 0.123 ש"ח (12.3%). מרכיב ההטבה בהנפקת זכויות זו הוא 169.6%.

על־פי חוות דעת משפטית שקיבל השותף הכללי והמובאת בתשקיף (ראה סעיף 7.2.4 לתשקיף) קיימת אפשרות, בתנאים מסויימים, לניכוי לצורך מס של סכומי ההשתתפות בחיפושי נפט וגז על־ידי מי שיחזיקו ביחידות השתתפות (אך לא בכתבי אופציה) ביום 31 בדצמבר של שנות המס 1994-1995 ("מחזיקים זכאים"). מאידך גיסא לא יחול על מי שיחזיקו ביחידות השתתפות ביום 31 בדצמבר של שנה כלשהי הפטור ממס על רווח הון ממכירת יחידות השתתפות אלה. יש להדגיש כי חוות הדעת אינה מתיימרת למצות את היבטי המס הכרוכים בהשקעה ביחידות ההשתתפות ולא ניתן לבסס עליה בלבד החלטת השקעה. על כל אדם השוקל רכישת יחידות לקבל יעוץ נפרד ומיוחד. חוות הדעת האמורה מתבססת, בין היתר, על תקנות מס הכנסה (כללים לחישוב המס בשל החזקה ומכירה של יחידות השתתפות בשותפות לחיפושי נפט), התשמ"ט-1988, שתוקפן רק עד סוף שנת 1995. לא ידוע כיום מה יהיה המצב המיסויי החל מ־1.1.96 במקרה והתקנות האמורות לא תוארכנה והשותפות המוגבלת תמשיך לפעול לאחר תום שנת 1995 (ראה סעיף 7.2.6 לתשקיף).

השותפות המוגבלת מנוהלת ע"י השותף הכללי, הזכאי לקבל מהשותפות דמי השתתפות בשיעור 10% מהוצאותיו לדמי שכירות ולהחזקה של משרדיו (שהסתכמו בשנת 1992 ב־131,291 ש"ח, בשנת 1993 ב־129,184 ש"ח ובשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31.3.1994 ב־32,373 ש"ח מותאם לשקל של מרץ 1994) וכן לתשלום חודשי עבור העמדת שירותי עובדיו לרשות השותפות המוגבלת בסך של 12,710 ש"ח בתוספת מע"מ צמוד למדד בגין חודש פברואר 1990 (נכון לחודש מרץ 1994 מסתכם התשלום הנ"ל בסך של 21,130 ש"ח). כן משולמות לשותף הכללי ההוצאות הכרוכות בניהול השותפות המוגבלת על ידיו בתוספת 10% כמפורט בסעיף 4.8.9 (ד) (3) לתשקיף.

בדבר התחייבות שיפוי של השותפות כלפי החותמים על פי הסכם החיתום ראה סעיף 3.4 לתשקיף.

השותף הכללי זכאי לקבל תמלוג על בשיעור של 6.5% מחלקה של השותפות המוגבלת בנפט ובגז שיופק בשטחים בהם תפעל השותפות המוגבלת במסגרת עסקת ים המלח ראה סעיף 10.6.1 לתשקיף.

השותף הכללי הינו חברה ממשלתית אשר חלות עליה הוראות סעיף 4(א) לחוק החברות הממשלתיות התשל"ה-1975 וסעיף 11 א' לחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, התשי"ח-1957 לפיהם, בין היתר, רשאית הממשלה באישור ועדת הכספים של הכנסת לקבוע לשותף הכללי שיקולי פעולה שאינם שיקולים עסקיים. כמו כן רשאי שר האוצר באישור הממשלה, למנות אדם לניהול השותף הכללי או לפיקוח על הנהלתו. לעניין מכתב רשות החברות הממשלתיות לחנ"ל מיום 9.4.1990 - ראה להלן בסעיף 10.1 לתשקיף.

ניירות הערך המוצעים יירשמו למסחר בבורסה ברשימה המקבילה.

השותף הכללי, שמונה על המשתתפים בעסקת ים המלח, הוא המפעיל של העסקה המשותפת הזכאי ל־7.5% מהוצאות העסקה המשותפת (בהתאם למצויין בסעיף 9.8.3 לתשקיף) כדמי מפעיל.

המציע הודיע על כוונתו לנצל את מלוא הזכויות המגיעות לו בגין החזקותיו ביחידות השתתפות קיימות.

רישיון תמר, אחד משני הרשיונות בהם לשותפים בעסקת ים המלח זכויות, במסגרתו מתוכנן קידוח צוק תמרור־3, יפקע ביום 27.3.1995 ולא ניתן יהיה להאריכו עוד. היה ועד למועד זה לא יסתיים הקידוח האמור, ינטש הקידוח (ראה סעיף 6.16 לתשקיף).

סך כל עמלות החיתום, ההפצה, הניהול, הריכוז וההוצאות הנוספות הקשורות בתשקיף זה מוערכות בכ־5.35% מתמורת ההנפקה המיידית.

עותק מהתשקיף (עותק מההיתר לפרסומו) יומצא לרשם השותפויות לא יאוחר מיום העסקים הראשון לאחר תאריך התשקיף.

ניתן להשיג עותק של התשקיף ולהגיש הזמנות לניירות הערך המוצעים בסניפי הבנקים ואצל חברי הבורסה לניירות ערך בתל־אביב בע"מ

הנפקה זו מובטחת בחיתום חלקי בשעור של 4% בלבד, על ידי אי.בי.אי חיתום והשקעות (1993) בע"מ.

תאריך התשקיף 18.8.1994

דבר DAVAR دافار

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
עיתון עובדי ישראל

מייסד ועורך ראשון: ברל כצנלסון
עורך ראשי: ד"ר יורם פרי
עורך אחראי: דניאל בלוך

המו"ל: "דבר בע"מ"
ונדפס בדפוס דבר בע"מ"
המערכת והמנהלה תל־אביב
רחוב שנקין 45 ת.ד. 199, מיקוד 65233
טלפון: 03-5286141 (6 קווים)
פקסימיליה: 03-294783
מחלקת המודעות, טלפונים ישירים
5286156, 5281860, 5298032
פקסימיליה מודעות: 03-298032
טלפון לפניות הציבור 07.30-22.00, 03-5286141

סניפים:
בית "דבר" רחוב שנקין 45 ת"א
טלפון: 5286141, מיקוד: 65233
ירושלים: רחוב הלל 16
טלפון: 02-256873
חיפה: רחוב הנביאים 27
טלפון: 04-620111
רחובות: רחוב הרצל 168
טלפון: 08-451381, 08-453798
הפצה "גד" 03-377056

שלטונות יריחו מסרבים לקלוט מאות אסירים פלסטיניים מבתי כלא ישראליים

מאת מיכל סלע ואורן לוי

ישראל מעוניינת לשחרר מיד מאות אסירים שהוחזרו לבתי הכלא לאחר ששלטונות יריחו סרבו לקלוט אותם בעיר. ייתכן שהם ישוחררו היום או שהוחזרו אתמול בלילה והוסעו אל יריחו. משטרת יריחו עדיין מסרבת לאשר כניסתם. שחרור האסירים הוא על פי סיכום שר החוץ שמעון פרס באלכסנדריה שלשום במהלך פגישתו עם הד"ר נביל שעת'. מעצם השגת ההסכם אפשר להבין שהרשות הפלסטינית מסכימה להסדר, הגם שמשטרת יריחו מתנגדת לו. מקור צבאי אמר אמש כי צה"ל ערוך לשחרור האסירים וממתין לקבלת האור הירוק לשחרורם מהצד הפלסטיני.

אי שקט חברתי

מדובר בקבוצה של אסירים שישראל מסכימה לשחררם רק אם יתגוררו בתוך תחום האוטונומיה ביריחו. כל האסירים הם תושבי הגדה המערבית שנדונו לתקופות מאסר ממושכות על מעשי הרג ורצח. הממונים על משטרת יריחו סרבו לקבל את קבוצת האסירים הזאת לפני שכנועת אחרים והם הוחזרו לבתי הכלא.

קבוצה ראשונה של אסירים, כמאתיים ושמונים בני אדם, התקבלו ביריחו לאחר מסע שכנוע קשה. הם מתגוררים בבית ספר באזור, שובתים חוסרי כל תעסוקה, ומקבלים הקצבה משרותי הבטחון הפלסטיניים. הם מהווים מקור למתח בעיר יריחו, נטל כלכלי חברתי ופוטנציאל לבעיות בכל שמצוקת השעמום והנתוק מהמשפחה תגבר.

בכל היודע ניסה אתמול בערב אחד ממפקדי המשטרה הפלסטינית, דיאב אל־אטרש לשכנע את מפקד משטרת יריחו, האג' איסמעאיל להסכים להסדר שיאפשר לקבל את הקבוצה ולאפשר לה לחיות ביריחו.

גורמים במשטרת יריחו ובמערכת הבטחון באזור אמרו אתמול בערב ל"דבר" כי לא קבלו הודעה רשמית על שחרור הקבוצה, אך הם מעריכים כי במהלך הלילה תסיע ישראל את האנשים אל גבול המימשל העצמי.

אותם אנשים במערכת הבטחון אמרו עוד כי עמדתם היא שיש לסרב לקליטת האסירים המשוחררים האלה ביריחו כשם שהתנגדו בעבר. גורמי הבטחון חוששים שחייהם של האנשים האלה בבטלה גמורה ומנותקי המסגרת החברתית הטבעית שלהם תכביד על החיים התקינים בעיר.

התערבות ערפאת

אין להוציא מכלל אפשרות שברגע האחרון ייכפה ההסדר שדורשת ישראל על אנשי יריחו. ייתכן גם שערפאת יתערב באופן אישי כדי לכפות את ההסדר הזה. במקרה כזה יש סכנה להתגברות מתיחות בין ראשי המשטרות בעזה וביריחו", ובעיקר המתיחות בין מפקד משטרת יריחו, האג' איסמאעיל לאבו ערפאת, שיחסיהם עד כה אינם מצטיינים בידידות יתרה.

עתון ירדני:

"שלושה ירדנים יבצעו צעדת שלום לתל־אביב"

(עי"מ). – שלושה ירדנים מתכננים לבצע צעדה מירדן לתל־אביב, לאות תמיכה בתהליך השלום.

כך מוסר העתון הירדני "שיחאן". השלושה מחכים לקבלת אישור לתוכניתם.

משרד הנוער הירדני, האחראי למתן אישור שכזה, קידם היוזמה בברכה, וביקש מהם להגיש מכתב רשמי לאחר שיקבלו את אישור מנגנוני הביטחון.

אחד מהשלושה, אברהים ג'מיל, אמר כי המטרה העיקרית היא להביע תמיכה במאמציו של המלך חוסיין למען השלום, ו"לשבור את חומת האיבה".

הוא הוסיף, כי לאחר שמסעם יאושר, הם ייצאו לדרך ברגל, ובמהלך הצעדה הם ישברו רובי צעצוע, בבישור לסיום מצב הלוחמה בין ירדן לישראל. כן יניפו דגל לבן כסמל לשלום באיזור.

שביעות רצון ברמת הגולן מדברי הרמטכ"ל

(ע.). – ועד ישובי רמת הגולן פירסם אתמול הודעה בה הובעה שביעות רצון מעמדתו של הרמטכ"ל, רב אלוף אהוד ברק, לגבי שאלת הגולן.

בהודעה נאמר: "עמדת הרמטכ"ל, שעל פיה יש חשיבות לכל מטר בגולן גם בעיתות שלום, היא עמדה אחראית המוכיחה את צדקת המאבק נגד הנסיגה".

ועד הישובים קרא לממשלה לאמץ את העמדה המקצועית של צה"ל.

שר החוץ של נורווגיה בא אתמול לביקור בישראל ונועד מייד עם שר החוץ שמעון פרס (צילום: יסקס 80")

הנשיא ויצמן: עלינו לעשות שלום עם הערבים – אבל לא בכל מחיר

(ע.). – "עלינו לעשות שלום עם הערבים, אבל לא בכל מחיר". – דברים אלה אמר נשיא המדינה, עזר ויצמן, בביקור שערך אתמול בטבריה.

הנשיא אמר, כי המאמץ הגדול לשלום צריך לבוא בשתי דרכים: האחת מבפנים, "כאשר אנו צריכים להשמיץ לבקר ולתקוף קצת פחות, ולהבין ולסלוח ולהתייחס יותר". לדבריו, "כך ייקל עלינו תהליך קבלת המשימות החדשות שהשלום מביא עלינו".

בסיורים בארץ", אמר ויצמן.

בתשובה לשאלה על צעדי האוצר אמר הנשיא, כי הוא בוטח בנגיד בנק ישראל ובשר האוצר, ולכן הוא מנוע מלהביע דעה. עם זאת הוא משוכנע, כי הכלכלה של היום עדיפה וטובה מהכלכלה של פעם, ואם העם

הדרך השניה היא במו"מ עיקש עם שכנינו, בו אנחנו מביעים את נכונותנו לעשות שלום, אולם לא בכל מחיר. "המסר הזה הוא של העם כולו, ואנחנו שומעים את הדברים האלה בכל מקום אליו אנו מגיעים יתן אמון במהלכים הכלכליים, הוא צפוי לעתיד טוב יותר.

ברכרו על מוסד הנשיאות ועל השתלבותו בתפקיד הנשיא אמר ויצמן: "גם כאלוף בצה"ל וגם כפוליטיקאי הייתי מוכר בלשוני החדה המשתלחת. בתפקיד הזה כנשיא המדינה אני מודע יותר ויותר להשפעה שיש לכל מלה שלי, ואני נמנע מדיבורים ומביקורת. אני חושב, כי טוב יעשו כל הפוליטיקאים אם יחשבו לא מה לומר, אלא איך לומר".

האיראני שניסה לפוצץ שגרירות ישראל בבנגקוק – כפר באשמה

בנגקוק (עי"מ, א.א.) – האיראני שהואשם בנסיון לפוצץ את שגרירות ישראל בבאנגקוק, כפר אתמול בבית המשפט באשמה.

חוסיין דאסירי טען בבית המשפט הפלילי בבאנגקוק, כי לא היה מעורב בנסיון הפיצוץ, שנחשף כאשר המשטרה גילתה יותר מטונה חומר־נפץ במשאית גנובה, במארס השנה.

בבית המשפט האשם דאסירי ב־19 סעיפים, כולל רצח, קשר לביצוע מעשה טרור, שוד ואחזקת חומרי נפץ שלא כחוק.

דאסירי נעצר ב־3 ביוני בעיר האט יאי שבדרום תאילנד, יחד עם שני איראנים אחרים. האחרונים שוחררו ביום שלישי שעבר, לאחר שלא היו בידי החוקרים די ראיות כדי להחזיקם במעצר.

שגריר איראן בתאילנד התלונן בחודש שעבר על מעצרם הממושך של שלושת בני ארצו. הוא אמר, כי הם נעצרו בלחצם של "חוגים ציוניים".

משפטו של דאסירי יתחדש ב־23 בספטמבר.

למרות הוראת רובינשטיין ממשיך משרד החינוך בחרם על ועד ההורים

מאת יעל פישביין

על אף ההבטחה הפומבית של שר החינוך, אמנון רובינשטיין, להפסיק את החרם הכלכלי של משרד החינוך על ארגון ההורים הארצי, עד היום לא העביר משרד החינוך אף שקל אחד לארגון ההורים.

כזכור ביקר רובינשטיין בחריפות רבה את יו"ר הקואליציה ח"כ אלי דיין שהודיע כי החרם הכלכלי על ארגון ההורים מנוגד לנוהל התקין והדמוקרטי כיוון שיש בו הפרת הבטחת המדינה לתקצב ארגון וולונטרי המעוגנת בספר התקציב.

לפני כחודש במהלך מסיבת העיתונאים נודע לח"כ דיין על החרם הכלכלי. דיין הקפיא את העניין והבטיח לפעול לביטולו. ארגון ההורים פנה באמצעות עו"ד לשר החינוך והודיע כי אם לא יוסר החרם יפנה לבג"צ. בתגובה הורה רובינשטיין לששוני לטפל בעניין אולם ששוני דוחה את העברת התשלומים לארגון ואתמול הודיע יו"ר הארגון ש' לחמן כי במידה שלא יתקבל הכסף יחדש את עתירתו לבג"צ. "זו התנהגות שאינה לכבודם לא של המנכ"ל ולא של שר החינוך. אנו רואים זאת בחומרה רבה באיחור לנוכח הודעתו הפומבית של השר לנו וליו"ר הקואליציה כי הכסף יועבר בהתאם".

הוארך מעצרו של קצין השב"ס שרצח את חברתו ביריית אקדח

(ע). – שופט שלום בבאר שבע ציווה אתמול להאריך את מעצרו של כלאי פנחס אבוקסיס (32), קצין משמרת בכלא באר שבע, שיום קודם לכן רצח במרכז ספיר שבעיבבה את חברתו מזל זאנה (24).

אבוקסיס, שניסה להתאבד אחרי הרצח, מאושפז ללא הכרה תחת שמירה במרכז הרפואי סורוקה בבאר שבע. השופט גם ציווה לבצע בגופת הנרצחת נתיחה שלאחר המוות. אתמול בבוקר ביקש רס"ר אבי זריהן ממשטרת דימונה, ששופט המעצרים בבית משפט השלום בבאר שבע יקיים ליד מיטת החשוד הפצוע את הדיון בבקשת המשטרה להאריך את מעצרו. אולם לקראת שעת הדיון הבוקר, שהחשוד נותח בינתיים והוא מחוסר הכרה.

השופט אליעז האריך את מעצרו של אבוקסיס ב־5 ימים.

זמן קצר קודם לכן הופיע בפני השופט אליעז מפקח מאיר כליפה, קצין החקירות של משטרת דימונה, שביקש לקבל צו לביצוע נתיחה שלאחר המוות בגופת הנרצחת. לדיון הגיעו בני משפחתה של הנרצחת, שהתנגדו לנתיחת הגופה בטענה שהדבר יפגע ברגשות הדתיים של הדוי המנוחה. אולם השופט הורה כאמור לבצע נתיחה שלאחר המוות, כדי לקבוע בוודאות את סיבת מותה של הצעירה.

פינס: אי־פירוק עיר האוהלים – עבירה

מאת נתן רוזני

בפנייה דחופה לשר המשטרה, משה שחל, כותב מתאם הפעולות של העבודה, אופיר פינס, כי אי־פירוקה של עיר האוהלים היא עבירה על החוק של משטרת ישראל. שכן, באחריות המשטרה לפנות התנחלויות פוליטיות אלו, המהווה הפגנה בלתי חוקית כאשר אינה מאושרת על ידיה או על ידי כל גורם מורשה אחר בשטחי מינהל מקרקעי ישראל. לדבריו, מפלגת העבודה תובעת את פירוקה המיידי של ההתנחלות.

פינס הוסיף: "קראתי בעיתונות כי אתה מוכה שראש עיריית ירושלים, אהוד אולמרט, ידרוש ממך את הפינוי, החשש שמא יאשימו את המשטרה בפוליטיזציה אינו במקומו, ועליך, כשר המשטרה, לקבל את האחריות ולהורות על פינוי האתר הטורדני והלא חוקי אשר מזמן כבר אינו מיושב אדם והפך רק למציבה לזכר מתנגדי השלום מחד ואוזלת ידה של משטרת ישראל מאידך".

מדור פרסומי

"אבנר" עולה על המסלול הנכון

בתאגיד "אבנר" איגוד לבטוח נפגעי רכב כבר רואים את האור בקצה המינהרה. לאחר שנים של גרעון הולך וגדל, הופעלה תוכנית הבראה המבוססת על הגדלת הפרמיות, הקטנת ההוצאות ושינויי חקיקה שיבטיחו חיסכון ופישוט בתשלומי הפיצויים. ב־95' צופה המנכ"ל עוזי אבל, תתאזן כבר הפעילות של אבנר.

מאת: ר. אבן־חן

בתאגיד אבנר, איגוד לבטוח נפגעי רכב, כבר רואים את האור בקצה המנהרה. עד לאחרונה סבלה אבנר מגרעון הולך ומגבר, עקב הקיפאון בגובה הפרמיות ואי התאמתן לעליית המחירים במשק, מצד אחד; מול העליה המתמשכת בשיעור הנפגעים והוצאתה של אבנר לפצות את נפגעי התאונות בדרכים בערכים ריאליים.

שיעור הגרעון המצטבר ב־17 שנות קיומה של אבנר הגיע לסביבות מיליארד שקל, במאזן 1933. על אף זאת, אומר מנכ"ל אבנר, **עוזי אבל**, כבר רואים את האור בקצה המנהרה, בזכות תכנית הבראה שאישר הדירקטוריון החדש של החברה.

הדירקטוריון בהרכבו החדש מורכב הפעם, ברובו, מנציגי ציבור שענייניים של המובטחים הוא שעומד בראש דאגותיהם. בראשו עומד **חיים שטסל**, ולצידו חברי הדירקטוריון נציגי הציבור **גד ארבל, משה גביש, גדעון גדות, עו"ד ברוך גרוס, אברהם כץ עוז, אהרון מאיר, עמוס מנור**, השופט בדימוס **עלי נתן, בן עמי צוקרמן ובן רבינוביץ**. כולם שמות ידועים שחזקה עליהם שאינטרס הציבור, לצד רצונם להוסיף ולקיים את אבנר, ינחו אותם.

כמו כן מכהנים בדירקטוריון מנהלי חברות הבטוח: שבתאי אנגל מנכ"ל מנורה, רימון בן שאול מנכ"ל כלל, גדעון המבורגר מנכ"ל הראל המשמר, א.ר. טיבר מנכ"ל ציון, עוזי לוי מנכ"ל מגדל ולוי רחמני מנכ"ל איילון.

תוכנית הבראה

מועצת המנהלים החדשה אישרה תכנית הבראה המתבססת על שלושה נדבכים, שמימושם מבטיח עתיד חדש לחברת אבנר.

כל נפגע תאונת דרכים זכאי לפיצוי מאבנר

המדבך הראשון הוא העלאת הכנסותיה של אבנר על יד העלאת התעריפים לציבור משלמי הפרמיות, וע"י העברת משאבים כספיים מגורמים אחרים שנהנו מפרמיות הבטוח, דוגמת חברות הביטוח, חברת קרנית, סוכני הביטוח ומשרד התחבורה. גורמים אלה נהנו בעבר מנתח גדול יחסית מעוגת הפרמיה, ומעתה יוותרו על מקצת מנתח זה לטובת המשך קיומה של אבנר.

כבר בסוף ספטמבר מומש נדבך זה, עם העלאת תעריפי הביטוח ב15%. תוספת זו, לצד השינויים בחלוקת עוגת הפרמיות, הגדילו את הכנסות אבנר ב22%.

הנדבך השני קשור בפעולות יעול פנימיות. נעשה מאמץ גדול לצמצם את ההוצאות הפנימיות בכל מרכיבי ההוצאות של אבנר ובעיקר בשיעורי התשלומים לחוקרים, לעורכי דין, לבתי וחולים לטיפולים רפואיים נוספים שאבנר נטלה על עצמה. הצימצום בתחום זה הניב חסכון של קרוב ל־10% בהוצאות אלה.

הייעול כולל גם חתירה לגביית אמת, שבה הוחל כבר ב־1992 והוא נמשכה גם ב־1933. אבנר פעלה לגביית הפרמיות במלואן ובמועדן, ואכן הגיע לכדי גבייה כמעט מלאה של הפרמיות הנכונות.

המדבך השלישי מצוי מחוץ לתחום שליטתה של אבנר, ושמו תיקון החוק לפיצוי נפגעי התאונות בדרכים, שיזמה ועדת ברנזון.

ועדת ברנזון, שהוקמה במאי 1989 בראשות השופט בדימוס משה ברנזון, קבעה עקרונות חדשים לעידכון החוק לפיצוי נפגעי תאונות דרכים. הוועדה עצמה נתקבלה בברכה ע"י אבנר וחברות הביטוח, אולם אליה וקוץ בה: דווקא קיומה של הועדה, הפך את אבנר ל"בת ערובה" בידי ועדת הכספים של הכנסת. כל אימת שאבנר תבעה העלאת תעריפי הפרמיות, טענה ועדת הכספים שיש להמתין תחילה עד להשלמת עבודתה של ועדת ברנזון.

משום כך חל קיפאון ממושך, מאז סוף 1988, שמנע העלאת תעריפים בהתאמת התעריפים למציאות, פרט להעלאה אחת של 7%, בינואר 1991, שהיתה בבחינת מעט מדי ומאוחר מדי. רק משהושלמה עבודת הוועדה אושרה העלאת תעריפים ראשונה בספטמבר 1993 ב 15%.

זירוז הטיפול בנפגעים קלים

התיקונים שמציעה הוועדה נדונו בועדת השרים לענייני חקיקה, אולם התנגדויות פנימיות החזירו את החוק אל מליאת הממשלה כולה, וזו אימצה את הנוסח הסופי של החוק והחליטה להניח אותו על שולחן הכנסת, המכינה אותו לקריאה ראשונה ולהשלמת החקיקה.

ההתנגדויות שעורר החוק בועדת השרים גררו סחבת מסויימת, ועיכבו הן את הליכי החקיקה, שאמורים היו להיות מושלמים בשלב זה, והן את הציפיות להשפעת התיקון בחוק על התייצבותה של אבנר כבר ב־1994. כיום לא נותר אלא לצפות להשלמתם המיידית של הליכי החקיקה, ולקוות שזו תתממש הלכה למעשה לפחות מתחילת 1995.

להמלצות ברנזון תהיינה מספר השפעות:

* יעול מערכת הגשת התביעות וזירוז הטיפול בתביעות שמגישים נפגעים עם נכות של עד 10%. על ידי קביעת נוסחה לתשלום פיצויים שתבטיח שהדיון בחישוב הפיצויים יהיה מהיר וקל לעומת הנהלים היום, ותהיה הזדקקות יותר מצומצמת להליכה לבתי משפט. "חישוב הפיצויי" מבטיח עוזי אבל, "יהיה על פי נוסחה פשוטה וקלה, וללא סחבת".

* אחת הדרכים לחיסול הסחבת בתחום זה, תהיה למשל קביעת מועד התיישנות לתביעות, עד 4 שנים (במקום 7 שנים היום). יתירה מזו: על הנפגעים תוטל חובת דיווח על התאונה לחברת הביטוח תוך 60 יום ממועד התאונה.

* דרך נוספת שתוביל לפישוט ההליכים, היא על ידי פיצוי כל נפגע שלא עבד ערב התאונה, בהתאם לשכר הממוצע במשק, במקום לחשב את הפיצוי על־ פי "פוטנציאל ההשתכרות, לפי קריטריונים משוערים וספקולטיביים. הנהגת סטנדרטיזציה ופישוט תקל על כלל הנפגעים, אף שיתכן שיתעורר אי צדק מסויים כלפי נפגע זה או אחר, בכך שהפיצוי יהיה לפי השכר הממוצע. עוזי אבל מודה שקיים אמנם אי צדק מסויים כלפי נפגעים שיכלו להשתכר למעלה מן השכר הממוצע, אולם מאידך גיסא שקול אי צדק זה כנגד הסטנדרטיזציה והפישוט החיוניים לנפגעים.

מפנה משמעותי בתחילת 1955

כשהתיקון בחוק ייכנס לתוקף יושג חסכון הנאמד ב8% בהוצאות אבנר ע"י צמצום הוצאות חברות הבטוח לפיצוי נפגעי התאונות. חסכון זה יושג באורח הדרגתי, בכך שישפיע על שיעורי הפיצוי של נפגעים שייפגעו לאחר התיקון בחוק, אך לא יופעל רטרואקטיבית. חשוב לזכור ששניים משלושת הנדבכים להבראת אבנר כבר בוצעו, וכבר הביאו לשיפור התוצאות העסקיות של 1994, בכך ששיפרו את הכנסותיה של אבנר בשנה הנוכחית ב־200 מליון שקל. מסכום זה יוצאו, כך מעריכים,

כ־100 מליון שקל לפיצוי הנפגעים השנה (בהנחה שמגמת צמצום מספר הנפגעים השנתי, שנרשמה במחצית הראשונה של 1994, תימשך גם בחציה השני). שאר 100 מליון השקל שייחסכו ישמשו לצמצום גרעונות העבר.

עם אישור התיקון לחוק בכנסת, בתחילת 1955, יחול מפנה משמעותי במאזניה של אבנר, כך שההפסדים יימנעו והכספים שיושגו יקזזו את הגרעון הכבד המעיק על החברה.

עתירה לבג"ץ: להורות ליועץ המשפטי להגיש כתב האישום הציבורי נגד דרעי

מאת נתן דונר

עמותת אמיתי – אזרחים למען מינהל תקין וטוהר המידות, הגישה אתמול לבית המשפט הגבוה לצדק, באמצעות עו"ד בועז ארז מירושלים, עתירה למתן צו על תנאי נגד היועץ המשפטי לממשלה וחבר הכנסת אריה דרעי.

בעתירה מתבקש בג"ץ לצוות על היועץ המשפטי לממשלה לנמק מדוע לא יגיש לאלתר כתב אישום נגד ח"כ דרעי, ולחלופין מדוע לא יתן החלטתו אם להעמיד את ח"כ דרעי לדין תוך זמן סביר, לאחר שיינתן לו להביא את טענותיו, ומדוע לא יוגש נגדו כתב אישום בעבירות, לכאורה, שאשמתו בהן עולה מחומר חקירת המשטרה בעניין העברת כספים מתקציב המדינה למוסדות המקורבים לו, באמצעות רשויות מקומיות ששימשו "כיסוי" ו"צינור" להזרמת כספי הציבור לכיסם של גופים ומוסדות שח"כ דרעי חפץ ביקרם.

כן התבקש בג"ץ לצוות על היועץ המשפטי לממשלה לנמק מדוע לא ימסור לעותרת את נימוקי החלטתו לדחות מועד שימוע טענותיו של ח"כ דרעי כנגד הגשת כתב אישום נגדו בעבירות הנ"ל, ומדוע לא יפרסם נימוקי החלטתו זו ברבים.

עוד התבקש בית המשפט הגבוה לצדק לתת צו על תנאי, המורה ליועץ המשפטי לממשלה לנמק מדוע לא יפרסם ברבים את תוכן כתב האישום שנערך ע"י פרקליטות המדינה בעניין העבירות הנזכרות לעיל, נגד חבר הכנסת דרעי, או לחלופין ימסרנו לעותרת.

בעתירתה טוענת אמיתי, כי בפרקליטות המדינה הושלמה הכנת כתב אישום נגד ח"כ דרעי, בעבירות חמורות ביותר, אשר זכו בכלי התקשורת לכינוי "העבירות הציבוריות", להבדילן מן "העבירות האישיות" בהן הואשם דרעי בכתב אישום אחר, ואשר הוגש לבית המשפט המחוזי בירושלים.

כתב האישום בעבירות הציבוריות הוכן על יסוד חומר חקירת המשטרה, שנפתחה לאחר שמבקרת המדינה העבירה למשטרה את ממצאי דוח הביקורת על מתן תמיכות למוסדות על ידי רשויות מקומיות, שפורסם ביולי 1991.

מדוח מבקרת המדינה עלו חשדות לעבירות פליליות חמורות שבוצעו ע"י דרעי בהיותו מנכ"ל משרד הפנים, ולאחר מכן שר הפנים, בשנים 1990-1987.

כפי שנטען בעתירה, יש בחומר החקירה של המשטרה ראיות מספיקות לאישומו של ח"כ דרעי בעבירות חמורות של מירמה והפרת אמונים, על שבהיותו מנכ"ל משרד הפנים, ולאחר מכן שר הפנים, שלח ידו בכספי הציבור והעביר כספים במיליוני ש"ח, למוסדות ולגופים המקורבים לו.

בעתירה נטען, כי על פי חומר הראיות שנאסף ע"י המשטרה ואנשי ביקורת המדינה, הוסתרה העברת הכספים הנ"ל בתיחכום רב, באופן שהכספים הועברו למוסדות שח"כ דרעי חפץ ביקרם באמצעות רשויות מקומיות, במסגרת תקציבי סיוע שקיבלו רשויות מקומיות ממשרד הפנים.

עוד עולה מהעתירה, כי העומדים בראש משרד הפנים פעלו לטשטש ולהסוות העברות הכספים הנ"ל, וכן ניסו להעלים העברות הנוגעות להן מאנשי ביקורת המדינה.

העותרת טוענת, כי החלטתו של היועץ המשפטי לממשלה לדחות השימוע בעניין העבירות הציבוריות, עד לאחר תום שלב העדויות במשפטו של דרעי, המתנהל עתה בבית המשפט המחוזי בירושלים, ובלא שנקבע לכך מועד, לוקה בחוסר סבירות קיצוני, ומן הדין לבטלה ולצוות על היועץ המשפטי לממשלה להגיש כתב האישום בעבירות הציבוריות לאלתר, או להגישו לאחר קיום השימוע, תוך זמן סביר.

בין הנימוקים המועלים בעתירה נטען, כי יש חשש שאם תידחה הגשת כתב האישום עד לאחר שיקויים שימוע, במועד שכלל לא נקבע, תחול התיישנות לגבי חלק מן העבירות בהן מואשם דרעי, ולא ניתן יהיה כלל להעמידו לדין.

העותרת אומרת, כי החלטת היועץ המשפטי לממשלה לדחות השימוע בעניין העבירות הציבוריות של ח"כ דרעי, פוגעת באינטרס הציבורי, ויש בה כדי לערער את אמון הציבור ביושרה ובאמינותה של התביעה הכללית בישראל, והיא נוגדת לעקרי שלטון החוק והשוויון בפני החוק, עליהם מושתתת מערכת המשפט והצדק במדינת ישראל.

2 נהרגו בתאונה חזיתית בגליל

מאת שמעון וייס

שני נהגים נהרגו אתמול בתאונת דרכים שאירעה בכביש צומת גולני־צומת קדים בגליל התחתון. ההרוגים הם שלוזה קשניד (63) מטבעון ודן אלדר (49) מכפר סבא.

התאונה אירעה כאשר הנהגת, שנסעה במכונית "סקודה", סטתה באופן פתאומי לנתיב הנגדי והתנגשה חזיתית ובעוצמה רבה במכונית "סיטראק" בה נהג דן אלדר. שניהם נהרגו במקום.

התאונה גרמה לחסימת הכביש במשך יותר משעה ונוצרו שיבושי תנועה באיזור. המשטרה כיוונה את התנועה ופתחה בחקירת נסיבות התאונה.

מנכ"ל חברת החשמל: נבקש לקבל את תחנת הכוח הישנה בנהריים

מאת אורי גורדון

מנכ"ל חברת החשמל, משה כץ, מסר כי לא מן הנמנע שהחברה תתבע לקבל לידה את תחנת הכוח הישנה בנהריים שעל הירדן. לדבריו, חברת החשמל תבקש מהממשלה להעלות נושא זה בשיחות שייערכו עם הירדנים.

הדברים נאמרו אתמול בטקס הנחת אבן פינה לבניין הראשי של חברת החשמל שיוקם. במבואותיה הדרומיים של חיפה בהשקעה של 112 מיליון דולר. יהיה זה הבניין המפואר ביותר באגן זה של הים התיכון. הטקס נערך במעמד ראש הממשלה, יצחק רבין, ושר האנרגיה והמשטרה, משה שחל, ואלפי עובדי החברה.

לדברי כץ, קיימת תכנית לחבר מערכות חשמל משותפות לישראל ולירדן, ותכנון פרויקט זה יימשך עוד כמה חודשים. לאחר מכן יוחל ככל הנראה בבניית המערכת. תחנת הכוח בנהריים, שהקים רוטנברג, מהווה סמל לחברת החשמל – אמר כץ – אולם מעבר לסמליות, החברה תשקם את התחנה לאחר בדיקת הכדאיות הכלכלית. וכל זאת, כאשר ישכון שלום בין ישראל לירדן.

בצל החשש מפני מיליוני הטוענים ליהדות בעולם

אורי גורדון פועל להגבלת העלייה

מאת נתן דונר

ראש המחלקה לעלייה בסוכנות היהודית, אורי גורדון, מוביל מהלך פוליטי לצמצום אפשרויות העלייה, על־פי חוק השבות והסעיפים שמרחיבים אותו, וזאת כדי לבלום אפשרות של עליית מיליוני בני אדם מכל רחבי העולם לישראל.

מהלכו של גורדון בא בעקבות הודעתו של הרב אביחיל מירושלים, כי יש ברחבי העולם למעלה מ־50 מיליון איש שנמנים על עשרת השבטים, והוא מכשירם לעלות לישראל. גורדון הודיע, כי הוא מתנגד למגמה זו.

ככל הידוע, שר הקליטה יאיר צבן שמע על מהלכו של אורי גורדון לצמצום אפשרויות העלייה על פי חוק השבות, מפי גורדון עצמו. אולם הוא איננו מסכים למהלך זה.

אופיר פינס, מתאם פעולות העבודה וראש אגף הקליטה במפלגת העבודה, אמר אתמול בתגובה, כי הוא המום מן ההצעה לצמצם את חוק השבות, ובמיוחד מהעובדה שהיא באה מאדם שהוא מראשי מפלגת העבודה ובעל תפקיד בכיר של ראש מחלקת העלייה.

לדברי פינס, הצעות לצמצום חוק השבות באו מהכיוון הדתי־חרדי, ונדחו לאורך כל השנים על ידי הציבור הדתי־לאומי והחילוני. "נדמה לי שאין מקום להקים מחסומים על חוק השבות", אמר.

"אנחנו מדינה, שרוצה לרכז את העם היהודי בתוך מדינת ישראל. זו מהות הציונות, ונדמה לי שאם נשליך את הצעתו של אורי גורדון על העלייה מתוך המדינות, הרי לא היינו יכולים לקלוט את העולים, ובכך היינו גורמים נזק נורא לעניין הציוני, ולהתפתחות מדינת ישראל".

לדעת אופיר פינס, לא יהיה גיבוי להצעה זו במפלגת העבודה.

במוזיאון ישראל נערכה אתמול תערוכת עפיפונים מרהיבה (צילום: יצחק הררי)

הסתיימה קייטנה לילדי חיילי צד"ל באשקלון

(ע.ג.) – אתמול אחר הצהריים הסתיימה באשקלון קייטנה לילדי חיילי צבא דרום לבנון.

הקייטנה אורגנה על־ידי עיריית אשקלון בשיתוף עם צה"ל ואכסניית הפארק באשקלון. הקייטנה ארכה שבוע ימים והילדים של חיילי צד"ל, 200 במספר, העוסק בפעילויות שונות.

בטקס הסיום שהתקיים היום בפארק, בבת הגנרל אנטואן לאחד, שהגיע במיוחד מלבנון כדי לברך את הילדים ואת המארחים.

הטיפ הירדני הראשון במלון הילטון בתל אביב. ארז ורדה, יחבל בריי של המלון זכה לטיפ הראשון מאיש עסקים ירדני המבקר בישראל (צילום: שאול רחמים)

אישי ציבור מספידים את פרופ' ליבוביץ

הנשיא ויצמן: "עם ישראל איבד את אחד מאנשי הרוח הבולטים והמרכזיים שלו"

(ע.ג.) – עם היוודע דבר מותו של פרופ' ישעיהו ליבוביץ אמר נשיא המדינה עזר ויצמן: "פרופ' ישעיהו ליבוביץ היה מהדמויות הגדולות בחיי העם היהודי ומדינת ישראל בדורות האחרונים. איש רוח, מדע, הגות דעות, מורה וסמן דרך. לא לי לשפוט את תרומתו הרעיונית־פילוסופית, אך כל אחד מאתנו הכיר את אומץ לבו ויושרו המוסרי כפי שבאו לביטוי באורח חייו ובעמדותיו השונות.

"ישעיהו ליבוביץ שימש מצפן רוחני לרבים בישראל. גם אלו שלא הסכימו לדעותיו השונות ידעו להעריך ולהוקיר את המורשת התרבותית־יהודית והאוניברסלית שייצג.

"עם ישראל איבד את אחד מאנשי הרוח הבולטים והמרכזיים שלו. יהא זכרו ברוך".

הרב עמיטל: ליבוביץ הפרה החשיבה הדתית

הרב יהודה עמיטל, ראש תנועת מימד, אמר אתמול כי "פרופ' ליבוביץ הפרה את החשיבה הדתית בצורה רצינית ומעמיקה".

למרות התנגדותו לטקסי התפילה ליד הכותל, הוסיף הרב עמיטל, "היו תקופות שהוא היה מבקר במקום ומתפלל שם. "אותו בתמה סיפרה, כי נגשה באחת ושאלה אותו מאין הוא מגיע. תשובתו הייתה כי הוא מגיע מהכותל, שם התפלל לרפואתו של הרב קוק", סיפר הרב עמיטל.

"יחד עם זאת, הדגיש הרב עמיטל, כי היו לפרופ' ליבוביץ התבטאויות שהרגיזו וקוממו חוגים רבים בארץ. "התבטאותו 'יודו־נאצים' הייתה שגיאה חמורה והבל שאמר את מה שאמר", אמר הרב עמיטל.

פרופ' רביצקי: תיאולוג אנטי־תיאולוג

"פרופ' ליבוביץ תרם לחשיבה המקורית בחברה הישראלית, משום שגם אם לא היית מסכים עם דעותיו, בכל פעם שהיית מהרהר, היו עומדות לפניך שאלותיו ותשובותיו", אמר אבי רביצקי, פרופ' למחשבת ישראל באוניברסיטה העברית. אתמול כתארו את דמותו של פרופ' ישעיהו ליבוביץ.

"כמעט בכל עניין לא קיבלתי את דעותיו ויחד עם זאת תמיד הייתי חושב איך הייתי עונה לליבוביץ במבחן זה, הוא עורר את החשיבה המקורית", הוסיף רביצקי.

לדברי פרופ' רביצקי, היה פרופ' ליבוביץ במידה רבה "תיאולוג אנטי תיאולוגי". "הוא היה עובר על כל הדברים והערכים בעולם הזה ושולל אותם כלפי אלוקים. לדעתו לא היה שום דבר קדוש בעולם הזה, שום דבר מוחלט. רק מה שמעבר לעולם הזה, היה קדוש או מוחלט בעיניו", הטעים.

פרופ' רביצקי סבור, כי פרופ' ליבוביץ תרם רבות להשכלת הציבור בישראל. "הוא היה מדבר ומלמד עם מחשבה עמוקה, אבל בשפה שגם אדם אינטליגנטי שאינו בקיא במקצוע זה או אחר, יהיה מבין", אמר.

עוד אמר, כי ליבוביץ היה "נביא הזעם" של החברה בישראל וכל פעם היה מבריח אותה לשאול, להרים, שאלות, מחשבות ושלילות.

על אהבתו של המנוח לכימיה ולמדע, אמר פרופ' רביצקי, כי ליבוביץ השליט את מירב שעות היום לתחום זה. "הוא היה פילוסוף ונביא ומו שבאופן פרדוקסלי עסק מרוב שעותיו במדע הביולוגי", סיכם.

צבן: חריף ביטוי

"פרופ' ישעיהו לייבוביץ הטביע חותם עמוק על דורנו, הן בעולמו הרוחני־אינטלקטואלי והן בזירות מאבקיו הציבוריים.

"הוגה רב־משמעות וחריף ביטוי שנגע עולמות שלמים בנבכי שאר־לבם וחילחל ציבורים גדולים בסערות פולמוס מתמשכות.

"לוחם אמיץ, עשוי ללא חת בצד שלום ישראלי־פלשתיני ונגד שלטון משתית על עם אחר. בשלושים השנים האחרונות נרקמו בינינו יחסי ידידות. הופעתי לצידו פעמים רבות בדיונים מוסרים על דת ומדינה, על מהות היהדות והציונות ועל הדרך לשלום.

"זכיתי לתמיכתו הפומבית בבחירות לכנסת ב־1988, שעה שעמדתי בראש רשימת מפ"ם.

"חולקי דעות לעיתים תדירות - במיוחד בבעיית הסרבנות לשרות בצה"ל - לא קילקלו את שורת יחסינו הטובים.

"דברי הערכה המפליגים ששלח בימים האחרונים ליצחק רבין כמנהיג תהליך השלום, לאחר שלא חסך ממנו את שבטי לשונו המיוסרת שנים רבות, הם עדות ליושרו האינטלקטואלי ולדבקותו תורת הפשרות במה שראה על עיקר העיקרים המדיני - השלום."

נצרת: מברק תנחומים

ראש עיריית נצרת ראמז ג'ראיסי שלח מברק תנחומים למשפחתו של ישעיהו ליבוביץ ובו הבעת צער על מותו.

"הוא בעינינו איש אמיץ, ישר ובעל מצפון אנושי לדוגמה. שני עמי הארץ, יהודים וערבים, הפסידו דמות גדולה, שתרמה רבות למען השלום, הדו קיום והשיוויון".

"פרופ' ליבוביץ היה ידיד גדול לנצרת ולראש העיר המנוח תאופיק זיאד".

ראש עיריית נצרת ציין עוד כי פרופ' ליבוביץ התארח פעמים רבות בנצרת ורכש לעצמו מעריצים בעיר.

"האיש, אשר בחייו לא זכה לקבל את פרס ישראל, זכה במותו לקבל את הפרס הגדול ביותר - הערכה והערצה של כל מדינת ישראל, לאדם שהפך למיתוס עוד בחייו" - אמר ראש מחלקת העלייה והקליטה בסוכנות היהודית אורי גורדון.

גורדון הוסיף, כי ליבוביץ היה מצפון מוסרי, חסר מורא, של חברה שלימה, אדם שבמשך שנים אמר את הדברים הקונטרוברסליים ביותר כדי ליצור ויכוח ולעורר.

ח"כ בורג: המצפן המצפוני של ישראל

"פרופסור ליבוביץ היה עבורי כמו עבור רבים אחרים המצפן המצפוני של מדינת ישראל", אמר חבר הכנסת אברהם בורג סמוך לבית משפחת ליבוביץ בירושלים, זמן קצר לאחר שנודע דבר מותו של הפרופסור. בורג סיפר, כי הכיר את ליבוביץ בבית הכנסת השכונתי, היכרות אשר התחזקה, לאחר שבורג סיים את שירותו הצבאי והעיר בפרופסור ליבוביץ בהבנת סמינרים בנושאי יהדות.

"הוא היה האדם החשוב ביותר בחיי הרוחניים. רוב המעשים והעקרונות הפוליטיים בהם אני דוגל הם מבית מדרשו של פרופ' ליבוביץ", אמר.

בורג הוסיף, כי "באדם הוא היה רחום וחנון, ארך אפיים ורב חסד, אדם שהדמות שלו הנה האהבה. איש שלום רך ומלכף, סקרן וזוקן. שעה שבילית במחיצתו היתה מטעינה אותי לחודשים", ציין.

יו"ר תנועת יעוד, ח"כ ד"ר גונן שגב אמר: "פרופ' ליבוביץ, למרות אישיותו השנויה במחלוקת ועל אף היותו יריב פוליטי נוקב, היה ענק רוח במלוא מובן המילה.

"באישיותו הרב־גונית והשונה סימל פרופ' ליבוביץ רבים מהקונפליקטים הקשים בהם נמצאה החברה הישראלית מאז תחילת הציונות.

"פועלו האקדמי הרב של פרופ' ליבוביץ בתחומיו השונים, ישאר כנכס לדורות הבאים ואילו את עמדותיו הפוליטיות הנוקשות והחריפות תשפוט, כתמיד, ההסטוריה".

יו"ר הכנסת: איש רוח לוחם ומדען מובהק

יו"ר הכנסת פרופ' שבח וייס מביע תנחומים לבני המשפחה של פרופ' ליבוביץ ולקהילה האקדמית בישראל.

"ישעיהו ליבוביץ, מדען מובהק ואיש רוח לוחם שידע לשחות נגד הזרמים והצמיח בשאר רוח ובאומץ. היה נביא זעם. כל עם זקוק לנביא ישעיהו שלו וישעיהו ליבוביץ היה כזה."

פ"א - סגולה קרן נאמנות לתשלומים שוטפים
הודעה על שינוי במדיניות ההשקעות
ניתנת בזה הודעה, כי החל מ־15.8.94 חל שינוי במדיניות ההשקעות של הקרן המובאת בהסכם הנאמנות, והיא תהיה כדלקמן:
נכסי הקרן יהיו במפורט בזה:
מנהל הקרן: "לאומי־פיא" - חברה לניהול קרנות נאמנות בע"מ.
הנאמן: קסלמן וקסלמן חברה לנאמנויות (1971) בע"מ.
קרנות נאמנות לאומי פיא

טבעיבה Tebiva
ברכות חמות
לרשת קנה ובנה
ולמנכ"ל מר חיים שטיינברגר
לרגל פתיחת סניף בירושלים
המשך שיתוף פעולה פורה

העבודה
מפלגת העבודה הישראלית
מחוז חיפה
ועדת הבחירות המחוזית
לחברי מועצת המחוז
וסיעת העבודה בהסתדרות
ועדת הבחירות המחוזית מודיעה:
ביום שני, כ"ב אלול תשנ"ד, (29.8.94), תתקיימנה בחירות:
1. חברינו במזכירות ההסתדרות במרחב חיפה.
2. יו"ר אגפים בהסתדרות במרחב חיפה.
הבחירות תתקיימנה בין השעות 16.00 – 20.00 בבית המפלגה.
סדרי הבחירות:
הגשת מועמדות וערעורים בתאריכים:
25.8.94 בין השעות 16.00-19.00
26.8.94 בין השעות 09.00-12.00
28.8.94 בין השעות 10.00-12.00
רשאים להגשת מועמדות ליו"ר אגפים – חברינו מועצות ההסתדרות בלבד.
בברכת שנה טובה
מרדכי היימר, יו"ר ועדת הבחירות המחוזית

הודעה
בדבר שינוי בהסכם הנאמנות של פ"א-עובר לתשלומים שוטפים קרן לניירות ערך נסחרים במטבע חוץ או צמודים לו
ניתנת בזה הודעה, כי החל מיום 14.8.94 חל שינוי במדיניות ההשקעות המובאת בהסכם הנאמנות של הקרן הנ"ל, ואת כדלקמן:
לפחות 35% מנכסי הקרן יהיו ניירות ערך נסחרים במטבע חוץ או צמודים במלואם או בחלקם למטבע חוץ ומטבע חוץ.
זאת במקום: סכום השווה ל־50% או יותר מהשקעות הקרן בניע (למעט מקימים) יהיה מושקע כנ"ל.
לא חל שינוי בהחלטת מנהל הקרן שהובאה בתשקיף הקרן מיום 24.5.94 לפיה: "כל עוד לא יוחלט אחרת על ידי מועצת המנהלים של מנהל הקרן, לפחות 50% מנכסי הקרן יהיו ניירות ערך נסחרים במטבע חוץ או צמודים במלואם או בחלקם למטבע חוץ ומטבע חוץ".
מנהל הקרן: "לאומי־פיא" חברה לניהול קרנות נאמנות בע"מ.
הנאמן: קסלמן וקסלמן חברה לנאמנויות (1971) בע"מ.
קרנות נאמנות לאומי פיא

ברכות חמות
לפרופ' אדריכל
אברהם יסקי
לרגל זכייתו בפרס פלס
שא ברכה והצלחה
אינג' ש. לוסטיג מהנדסים יועצים

קריב
משרד ראשי: החרושת אור יהודה 03-5336006
ברכות חמות
לפרופ' אדריכל
אברהם יסקי
לרגל זכייתו בפרס פלס
שא ברכה והצלחה

צבי המלי מהנדסים בע"מ
צבי המלי
זיוה ולושצ'ובסקי
לפרופ' אדריכל
אברהם יסקי
ברכות חמות לרגל זכייתך
בפרס פלס
מאחלים
צבי המלי מהנדסים בע"מ
צבי המלי זיוה ולושצ'ובסקי

פריצקר יזמות בע"מ
ברכות חמות
לפרופ' אדריכל
אברהם יסקי
לרגל זכייתו בפרס פלס
שא ברכה והצלחה

לאדר' יסקי
ברכות
לרגל הזכיה
לוד את קסמה

סהר שלטים
ברכות חמות
לפרופ' אדריכל
אברהם יסקי
לרגל זכייתו בפרס פלס
שא ברכה והצלחה

משה קסה בעמ
ברכות חמות
לפרופ' אדריכל
אברהם יסקי
לרגל זכייתו בפרס פלס
שא ברכה והצלחה

ד. בר־עקיבא
מהנדסים יועצים (ישראל) בע"מ
ברכות חמות
לפרופ' אדריכל
אברהם יסקי
לרגל זכייתו בפרס פלס
שא ברכה והצלחה

digital
ברכות חמות
לפרופ' אדריכל
אברהם יסקי
לרגל זכייתו בפרס פלס
שא ברכה והצלחה

גליל־ים
התנועה הקיבוצית המאוחדת
לפרופ' אדריכל אברהם יסקי
ברכותינו לרגל זכייתו
בפרס פלס

עובדי הוועה"פ יכריזו על סכסוך עבודה עם הנהגת ההסתדרות בגלל הפיטורים

לעומת זאת, מסתמן פתרון למשבר עובדי לשכת המס על ידי קליטת 150 עובדים במוסד ביטוח לאומי ובפנסיה מוקדמת ליתר העובדים

מאת אפרים דוידי

עובדי הוועד הפועל ומוסדותיו מתכוונים להכריז על סכסוך עבודה באסיפה שיקיימו ביום ג', לראשונה מאז הקמת ההסתדרות בתחילת שנות ה־20, נודע לכתב "דבר".

אחד מחברי הוועד מסר אמש כי "צעד ללא תקדים זה הוא ביטוי למורת הרוח הקיים בהסתדרות מדרך טיפולה של ההנהגה בכל הקשור לזכויות שלנו. הדרך בה נעשו הפיטורים של העובדים הוותיקים והפנסיונרים - על פי רשימות מחשב - גם לא מקובלת עלינו". עוד מתכננים אנשי הוועד צעדים ארגוניים ממשיים נגד הנהגת ההסתדרות, לרבות שביתה ועיצומים.

בקרב העובדים קיים החשש שהנהגת ההסתדרות תנצל את החופשה המרוכזת בחודש ספטמבר כדי לפטר עובדים. לשם כך יפעיל הוועד "קו מצוקה", בו כל עובד שיקבל מכתב פיטורים יוכל להזעיק את אנשי הוועד תוך פרק זמן קצר. העובדים ייפגשו ביום א' עם יו"ר האגף לאיגוד מקצועי, עמיר פרץ, כדי לבקש את תמיכתו במאבקם.

אתמול פורסם ב"דבר" כי ההסתדרות מתכוונת לפטר תוך שנה וחצי כאלף מעובדיה בוועד הפועל ובמועצות הפועלים. פירוש הדבר פיטורי אחד מכל שלושה עובדים.

"טוב לראות חיל ים טוב מאוד", אמר ראש הממשלה ושר הביטחון שהיה אתמול אורח החיל (צילום: עומר לפלר, רויטר)

פרץ: ההסתדרות לא תשלים עם הכרסום בתוספת היוקר

(עתים) – "אני מציע לכל מי שמשתעשע ברעיון לגעת לכרסם בתוספת היוקר ובונה על כך שההסתדרות תשלים עם הדבר - שישכח מזה", אמר אתמול יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, עמיר פרץ, בהתייחסו לדרישות שהציג האוצר להסתדרות כחלק מן הרפורמות שהוא מתכנן.

פרץ ציין כי לצערו באוצר מתחילים את מערכת היחסים החדשה עם ההסתדרות בתרגילים של יחסי ציבור שנועדו להסיח את דעת הקהל מן הבעיות האמיתיות.

לדבריו, הממשלה משתפת את העובדים בכשלונותיה בנושאי מחירי הדיור ובסעיפי התעסוקה שהם באחריותה המלאה או העיקרית של הממשלה. את מחיר הכשלונות הללו משלמים העובדים בשחיקת שכרם.

פרץ הטעים כי מי שמתכוון להגיע עם ההסתדרות להסכם על צעדים משותפים שיביאו לצמיחה משקית ולתוספת תעסוקה, ימצא בהסתדרות נכונות לשיתוף פעולה והנהגת ההסתדרות פתוחה לדיון ענייני.

תרגיל האוצר

עמיר פרץ מתח ביקורת על מה שהגדיר כ"תרגיל" של האוצר אשר הודיע על הפחתת התשלומים החלים על המעסיקים לביטוח הלאומי בסעיף ימי המילואים, כבר החל מחודש אוקטובר, בעוד שאת הפחתת התשלומים של העובדים בסעיף זה הפחתת מסים דוחים לחודש ינואר. תרגיל זה - הדגיש עמיר פרץ - אינו תורם לקידום שיתוף הפעולה בין הממשלה להסתדרות.

למרות זאת, מתוך אחריות למשק ולעובדים, אמר פרץ, אנו מוכנים לפתוח בדיון עם האוצר על מיכלול הבעיות שיש להתמודד אתן.

האוצר מצפה מאתנו לתשובות על שאלותיו אך גם לנו יש שאלות רבות שברצוננו להציג לאוצר.

מה שצריך להיות ברור לראשי האוצר הוא שהשכירים זכאים ליהנות מפירות הצמיחה במשק משום שיש להם בה חלק נכבד, הטעים עמיר פרץ.

לשכת המס

פרץ סייר אתמול במשרדי לשכת המס בתל־אביב, יחד עם מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי, יוסי תמיר. הם דנו יחד עם הנהלת המוסד ונציגי העובדים על המצב החדש שנוצר עם הפעלת חוק ביטוח בריאות וסכנת הפיטורים המרחפת על כ־500 עובדי לשכות המס ברחבי הארץ. הפתרון המסתמן הוא קליטת כ־150 עובדים בביטוח הלאומי ותכנית פרישה מרצון ופנסיה מוקדמת ליתר העובדים.

"זכרונך לברכה" – כתב משרד המשפטים לעורכת הדין הצעירה

מאת שמעון וייס

משרד המשפטים התנצל לאחרונה בפני עו"ד סמדר ויינברגר ממטולה, בעקבות מכתב ששיגר אליה ובו נכתבה התוספת "זכרונה לברכה"...

במכתב היתה הודעה על ביטול צו כינוס נכסים של אחד מלקוחותיה.

עו"ד ויינברגר המופתעת, הנמצאת בחודשי הריון מתקדמים, אמרה כי אינה מבינה כיצד יכול משרד ממשלתי מכובד לשלוח מכתב לאדם אם הוא אינו בין החיים. היא ציינה, שהיתה מבינה לו היה מדובר בתקלה בתוכן המכתב, אך לא כאשר נשלח מכתב לאדם, שכביכול, אינו בין החיים.

ממשרד המשפטים נמסר בתגובה, כי "ייתכן שהכתובת החריגה נכתבה בעת שהפקיד עסק בעזבונות של נפטרים". משרד המשפטים הביע צער על הפרשה, ודוברת המשרד, אתי אשר, התנצלה בפני עו"ד ויינברגר תוך איחולי חיים ארוכים.

היועץ המשפטי לממשלה: עמותת "אמיתי" מנסה לסכסך ביני לבין שר האנרגיה שחל

מאת נתן רותי

היועץ המשפטי לממשלה, מיכאל בן־יאיר, מאשים את עמותת "אמיתי" בנסיון לסכסך בינו ובין שר האנרגיה, משה שחל. זאת, על רקע הודעת העמותה בנוגע לחוות דעת היועץ המשפטי לממשלה בעניין מינוי מפכ"ל המשטרה לשעבר, רפי פלד, לתפקיד מנכ"ל חברת החשמל.

שלשום שיגרה העמותה מכתב ליועץ המשפטי לממשלה, ובו היא שואלת אם נתן חוות־דעת בעניין מינויו של פלד לתפקיד מנכ"ל חברת החשמל, על רקע פרשת הנ'קוי.

בן־יאיר שיגר אתמול מכתב תשובה ליו"ר הנהלת "אמיתי", אליעזר גוטליב, ובו הוא תוקף את העמותה ואת התפקיד שהיא נוטלת לעצמה בעניינו של פלד.

כך הוא כותב: "ממכתבך עולה שאיפה גלויה לסכסך בין היועץ המשפטי לממשלה לבין שר בממשלה, ויש בו רצון ברור ליצור סנסציה עיתונאית נוספת".

בן־יאיר מציין, כי עוזרו, עורך הדין אמיר וולטי, שיגר מכתב ליו"ר הנהלת "אמיתי" עוד בחודש שעבר, בו נאמר: "המפכ"ל הוא מאחריות פלילית, וגם לא ניתן ליחס למפכ"ל אחריות בתחום המשמעתי. ההליך המשמעתי שננקט כלפי המפכ"ל על ידי השר הממונה על פי הנחייתי, מבוטל".

היועץ המשפטי לממשלה מציין, כי על סמך דעתו זו, היה השר שחל רשאי לומר מה שאמר בישיבת הדירקטוריון של חברת החשמל, שכן "דבריו נסמכים על החלטתי מיום ה־21 באפריל 1994, ועל משמעותה. אשר לביטוי 'פלד נקי יותר מתינוק', המודגש כל כך במכתב ובפירסומים שיוחסו בעיתונות, אין לי כל זכות יוצרים עליו".

העתק מן המכתב הופנה אל ראש הממשלה, יצחק רבין, ואל שר המשטרה האנרגיה והתשתית, משה שחל.

ילד מאתיופיה באשדוד: חברי מרחיקים אותי לאחר שאבי חלה באיידס והתאבד

(ען). – "הילדים בשכונה לא מאפשרים לי להתקרב אליהם. הם אומרים לי: אבא שלך מת מאיידס וגם לך יש איידס, אל תתקרב אלינו, אנחנו פוחדים להידבק ולמות" – סיפר בדמעות ילד בן 11 מאתיופיה המתגורר באשדוד, אשר אביו חלה באיידס והתאבד לפני כחודש וחצי בתלייה. נמסר, כי מאז פורסם המקרה בכלי התקשורת מנודים בני המשפחה – האלמנה ושני ילדיה – על־ידי השכנים.

הילד נותר ללא חברים. "לפני כמה ימים" – סיפר הילד – "רציתי לשחק אתם בכדורגל, כמו תמיד, אז הם אמרו לי: אל תתקרב אלינו, אתה חולה. הלכתי לצד ובכיתי". הוא מנסה ללא הרף להסביר לחבריו כי אינו לוקה בשום מחלה, אך לשווא. "הילדים אמרו לי שההורים שלהם הזהירו אותם לא לשחק אתי כי אני חולה באיידס".

אמו בת ה־29 סיפרה כי גם השכנים המבוגרים פוחדים להתקרב אליהם: "כשאנחנו עולים במעלית, השכנים פוחדים מאתנו כאילו שאנחנו המוות בעצמו. כואב לנו, הילדים סובלים, הם נשארו בלי אבא ובלי חברים. אני רוצה לעבור מפה, למען הילדים".

חקלאים ערבים בגליל מתנגדים לסגירת סניף משרד החקלאות בעכו

מאת מוחמד חליליה

החקלאים הערבים בגליל המערבי מתנגדים להחלטת משרד החקלאות לסגור את סניף משרד החקלאות המחוזי בעכו, ולהעבירו לראש פינה.

"זו החלטה מוטעית. היא תפגע קשה בחקלאים הערבים", אמרו החקלאים. הם חתמו על עצומה בנושא, המופנית לשר החקלאות, יעקב צור.

סגן שר החקלאות, ח"כ וליד צאדק, שנפגש אתמול עם נציגי החקלאים הערבים מהאיזור, הבטיח להיאבק בתוך המשרד כדי למנוע את סגירת הלשכה המחוזית בעכו.

מומחה המוח דולנס ינתח בשבוע הבא ב"איכילוב"

מאת אלי ברנר

מנתח המוח הנודע, פרופ' וינקו דולנס, מי שניתח לאחרונה את השרה אורה נמיר, יגיע ביום ראשון לישראל לנתח במרכז הרפואי איכילוב בתל־אביב.

פרופ' דולנס מומחה בניתוח גידולים באיזור בסיס המוח, איזור קשה יחסית לגישה ומדובר לטיפול בגלל ריבוי בעצבים המקשרים בין מערכת העצבים המרכזית, המוח וגזע המוח, לבין מערכת העצבים הפריפרית.

דולנס צבר ניסיון עשיר באנטומיה ובפתולוגיה של איזור זה, ופיתח גישות ניתוחיות המאפשרות טיפול בגידולים, תוך פגיעה מינימאלית בעצבים ובכלי הדם שאיזור זה כל כך עשיר בהם.

המנתח ישהה בארץ כשבוע ימים, וינתח מספר חולים עם בעיות נוירוכירורגיות מורכבות, שנבחרו בקפידה על ידי קופת החולים וצוות המחלקה הנוירוכירורגית של איכילוב, בראשות פרופ' ג'ורג' ועקנין.

פרופ' דולנס ינתח שניים־שלושה חולים ביום, החל מהשעה שבע בבוקר ועד הצהריים.

בית החולים נערך לטפל בחולים על ידי הרחבת היחידה לטיפול נמרץ ועיבוייה בצוות סיעודי גדול יותר.

ביקור ממלכתי ראשון

בעלה של מלכת אנגליה, הנסיך פיליפ, יבקר בישראל באוקטובר

(עטמ"א) – הנסיך פיליפ, בעלה של המלכה אליזבת, יבקר בישראל באוקטובר, ויהיה הראשון מבני משפחת המלוכה הבריטית המבקר בה.

מקורות מוסמכים אישרו כי הנסיך פיליפ יבוא לישראל כדי להשתתף בטקס שייערך בירושלים לזכרה של אמו, הנסיכה אליס מיוון, על תפקידה בהצלת יהודים במלחמת העולם השניה. במהלך ביקורו עשוי הנסיך להפגש עם הנשיא עזר וייצמן.

למרות שההחלטה על הביקור התקבלה רשמית על ידי ארמון בקינגהם, הוא טען באישורו של משרד החוץ הבריטי שהתנגד עד כה לביקור בני משפחת המלוכה בישראל.

1,200 דירות בנות 75 מ"ר ייבנו ברמת גן בשנים הקרובות

(עתים). – ראש עיריית רמת גן, צבי בר, המכהן גם כיו"ר הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה, מסר אתמול, כי ברמת גן נבנות ומתוכננות להיבנות במהלך השנים הקרובות כ־1,200 יחידות דיור קטנות בנות 75 מ"ר.

בר הודיע, כי החלטה זו נובעת ממדיניות הוועדה, במטרה לדאוג לזוגות צעירים וגם לבני גיל הזהב, ולמשפחות שאין בידיהן די אמצעים כדי לרכוש דירות גדולות.

האפשרות לבנות דירות כאלה נסמכת בעיקרה על הסעיף של ההקלות החדשות, המאפשר תוספת של 10 אחוזים למספר יחידות הדיור הנבנות. עפ"י תוכנית המתאר הקיימת באיזור מגורים ג' בעיר, ניתן לבנות דירות בשטח של 75 מ"ר.

בפועל כבר עתה מצויות בשלבי בנייה כ־160 יחידות בנות 75 מ"ר (ברחוב ז'בוטינסקי), ובתכנון מתקיים עוד 20 כאלה בפרוייקט "בית המטבחיים".

בנוסף קיים פוטנציאל של עוד כ־1,000 יחידות דיור באזור שכונת נוה יהושע.

יותר מ־4,000 תלמידים מחבר המדינות צפויים להגיע השנה לארץ

מאת נתן רותי

יותר מ־4,000 תלמידים אמורים להגיע השנה לישראל מחבר המדינות במסגרת תכנית נעל"ה־16, אולם עד כה נרשמו לתכנית 1,047 בני נוער בלבד.

השבוע היתה אמורה להתקיים ישיבה בעניין זה בלשכתו של מנכ"ל משרד ראש הממשלה, שמעון שבס, שאחראי על תכנית זו ביחד עם הסוכנות היהודית – עליית הנוער. בסוכנות מעודדים ממספר הנרשמים לתכנית, ואף מעריכים כי המספר שעליו התחייב ראש הממשלה – 15,000 בני נוער במשך שלוש שנים – אכן יתממש.

עם זאת, עדיין קיימת תסיסה בקרב התלמידים ופורשי תכנית נעל"ה המקורית, שבוצעה על ידי אנשי משרד החינוך, עקב האיחוד בין תכנית הלימודים של הסוכנות היהודית ומשרד החינוך. כמה מתלמידי נעל"ה פנו בעניין זה לרעיית נשיא המדינה, ראומה ויצמן, והציגו בפניה את בעיית האיחוד בין התכניות. ראשי התכנית הפורשים ממשיכים "להפציץ" את משרדי הממשלה במכתבים על ההידרדרות של התכנית. בסוכנות היהודית מבטלים זאת ואומרים כי מדובר בכמה מאנשי "גוש אמונים" שמנהלים ויכוח פוליטי על גבם של הילדים מחבר המדינות.

אגב כך, ב־1 בספטמבר ייפתח בסימפרופול שבחצי האי קרים קן חדש של תנועת הנוער העובד והלומד. שני קנים נוספים ייפתחו בתחילת אוקטובר, האחד בסמרה שנקראה בעבר גורקי והנמצאת לא הרחק ממוסקווה, והאחר בעיר חבורובסק שבגבול סין. מאז סתיו 1992 מפעילה תנועת הנוער העובד והלומד שני קנים ברוסיה, שהובילו לעליית עשרות תלמידים לארץ.

אחיות במחלקות נשים תקבלנה הכשרה בהלכות טהרת המשפחה

מאת נח זבולוני

אחיות במחלקת נשים ויולדות בבתי חולים דתיים תתמחנה בעתיד גם בהלכות טהרת המשפחה, נוסף ללימודים הרגילים של מקצוע אחות כדי לסייע לרבנים פוסקי הלכה בטהרת משפחה.

פעמים רבות רבנים נשאלים בהלכות טהרה והספק העומד בפניהם מה מקור הדימום אצל האשה, אם זה פצע ואינה זקוקה לטבילה או מחזור האשה וזקוקה לטבילה.

הרב מנחם בורשטין העומד בראש מכון פוע"ה (פוריות ורפואה על פי ההלכה), פנה אל הנהלת "ביקור חולים" בירושלים ולראש מחלקת נשים ויולדות הד"ר חיים יפה, וביקש להכשיר אחיות בהלכות טהרת המשפחה כדי להקל על הרב הפוסק בהלכות אלה.

הקרן למען בטחון ישראל

פינה חמה ללב"י

לב"י בירושלים

חוג ידידי קרן לב"י בירושלים בראשותה של הגב' דבורה רגזאן קיים מפגש חברות במסעדת "סיני" במושבה, שבמושבה הגרמנית.
פרופ' שרה ברנר, מנהלת מחלקת עור בבית חולים איכילוב בתא שהינה חברה באגודת ידידי לב"י בתל־אביב, הירצתה בנושא רפואה וסיפוח העור.
גב' רגזאן מסרה כי בתאריך 2 באוקטובר יתקיים הקונצרט "לב"י קלאסי" בתיאטרון ירושלים, בהפקתה המוזיקלית של הגב' זהבית זוהר, וביקשה מהפעילות לסייע באירגון ובמכירת הכרטיסים.
תודה מיוחדת למסעדת "סיני במושבה" שתרמה את ארוחות הערב הנפלאות.

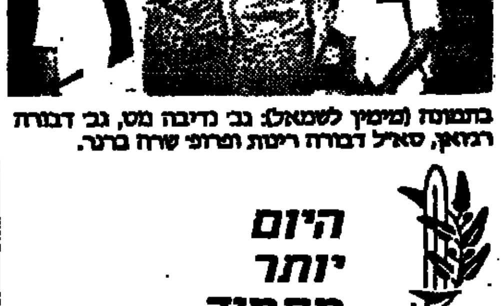

בתמונה (מימין לשמאל): גב' נדיבה מס, גב' דבורה רגזאן, סא"ל דבורה ריטוב ופרופ' שרה ברנר.

היום יותר מתמיד - תן לבך ללב"י

קרן לב"י: רח' ד' (ארניא) 17, הקריה, תל־אביב 61734

טל: 6975183, 03-5695610

מודעות בטלפון
השרות שלנו ללא תוספת מחיר
פרסום רם טל. 5605591, 5605731, 03-5600780
ובערב 5043568, 5010597, 03-5032969
ביצוע עבודות סדר וגרפיקה ממוחשבת

קרן קימת לישראל
מכרזים

קרן קיימת לישראל מבקשת לקבל הצעות מקבלנים מורשים לבצוע העבודות כדלקמן:

מכרז 116/94 עבודות איטום - מאגר כפר עזה
משך ביצוע: חודשיים.
סיור קבלנים יתקיים ביום 29.8.94 בשעה 10:00.
מקום המפגש במזכירות כפר עזה.
תוכניות ומפרטים ניתן לקבל במשרדנו, רח' קק"ל 1 בירושלים אצל מר ע. גוטליב חדר 238 תמורת 400 ש"ח שלא יוחזרו.
על המציע להיות בעל רשיון ג-1, נסיון מוכח והמלצות לבצוע עבודות איטום.

מכרז 117/94 מתקנים במאגר כפר עזה
משך ביצוע: חודש וחצי.
סיור קבלנים יתקיים ביום 29.8.94 בשעה 10:00.
מקום המפגש במזכירות כפר עזה.
תוכניות ומפרטים ניתן לקבל במשרדנו, רח' קק"ל 1 בירושלים אצל מר ע. גוטליב חדר 238 תמורת 400 ש"ח שלא יוחזרו.
על המציע להיות בעל רשיון קבלן בענף 500, 200, סווג כספי ג-1.

את ההצעות עם הצירופים הנדרשים (לרבות ערבות בנקאית, אישור ניהול ספרים, רשיון קבלן וכו') יש להגיש לא יאוחר מתאריך 4.9.94 למשרדי הקק"ל בפס הירק ת.ד. 45 קרית חיים.
אין קרן קיימת לישראל מתחייבת לקבל ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

מנע אש ביערות

קבלת מודעות אבל
177-022-88 55

חברת החשמל לישראל בע"מ
חי"א חשמל – שירות טלפוני להודעות על תקלות 24 שעות ביממה

ירושלים	02-580666	נהריה	04-933555
תל־אביב	03-5633777	נתניה	09-602988
חיפה	04-647777	עפולה	06-423333
אילת	07-372191	פתח־תקוה	03-9394488
אשדוד	08-511688	צפת	06-970211
אשקלון	07-770088	ראשון־לציון	03-9632488
באר־שבע	057-462666	רחובות	08-371588
טבריה	06-792275	רמלה	08-221313
חדרה	06-223133	רעננה	09-906188
כרמיאל	04-881731	אריאל	03-9366345-6-7
בית שמש	02-911669		

המועצה האזורית באר טוביה
במסגרת היחידה לקידום ביצוע פרוייקטים
מכרז מס' 64-31/94-2012
לבצוע איסוף, טיהור וסילוק ביוב במושב
אורות
1. המועצה מכריזה בזאת על קבלת הצעות מקבלנים לבצוע העבודה במסגרת פרוייקט הביוב הארצי ובהתאם לנוהליו.
2. את מסמכי המכרז ניתן לרכוש תמורת תשלום של 500 שקל, אשר לא יוחזרו במשרדי המועצה בשעות העבודה הרגילות.
3. רשאים להשתתף במכרז קבלנים בעלי נסיון, העונים על הכישורים כמפורט במכרז, והרשומים בפנקס הקבלנים בענף ראשי במקצועות ביוב, ניקוז, מים (סימול 400) בסיווג כספי ב־2 לפחות.
4. סיור הקבלנים יתקיים ביום שלישי בתאריך 23.8.94 היציאה ממשרדי המועצה בשעה 8.30.
5. את ההצעות בצרוף הערבות הבנקאית כמפורט במכרז יש להגיש במסירה אישית בלבד ע"י הכנסת ההצעות לתיבת המכרזים במשרדי המועצה ביום שלישי בתאריך 25.8.94, לא יאוחר משעה 12.00 בצהריים. תיבת ההצעות תיפתח בשעה 12.15 בנוכחות המציעים.
חנן תסיד יו"ר המועצה האזורית באר טוביה

להבירנו
יוסי ארבל
ברכת עשיה בתפקיד החדש
שיכון ובינוי אחזקות
שיכון עובדים סולל בונה

בית קרור אבו חמדאן טל: 04-841139
ברכות חמות
למר שלום בלייר
לרגל מינויו
ליו"ר מועצת הפירות
שא ברכה והצלחה

ברכות חמות
למר שלום בלייר
לרגל מינויו למנכ"ל מועצת הפירות
יבולי השלושה בע"מ
(ערן מלח, צחי יוסף)
שיווק פירות וירקות למוסדות, אולמות, בתי־מלון וארועים שונים
השחר 20 חולון טל: 03-5596143 פקס: 03-5595190

صكنا من الاهل

רוסיה וגרמניה הסכימו לשתף פעולה בחיסול הסחר בחומרים רדיואקטיביים

שרי הפנים של האיחוד האירופי ידונו בנושא עם עמיתיהם ממזרח אירופה; ה"טיימס": מדעני גרעין רוסים בכירים מציעים למכור פלוטוניום לאנשי עסקים מערביים

(סוכנויות הידיעות). – גרמניה אמרה אתמול שרק באמצעות שיתוף פעולה בין לאומי ניתן יהיה לחסל את השוק המחתרתי של חומרים רדיואקטיביים שמקורם ברוסיה.

משרד הפנים בבון מסר, כי שרי הפנים של מדינות האיחוד האירופי ידונו בנושא עם עמיתיהם ממזרח אירופה בברלין בחודש הבא. "מדינה בודדת אינה מסוגלת להשתלט על תופעה זו", אמר שר הפנים הגרמני, מאנפרד קאנתר, בהתייחסו לארבעה מקרים של תפיסת פלוטוניום ואורניום מועשר מוברחים בגרמניה בארבעת החודשים האחרונים.

"אנו זקוקים לשיתוף פעולה בין־לאומי שיחרוג אף מגבולות האיחוד האירופי. יש להגביר את אמצעי ביטחון במדינות בהן מופקים חומרים אלה", הוסיף קאנתר.

ההודעה על הפגישה בין שרי הפנים באה בעת שיועצו הבכיר של הקנצלר קוהל לענייני ביון, ברנד שמידבאואר, מתכונן לצאת למוסקווה על מנת לגבש שיתוף פעולה הדוק יותר בין גרמניה לרוסיה.

נשיא רוסיה, בוריס ילצין, ביקש מקוהל במכתב לפעול יחדיו. לאחר שבתחילה הכחישה מוסקווה ש"אפילו גרם אחד" של חומר בקיע אבד, אתמול דווח על מעצרים של חשודים במכירת חומר רדיואקטיבי.

דובר משטרת סנט פטרסבורג מסר, כי ב־12 באוגוסט נעצרו בעיר שלושה אנשים החשודים כי ניסו למכור 60 ק"ג של חומרים רדיואקטיביים שטרם זוהו. השלושה הם תושבי קאלינינגרד, מובלעת רוסית בין פולין לליטא. הם נתפסו בעת שניסו למכור חומרים רדיואקטיביים לתושב סנט פטרסבורג תמורת מיליון דולר.

ואילו דובר משרד החוץ במוסקווה מסר, כי השלטונות פתחו בחקירה כדי לגלות אם הפלוטוניום שנתפס בגרמניה מקורו ברוסיה. "מוסקווה התייחסה לידיעות בדבר תפיסת חומרים רדיואקטיביים בכובד ראש", מסר הדובר, גריגורי קאראסין, במסיבת עיתונאים. "הגופים האחראים מנהלים חקירה מפורטת על פרשה זו".

בבריסל אמר דובר של סוכנות האנרגיה האטומית של האיחוד האירופי, כי בדיקה העלתה שהחומרים הרדיואקטיביים שנתפסו בגרמניה מקורם ברוסיה. אך הוא הוסיף, כי אין פירושו של דבר שהפלוטוניום והאורניום המועשר הגיעו לגרמניה במישרין מרוסיה.

בתוך כך כתב אתמול ה"טיימס" הלונדוני שמדעני גרעין רוסים בכירים ניסו מספר פעמים למכור פלוטוניום ליועץ הנדסה לונדוני. ג'ון לארג', המנהל חברה לייעוץ הנדסי בלונדון, סיפר לעיתון כי המדענים הרוסים יצרו עמו קשר במהלך ביקוריו ברוסיה.

"תמיד דחיתי אותם, אך הם הבהירו לי כי הם מוכנים לעשות עסקים, ורצו לדעת אם אוכל לעזור להם. שאלו אותי אם ידוע לי על חברה מערבית המעוניינת לרכוש חומר גרעיני. לא מדובר בסתם סוחרים אלא באנשים בכירים, מדעני גרעין, שראו בכך דרך לגיטימית להרוויח כסף", סיפר לארג'.

הוא ציין כי מלאי הפלוטוניום ברוסיה גדל והעריך כי מחיר ק"ג מהחומר בשוק השחור נע בין 250 אלף ל־500 אלף דולר.

איש עסקים גרמני הבטיח לספק פלוטוניום תמורת 100 מיליון דולר

כנראה לעיראק או לצפון קוריאה; כך מסרה סוכנות הידיעות הגרמנית, בהתייחסה לאדולף יקלה שנתפס במאי

בון (עיר ועיי.פ.אי.). – למבריח פלוטוניום שנתפס בגרמניה היה חוזה בסך 100 מיליון דולר ממדינה אלמונית לרכוש עבורה די חומר לפצצה גרעינית, כך מסרה אתמול סוכנות הידיעות הגרמנית ד.פ.א.

לוועדה פרלמנטרית גרמנית נמסר שלשום, כי ייתכן שאיש העסקים הגרמני, אדולף יקלה, פעל בשליחות עיראק או צפון קוריאה.

יקלה נעצר במאי על־ידי המשטרה, שהחרימה שישה גרם של פלוטוניום שהיו ברשותו, בעיירה טנגן שבדרום גרמניה.

רשת הטלוויזיה הציבורית א.ר.ד. טענה שלשום בתוכנית "פנורמה", כי מקורו של הפלוטוניום המוברח היה במכון קורצ'אטוב, מעבדה למחקר גרעיני במוסקווה.

בעקבות פשיטה של המשטרה על משרדים ודירות בברלין שלשום בערב, אישר אתמול דובר משרד המשפטים הגרמני, כי למרות שלא נערכו מעצרים ולא נתגלה פלוטוניום, סבורה המשטרה כי חשפה קשר להברחת חומרים גרעיניים לפקיסטאן. זאת על־פי מסמכים שנתפסו.

מנהיגי האיגודים המקצועיים בניגריה ימשיכו המאבק בשלטון הצבאי מהמחתרת

לאחר שהודחו שלשום על־ידי מנהיג ניגריה, סאני אבאצ'ה, המנסה לשים קץ לשביתה בשדות הנפט המשתקת את כלכלת המדינה

לאגוס (רויטר). – משטרת ניגריה מנעה אתמול את הכניסה למטות האיגודים המקצועיים בלאגוס, לאחר ששליט הצבאי, סאני אבאצ'ה, הורה על מאבק בפועלי שדות הנפט השובתים בדרישה להחזרת הדמוקרטיה.

מנהיגי איגוד פועלי הנפט, שהודחו שלשום מתפקידיהם על־ידי אבאצ'ה, אמרו כי השביתה – הנמשכת זה שישה שבועות ומשתקת את כלכלת ניגריה – תימשך. ואילו ה"קואליציה הדמוקרטית הלאומית" – התומכת הראשית במושעו אביולה העצור עתה וממתין למשפטו באשמת בגידה – אמרה כי לא יהיה שיפור במצב הכלכלי עד שהמנצח בבחירות אשתקד שבוטלו לא ייכנס לתפקידו.

"המאבק למען דמוקרטיה", ברית של ארגונים הנאבקים במשטר הצבאי, ביקשה מפועלי הנפט שלא להיכנע, וקראה להגברת ההפגנות על מנת להפוך את ניגריה ל"בלתי נשלטת לחלוטין". בעיר קאדונה בצפון המדינה – שם התמיכה באביולה שמוצאו מהדרום חלשה יותר – הפגינו מאות בני אדם במחאה נגד הדחת מנהיגי האיגודים. זו היתה ההפגנה הראשונה בעיר מאז מעצרו של אביולה ביוני, המשטרה לא התערבה.

מקורות בתעשיית הנפט אמרו כי תוצאות צעדיו של אבאצ'ה לא ייוודעו עד יום שני, שכן היום מתחילה חופשה בת שלושה ימים בניגריה.

עדי ראייה בלאגוס סיפרו ששוטרים מנעו את הכניסה למטות שני איגודים מקצועיים, שדרשו את מינוי אביולה לנשיא, ומטה של איגוד נוסף שדרש רק את שחרורו מהכלא. בנאום משודר שלשום הבהיר אבאצ'ה, כי לא יתיר את מינויו של אביולה לנשיא ולא יפסיק את משפטו באשמת בגידה. אתמול מונו בירוקרטים הנאמנים לשלטון הצבאי לנהל את האיגודים, במקום המנהיגים שהודחו.

אחד מראשי האיגודים המודחים, ווראבּי אגמנה, אמר בלאגוס, כי "אנו יורדים למחתרת כדי להמשיך בשביתה... השביתה לא הופסקה". ואילו עמיתו, בולה אודוזי, אמר: "אנו ממשיכים בשביתה, נאבק בפעולתו של אבאצ'ה בבית המשפט".

דנג סיאופינג בן 90; חשש בסין ובעולם מתוהו ובוהו לאחר מותו

בייג'ין (עיא.אפ.פ.). – דנג סיאופינג, מנהיג המדינה הגדולה בעולם, חגג השבוע את יום הולדתו ה־90 – ועדיין אין יודעים מי יהיה יורשו בסין.

האיש נבוך הקומה הצליח לחולל תמורה כלכלית בארצו מאז 78, מבלי לערער את מעמד המפלגה הקומוניסטית השלטת. שאלת הירושה מעוררת חרדה בקרב הסינים, החוששים מפני תוהו ובוהו, וגם בקרב מנהיגים זרים, בייחוד אלה של המדינות השכנות.

דנג אינו ממלא תפקיד רשמי מאז 90', אך הקיף את עצמו בעוזרים מיומנים המיישמים את הוראותיו, מסביר דיפלומט מערבי.

נראה כי המנהיג הישיש ובניו בעלי ההשפעה הרבה כבר קבעו מי יהיה יורשו: ז'יאנג זמין, הממלא בעת ובעונה אחת את שלושת התפקידים החשובים ביותר בסין – נשיא המדינה, מנהיג המפלגה והמפקד העליון של הצבא.

אולם נראה כי זמין בן ה־68 לא יהיה מסוגל להחזיק מעמד זמן רב לאחר מותו של דנג, מעריכים המומחים.

שלושה אישים אחרים נחשבים אף הם כמועמדים אפשריים – ראש הממשלה, לי פנג, סגן ראש הממשלה לעניני כלכלה ז'ו רונגג'י, שניהם בני 66, ויו"ר האסיפה הלאומית העממית, קיאו שי בן ה־70.

סטודנטיות סיניות מתאמנות לקראת חזרה לטקס הפתיחה של משחקי דרום מזרח אסיה לנכים (צילום: א.פ.)

חיילי ממשלת רואנדה ייכנסו ל"איזור המוגן" מיד לאחר יציאת הכוח הצרפתי

אמר ראש ממשלת רואנדה; הדבר עלול לגרום לבריחה המונית של פליטים בני שבט הוטו שמצאו מקלט באיזור; מגיפת דיזנטריה פרצה בקרב הפליטים הרואנדים בעיירה בוקאבו בזאיר

(סוכנויות הידיעות). – חיילי ממשלת רואנדה של בני שבט הטוטסי, ייכנסו ל"איזור המוגן" בדרום מערב המדינה מיד לאחר שהחיילים הצרפתים ייצאו ממנו בימים הקרובים, כך אמר אתמול ראש ממשלת רואנדה.

ראש הממשלה, פאוסטין טוואגירמונגו, אמר לעיתונאים: "אנחנו רוצים לכבוש את כל רואנדה. אכן, כדי לשמור על אמינותה של הממשלה, אנחנו חייבים לכבוש את כל רואנדה". דברים אלה יגבירו את חששותיהם של מאות אלפי בני שבט ההוטו השוהים ב"איזור המוגן", ועלולים לגרום לבריחה המונית לזאיר השכנה.

הדברים עשויים גם להכעיס את האו"ם, שקיווה כי האיזור יישאר מפורז תחת פיקוח כוח של הארגון לאחר שיציאת הצרפתים תושלם ביום ראשון.

טוואגירמונגו ציין, כי החל מ־23 באוגוסט, יום לאחר תאריך היעד ליציאת הצרפתים, ייחשב האיזור לחלק בלתי נפרד מרואנדה. הוא הוסיף, כי הממשלה לא תתקוף את האיזור ולא תבצע מעשי נקמה, אלא תמשיך לשתף פעולה עם הכוחות האפריקאים, שיישלחו מטעם האו"ם במקום החיילים הצרפתים.

טוואגירמונגו אמר עוד, כי האיזור לא נהנה מביטחון תחת שלטון הצרפתים. לדבריו, המשיכה המיליציה של שבט ההוטו להרוג באוכלוסיה, וכי בתי הרשות, בתי ספר ובתי חולים נבזזו.

הוא הטעים, כי העדיפות העליונה של ממשלתו היא לעודד את הפליטים לשוב לבתיהם כדי שניתן יהיה להתחיל בשיקום המדינה, אך הודה כי הדבר לא קל, למרות ביקורים של שלושה משרי ממשלתו באיזור. שרים אלה ביקרו ב"איזור המוגן" וניסו לשכנע את בני ההוטו שלא יאונה להם כל רע.

בתוך כך פתחו אתמול ארגוני הסיוע במאמץ נמרץ להוציא רבבות פליטים רואנדים מהעיירה בוקאבו שבזאיר, לאחר שבמקום פרצה מגיפת דיזנטריה קטלנית. "אנו עומדים בתחילתה של מגיפה וזו תהיה תמונה מאוד, אם לא נצליח להעביר את הפליטים למחנות, רחוקים יותר", מסרה דוברת ארגון "רופאים ללא גבולות".

אותו זן של דיזנטריה, "שיגלה", המתפשט עתה בקרב יותר מ־50 אלף פליטים הנמצאים תחת כפת השמיים בבוקאבו, כבר הפיל בראשית החודש אלפי חללים במחנות שבסביבת העיר גומה. זן זה של חיידק הדיזנטריה עמיד בפני אנטיביוטיקה זולה, בה משתמשים בדרך כלל וכדי להילחם בו יש צורך באנטיביוטיקה יקרה הרבה יותר.

האופוזיציה תקים את הממשלה הבאה בסרילנקה

קולומבו (עייר). – נשיא סרי לנקה, דינגירי באנדה ויג'אטונגה, נפגש עם מנהיגת האופוזיציה, צ'אנדריקה קומאראטונגה בת ה־49, והטיל על מפלגתה, הברית העממית, להקים את הממשלה החדשה, כך מסר אתמול מקור בבירה קולומבו.

הברית העממית ניצחה את המפלגה הלאומית המאוחדת שבשלטון, בבחירות שנערכו ביום שלישי. קומאראטונגה הבהירה לנשיא כי למפלגתה רוב בפרלמנט, וכי היא מוכנה להקים את הממשלה החדשה.

הברית העממית זכתה ב־105 מתוך 225 המושבים בפרלמנט, לעומת 94 למפלגה הלאומית המאוחדת, שהחזיקה בשלטון במשך 17 שנה.

שיגור המעבורת "אנדוור" בוטל בשנייה האחרונה

כיים קאנוורל (עייר.פ.אי.). – שלושת המנועים העיקריים של מעבורת החלל האמריקאית "אנדוור" כבו פחות משנייה לפני מועד השיגור, ולפי שעה אין יודעים מתי תשוגר המעבורת.

צוותי הקרקע של סוכנות החלל הוציאו מיד לאחר האירוע את ששת האסטרונאוטים מהמעבורת. השישה יצאו מודעים, אך מדוכדכים. היתה זו הפעם החמישית שבוטל שיגור מעבורת. הפעם האחרונה היתה לפני שנה, כאשר תקלה גרמה למחשבים להפסיק את תהליך השיגור של "דיסקברי".

הסופר אליאס קאנטי מת בציריך בגיל 89; נקבר ליד ג'יימס ג'ויס

(סוכנויות הידיעות). – הסופר חתן פרס נובל, אליאס קאנטי, נקבר אתמול סמוך לקברו של הסופר ג'יימס ג'ויס, כך הודיע המו"ל הגרמני שלו.

קאנטי נולד ב־1905 בבולגריה למשפחה יהודית מצאצאי גולי ספרד. ב־1911 עברה משפחתו למנצ'סטר שבאנגליה ולאחר מכן לווינה, שם למד גרמנית, השפה בה כתב. הרומן החשוב הראשון של קאנטי "סנוורים" פורסם ב־1935. לאחר כיבוש אוסטריה על־ידי הנאצים ב־38' הוא עבר עם אשתו וזה לפריס ולאחר מכן ללונדון.

קאנטי – הנחשב לאחד הסופרים החשובים ביותר של המאה ה־20 – פרסם בשנות ה־70 וה־80 טרילוגיה אוטוביוגרפית: "הלשון שניצלה", "לפיד באוזן" ו"משחק העיניים". לארס גילנסטן, מזכיר הוועדה שהעניקה לו את פרס נובל לספרות ב־81', אמר כי קאנטי הוא מייצג מרכזי של הספרות והתרבות המרכז אירופית. "כמו קפקא, הוא היה ענק", אמר.

זמן קצר לפני מותו השלים קאנטי את כתיבת פרק נוסף מזכרונותיו, שיפורסם בקרוב. מלבד הרומנים והזכרונות פרסם קאנטי מחזות וספר עיון – "ההמון והכוח", המטפל בפסיכולוגיה של הכוח ובהתנהגות ההמון. יצירותיו מאופיינות בתבונה, עצבות ולעג.

בשל מוצאו, נחשף קאנטי מאז ילדותו לשפות רבות – בעיקר בולגרית, עברית ולאדינו – שדוברו בביתו. הוא שלט גם באנגלית ובצרפתית, אולם כתב רק בגרמנית, שהיתה למעשה "שפת אמו" האמיתית, אותה למד מגיל שמונה.

משרד המשפטים הצרפתי מרחיב את החקירה נגד קארלוס

(סוכנויות הידיעות). – משרד המשפטים הצרפתי הרחיב אתמול את החקירה נגד הטרוריסט הבינלאומי קארלוס, בעת שקורבנות הפעולות בהן הוא מואשם דרשו להטיל עליו עונש חמור.

שר המשפטים, פייר מהנייה, הורה לתביעה לפתוח בחקירת מעורבותו של קארלוס – שנתפס ביום ראשון בסודאן ונמסר לידי צרפת – בשני פיגועים באמצעות מכוניות תופת, בהם נהרגו חמישה בני אדם בשנות ה־80. נגד הטרוריסט יליד ונצואלה, המוחזק בבידוד בכלא השמור "לה סנטה" בפאריס, כבר מתנהלת חקירה בנוגע לפיצוץ בשאנז אליזה ב־82, בו נהרג אדם אחד.

מקורות משפטיים בפאריס אמרו שבמשפטו הראשון – שיתנהל אולי בעוד שישה חודשים – יואשם קארלוס כנראה בהריגת שני סוכני ביון צרפתים ביוני 75. על פרשה זו נידון קארלוס שלא בפניו למאסר עולם לפני שנתיים, אך אין ספק שהוא ידרוש משפט חוזר, בטענה שהוא לא יכול היה להגן על עצמו.

אתמול הועבר למשרד המשפטים חומר על חקירת פיצוץ מכונית תופת במרכז פאריס באפריל 83', בו נהרג אדם אחד ונפצעו 63. קארלוס הכחיש כל מעורבות בפיגוע, אך החוקרים מאמינים שהוא האחראי.

בתוך כך טען אתמול העיתון "יורופיאן", כי סוריה הטמינה "מלכודת" לקארלוס, ודיווחה לשירותי ביון מערביים לאחר ששיכנעה את הטרוריסט לצאת לסודאן כדי לארגן "מבצע אחרון שיזעזע את העולם".

קארלוס "נלכד משום שלא עמד בפיתוי של מבצע אחרון", ציין העיתון בהסתמך על "מקורות מקורבים לשירותי ביון מערביים". "ממשלת סוריה, שזמן כה רב הגנה עליו, שיכנעה אותו כי זקוקים לכשרונותיו למבצע אחרון שיזעזע את העולם – והכינה למעשה את לכידתו", טען העיתון.

נפתח משפטו של צעיר שחור בפרשת רצח תלמיד ישיבה בברוקלין ב־91'

ניו יורק (עייר ועיי.פ.אי.). – צעיר שחור שזוכה מהריגת תלמיד ישיבה במהלך מהומות ב־91' בברוקלין, כפר שלשום באשמה במשפט נוסף על "פגיעה בזכויות האזרח" של הנרצח.

למוריק נלסון, בן 19, החוזר מאטלנטה לבית המשפט הפדרלי בברוקלין, הואשם בסעיף אחד בישיבה סגורה, כיוון שהיה קטין כאשר תלמיד הישיבה יעקב רוזנבאום באוסטרליה נדקר למוות.

חקירה מיוחדת העלתה כי "קרוב לוודאי" שנלסון נטל חלק בדקירת רוזנבאום. בדו"ח החקירה נקבע, כי טעויות רבות של המשטרה סייעו לזיכויו של נלסון. אולם סניגורו של נלסון אמר כי למרשו לא היה קשר לפשע.

רוזנבאום נרצח במהלך מספר ימים של מהומות שחורים שתקפו יהודים חרדים. הוא נעצר בליל מותו של רוזנבאום והואשם כי דקר אותו מספר פעמים, בעוד ההמון קורא "להרוג את היהודים". אך הוא זוכה על־ידי חבר מושבעים בניו יורק ב־92'.

חודשים ספורים לאחר מכן, בלחצם של שלטונות העיר ומנהיגים יהודים, החלה התביעה הפדרלית להכין נגדו תיק חדש. הופעתו הבאה של נלסון בבית המשפט תהיה ב־8 בספטמבר.

גילוי המצבה של חברנו
מיכאל (מישה) רביד ז"ל
יתקיים ביום שני, ט"ז באלול תשנ"ד, 22.8.94
בשעה 17:00 בבית העלמין בקיבוצנו.
המשפחה
וקיבוץ גליל־ים

קבלת מודעות אבל
03-5661111 24 שעות ביממה
177-022-1516 בחיוג חינם

לחברנו יונה טויטו
איתך באבלך במות
רעייתך ז"ל
בנק הפועלים בע"מ
מח' אספקה ותחבורה

אלביט בע"מ
("החברה")

הודעה לפי סעיף 25א לחוק ניירות ערך, תשכ"ח - 1968 בדבר פרסום תיקון לתשקיף שפרסמה החברה ביום 15 באוגוסט 1994

ביום 15 באוגוסט 1994 פרסמה החברה תשקיף (להלן: "התשקיף") על פיו מוצעים לציבור מניות, סדרה של אגרות חוב (סדרה ב) וכתבי אופציה (סדרה 2) וזאת בדרך של זכויות לבעלי המניות של החברה הרשומים בפנקס החברים בישראל ולבעלי כתבי אופציה (סדרה 1), וכן מניות לעובדים.

1. סעיף 2.4.1 בתשקיף יתוקן כדלקמן:
"היום הקובע" - יחול מה־19 באוגוסט ל־23 באוגוסט 1994.
"יום המסחר אקס זכויות" - יחול מה־21 באוגוסט ל־24 באוגוסט 1994.
"המועד האחרון למסירת הודעה לניצול הזכויות" - יחול לגבי הזכאים הרשומים מיום 29 באוגוסט ל־2 בספטמבר 1994 ולגבי הזכאים הבלתי רשומים מיום 30 באוגוסט ליום 4 בספטמבר 1994.
"יום המסחר בזכויות" - יחול מיום 30 באוגוסט ליום 4 בספטמבר 1994.
"יום התשלום עבור הזכויות" - יחול מיום 31 באוגוסט ליום 5 בספטמבר 1994.
2. סעיף 2.5.2 בתשקיף יתוקן כך שתקופת החתימות בהצעה לעובדים תהיה החל מיום 25 באוגוסט 1994 ועד ליום 22 בספטמבר 1994 (במקום מיום 23 באוגוסט 1994 ועד ליום 18 בספטמבר 1994).
3. בכל מקום בתשקיף בו מצויין מי מהתאריכים האמורים ישונה התאריך בהתאם לאמור לעיל.
4. החברה תפיץ את נוסח התיקון לתשקיף בדרך שהופץ התשקיף, וניתן יהיה לעיין בו בכל אחד מסניפי הבנקים ואצל יתר חברי הבורסה.
5. העתק מהתיקון לתשקיף ימסר לרשם החברות לא יאוחר מיום עסקים אחד לאחר תאריך התיקון.

תאריך תיקון התשקיף: 18 באוגוסט 1994

למר אלרון, לטל ולכל צוותי מחלקות
התאורה ברשת אייס
ברכות המות
לרגל פתיחת סניף חיפה
מאחלים
דגן תאורה (1973) בע"מ
דגן תאורה ועיצוב בע"מ
דרך בגין 94, ת"א
טל' 03-6812525-6 פקס 03-5616886

ר. בוכוולטר
ברכות חמות
לרשת אייס
ולמנכ"ל מר רענן אלרון
לרגל פתיחת הסניף בחיפה
המשך הצלחה
ושיתוף פעולה פורה

ALBA
ברכות חמות
לרשת אייס
ולמנכ"ל מר רענן אלרון
לרגל פתיחת הסניף בחיפה
המשך הצלחה
ושיתוף פעולה פורה

רפיד
ייצור ושיווק כיסויים אברזיים לרכב
טל. 5370663 פקס. 5371801
ברכות חמות
לרשת אייס
ולמנכ"ל מר רענן אלרון
לרגל פתיחת הסניף בחיפה
המשך הצלחה
ושיתוף פעולה פורה

יודוקום
ברכות חמות
לרשת אייס
ולמנכ"ל מר רענן אלרון
לרגל פתיחת הסניף בחיפה
המשך הצלחה
ושיתוף פעולה פורה

גבס גשר
ברכות חמות
לרשת אייס
ולמנכ"ל מר רענן אלרון
לרגל פתיחת הסניף בחיפה
המשך הצלחה
ושיתוף פעולה פורה

אביזר סנטר
ברכות חמות
לרשת אייס
ולמנכ"ל מר רענן אלרון
לרגל פתיחת הסניף בחיפה
המשך הצלחה
ושיתוף פעולה פורה

יעקבי
ברכות חמות
לרשת אייס
ולמנכ"ל מר רענן אלרון
לרגל פתיחת הסניף בחיפה
המשך הצלחה
ושיתוף פעולה פורה

Zebira טבירה
ע.ג. ליין סוכנויות בע"מ
ברכות חמות לרשת אייס
ולמנכ"ל מר רענן אלרון
לרגל פתיחת הסניף בחיפה
המשך הצלחה
ושיתוף פעולה פורה

בדיקות ממשלתיות: אין חשש באכילת תוצרת האוטונומיה

מאת כתבנו הפיננסי

מבדיקות שערכו משרדי החקלאות והבריאות בתוצרת חקלאית הנכנסת מהאוטונומיה עולה, כי התוצרת נקייה משאריות בקטריולוגיות, חומרי הדברה ומזיקים, ולפיכך אין כל חשש באכילתה.

מנהל השירות להגנת הצומח במשרד החקלאות, פרופ' שמואל אלהנן, מסר לשר החקלאות, יעקב צור, את תוצאות הבדיקות שערכו שני המשרדים בשבועיים הראשונים מאז הותרה כניסת תוצרת חקלאית מרצועת עזה. מדובר בדגימות של עגבניות, מלפפונים, בטטות, קישואים ועוד, שנאספו ממשאיות במחסום ארז ונלקחו למעבדות.

בפני שר החקלאות הוצגו תוצאות של 15 בדיקות של שימוש בחומרי הדברה, שכולן היו תקינות, למעט אחת, שבה היתה חריגה קטנה שאינה מצריכה כל פעולה. בדיקות נוספות גילו, שאין עדויות לשימוש במי ביוב בהשקיה. תוצאות הבדיקות הועברו למשרד החקלאות של רצועת עזה.

על פי הסיכום עם רשות האוטונומיה, אם יתגלו תוצאות חריגות אצל אחד המגדלים, פרטיו יירשמו ובפעם הבאה שיבקש להכניס תוצרת לישראל, היא תעוכב עד להשלמת הבדיקה.

בפגישה בין ראשי משרדי החקלאות והבריאות, סוכמו דרכי הפיקוח על כניסת תוצרת חקלאית לסוגיה. סוכם שייקבע נוסח מחייב לסימון אריזות התוצרת שמקורה הן בישראל והן באוטונומיה.

כלכלה מדינית (12) / יורם נמרוד

שבחי האינפלציה ותעתועיה

חכם כלכלה אמריקני, פרופ' אבא לרנר ז"ל, היה אורים ותומים בעידן הקדם־פרידמני. הוא נהג לומר, כי טובים 1,000 אחוזי אינפלציה מאחוז אחד של דפלציה. דפלציה, להזכירכם נשכחות, היא מצב בו כמות הכסף במחזור יורדת, הריבית גואה והעסקים – וממילא גם התעסוקה – בשפל. הכלה נשכחה, והמצאו לה תחליפים, אולם המדד החשוב ביותר לקיום התופעה – שיעור האבטלה – לא ניתן להרחקה.

היו ימים בהם האינפלציה נחשבה בארה"ב למדד ניהול כושל של המשק על ידי הממשלה, ומה שגרוע יותר, לפרי רשעותם של עושקי קשישים, אלמנות ויתומים (שכן קצבתם נשחקת ואין להם גואל). הדפלציה, לעומתה, נחשבה כאסון טבע, ממש כמו בצורת.

לתלמידיו המחיש את כוונתו במשל: הניסיון לייצב מטבע משול לניסיון לייצב גולה בראש קערית הפוכה. אין סיכוי, ותמיד יש להבדיל בין צעדים אינפלציוניים, או דפלציוניים.

האסכולה הקיינסיאנית, שהוא היה ממעצביה במצבי הכרוך המערבי, גילתה במחקריה שאין צמיחה ופיתוח ללא אינפלציה. הסיבה: כאשר מוקם מפעל חדש, מוצריו ישווקו רק תוך כמה שנים. יהא מקור המימון אשר יהיה – במשך זמן קצוב ישולמו משכורות בלי שתתרומנה כנגד המימון הנוסף סחורות. יותר כסף יבקש אותה כמות סחורות המצויה בשוק – התוצאה: עליית מחירים כללית.

בהקשר כלל, במנגנון בתוך הסיבה לרווחים מפעילות יצרנית עולה, גואה הביקוש למניות של חברות תעשייתיות. במקביל, נשחקים לא רק שכר וקצבאות, אלא גם הערכים הנקובים של אגרות חוב. בעלי נכסים ריאליים, רווחיהם עולים, הם מפצים את פועליהם לפני שיעבדו למתחרה. מי שבידיו נכסים פיננסיים נושאי ריבית – מפסיד.

מתברר, אפוא, שלקבוצה החלשה ביותר בין נפגעי האינפלציה – מקבלי הקיצבאות – יש אחים לצרה, שהם הקבוצה החזקה ביותר במשק, ובעלת הנשימה הארוכה ביותר בכל מאבק כוח אפשרי עם הקבוצות האחרות. פרנסה מריבית ומריבית דריבית. בדרך כלל מתעסקים האידיאולוגים של קבוצה זו באקדמיה, בבתי מחוקקים ובממשל, באיצטלה של דורשי טובת המשק, כנגד קבוצות לחץ של עובדים, תעשיינים וחקלאים. "המשק" מזוהה עם האינטרס של הדפלציוניסטים, המדברים בשם "הציבור" ו"משלמי המיסים". כללו של דבר: לאינפלציוניסטים אינטרס בגאות, ודפלציוניסטים הם אלה שיש להם אינטרס קיומי בשפל. אין הבדל בין שמאל לימין.

יעקב ארנון, סוציאליסט ורדיקלי שהצטרף למפלגתם של מתי פלד ומיערי, היה מנכ"ל האוצר ואדריכל המיתון בשנת 1966. הוא אמר אז בגילוי לב: אני סוציאליסט, ליבי כואב כאשר אני רואה מובטלים. אך מה לעשות, בלי אחוז מסוים של אבטלה, המשק אינו מתפקד.

במדינות תעשייתיות רבות יש לדפלציוניסטים בעל ברית מותר, ארכאי, והוא בעל הקרקע הפרטית. תמורת חזקה על הקרקע הוא גובה חלק מההכנסה של יצרנים ויזמים, בלי להוסיף שום ערך כלכלי. סוחר בזכות משפטית לשימוש בנכס, שאינו מוצר ובא לו, בעקיפין או במישרין, בזכות אבות, בלי שום פעילות, בעידן של ביקוש לקרקע, מעלה בעל הנכס, הספסר, את המחיר, והדבר היחיד שהוא מייצר זהו סוג מיוחד של אינפלציה: אינפלציה ללא פיתוח, אינפלציה משתקת צמיחה, בקיצור, סטגפלציה: גם האטה וגם גיפוח מחירים.

הספקולציה בקרקע היא הסיבה שמאז המאה ה־19 ועד עצם הימים האלה יש במדינות תעשייתיות מפותחות דרישה להלאמת הקרקע. ככל שכוחם של היזמים והתוכרים הקפיטליסטים עולה – הדרישה לרפורמה שתסלק את האצולה האגררית הספילית חזקה יותר. במצב המורכב של סטגפלציה – הנזק העיקרי כבר איננו הנגיסה ברווח הספציפי של מפעל זה או אחר. האינפלציה כתוצאה מהבועה הספקולטיבית, כפי שהיא משתקפת במחירי הדיור, נוקה לבעלי אגרות החוב מינימלי, כיוון שאין בה האצה של המשק לרמת פעילות גבוהה יותר. לעומת זאת, היא נותנת בידי האידיאולוגים האקדמיים והפונקציונרים הפוליטיים של המחנה הדפלציוניסטי, נשק חד כתער נגד האינפלציוניסטים.

הללו סבורים שכדי לקיים קצב קבוע של צמיחה וגידול בתוצר, יש להרשות אחוז מסוים של אינפלציה. אולם בטרם ניתנת רשות זו כבר קיימת אינפלציה של בועה, המאפשרת לכל כלבי השמירה – מנגיד הבנק המרכזי ועד אחרון הפקידים באוצר – לנבא שחורות, להזהיר ולאיים מפני אימי האינפלציה. זהו שוט שאלמלא היה קיים ברמות ספלי הקרקע – צריך היה להמציא אותו.

בעצם – המצאה כזו קיימת בישראל. פרופ' אבא לרנר הכיר לטוב, ציוני מרגם אמריקני, תרם שנים אחדות לישראל כמורה באוניברסיטה ויועץ לממשלה. הוא העמיד תלמידים הרבה, כפרופ' ברושי, תלמידי תלמידים כאפרים ריינר וסבר פלוצקר. כל אלה היו מראשי החוזית הקיינסיאנית בארץ במשך שנים רבות, וכולם למדו על בשרם שקריירה אפשר לעשות רק בצד השני של המתרס.

כיום, בין מורי ההלכה והפונקציונרים אין כמעט איש הממשיך את מורשתו של לרנר. אבא ללא צאצאים. סבר פלוצקר, למשל, ממשיך במסורת הוספה לריבית גבוהה של "ידיעות אחרונות" משנות ה־60 (או נושא הדגל היה דב גניחובסקי) ומסביר, בתפוצת ענק המאפשרת לו עצמו תעסוקת יותר, מדוע תעסוקה מלאה היא אסון.

לכאורה, היו בארץ תנאים אידיאליים לכלכלה אלטרנטיבית לזו הנשלטת על ידי "כוחות השוק", מושג המכסה על השליטה של המלווים בריבית במערכת כולה. המשק צמח על ידי התערבות מתמדת של הון ציבורי. באמצעותו נוצרה תשתית לחברה תעשייתית מודרנית. תהא זו איוולת להתעלם מצללים שנלוו למעורבות זו, ואיוולת גדולה עוד יותר לברוח מפניה במקום לתקנה.

גולת הכותרת של המעורבות הציבורית בניהוג המשק, היו הבנקים שהוקמו ללא מטרת רווח – (בנק לאומי על ידי הרצל ובנק הפועלים על ידי ההסתדרות), והבעלות הציבורית על הקרקע, בידי הקרן הקיימת לישראל, אף היא מייסודו של הרצל. שני הסקטורים: הריבית והרנטה הקרקעית, הוכפפו לצרכים של היוזמה הזולתית בייצור בארץ נושבת למחצה.

אולם חברה שמעלה פימה מולידה גם כסילים, מרופלמים ולא מרופלמים – שהפקידו את המוסדות המוסתים פעילות משקית ביד אותן קבוצות של מלווים בריבית, שמלכתחילה התנגדו למפעל הציוני. עתה, גם הקרן הקיימת היא מיותרת בעיני עצמה, תומכת במסקנות ועדת פוגל לעניני הקרקעות – שמשמעותן הסרת ההגנה האחרונה לקרקע ציבורית כפי שנקבע בזמן, והפקרתה בידי ספסרים. היחיד שעמד בפרץ היה שמעון שבס, לא כלכלן ולא חביב כלכלנים, ולו רק משענת פרשנית קלושה בדמות ראש הממשלה.

רבין הסביר נכוחה: שיטת אי ההתערבות עליה המליצו יועצי האוצר והבנק ישראל נכשלה. כדי למנוע אינפלציה (של בועה ספסרית, י.נ.) יש לחזור לבנייה ציבורית ולטפל "נקודתית", כדבריו, במוקדי האינפלציה. אך לא היה בידו הכוח לבצע. "לא אדוני ראש הממשלה", אמר פרנקל, וטעמיד עימו. משום שביצוע פירושו נעיצת סיכה בבלון הספסרי, כשוט האינפלציוני – על ידי שיווק קרקע לבנייה רווחה באזורי הביקוש במחירי מכרז גבוהים כדי להרתיע. בתמורה תמוכנס, לפי הגיון תוכנית שבס שהוכס, בנייה ציבורית באיכות גבוהה באזורים שיש בהם עניין, לפי תוכנית מתאר ארצית. זו האלטרנטיבה, שאין לה תומכים באקדמיה.

תנועת ההתיישבות אינה עוד רב, כאשר היא מבקשת לקשור פירעון חוב בהתנתקות מהקרקע (עניין אחר הוא פיצוי נאות על קרקע הנלקחת לצרכי ציבור). מוטב לה להיגמל מהלוואות על בור שומן שנפלה בזיכול, לתוכו. התעשרות קלה סותרת ומבזה את מורשת התנועה השיתופית. את מצוקת החוב שהושת על הקיבוצים בכחש ובמירמה אפשר להסיר רק במאבק פוליטי, ולא בשעבוד למנהלות חוב בנוסח המאה הקודמת. אך ראשי התנועה הם רעים לצפרדע: כמה פיהם מלא מים, מלא מים.

מדד חדשני לבקרת איכות החלב

(עתים) מועצת החלב החלה ביישום פיתוח חדשני לבדיקת איכות החלב. מדובר במדד חדשני, הבודק את כמות התאים הסומאטיים בחלב הגולמי בכל הרפתות בארץ. מדד זה נוסף לשורת מדדים, הבודקים את הכמויות הבקטריאליות שבחלב בשלבים השונים של הייצור, ושיפור איכות החלב.

כמות התאים הלבנים הנוצרים בעטין הפרה, אשר מטרתם להילחם בגורמי מחלות, מהווה מדד המאפשר יצירת מערכת בקרת איכות ברמה גבוהה במיוחד, שכן מספרם משמש קריטריון לקביעת בריאות העטין ואיכות החלב של הפרה.

בינואר 93' החלו לבדוק את איכות החלב על פי מדד זה באופן נסיוני, ולאחר אישור תקיפותו הוחלט לבצע בדיקות אלה באופן שגרתי וסדיר.

כל יצרן חלב זוכה לביקור של פעמיים בחודש, באופן אקראי. המעבדה המרכזית בודקת את דגימות החלב מהמולבות ותעניק פרסים וקנסות על פי הסיווג של ירידת התאים הסומאטיים.

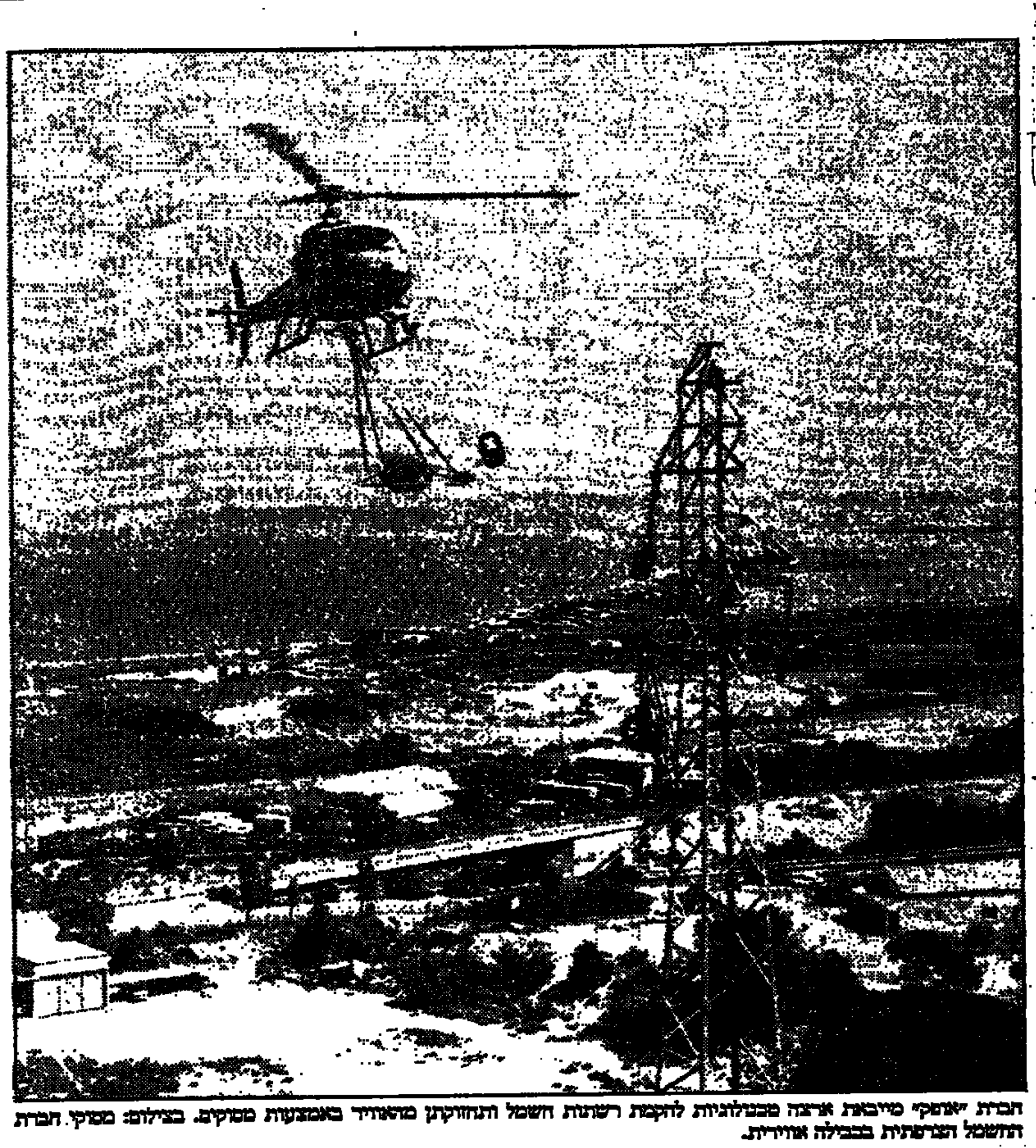

חברת 'יאנפקי' מייבאת ארצה טכנולוגיות להקמת רשתות חשמל התחזקן מהאוויר באמצעות מסוקים. בצילום: מסוק חברת החשמל הצרפתית בבבילה אווירית.

הממונה על שוק ההון: לא תהיה נסיגה מהמס המוצע על הבורסה

הבנקים דורשים עמלה על גביית המס עבור האוצר • ביום ראשון תתקיים פגישה בין הצדדים בנושא • המס האפקטיבי יגיע ל־18 אחוזים

מאת דן הלוי

מאיר שביט, הממונה על שוק ההון, הודיע אתמול כי לא נעשו באוצר הכנות לנסיגה ל"קו שני", מביצוע ההחלטה על חקיקת חוק מס רווחי הון על רווחים ריאליים מניירות ערך, במקרה של תגובות חריפות בשוק ההון או מפולת בבורסה עת יתחדש בה המסחר ביום א' הקרוב.

"שקלנו את כל השיקולים העקרוניים המתחייבים מהחלטת הממשלה, הכלל התגובות על הודעת שר האוצר אין להערכתי שאלה שאין לה תשובה מספקת בהחלטות שנתקבלו. בעיות טכניות שתתעוררנה יישקלו ויקבלו פיתרון בתהליך החקיקה בכנסת לפני ה־1.1.95. אבל לא יהיו שינויים דראסטיים בתוכנית המקורית; ייתכנו שינויים סמנטיים בלבד", אמר שביט.

נציב מס ההכנסה, דורון לוי, אמר שאין באוצר כל כוונה להנהיג חובת דיווח כללית במשק על פעילות בשוקי ניירות הערך. זה, לדבריו, היה השיקול העיקרי בהחלטה שלא לאפשר קיזוז הפסדים מן המס המוצע על רווחי הון, שכן לא ניתן לקזז הפסדים בלא דיווחים כאלה.

הוא עמד בדבריו על בעיות של אפליה בין משתתפים במסחר בבורסה, ועיוותים נוספים שהיו מתחייבים אילו איפשר האוצר דיווח מרצון מצד מי שיבחר לקזז את הפסדיו מן המס האנטיבירסלי שיוטל. "הדילמה היסודית שעמדה בפנינו בהחלטה על סוג המס שיגבה בבורסה, היתה בין הצדק המוחלט, מיסוי ישיר, לבין פשטות ועלות הגבייה", הסביר. לדבריו, בשיטה שנבחרה קיים איזון סביר בין שני שיקולים אלה.

הוא פסל את האפשרות להטיל מס מחזור, הן מסיבות של צדק והן בשל השלכותיו על הפעילות בשוק ההון, שאינן רצויות. לדבריו, בהנחה שמגמת העלייה ארוכת הטווח בשוקי השוק של ניירות הערך תישמר, שיעורו האפקטיבי של המס יהיה פחות מ־20% מן התשואה הכוללת בשוק ההון.

דברים אלה נאמרו אתמול במסיבת עיתונאים בתא הכתבים הכלכליים בתל אביב, שבה השתתפו דובר האוצר, אלי אוסרי, יורם גבאי, הממונה על הכנסות המדינה, מאיר שביט ודורון לוי. הדוברים סירבו להתחייב ששיעור המס שנקבע – 10% על רווחים ריאליים – לא ישונה בעתיד, אך ציינו שכרגע שיעור זה נראה הולם.

שביט הדגיש, כי החשיבות המרכזית מבחינת האוצר איננה ביצירת מקור נוסף להכנסות המדינה, כי אם שיקולי צדק סוציאלי מחד, ושכלול ורציונליזציה בפעילות הכלכלית בשוק ההון, מאידך. "הפטור המלא ממס, ממנו נהנה שוק ההון עד כה, יצר עיוות בהקצאת מקורות, כשבבחירה בין שוק ההון לפעילות הריאלית פעלו המשקיעים במצב של חוסר ברירה או היעדר אלטרנטיבות שקולות – דבר שפגע בהשקעות בפעילות הממשית במשק", אמר.

באשר להשפעת המס על ההוצאות התפעוליות של הבנקים, שעליהם יוטל עומס הגבייה, ציין שביט שבגבייה יישאו חברי הבורסה ולאו דווקא הבנקים. "הבורסה נוהגת להתפאר בתשתית המחשוב, וביכולתה המפותחת לספק נתונים בכל תחום מתבקש, שהן מהמתקדמות בעולם. על רקע זה, הפעלת המס החדש לא תטיל על המערכת עומס שלא תוכל לעמוד בו. לא נדרש לשם כך איסוף של נתונים שלא נאספו עד כה. תידרש רק שמירת תאריך הקנייה של ניירות ערך וערך השוק שלהם באותו מועד".

לדבריו, ביום א' הקרוב ייפתחו מגעים בין האוצר לבנקים, באשר לסידורים הטכניים של גביית המס. הבנקים דורשים עמלה עבור גביית המס.

הממונה על הכנסות המדינה עמד על המגמה המתמשכת במדיניות האוצר, הוותרת להקטנת שיעורי המס תוך הגדלת ההכנסות מאותם שיעורים, ובמקביל – ביטול פטורים ממס, שהנהנית הבולטת ביותר מהם היתה הפעילות בשוק ההון. מגמה נוספת – הורדת עלויות העבודה וההעסקה בשיעור 2 מיליארד ש"ח. זו תופעל באופן סלקטיבי, בענפים בהם ישנה תחרותיות ניכרת, כדי להבטיח שתתבטא במחירים לצרכן.

כן הודיע על ביצוע שלב נוסף בחשיפת הייצור המקומי לתחרות מחו"ל החל מה־1 בספטמבר, בו תוסר עוד שכבית מן ההגנות על הייצור המקומי. ב־1.1.95 יופחת מס החברות באחוז אחד, ויעמוד על 37%.

סטודנט למשפטים עתר לבג"צ נגד מיסוי רווחי הבורסה

(עתים) דניאל מקליס, סטודנט למשפטים, עתר אתמול לבג"צ, בבקשה שיורה לראש הממשלה ולשר האוצר לחזור בהם מהודעתם על מיסוי רווחים שיופקו ממסחר בבורסה לניירות ערך בישראל.

העותר טען, כי סמך על הודעתו של ראש הממשלה, על פיה במהלך הקדנציה הנוכחית לא יוטל מס על רווחי הבורסה. על סמך הודעה זו, טען העותר, המשיך להחזיק במניות, וכעת פוגעים בו ראש הממשלה ושר האוצר שלא כדין וביודעין, תוך הפרת הבטחה הפוגעת בקניינו.

לטענת העותר, ייגרם נזק כלכלי רב, הן כתוצאה ממס שיוטל על פעילותו בבורסה והן בכך שהפרת הבטחתו של רבין תגרום לירידה בערכן של המניות בהן הוא מחזיק.

לטענת העותר, לוקים מעשי רבין ושוחט בחוסר סבירות קיצוני ויוצרים בהלה ופגיעה במסחר במניות בבורסה, תוך הטעיית ציבור גדול של משקיעים.

חילוקי דעות בהסתדרות בסוגיית הפרטת שירותי ההדרכה של משרד החקלאות

מאת אפרים דוידי

בקרב חברי הנהגת ההסתדרות קיימים חילוקי דעות בסוגיית הפרטת שירותי ההדרכה של משרד החקלאות. יו"ר ההסתדרות, חיים רמון, הביע השבוע תמיכה ברעיון להפוך את השירותים לחברה ממשלתית, אך חבר בהנהגת ההסתדרות, בנימין גונן, העומד בראש הרשימה המשותפת היהודית־ערבית, טוען כי הרעיון להפיכת השירותים לחברה ממשלתית הוא בסך הכל מסך עשן להפרטת שירותים אלה.

יצוין שעובדי משרד החקלאות, ובראשם ועד העובדים, מתנגדים להפרדת שירותי ההדרכה מהמשרד ואף קיימו עיצומים, שכיתה הפגנה בפתח משרד החקלאות לפני כחודשיים. גונן דורש לקיים דיון בהנהגת ההסתדרות, ודיון כזה אכן יתקיים ביום ראשון הקרוב.

השבוע אמר רמון לשר החקלאות, יעקב צור, כי "ההסתדרות לא תתנגד להפיכת שירות ההדרכה של משרד החקלאות לחברה ממשלתית". רמון אמר שההסתדרות נוהגת לכבד באופן עקרוני כל החלטה שמקבלת הממשלה לגבי יחידות וחברות ממשלתיות, אך היא פועלת להבטחת זכויות העובדים במסגרת השינויים.

שר החקלאות הבטיח בפגישה שהעובדים לא ייפגעו כתוצאה מהמעבר, ולכל אחד מהם תינתן אפשרות לעבור לחברה בתנאים מועדפים, להמשיך בעבודה במסגרת משרד החקלאות, או לפרוש מרצון. צור הדגיש, כי מהלכי ההפרטה נעשים בתיאום ובתמיכה של ארגוני החקלאים.

עוד נמסר ממשרד החקלאות, כי בימים הקרובים ייפגשו שר החקלאות ויו"ר האגף לאיגוד מקצועי, עמיר פרץ, לדיון בתנאי המעבר לחברה הממשלתית.

בכוונת צור לבקש מפרץ להפעיל את השפעתו על ועד העובדים של משרד החקלאות, "להפסקת העיצומים ולפתיחת מו"מ, שבמסגרתו ישותפו העובדים גם בהכרעות על מבנה החברה הממשלתית ותפקידיה".

משלחת אנשי "גרמס" מרוסיה תגיע לארץ ותציע נפט ומוצריו

מאת הדס נייפמן

משלחת אנשי עסקים מרוסיה, המייצגת את הקונצרן הרוסי גרמס, תגיע לארץ ביום שישי, לשיחות עם אנשי עסקים ישראלים. בראש המשלחת יעמוד נשיא החברה, דניאלוב גנארי.

המשלחת תציע אספקת נפט ומוצריו לישראל. כן תציע המשלחת להקים במשותף מפעלים פטרוכימיים, ולהשקיע בתעשייה הפטרוכימית ברוסיה. גרמס הינה בעלת זיכיון לחיפושי נפט בשטח של 4,000 קמ"ר. מלאי הנפט שניתן להפיק מהשטח שבבעלות הקונצרן, נאמד ביותר מ־100 מיליון טונות.

בעת שהותם בארץ ייפגשו נציגי הקונצרן עם אנשי איגוד לשכות המסחר, וכן עם בכירים בטנזל, בתעשייה האווירית, בקואופרטיב דן ובחברות נוספות. חברי המשלחת ייפגשו גם עם ראש עיריית אשקלון, כדי לדון עמו ברכישת בית מלון באיזור המרינה הנבנית בעיר.

חברי המשלחת מתעניינים באפשרויות להפעיל קו שיט בספינת פאר בין אשקלון לפיראוס, בבניית נמל לתיקון ספינות ואוניות וברכישת מקרקעין להקמת בתי מלון ואתרי נופש.

אחזקות קונצרן גרמס בחברות הבנות שלו נאמדות בכ־200 מיליון דולר.

פרט לחברת הנפט שבבעלותו, יש לו גם חברת מניות גובב־גרמס, חברה בורסאית מוסקבה־טיימן, בנק מרכז־גרמס, רשת תחנות־דלק גרמס־מוסקבה, מפעל אגרגטים דיזליים ספינתיים בוכב (בסנט פטרבורג), מפעל לבניית ספינות בטיומן, חברה משותפת רוסית־יוונית לשיפוץ ספינות בפיראוס, כמה חברות ביטוח, בתי מסחר ומפעלים נוספים.

ועדים ועובדים / אפרים דוידי

רוצים להקים ועד (ג')

ביומיים האחרונים פרסמנו ידיעות על מאמצי קבוצה גדולה מעובדי תחנת הכוח בחדרה להקים ועד עובדים במקום, בניגוד לרצונם של ראשי ארגון העובדים הארצי והיו"ר שלו יורם אוברקוביץ, שהוא גם חבר בהנהגת ההסתדרות. הוויכוח כבר עבר מהפסים המקומיים (איזור חדרה) ואף מאלה של חברת החשמל, לפולמוס בין חברי הנהגת ההסתדרות.

השבוע שלח אוברקוביץ מכתב חריף אל יו"ר ההסתדרות, חיים רמון, בו כתב: "מבנה ארגון העובדים הינו נושא רגיש מאין כמוהו, גיאוגרפית, מקצועית, אתרים וכו'. למרות המורכבות הקשה, אנו עובדים תחת ארגון אחיד, המייצג את כל עובדי החברה מדן ועד אילת. כל זעזוע או שינוי לא טבעי מהווה איום על המשך קיומו של ארגון העובדים. טבעי ביותר שבהיקף כזה אדיר של עובדים מכל הארץ, ישנה מדי פעם תסיסה, לעיתים מוצדקת ולעיתים לא. אנו עושים כל מאמץ לטפל בבעיות, ועל כך מעידים עובדי חברת החשמל ושורת ההישגים של ועד העובדים בשנים האחרונות".

אוברקוביץ גם תוקף במכתבו עמית אחר בהנהגת ההסתדרות, מישל אלמליח, התומך בעובדים הדורשים להקים ועד מקומי בחדרה: "לא מקובל עלי שהחבר מישל אלמליח, שהינו חבר הוועדה המרכזת, ימצא מדי פעם, בזמנים שונים, קבוצת עובדים 'מקופחת', ישמש להם כבתובת, יגבה אותם ועד – תחת התימתו כחבר הוועדה המרכזת".

עוד דורש יו"ר הארגון "לקרוא לסדר את החבר מישל אלמליח, שיפסיק פעילותו החתרנית, ששיקולים זרים (אולי מהעבר) מנחים אותו לשמש כמתסיס. אין טובת עובדי חברת החשמל לנגד עיניו".

כמובן שהעתק מהמכתב הגיע כעבור יום אל אלמליח, אשר השיב לאוברקוביץ: "במכתבך ליו"ר ההסתדרות אתה מאשים אותי בחתרנות. על איזה חתרנות אתה מדבר? על זה שאני תומך במאבק הצודק של עובדי תחנת הכוח בחדרה להקמת ועד מקומי, בצורה גלויה ולאור היום? זאת חתרנות? על זה שאני יוצא נגד השיטות הפסולות והנפסדות שלך – בהן מסע של איומים, הפחדות ואוהדות (מתמליל השיחה שלך) כלפי ציבור העובדים ומארגני המאבק? אתה האחרון שתבקש לקרוא לסדר היום את מישל אלמליח".

ועוד כתב אלמליח לאוברקוביץ: "כיצד אדם כמוך מסוגל להביט בציבור העובדים בעיניים, כאשר אתה נושא בתפקידים כה רבים, מה גם שהתפקידים/התארים הרבים שאתה נושא מקנים לך זכויות יתר וניחות אין ספור לחו"ל, שלא לדבר על הטבות ותשלומים שונים. האם נשאר לך בכלל זמן לייצג ציבור. עובדים שבחרו בך, כפי שאתה טוען?"

אלמליח הדגיש עוד במכתבו: "טובתה של ההסתדרות שתהיה דמוקרטית במקום העבודה, הרי נכתב רבות בעיתונות על מהלכי הבחירות בחברת החשמל. תפקידה של ההסתדרות לעקור מן השורש את הנורמות הישנות הפסולות, ולבנות מערכת יחסי עבודה בין העובדים בצורה הוגנת – להיות ערים לרחשי ליבם. ויפה שעה אחת קודם, כי אותם עובדים הפנו לך ולשיטותיך הפסולות עורף ב־10 במאי, בבחירות להסתדרות".

מהיכרותנו את הדמויות הפועלות בסוגיית ועד העובדים בתחנת הכוח בחדרה, מכתבו של אלמליח אינו הידיה האחרונה בקרב.

ניגריה: העימות מחריף

העימות בין שליטיה הצבאיים של ניגריה לבין האיגודים המקצועיים הדורשים דמוקרטיה ושחרור העצירים הפוליטיים, הולך ומחריף. שליט ניגריה, הגנרל סאני אבאשה, הודיע ביום רביעי בערב על "פיזור מיידי" של ההנהגה הלאומית של האיגודים המקצועיים והנהגת האיגודים המקצועיים של פועלי הנפט.

הגנרל אבאשה, שהודיע על כך בנאום ברדיו ובטלוויזיה, הצדיק צעדים אלה בנימוק כי מנהיגי איגודים מקצועיים אלה קיבלו על עצמם את המשימה "להתעיק ולהרוס שיטתית את כלכלת המדינה", על ידי שביתות "בלתי חוקיות" שמטרתן פוליטית. אבאשה הוסיף, כי השלטונות ימנו נציגים כדי לנהל את האיגודים המקצועיים של פועלי הנפט "נופנג" ו"פנגאסאן" ושל ארגון־הגג של האיגודים המקצועיים, "קונגרס העבודה הניגרי".

האיגודים של פועלי הנפט פתחו לפני שישה שבועות בשביתה, בדרישה לשחרר את הפוליטיקאי העצור מושוד אבידלה, הנחשב כמנצח בבחירות לנשיאות שנערכו בשנה שעברה, ואשר תוצאותיהן בוטלו על ידי הכת הצבאית השלטת.

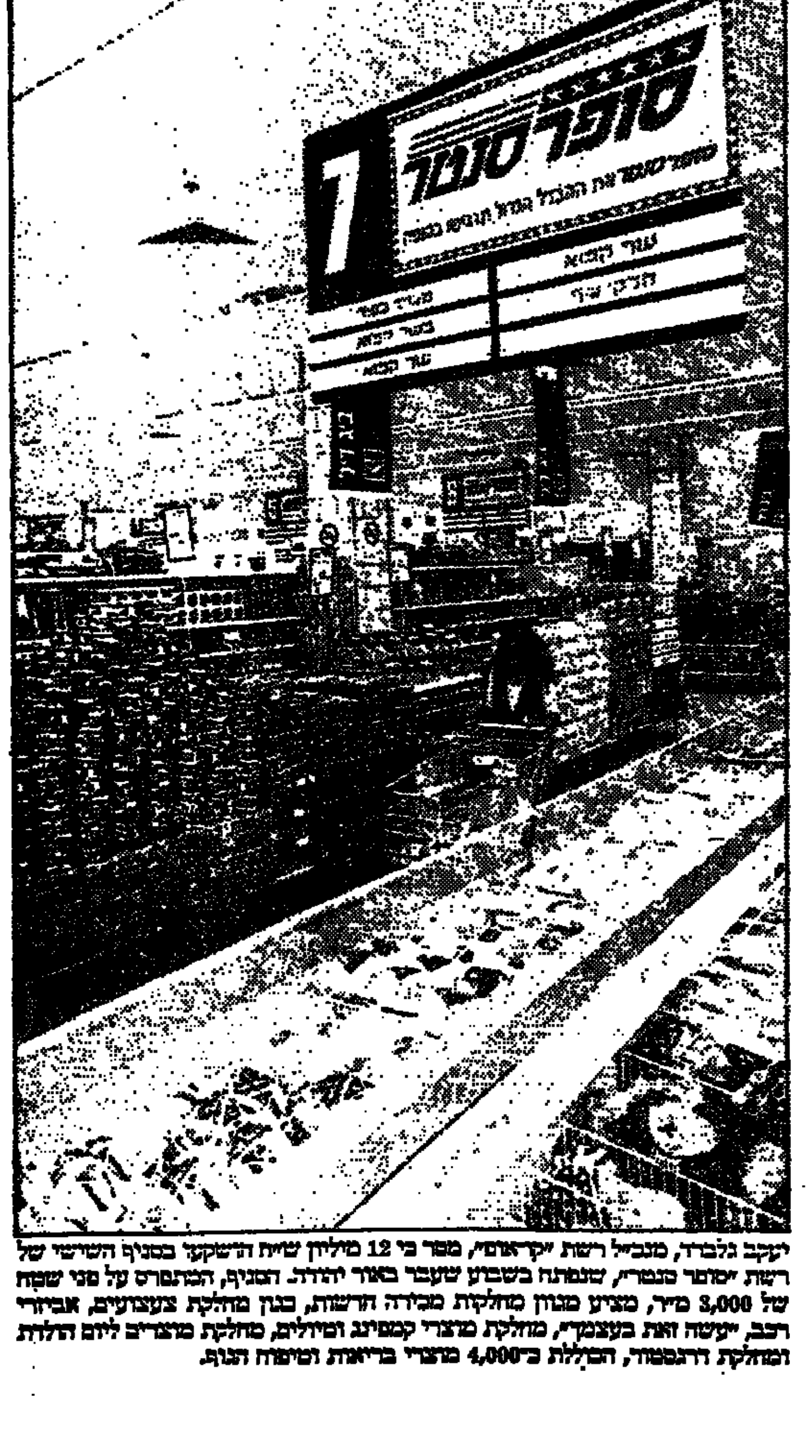

יעקב גלברד, מנכ"ל רשת 'יקראופי', מסר כי 12 מיליון ש"ח הושקעו בסניף השישי של רשת 'סופר סנטר', שנפתח בשבוע שעבר באור יהודה. הסניף, המתפרס על פני שטח של 3,000 מ"ר, מציע מגוון מחלקות מכירה הרשות, בהן מחלקת צעצועים, אביזרי רכב, "עשה זאת בעצמך", מחלקת מוצרי קמפינג וטיולים, מחלקת מוצרים ליום הולדת ומחלקת דרגסטור, הכוללת כ־4,000 מוצרי בריאות וטיפוח הגוף.

صكنا من الاهل

פרסומדיה / גל אפק

חברת קידום המכירות פרומרקט פולשת לתחומים חדשים: הפצה בתיבות דואר, הפצה על ידיות הבתים, הפצה מתחת לדלת ומסירה אישית ביד. נו, טוב.

קמפיינים חדשים

רב בריח החליט להוציא לנו את העיניים במסע פרסום חדש, מעל *1,000 שלטי* אוטובוס של גלגלי זהב. למה להוציא לנו את העיניים? כי לא רואים כלום! כדי לקרוא מה שכתבו שלמור־אבנון־עמיחי (המשרד האחראי) צריך ממש להתקרב לאחורי האוטובוס, דבר שלא תמיד נעים, ולפעמים – גם מיותר.

בילצקי־עיתוני יוצא בקמפיין למכשיר של תדיראן. המכשיר מאפשר קשר משפחתי, בדומה לזה המושג בעזרת האיתוריות למיניהן. בהשקעה של 250 אלף דולר, יעלו שלטי אוטובוסים, מודעות בעיתונים וג'ינגלים ברדיו.

חברת הולנדיה תחשוף את המיטה החדשה מתוצרת חברה הולנדית. מחיר המיטה 40 אלף ש"ח. לא בגלל היוקרה – יש בה ארבעה מנועים (!), שלט רחוק (!) בקרת אקלים ותאורה. מעניין אם אפשר גם לישון עליה. המשרד המפרסם: פרסום מישל.

ישפאר, נציגת סוני בישראל, יוצאת במסע פרסום למערכות סטריאו מיני. גיתם תוביל את הפרסום, בתקציב שעומד על כחצי מיליון דולר. הקמפיין יכלול תשדירים בערוץ 2, מודעות בעיתונות ושלטי חוצות. "מוסיקה עם כל הנשמה – זה כל ההבדל" הוא הסלוגן, והשיר בתשדיר הפרסומת, השיר... אין פלא שהילדה נמשכת למערכת של סוני: אני הייתי נמשך לכל מערכת שמנגנת את ROCK'N'ROLL I LOVE של ג'ואן ג'ט בווליום הזה.

פרסום יהושע ושות' זכה בתקציב הפרסום של העיד מודיעין, והקדים את צרפתי־צמרנשטם, אריאלי, אנ.קיי ובורוש־דיגב. 800 אלף דולר מוכים ליהושע, שיפורים בין מודעות בעיתונים ותשדירים בטלוויזיה.

המחלקה ליחסי ציבור בפרסום אלדרן גבוהה לבצע דוברות, יח"צ וקשרי עיתונות עבור חג המוסיקה היהודית במרום הגליל. התיגות יתקיימו בחוה"מ סוכות. נו, טוב (פעם שנייה).

טלוויזיה

לך תבנה מדינה. מי עזן, שהתגאו עד היום במים המינרליים הטבעיים שלהם, מציגים בסרט פרסומת חדש בקבוק מי עדן מוגז. ראובני־פרידן על הפרסום, אולפני רול על ההפקה, אילן בוני על הבימוי.

700 אלף דולר אינם רק הפרס הראשון בלוטו: זו ההשקעה של ליווים בסרטון פרסומת חדש, שיופיע אצלנו בבתי הקולנוע ובטלוויזיה. התסריט חולני: פועל חסוד נופל ממגדל נפט היישר על יתד. בבית החולים, האחות מנסה לגזור את מכנסיו כדי לטפל בו, אך הוא אינו מוכן להיפרד ממכנסי הליווים. מוסר השכל – עדיף למות מאיבוד דם מאשר לאבד את המכנסיים. נו, טוב (פעם שלישית). שלטי חוצות ושילוט בכל נקודות המכירה יצטרפו לסרטון, וקשר־בראל ינהלו את התקציב.

עוד תסריט שנשמע מוזר על הנייר, אך בוודאי ייראה טוב יותר על המסך הקטן: תינוק במבה מופיע בדמותו של טרזן, ומחלק במבה לכל החיות (כולל תינוקת בדמותה של ג'יין). כמה טוב שהכל היה רק חלום, ועוד יותר טוב שהסרטון היה מצויר. אנימה על האנימציה, שחר סגל על הבימוי, אריאלי על הפרסום.

עכשיו יבואו תאונות הדרכים / יורם אפק

חופש גדול או לא חופש גדול, אני מציע להכניס את הילדים הביתה, לנעול את השער של החצר, להשבית את המכונית ולא להרגיש בטוח אפילו על המדרכות: מתחיל מסע הסברה חדש נגד תאונות הדרכים.

יכול להיות שמישהו מהקוראים חושב שאני מתלוצץ. אז אני לא. ככל שאני זוכר, כל פעם שהיה מסע פרסום והסברה נגד תאונות דרכים, עלה ממוצע תאונות הדרכים במקביל. לדעתי, התופעה הזו היתה צריכה לסקרן את החוקרים. אבל מה, הנושא הנורא הזה הוא כל כך בלתי צפוי, לא ניתן לניבוי ולא ניתן להבנה – עד שאנשים מקצועיים בורחים ממנו כמו מתאונת דרכים.

פעם ראשונה ששמתי לב לדבר היה לפני כחמש שנים, כשנשיא המדינה עמד בראש מבצע של יום ללא תאונות דרכים. בסופו של אותו יום שברנו את השיא היומי השנתי בתאונות. מאז אני עוקב אחר העניין. יש מסע פרסום נגד תאונות דרכים – המצב בכבישים מחמיר. אפילו אני נכשלתי בעניין זה: בשנות ה־80 התפתיתי להוביל מסע פרסום גדול, עם הסיסמה המבריקה של אהרון שמי: "בכביש אל תהיה צודק, היה חכם". כן, גם אז היו יותר תאונות.

אז אל תגידו שלא הזהרתי אתכם.

בכל מקרה, יש לי בעיה עם הסיסמה המשומשת של מסע הפרסום הנוכחי. העולם שייך היום לזהירים, אבל בשנה שעברה הוא היה שייך לצעירים של אופנת מוטור, ולפני עשר שנים הוא היה שייך תמיד לאוהבים הצעירים לפי צביקה פיק. לא המיחזור של הסיסמה מפריע לי, אנחנו חיים בשנת איכות הסביבה ורצוי שלא לבזבז חומר ולא חשוב מה הוא היה בגלגול הקודם. התוכן של הסיסמה מפריע לי – התוכן שלא אומר כלום ולא קורא לפעולה. מין משפט סתמי־אגבי, שנשכח לפני שהוא נקלט.

היום, אחרי התנסות רבה כיוצר פרסומת וצרכן של זהירות בדרכים, אני יודע שאסונן של סיסמאות היא הכלליות שלהן. אמרת משהו כללי – לא אמרת דבר. משקאות משקרים – קשקוש. סמים מסוכנים לחופש שלך – כלום או משמעות כפולה מסוכנת. אפשר אולי לדבר נגד תאונות דרכים, אבל במסר ממשי שקורא לפעולה ברורה וחד משמעית.

אתן לכם דוגמה: התאונה הכי שכיחה בכביש היא זו שנגרמת בעקבות אי שמירת מרחק. אני לא מכיר את המספרים המדויקים להיום, אבל לפני כשנתיים – למעלה מ־80 אחוז מתאונות הדרכים נבעו מאי שמירת מרחק (ולא קרה שום נס מאז).

אותו אהרון שמי הבריק שוב – שמור מרחק מתאונה.

הרבה יותר מעשי, ממשי וברור לפעולה.

אני, בכל מקרה, קשרתי את הילדים בכבלים לטלוויזיה.

חברת הגלידות "טעימת הלב" - הגלידה לילדי שמנת" מתרחבת ומתחה בנוסף לסניף בבצמון תיא סניף חדש באשקלון ובתוכנית מתוכנן סניף נוסף בבית מרכזים בהרצליה.

"בזק" חנכה את שירות ה־isdn

המשוחחים בטלפון יוכלו לראות זה את זה בווידאו בעזרת רשת ספרתית מתקדמת, המשלבת את כל סוגי התקשורת – דיבור, טלפוניה, נתונים ווידאו

מאת הדס גייפמן

חברת בזק הבדיקה לראשונה בארץ על שירותי רשת תקשורת ספרתית משולבת – שירותי isdn ממתגים. בין השאר מדובר בטלפון המעביר קול ותמונה, כך שהמשתמש יכול לראות את בן שיחו בווידאו. כל שירותי האיי.אס.די.אן הם באיכות טובה יותר מזו שהיתה נהוגה עד היום בנושא העברת נתונים.

את ההכרזה על תחילת השירות קיימה החברה באתר של חברת ביגת, הנמנית עם הלקוחות הראשונים שרכשו את השירותים החדשים.

איי.אס.די.אן היא הרשת הספרתית מתקדמת, המשלבת את כל סוגי התקשורת – דיבור, טלפוניה, נתונים ווידאו. כל סוגי התקשורת מועברים על ערוץ תקשורת משותף, המבוסס במלואו על התשתית הקיימת ברשת התקשורת הציבורית של בזק. פירוש הדבר הוא, שאין צורך בהקמת תשתיות מיוחדות. התשתיות מוקמות במתגים וקו טלפון אחד יכול להעביר קול ותמונה.

איי.אס.די.אן היא תשתית תקשורת מתקדמת בעלת אפשרויות יישום מגוונות, בהן: העברת תמונות וגרפיקה, ועידות חוזי המועברות על ידי חיוג רגיל, ועידת חוזי שולחנית, אישור כרטיסי אשראי על ידי בתי עסק, העברת מסמכים ועוד. השירות מאפשר לילדים שאינם יכולים לצאת מביתם, ללמוד מול מורה דרך מכשיר הווידאו. עמותת "טללים" תעשה שימוש בטכנולוגיית האיי.אס.די.אן, כדי לאפשר בתוך כמה חודשים לילדים שאינם יכולים להגיע לבית ספר, ללמוד מביתם על ידי קישורם בווידאו למרכזי לימוד.

טכנולוגיית איי.אס.די.אן מאפשרת גם יישומים, כמו קישור בין מחשבים לצורך העברת נתונים. עד עתה היה צורך בקו מיוחד להעברת תמונות ועידות חוזי. כעת, הודות לשירות החדש, יתאפשר להעביר תמונות באמצעות חיוג במערכת ממותגת המחוברת לרשת התקשורת הבין־לאומית (ניתן להעביר תמונות, בתוך הארץ ולחו"ל, באמצעות כל קו טלפון פשוט).

מכשיר הפקס המופעל בטכנולוגיה זו – g4 – מאפשר העברת מסמכים במהירות הגבוהה פי שבעה מהמהירות הנהוגה במכשירי פקס רגילים g3. יתרון נוסף של מכשיר פקס הפועל בטכנולוגיית איי.אס.די.אן הוא הרזולוציה הגבוהה יותר. מדובר בהעברה ברורה יותר, ותמונות באיכות גבוהה מהאיכות הנהוגה היום.

קצבי העבודה של התקשורת ספרתית המשולבת גבוהים במיוחד – 64 קס"ש (64 אלף סימנים בשנייה). למשמשים "כבדים" מציעה בזק שילוב אפיקים.

כיום מופעל השירות ב־12 מרכזות של בזק מתוצרת חברת תדיראן תקשורת, ובבזק מעריכים כי בתוך כשנה יופעל השירות בכל המרכזות בארץ. בשלב הראשון, הנסיוני, יוחבר אל השירות 500 משתמשים ראשונים, שיקבלו את השירות בחינם (למעט פעימות המונה). עם תום הניסיון, מערכת עלות התקנת קו טלפון איי.אס.די.אן למשתמש ב־800 ש"ח, ודמי השימוש ב־60 ש"ח בחודש. מחירי ציוד הקצה ינועו בטווחים של 200 דולר עד כמה אלפי דולרים.

יצחק קאול, מנכ"ל בזק, אמר: "אנו צופים שסביב השירות החדש תתפתח תעשייה שלמה. אין לי ספק כי השירות הנוכחי יהווה בסיס ליישומים נוספים, כמו העברת מוסיקה (צלילים) באיכות גבוהה, עברת פקסים צבעוניים בעלות נמוכה יותר מהקיימת היום וכד'. השירות יגביר את יעילות העבודה מבית. בזק השקיעה עשרות מיליוני ש"ח בהעלאת רמת התשתית כדי לאפשר את הקמת השירות".

קאול מעריך כי עד שנת האלפיים יבוצעו 25% מהכנסות בזק מסוג זה של שירותים.

הוא הוסיף כי בזק צופה קפיצה משמעותית בשימוש בשירות זה, בגלל פוטנציאל הביקוש הגבוה שיש לו (בארץ יש חצי מיליון בעלי מחשבי פי.סי.). עוד אמר כי מגמת אספקת השירות היא הזולת השירותים שיתקבלו דרך מערכת הטלפון, לעומת השימוש במערכות אחרות.

בנוגע לשירות "וידאו און דימנד" (סרטי וידאו על פי הזמנת הלקוח שישודרו דרך קו הטלפון) אמר קאול, כי בתוך שבועות אחדים תשלים החברה את היערכותה מההיבט הטכנולוגי.

עם זאת הוא צופה הגבלה מהצד התחיקתי (היום רק לחברות הכבלים יש זכיון לתת שירותים אלה).

שיווק הדס גייפמן

"זכוכית בידודית" תייצר קירות מסך בארץ

חברת זכוכית בידודית, העוסקת בפיתוח וייצור זכוכית בידודית ומוצרי זכוכית נוספים, קיבלה מקונצרן ראו קורנינג העולמי זיכיון לייצור זכוכית בידודית לקירות מסך בארץ. הקשר עם הקונצרן הושג באמצעות חברת נורלנד.

אייל רוזנברג, מנכ"ל החברה, מציין כי קירות מסך מזכוכית הם קירות לכל דבר ונראים כלפי חוץ כקיר מסך שלם, אשר כמעט ואינו מבליט את קו החיבור בין הלוחות. קירות מסך מזכוכית נבדלים מזכוכית בידודית רגילה, בכך שהם עשויים מזכוכית רפלקטיבית מיוחדת המחזירה את קרני החום. לדברי החברה, קיר מסך רגיל עלול להפוך את הבניין לחממה.

מכונות קפה "לוואנצה" בצה"ל

חברת חובאר מוצבויות, יבואנית קפה לוואנצה, הכניסה לצה"ל מכונות קפה מתוצרת לוואנצה איטליה, הפועלות באמצעות קפסולות.

החברה המייבאת את מכונות האספרסו ואת מכונות הקפה, חתמה על הסכם על כך עם השקיים. כעת, תמורת 1.5 ש"ח, יוכלו החיילים לקנות קפה בשלושה טעמים: קרם, סופר (חזק) וללא קפאין.

"עמיעד" בפרויקטי סינון

חברת עמיעד אוסטרליה – חברה בת של מפעל עמיעד משקיעות סינון מקיבוץ עמיעד, השלימה שורה של פרויקטים בתחום סינון מי תהליך בבנייני משרדים ובבניינים ציבוריים. לאחרונה השלימה החברה התקנה של שני מסננים בני שמונה אינטש בבניין הפרלמנט האוסטרלי בעיר קנברה, המשמשים לסינון כל מי התהליך עבור הבניין.

פרויקט סינון נוסף השלימה החברה במפעלי הפלדה של אלבניין, שרכשו שורה של מסנני ענק מסוג cbs-18 אינטש. מפעלי אלבניין פנו לרכוש את המסננים בעקבות רכישת מערכת סינון דומה על ידי המפעל המתחרה מסוונזן.

"דפנה" תשווק נעלי "פנמה ג'ק"

תשלובת נעלי דפנה הודיעה וזכתה בזכיון השווק של נעלי פנמה ג'ק הספרדיות בישראל.

נעלי פנמה ג'ק ישווקו בארץ באמצעות החברה הבת של תשלובת דפנה – חברת אתלטיק.

המותג פנמה ג'ק שווק בשנים האחרונות בעיקר במדינות צפון אירופה, ובשנה האחרונה החלה החדירה גם לשוק האמריקאי. [illegible] בשנת 93 הייתה החברה על מחזור מכירות של 130 מיליון דולר באירופה בלבד.

בשלב הראשון ישווקו שלושה דגמים של הנעליים. מנהל השיווק של תשלובת דפנה, נדרי מילר, מסר כי צפי השיווק של הנעליים לשנה הראשונה מוערך בכ־2.5 מיליון ש"ח. מחירן של הנעליים לצרכן ינוע בין 390־490 ש"ח.

"שלגוני שלום" מארה"ב

מכולה ראשונה, המכילה 20 אלף "שלגוני השלום" של חברת הגלידות בן אנד ג'ריס מארה"ב, תגיע בשבוע הבא לנמל חיפה.

השלגונים החדשים הותרו רק לאחרונה לשוק האמריקאי, והם משווקים בחמישה טעמים: "בצק עוגיות", "שוקו קראנץ'", "ציור יורק סופר", "צ'רי גארסיה יוגורט" ושלגון בטעם תיל.

אבי זינגר, מנכ"ל בן אנד ג'ריס בישראל, מסר כי יבוא השלגונים לארץ הוא נדבך נוסף בהרחבת סלוחי השוק של החברה בישראל. לדבריו, בפיתוח השלגונים החדשים השקיעה החברה האמריקאית מחקר ופיתוח, שנמשכו יותר משנה וחצי. הוא הוסיף, כי השלגונים החדשים מיוצרים בטכניקה שכרגע לא ניתן ליישמה במפעל הגלידות של החברה בארץ. "על פי מידת הצלחתם של 'שלגוני השלום' בשוק הישראלי, יוחלט על המשך הייבוא לארץ כולל הבאתם של מוצרים חדשים נוספים", אמר.

הסכם שיווק בין "ויטה" ל"מגדלי עמק חפר"

חברת ויטה חתמה על הסכם שיווק בלעדי עם חברת מגדלי עמק חפר, לצורך שיווק הדבש מתוצרתה.

היקף המכירות של שוק הדבש בישראל עומד על 30 מיליון ש"ח בשנה, ומייצר 2,000 טון דבש לשנה. 20% משוק זה תופסים מוצרי הדבש של מגדלי עמק חפר.

התקשרות בין מגדלי עמק חפר לויטה תיעשה ישירות עם המגדלים – קבוצת חקלאים העוסקים בגידול דבורים ובייצור ישיר מהחקלאי לצרכן, ללא כל גורם מתווך אדמיניסטרטיבי או מסחרי כלשהו.

שיווק הדבש בויטה יתבצע במסגרת מערך השיווק הקיים, ומהחברה נמסר כי הם שוקלים את תגבור של מערך שיווק.

"רוקונט" זכתה במכרז של צבא פינלנד

חברת רוקונט מראשון לציון, העוסקת בפיתוח, ייצור ויצוא של מוצרי הגנה וביטחון, זכתה לאחרונה במכרז צבא פינלנד לגלאי אינפרה אדום, המיועדים להגנה מפני פריצה למשרדי הצבא, בעיקר אלה הממוקמים בערים.

מהחברה נמסר, כי היקף הזכייה במכרז אינו גדול, ובסך הכל הוא עשוי להביא למכירה מירבית של 100 אלף דולר. "אולם הזכייה עשויה לפתוח לנו את השוק הפיני ולעורר את הביקוש למוצרים שלנו במדינה זו", הסביר מנהל השיווק.

סוכן רוקונט בנורבגיה מסר כי הוא מתמודד בימים אלה במכרז דומה של הצבא הנורבגי, בהיקף גדול בהרבה מזה של המכרז הפיני.

לאחרונה החלה החברה לייצא גלאי אינפרה־אדום מתוחכמים לסין העממית. שני משלוחים ראשונים, בהיקף של 75 אלף דולר כל אחד, כבר נשלחו. לדברי מנהל השיווק של רוקונט, מיועדים הגלאים להגנה על משרדים, מחסנים ומבני ציבור, מפני חדירת פורצים וגנבים.

תווי קנייה משותפים

[illegible] רשת המשביר לצרכן, הקרואם, רשת תום מנטר, הכרו לשיתוף פעולה בשוק תווי הקנייה בישראל. במסגרת זו יכובדו מעתה תווי הקנייה של המשביר לצרכן בחנויות פריקו אמר סגמנט, בכל סניפי הקרואם ובחנויות של רשת תום מנטר.

משה ברזון, מנכ"ל המשביר לצרכן, מסר כי שיתוף פעולה כזה בין שלוש החברות הקמעונאיות, פותח בפני הצרכן מגוון גדול של אפשרויות לבחירה בתחומי הצריכה.

שיתוף הפעולה בין שלוש הרשתות יתבטא גם במאמץ שיווקי משותף, שיתבסס בעיקר על מסע פרסום משותף, המיועד להדגיש את היתרונות הן למעסיק והן לעובד.

ברזון מסר עוד, כי במהלך הנוכחי של המשביר לצרכן יגדיל את חלקו של המשביר בשוק תווי הקנייה, והוא עתיד להסתכם בארבעת החודשים הקרובים בכ־70 מיליון ש"ח, גידול של 18% לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

בעלי חברת השקעות נעצרו בחשד להונאה בהרצת מניות

מאת אלי ברנר

השבוע הובאו לבית משפט השלום בתל אביב שלושה בעלי חברת השקעות בשוק ההון, בחשד כי ניסו להריץ מניות. השלושה הם בעלי חברת ההשקעות פסגת ההון מחיפה, יהודה בוהניק, ארז זוהר וזאב עיד.

על פי החשד, פנו סיר ובוהניק לפני זמן מה למנכ"ל חברה ציבורית מסוימת, והציעו לו כי הם יגרמו לעליית שער המניות של החברה שלו, הנסחרת בבורסה. הם הסבירו לו כי הצעתם באה על רקע העובדה שלחברה הציבורית אותה הוא מנהל אופציות העומדות לפקוע בקרוב, וברמת השערים הנוכחית שלהן מימושן למניות אינו כדאי. רק אם שער המניות יעלה באופן ניכר עד מועד מימוש האופציות, יהיה סיכוי לכך שציבור המחזיקים ישקול ברצינות ויזרים להברה מיליוני שקלים.

השניים אמרו כי ביכולתם לגרום לעליית השער, שכן יש להם שליטה בחלק ניכר מכמות מניות החברה שבידי הציבור. כאמור, ביקשו השניים כסף רב בעבור השירות שהציעו למנכ"ל. האיש סירב להצעה והמידע הועבר לרשות לניירות ערך, שחידשה את הקשר עם שני המציעים כאילו היא נציגת החברה הציבורית של המנכ"ל.

בפגישה הציגו השלושה בפני "נציג החברה" את מהלכי הפעולה: משלוח הודעות מידידות לבורסה על כל פעולה שעושה החברה במטרה לפארה, רכישת כמות של כ־150 אלף מניות על ידי המנכ"ל כדי להקטין את כמות המניות הנסחרות בציבור, הן כדי להקל על פעולת ההרצה והן כדי לאותת לציבור המשקיעים כי המנכ"ל מאמין במניות החברה. בשלב השלישי הציעו החשודים לפעול לבד, ולגרום להעלאת שער המניות של החברה על ידי הזרמת ביקושים גדולים. הם אמרו לנציג החברה כי רק הם יכולים לפעול, שכן להם השליטה על רוב מניות החברה שבידי הציבור, וסרבו להזהיר אותו כי אם ינסה לפעול בעצמו או שלא באמצעותם להרמת המניה, הם "יזרקו" את הסחורה שבידם לשוק, בסמוך לפני הגעת השער ליעד.

השלושה הציעו לנציג כי בתמורה לכסף שיועבר להם, הם יוציאו חשבונית עבור "דמי ייעוץ" לחברה. כדי לשכנע ביכולתם, הם אמרו לו כי בעבר "טיפלו" באופן כזה בכמה מניות ויש להם ניסיון בתחום. הם הגדירו עצמם באותה פגישה כ"מכונה המייצרת כסף".

בשלב מסוים הפסיקו חוקרי הרשות לניירות ערך את הפגישה, ולקחו את החשודים לחקירה במשרדי הרשות. במהלך החקירה מסר אחד החשודים הודאה כי פסגת ההון יצרה בעבר ביקושים במניות החברה, במטרה להשפיע על שערה, וכן קלטה היצעים כדי למנוע ירידות שערים.

נציגת הרשות, עו"ד מיכל ברק, אמרה אתמול בבית המשפט כי לחשודים מיוחסות עבירות חמורות, שהעונש על כל אחת מהן הוא חמש שנות מאסר.

השלושה שוחררו בערבות, ודרכוניהם הופקדו במשרדי הרשות לניירות ערך והם ישהו במעצר בית.

נפתח סניף בנק פלסטיני ברמאללה

(עתים) בטקס רשמי נפתח אתמול סניף בנק הסחר הפלסטיני, הבנק הפלסטיני הראשון בשטחים. זהו הבנק הראשון שהוקם ברמאללה, המושתת כולו על הנהלה פלסטינית והון מקומי.

בטקס השתתפו כמה נציגי רשות האוטונומיה, בהם מהמוכר זהדי נשאשיבי, הממונה על הכספים בממשלת האוטונומיה, ג'יבריל ראג'וב, איש הביטחון.

נשאשיבי אמר, כי על הבנק לנקוט מדיניות שמרנית ולא להסתכן, שכן מדובר בכספים של המוני העם ואין עדיין מספיק עוצמה כלכלית שתאפשר נטילת סיכונים. הוא תקף את השלטון הישראלי, שלמעשתו "הרס במשך 24 שנים את המבנה הכלכלי הפלסטיני". עוד אמר, כי דבריו נאמרים בשם ראש אש"ף, יאסר ערפאת, שלא הגיע לטקס.

סוהיל גרעון, יו"ר חבר המנהלים של הבנק, אמר כי כל חברי ההנהלה הינם *פלסטינים מקומיים, והבנק יתמוך בכלכלה* הפלסטינית ולא בקשרים עם מדינות אחרות. הבנק ייתן הלוואות מכל סוג לתושבים, מתוך מגמה להתרחב בכל השטחים.

עוד הוסיף, כי בכוונת הבנק לפתוח סניפים בעזה ובגשר אלנבי, ולשם כך הוא מנהל מגעים עם המינהל האזרחי הישראלי.

האישור לפתיחת הבנק ניתן לגרעון ולחבריו המשקיעים לפני כחודשיים, בטקס שנערך במינהל האזרחי בבית אל.

עובדי רצועת עזה בארץ יקבלו שכרם באמצעות חשבונות ב"בנק פלסטין"

מאת אפרים דוידי

רבבות פועלים פלסטינים מרצועת עזה העובדים בישראל, יקבלו החל מהחודש הבא את משכורותיהם וההטבות הסוציאליות הנלוות בחשבון בנק – ולא באמצעות צ'קים של שירות התעסוקה. זאת בניגוד למה שהיה נהוג מאז 1970.

הסדר חדש ותקדימי זה הושג אתמול בין שלטונות הממשל העצמי הפלסטיני למשרד העבודה והרווחה הישראלי.

על פי ההסדר, שהושג בתום דיונים ממושכים, יקבלו רבבות העובדים המגיעים מתחומי המימשל העצמי את שכרם ישירות לחשבון הבנק שלהם בסניפי בנק פלסטין שברצועת עזה. כל עובד מעזה שטרם פתח חשבון בבנק, יצטרך לפתוח בהקדם חשבון אישי.

מלבד השכר, יתקבלו בחשבון זה ההטבות הסוציאליות, כדמי מחלה וחופשות.

נציגי משרד העבודה והרווחה ושירות התעסוקה הגיעו להסדר זה, לאחר שהתגבר על ידי השרה אורה נמיר לייעל את נוהל התשלומים. ולהבטיח את הזכויות הסוציאליות של הפועלים באמצעות מנגנון פיננסי, שיבטיח כי אבן השכר וההטבות הנלוות יגיעו לידי הפועלים.

ההסדר החדש גם יקצר בזמן ניכר את הגעת התשלום לידי הפועל, לאחר שבעבר נאלץ להמתין עד לקבלת הצ'ק בדואר לביתו, ואף יאפשר ביקורת נאותה של המעסיקים והמוסרות הסוציאליים על הרמת הכספים.

השיטה הישנה גרמה להלנת שכר סיסטנית, ואף להתנאת שלטונות המס על ידי מעסיקים ישראלים.

שוקי ההון בעולם / ביל בספי

עלייה גדולה בגירעון המסחרי של ארה"ב

הנתונים המסחריים שפורסמו אתמול בארה"ב היו, כצפוי, לא חיוביים, וגרמו לירידה גדולה בשער הדולר. בחודש יוני עלה הגירעון המסחרי של ארה"ב ל־9.37 מיליארד דולר, ואילו הגירעון של מאזן *התשלומים, הכולל סחורות ושירותים, עלה* ל־13.70 מיליארד דולר.

הנתונים המסחריים של ארה"ב התקבלו באופן קשה בשווקים, והדולר ירד במידה ניכרת, בייחוד ביחס לין היפני.

תגובת השוק היתה מפתיעה, משום שפרסום הנתונים המסחריים של יפן לימדו על עלייה בגירעון המסחרי של ארה"ב, והנתונים האחרונים אכן מלמדים על הרעה משמעותית לגבי ארה"ב בסחר הבילאטרלי בין שתי המדינות.

כאמור, לעובדה זו היתה השפעה קשה על שוקי המטבע, והדולר ירד לעומת רוב המטבעות החשובים, ובמיוחד לעומת היין. במהלך המסחר אתמול ירד הדולר שוב מתחת לרמה של 100 יינים, לשפל של 98.65 יינים.

ההערכה היא שהדולר ימשיך לרדת ביחס לין, אך על פי נסיון העבר, ייתכן שהירידה בערכו לעומת המטבעות האחרים תיבלם. במידה והדולר ירד מאוד, לא מן הנמנע שהבנקים המרכזיים יתערבו כדי לבלום את המשך הירידה, כפי שקרה בעבר.

אתמול בשעות הצהריים ירד ערכו של הדולר לשפל יומי של 1.5430 מארק, 1.2960 פר"ש ו־5.2980 פר"צ. הליש"ט עלתה ל־1.540 דולר.

בשוקי ניירות הערך הופיעו מגמות מעורבות, בעקבות השפעת הנתונים המסחריים השליליים על הביקוש למניות אמריקאיות. במחצית הראשונה של המסחר היומי ירד מדד הדאו ג'ונס ל־3,767.41 נקודות – ירידה חצי יומית של 9.07 נקודות.

הפעילות בשוקי ניירות הערך של ניו יורק אינה מבשרת טובות לשוק המניות הישראלי, אשר ייפתח ביום ראשון.

בשוקי ניירות הערך של אירופה היו ביקושים טובים, משום שהבונדסבנק לא *שינה את המדיניות המוניטרית של גרמניה.* בפרנקפורט עלה מדד הדקס ב־19.15 נקודות, ל־2,162.29 נקודות – עלייה יומית של 19.15 נקודות.

אושרה ההחלטה בדבר הפשרת קרקעות חקלאיות לבנייה

(עתים) מועצת מינהל מקרקעי ישראל אישרה אתמול את החלטת הממשלה, בדבר הפשרת קרקעות חקלאיות לבנייה. כזכור, אימצה הממשלה את הצעת הפשרה של ראש הממשלה, יצחק רבין, לפיה יקבלו החקלאים פיצוי של 27־29 אחוז מערך הקרקע, ללא פיצוי עבור תשתית או השקעות חקלאיות בשטח. יתר ההליכים הנוגעים לשינויי ייעוד הקרקע הם עפ"י הצעה שהכין שר האוצר, אברהם שוחט, בהסתמך על רוח ועדת פוגל.

במהלך הישיבה, החליטה מועצת מינהל מקרקעי ישראל, כי תוקם ועדה מיוחדת בראשותו של חבר המועצה, שמחה אסף, אשר תגיש בתוך כשבועיים המלצות לביצוע ההחלטה.

בתום הישיבה אמר שר הבינוי והשיכון ויו"ר המועצה, בנימין בן אליעזר, כי כמי שהיה בין יוזמי ההחלטה, הוא מברך על קבלתה.

הוא הוסיף כי המבחן האמיתי יהיה בביצועה בשטח. השר ביקש להדגיש, כי הוא שמח שההחלטה התקבלה על דעתם של החקלאים.

עודי הכסלר, מנכ"ל מינהל מקרקעי ישראל, אמר לאחר הישיבה כי "ההחלטה מבטאת פשרה נבונה בין הצרכים לצורך. ההחלטה תאפשר מדיניות ניהול קרקעות נבונה, תוך מתן תשובה לצורכי הפשרת קרקע", אמר.

שערי מטבעות חוץ ביחס לשקל

18.08.94		בנק ישראל שער יציג	בנק ישראל שינוי	בנק הפועלים העברות והמחאות קניה	בנק הפועלים העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים מזומנים מכירה	בנק לאומי העברות והמחאות קניה	בנק לאומי העברות והמחאות מכירה	בנק לאומי מזומנים מכירה	בנק דיסקונט העברות והמחאות קניה	בנק דיסקונט העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט מזומנים מכירה
ארצות הברית	1 דולר	3.0280	+0.0009	3.0109	3.0534	3.10	3.0060	3.0483	3.09	3.0101	3.0519	3.09
בריטניה	1 ליש"ט	4.6721	+0.0004	4.6453	4.7109	4.80	4.6389	4.7041	4.76	4.6820	4.7167	4.84
גרמניה	1 מרק	1.9510	+0.0035	1.9494	1.9770	2.01	1.9387	1.9660	1.99	1.9421	1.9691	2.02
צרפת	1 פרנק	0.5683	+0.0004	0.5650	0.5731	0.58	0.5644	0.5723	0.58	0.5658	0.5717	0.58
הולנד	1 גילדן	1.7376	+0.0029	1.7278	1.7522	1.78	1.7259	1.7502	1.77	1.7295	1.7536	1.80
שוויץ	1 פרנק	2.3247	+0.0065	2.3160	2.3488	2.39	2.3096	2.3421	2.37	2.3136	2.3458	2.41
שבדיה	1 כתר	0.3838	-0.0013	0.3834	0.3889	0.40	0.3818	0.3872	0.39	0.3825	0.3878	0.40
נורבגיה	1 כתר	0.4427	+0.0001	0.4405	0.4468	0.45	0.4399	0.4460	0.45	0.4385	0.4457	0.46
דנמרק	1 כתר	0.4905	-0.0001	0.4878	0.4948	0.50	0.4873	0.4942	0.50	0.4883	0.4952	0.51
פינלנד	1 מרק	0.5881	+0.0015	0.5844	0.5927	0.60	0.5844	0.5926	0.60	0.5833	0.5914	0.60
קנדה	1 דולר	2.1978	-0.0042	2.1854	2.2165	2.25	2.1811	2.2118	2.24	2.1819	2.2119	2.25
אוסטרליה	1 דולר	2.2430	+0.0124	2.2306	2.2622	2.31	2.2256	2.2570	2.28	2.2334	2.2645	2.30
דרום אפריקה	1 רנד	0.8461	-0.0001	0.8413	0.8532	0.86	0.8399	0.8518	0.79	0.8424	0.8541	0.86
בלגיה	10 פרנק	0.9466	+0.0011	0.9406	0.9539	0.98	0.9394	0.9526	0.97	0.9395	0.9526	0.98
אוסטריה	10 שילינג	2.7725	+0.0037	2.7584	2.7974	2.84	2.7545	2.7933	2.83	2.7608	2.7989	2.87
איטליה	1,000 לירטות	1.9044	+0.0024	1.8984	1.9252	1.98	1.8918	1.9183	1.95	1.8986	1.9220	1.97
יפן	100 ין	3.0357	+0.0082	3.0169	3.0596	3.11	3.0150	3.0575	3.10	3.0221	3.0642	3.11
ספרד	100 פזטות	2.3286	-0.0031	2.3144	2.3472	2.44	2.3096	2.3421	2.40	2.3170	2.3393	2.41
ירדן	1 דינר	4.2846	-0.0128	-	-	4.45	-	-	4.51	-	-	-
מצרים	1 לירה	0.9992	+0.0003	-	-	0.92	-	-	0.91	-	-	-
אקי"ו	ECU	3.7082	-0.0559	3.6860	3.7381	-	3.6787	3.7305	-	3.6714	3.7285	-

בולים / מאת אריה לינדנבאום

בגויאנה – סידרת 97 בולי תנ"ך...

כיוון שלא עבר שבוע ללא בולים בנושא יהודי כלשהו, שהונפקו בבולי דואר מחוץ לישראל, הנה בשורה: בגויאנה, שבדרום אמריקה, הופיעה זה עתה סידרת ענק עם לא פחות מ־97 בולים במכה אחת, וכולם מכסים אך ארבעה סיפורים מן התנ"ך.

גויאנה הזעירה שהיא משתתפת עצמה במבצע הבינלאומי עליו הכריזו באו"ם לציין את שנת 1994 כ"שנת המשפחה" בסידרת ענק של 97 בולי דואר.

הנושאים שנבחרו בדואר גויאנה הם: יוסף ואחיו, דניאל בגוב האריות, נעמי ורות המואביה ובני ישראל חוצים את ים סוף.

ארבעה נושאים מכובדים למדי מתוך ספר הספרים הובאו בפני 3 ציירים אמריקאים, מהם שני יהודים, שהתבקשו לצייר כל נושא ב־24 ו־25 תמונות. סיפור יוסף, למשל, שצוייר על־ידי בריינה ואלדמן, מתאר את הסיפור החל מכתונת הפסים של יוסף, מכירתו על־ידי האחים לישמעאלים, יוסף ואשת פוטיפר, חלום פרעה ועד למפגש עם אחיו. בשולי התמונות יש הסבר קצר, ובתחתית הגיליון מובאה מן המעמד שיוסף מתוודע לאחיו (שמות מ"ה): "אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי מצרימה"... הסיפור כולו בנוי מ־6 תמונות המשתרעות על פני ארבעה בולים.

גליון בולים אחר, אף הוא בן 24 בולים, מתאר את סיפורן של רות ונעמי וכל פרשת האהבה עם בועז, בשדה מואב וכו' וכו'. בולים אלה צוירו בידי קארל טנר.

גם בגליון זה שש תמונות שונות מתוך הסיפור, כמו הפסוק "כי אל אשר תלכי אלך, ובאשר תליני אלין, עמך עמי ואלוהיך אלוהיי". מרבית הדמויות הנזכרות בסיפור מופיעות בבולים אלה, כמו נעמי ורות, אלימלך, בועז, זקני העיר וכו'.

בגליון השלישי בני ישראל חוצים את ים סוף. גם בגליון זה 24 בולים וכל סיפור יציאת מצרים (שמות י"ד, 22). בולים אלה צויירו בידי קארל טנר.

הגליון הרביעי הוקדש לדניאל בגוב האריות. שוב כל הסיפור, כשבגליון הפעם 25 בולים. אריה גדול והדמויות הרלוונטיות לסיפור. הבולים צויירו בידי מריליין אברהמוביץ.

המוטו המרכזי מבוסס על הפסוק "אז ציווה המלך ויביאו את דניאל וישליכוהו אל גוב האריות. ויען המלך ויאמר לדניאל: אלוהיך, אשר אתה עובד אותו תמיד, הוא יצילך"... [illegible]

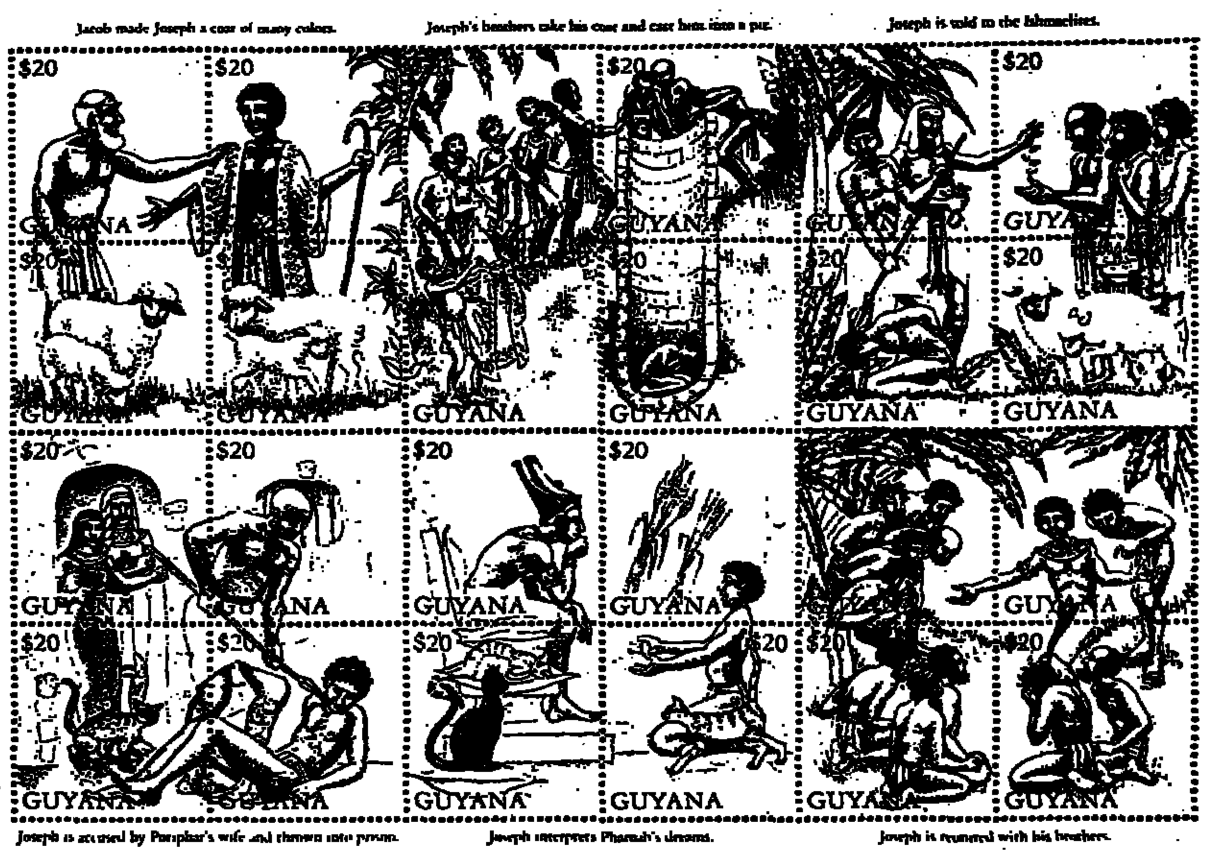

"Joseph said unto his brethren, Come near to me ... I am Joseph your brother, whom you sold unto Egypt. Now, therefore, be not grieved ... for God did send me before you to preserve life."

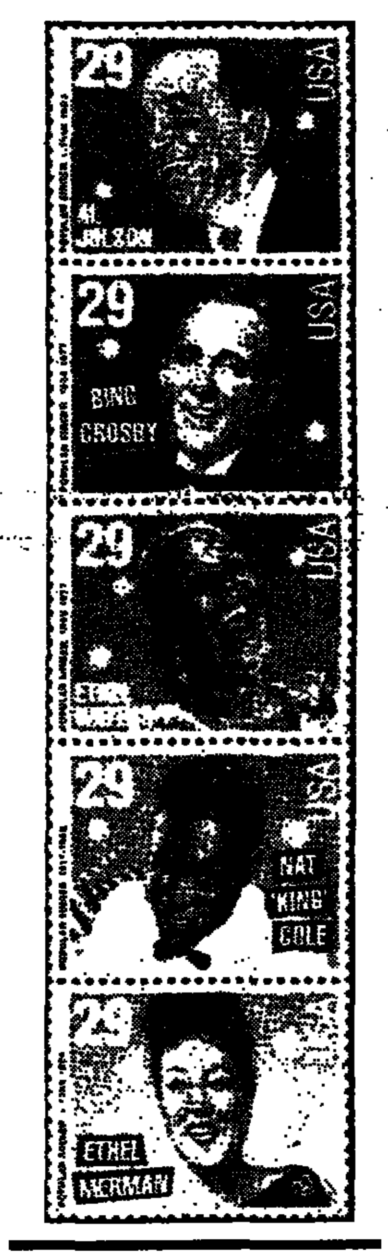

מתכוננים לקריסמס

בעולם הנוצרי מכינים עכשיו את בולי חג המולד, כשהרבה מהם קשורים מעט עם ארץ הקודש.

בהרבה בולי קריסמס אנו מוצאים את בית לחם, נצרת או פסוקים מן הברית החדשה עם שמות עבריים.

בסידרה החדשה של ג'רסי יש אף נוף צנוע של בית לחם...

הבולים הוקדשו למוטיבי חג מסורתיים.

חלוצי רפואה

דואר בריטניה מנפיק סידרת בולים חדשה לכבוד הישגי רפואה בבריטניה. נושא הבולים הוא "גילויי רפואה", נושא שישמש כנושא מרכזי בכל בולי "אירופה המאוחדת".

הבולים, שיונפקו בספטמבר, מוקדשים, כאמור, לטכניקות חדישות ברפואה, שזכו להכרה בכל העולם ומשתמשים בהם בכל חלקי תבל.

הבול שערכו הנקוב 25 פני מוקדש לאולטרה־סאונד, שכבר לפני 40 שנה קיבלו בנושא מדעני גלסגו. בבול שערכו 30 פני רואים מיקרוסקופ אלקטרוני שמסוגל להגדיל דברים פי 100,000: מיקרוסקופ זה שימש את המדענים החל משנת 1965, בקמברידג'. ה"אמ.אר.אי." הנותן אפשרות בלעדית להבחין בין אטומי גוף בריאים ונגועים, הוא נושא הבול השלישי בערך נקוב של 35 פני, ואילו הבול שערכו הנקוב 41 פני מוקדש לבדיקה הידועה כיום כ"סי.טי." לגילויי גידולים ממאירים. המכשיר לבדיקה זו הומצא על־ידי גודפרי האונספילד.

ארבעת הגילויים הרפואיים־טכניים האלה תרמו תרומה ענקית לקידום רפואת הגוף.

אל ג'ולסון – בארה"ב

דואר ארה"ב עסוק השנה בהנפקת בולי זמרים וזאת במספר רב של שמות. רק בחודש יולי 1994 הופיעו שם 5 זמרים ידועי־שם כמו בינג קרוסבי, נט קינג קול, אתל מרמן, אל ג'ולסון ואחרים. ההנפקה הוקדשה לזמרי פופ, ג'אז ובלוז.

ההנפקה הבאה נועדה ל־17 בספטמבר ותכלול את השמות הבאים: מ. רייני, בסי סמית, בילי הולידיי, רוברט ג'ונסון, הולין וולף, מודי ווטרס, ג'ימי רשינג, ... – אכן, מבחר מבכורת של מוסיקאים אמריקאים בעלי שם, ביניהם אחד, כמובן, ממוצא יהודי, הלא הוא אל ג'ולסון, הידוע.

חותמת "שולם"

ביום ראשון, 28.8.94 תוכנס לשימוש חותמת "שולם" במכונת ההחתמה בבית המיון ירושלים. מספרה יהיה "ירושלים 3" והיא תחליף את החותמת הישנה "ירושלים 2" שיוצאת משימוש ב־27.8.94.

אספנים המעוניינים בהטבעת החותמת "ירושלים 2" ב־27.8.94 ו/או "ירושלים 3" ב־28.8.94 מתבקשים להמציא מעטפות בלתי מבויילות, לפי הצורך ולא פחות מ־5, עבור כל אחת מהחותמות יחד עם הסכום הכספי המתאים למחלקת המשק, רשות הדואר, מרכז שטנר, גבעת שאול, ירושלים 91999, מספר ימים לפני התאריך הנ"ל.

"פילאקוריאה 94"

תערוכת הבולים העולמית "פילאקוריאה 94", שנערכת השבוע בסיאול, זוכה בעשרות בולי דואר ואולי מאות בעולם כולו. דרום קוריאה מציינת השנה מלאות 110 שנים לקיום הדואר המודרני במדינה ובאותה הזדמנות דרום קוריאה תערוך גם את קונגרס הדואר העולמי ה־21.

קונטרס בולי מועדים

קונטרס בולים חדש צפוי ב־25 באוגוסט יחד עם סידרת בולי מועדים, בולי תנ"ך, בולי העליות, ובול תהליך השלום. הקונטרס מורכב מ־6 בולים בעריכים שונים: 1 בערך נקוב 0.85 ש"ח; 2 בערכים 1.30 ש"ח; 3 בערכים – 1.60; מחיר קונטרס הוא כמחיר הבולים – 8.25 ש"ח.

תשובות

לצערנו, אין לנו פרטים על הנפקות בולאיות לרגל תהליכי השלום בין ישראל ושכנותיה מחוץ לישראל. עד כה ידוע על חותמת ספרדית לרגל ועידת מדריד; חותמת ישראלית כנ"ל; ועתה חותמת למפגש בעין ערבה. ב־23 באוגוסט יופיע גם בול תהליכי השלום – בישראל.

מטבעות / אריה לינדנבאום

מטבע רמברנדט הישראלי יוטבע בהולנד

במטבעות הזיכרון החדשים של ישראל שהוקדשו לתמונות מן התנ"ך, הראשון בסידרה הוא מטבע עם יצירתו המעניינת של רמברנדט – "עקידת יצחק". (פורסם לראשונה ב"דבר" לפני כשבועיים). מטבע זה פותח סידרה חדשה של מטבעות זיכרון המוקדשים לגדולי האמנים בכל הזמנים שהנציחו מבחר מיצירות התנ"ך.

החידוש בסידרת המטבעות החדשים הוא בזה, שלראשונה בתולדות מדינת ישראל מנפיק בנק ישראל מטבעות בנושאים תנ"כיים ולראשונה מוטבעים מטבעות ישראל לפי יצירות אמנות של גדולי האמנים בעולם.

היצירה שנבחרה – עקידת יצחק – פרי מכחולו של רמברנדט ואן ריין ההולנדי, מוטבעת עתה במיטבעה המלכותית ההולנדית והדבר סימלי למדי, ללא ספק.

הדרמה הנועזת, הבלתי נתפסת, של האב המניף את המאכלת על צוואר בנו יחידו תעצר בשבריר השנייה האחרון על־ידי מלאך ה' יכלה למצוא ביטוי רק אצל גאון הציור, אחד כרמברנדט הגדול, מגאוני הציור במערב. היצירה בת האלמוות משנת 1634 תופיע ב־3 מטבעות בני 1, 2, ו־10 ש"ח.

1 ש"ח, כסף 925, בקוטר 30 מ"מ, משקל 14.3 גרם (מהדורה מרבית – 10.000 יחידות).

2 ש"ח, כסף 925, בקוטר 38.7 מ"מ במשקל 28.8 גרם (10.000 יחידות).

10 ש"ח זהב, בתכולת זהב 900, בקוטר 30 מ"מ ובמשקל 17.28 גרם.

המהדורה המרבית של מטבע הזהב היא בת 4.500 יחידות.

מטבעות 2 ו־10 ש"ח יוטבעו בצורת קישוטים עם סימן טביעה "מ" ואילו

מטבע הכסף הרגיל יוטבע עם סימן טביעה מגן דוד קטן ✡. היקף מטבעות הזהב והכסף־הקישוט הוא מחורץ. מטבע הכסף הרגיל, חלק בהיקפו. עיצוב צד הנושא נעשה בידי האמן התל־אביבי אנטואנלו אוילר ואילו צד הערך נעשה בידי גרשון קייק. דגמי גבס נעשו על־ידי תרדור רגן.

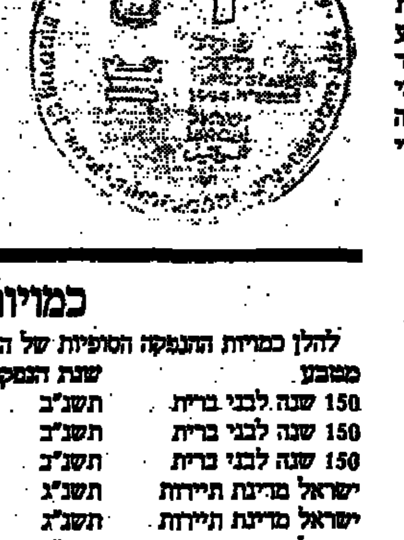

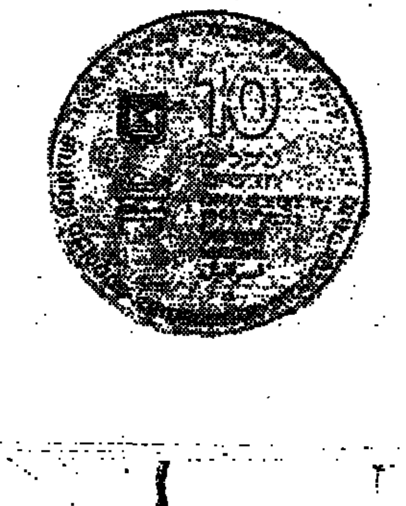

כמויות סופיות

להלן כמויות ההנפקה הסופיות של המטבעות שמכירתם הופסקה:

מטבע	שנת הנפקה	מתכת	כמות מרבית
150 שנה לבני ברית	תשנ"ב	זהב 22 מ"מ	2,305 יח'
150 שנה לבני ברית	תשנ"ב	כסף קישוט	4,022 יח'
150 שנה לבני ברית	תשנ"ב	כסף רגיל	4,634 יח'
ישראל מדינת תיירות	תשנ"ג	זהב 30 מ"מ	1,944 יח'
ישראל מדינת תיירות	תשנ"ג	כסף קישוט	4,570
ישראל מדינת תיירות	תשנ"ג	כסף רגיל	6,985 יח'

שחמט / אלון שולמן

הקטיושה מקריית־שמונה

יהודי פרידקין מקריית שמונה זכה בסוף השבוע שעבר באליפות ההתיישבות העובדת ע"ש נתן יונגריים, שנערכה במדרשת רופין. פרידקין צבר 6.5 מ־7 והקדים את האמן עוזי גלר 6 נק' ואלון שולמן 5. האלוף החדש היה בכושר מעולה וניצח בין השאר את כל ארבעת הדולקים אחריו. יהודי הגיע לאליפות לאחר שיומיים קודם ניצח בתחרות משנית א' בכפר־סבא כשצבר את מלוא 5 הנקודות.

רביעי הגיע נוי שלום שפתח מצויין עם 4.5 מ־6 (הפסד לפרידקין), אולם הפסיד בסיבוב האחרון לגלר. חמישי הגיע יהודי לבדיב ושישי המתנדב השבדי אריק מוהלין שסיים בתיקו בקרב מרתק בסיבוב האחרון עם מוטי לייטאיזן שסיים שביעי והיווה את הפתעת התחרות (דורג לפני התחרות במקום ה־30 עם מד כושר 1450). שמיני הגיע ג"כ במפתיע עופר בן משה ששלושה נצחונות בשלושת הסיבובים האחרונים הקפיצוהו לצמרת. כל החמישה הנ"ל צברו 4.5 נק'.

מקומות 9־13 עם 4 נק': ירום המרי שפתח עם 4 מ־5 אך נאלץ להתמודד אח"כ עם גלר ופרידקין ולהשאיר את הנקודות בידם. עדי סמקוביץ, אריה קוצר, אריה קריימר, וצבי גשורי (דורג במקום 27 עם מד כושר 1505. ניצח בשלושת משחקיו האחרונים) מקומות 14־18 עם 3.5 נק': זיו יוסף (יואיי, פתח מצויין עם 3.5 מ־4 כולל תיקו מעמדה עדיפה מול פרידקין, ונצחון על כותב שורות אלה, אולם סיים עם הצרוה גדולה. מתנן גלפז, יקיר ברצ'נקו, ישראל סלע וישראל שמידט. מקומות 19־23 עם 3 נק': אלבם כרמל, אלפרוד במבורן (שניהם סיימו בהצרחה גדולה), מיכאל גביש, פרידה מול ומיכאל שיינפלד. מקומות 24־28: אפרים מרגר, אמנון מזיה, יוסי פלציוס, מאיר פרל, ויאיר זק 2.5 נ"א.

מקומות 29־30: אלבם רוז ויוחנן לויט (פרש לאחר סיבוב 5) 2 נק' נ"א.

31. אבי קפיאנו 1.5, 32. ד"ר עמרי בהירי 1 נק'.

בתחרות הבזק השתתפו 21 שחקנים בשלושה בתים של 7 כ"א. שני הראשונים מכל בית העפילו לגמר א' ושני הבאים אחריהם לגמר ב'.

גמר א':

1. יהודי פרידקין 4 מ־5 3־2. יהודי לבדב ואלון שולמן (כותב שורות אלה עבר על הזמן בעמדת זכייה בסיבוב האחרון מול לבדב). 4־5. מרדכי לייטאיזן ושלום נוי 2.5, ומיכאל גביש שלהם כארי אך נפל כזבוב (החמיץ זכייה במשחק פאר בסיבוב האחרון מול פרידקין); האלוף זכה במגן ושני הבאים אחריו במדליות.

גמר ב':

1. אבי קפיאנו 5 מ־5! 3־2. אריה קריימר ויואיי 3, 4־5. עופר בן משה ואריק מוהלין 2, ומתנן גלפז עיין ערך גביש.

התחרות התנהלה באווירה נעימה ביותר הרבה הודות לניהול המוצלח של אריה קוצר. בטקס הפתיחה בירכו אביגדור דגן בשם מרכז הפועל ואריה קוצר בשם ההתיישבות העובדת. טקס הסיום נערך בהשתתפות משפחת יונגריים.

שתי תקריות שיפוט אירעו במהלך התחרות. האירוע הראשון היה מקרה שטרם נתקלתי בו בעבר, והרי עובדות המקרה: במשחק בין יוחנן לויט ליוסי פלציוס הגיע לויט לעמדת זכייה. מלכו של לויט (לבן) עמד על ח4 והיו לו רגלים על ח3 ו־ז4, לפלציוס היתה מלכה על ז1 וצריח על ח1.

פלציוס נסע – צ:ח3+. זהו מסע יאוש. לו היה לבן משחק מ:ח3 היו לשחור כמה שחים אך לא יותר. אולם, לבן לא נסע אף מסע. הוא לוחץ את יד יריבו כשלפי העדויות הוא ממלמל "איך לא שמתי לב שזה מט". פלציוס שסבר שיריבו נכנע אמר לו "זה בכלל לא מט". רק אז השגיח לויט בעובדה שאין כאן בעצם מט וביקש להמשיך במשחק כשלטענתו הוא לא נכנע מפני שלא אמר "אני נכנע". פאנל השופטים (קוצר, שולמן, בורשטיין) נדרש לפרשנות סעיף 10.2 בחוקי הפיד"א שלשונו "הקרב מסתיים בניצחון השחקן שיריבו מכריז כי הוא נכנע. בכך תם הקרב מיד". השופטים נתנו פירוש מרחיב למלה מכריז כמשתרע גם על הכרזה בהתנהגות ומכיוון שנסיון החיים מורה שרוב הכרזות הכניעה הן בדרך של התנהגות (לחיצת יד, עצירת שעון, הפלת מלך) הרי שהתנהגותו של לויט תובן ע"י השתמסאי הסביר ככניעה ובהסתמך על העדויות הרי היתה כאן כניעה על דרך של התנהגות ולפיכך נפסק הפסד ללויט שהביאו לפרישה מהתחרות. האירוע השני הוא אירוע נפוץ יותר בקצבי משחק בהם המשחק חייב להסתיים בפרק זמן קבוע מראש. ללבן (יקיר ברצ'נקו) נותרו 2 שניות לסיום המשחק מול עופר בן משה.

כאן עצר לבן את שעונו ודרש תיקו. בחוקי פיד"א קיימים הבדלים בין החוקים של משחק תחרותי לבין חוקי שחמט מהיר (15־60 דקות לשחקן) ב־ס' 14 לחוקי המשחק המהיר מצויין שבמקרה של מחלוקת יכול כל שחקן לעצור את השעונים ולקרוא לשופט (מחלוקת כלשהי). בחוקי המשחק התחרותי מצויין בס' 10.13 שבהעדר שופט יכול שחקן לעצור את השעון ולבקש את עזרת השופט. אין ספק שהענקת הזכות לשחקן לעצור שעון באה למנוע מצב ששחקן הנמצא בדוחק זמן חמור עלול להפסיד בזמן באין שופט באיזור.

אלא מאי, העילות לדרישת תיקו בהן מותר לשחקן לעצור את השעון מסוייגות לשני מצבים במשחק תחרותי: א) עקב חזרה 3 פעמים לאותה עמדה. ב) אם עברו 50 מסעים ללא הכאת כלי וללא הזזת רגלי. בשחמט מהיר: א) שח נצחי. ב) אם ליריב אין סיכויי נצחון מעשיים. הסנקציה דרך אגב על תביעת תיקו מוטעית היא בשחמט התחרותי הפחתת 5 דקות מזמנו של התובע ובשחמט המהיר הוספת 2 דקות לזמנו של יריבו.

יוצא מכך שלפי לשון החוק אין זכות לשחקן במשחק תחרותי (הקצב היה שעתיים על שעתיים) לעצור שעון בתביעת תיקו בעילה של חוסר סיכויי נצחון מעשיים.

אם היינו מתייחסים למשחק הזה כאל משחק מהיר (מפני שאין תוספת זמן) היינו צריכים לבדוק האם העמדה היא חסרת סיכויי ניצחון מעשי כהגדרתה בס' 12 ב' לחוק. על אף הפשטות השיוויוניות שבעמדה פסקו השופטים (קוצר, שולמן) שבעמדה יש עדיין משחק וכי הסעיף לא נתכוון לעמדות מסוג זה אלא לעמדות פשוטות יותר כפי שמפורט: מלכה מול מלכה, רץ מול פרש וכו', לפיכך הוחלט לפסוק על הפסד ללבן. הבאתי מקרה זה כדוגמא לבעיה נוספת אותה פתרו השעונים האלקטרוניים החדשים (DGT). הרעיון של פישר שהוא בעצם שכלול של רעיון של ברונשטיין קובע שבמשחק בקצב זמן של "גיליוטינה" משלב מסויים (תלוי בתכנות) יקבל השחקן 2 שניות נוספות על כל מסע שיבצע. וכך אם לשחקן נותרו למשל 20 שניות לסיום המשחק הוא לא יפסיד בזמן כל עוד הוא משחק וכך ימנע מצב שיריבו ישחק על זמנו. אם ביצוע מסע לוקח שנייה אחת אז לאחר 20 מסעים במקום שיפסיד בזמן יהיו לו 40 שניות.

והוא לא יימצא בסכנת הפסד בזמן כל עוד ימשיך לשחק מהר.

קאמסקי גלפאנד וסאלוב – לחצי הגמר

ברבע גמר גדוש הפתעות התהפכו היוצרות בכל אחד משלושת הדו־קרבות. קאמסקי, שהיה בפיגור 2:1 מול הגיבור המקומי אננאנד, הצליח להשוות ולנצח בהארכה 4:6.

גלפאנד שג"כ היה בפיגור 2:1 מול קראמניק ניצח לבסוף 3.5:4.5. באותה תוצאה הדיח סאלוב את טימאן.

אלוף העולם קארפוב יצטרף אל השלושה לשלב חצי הגמר שיתקיים בפברואר. הדחתו של אננאנד הותירה את קאמסקי כשחקן הדו מסלולי היחיד.

ראשל"צ

בסוף השבוע הבא תתקיים בראשל"צ אליפות ישראל בשחמט מהיר (30 דקות לשחקן). 25־27/8, 11 סיבובים, 3 תחרויות: – 2150, 1851־2149, 1850 – , פרסים: תחרות ראשית – 8 פרסים כספיים 2000־100 ש"ח, תחרות ב' – 6 פרסים כספיים 750־100 ש"ח, תחרות ג' – 10 פרסים: תיק שחמט, שעון שחמט, אינפורמטור, כלי שחמט, ספרי שחמט, לראשונים בכל תחרות יוענקו גביעים. דמי השתתפות: 75, 75, 50. נוער חיילים גימלאים ועולים: 50, 50, 40. ההרשמה ביום ה' 25/8 בין 16:00־17:30. יום ה' – 2 סיבובים. יום ו' – 5, יום שבת – 4. פנקס מתחרה – חובה.

מקום המשחקים: רח' בן־גוריון בי"ס "העמית" ליד מגרש הכדורגל של הפועל ראשל"צ.

כיבוד כמיטב המסורת, קיימת אפשרות לינה על מזרנים + מקלחות ללא תשלום. נא להביא כלים ושעון.

פרטים: זהר אולפינר 9649477 (ב), 9670077 (ע).

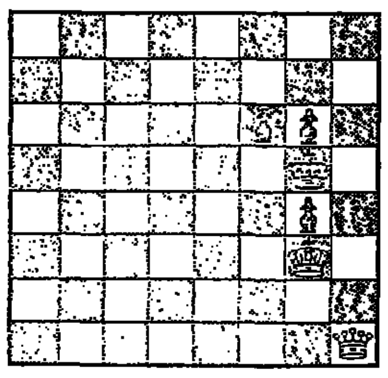

קארל מאן "דה אמסטרדמר" 1893 מט בארבעה מסעים.

1. מהדה8 מ:ה6 2. מהדה8+ מ־ז5 3. מה־ח1 5 4. מהה4×; 1 5ז 2. מהדד8+ מ־ה6 3. מהדח8+ מ־ז5 4. מהדח4×.

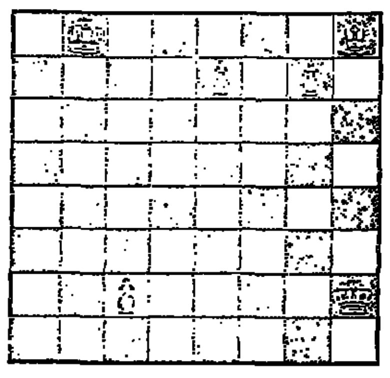

קארל מאן, "טידסקריפט מארט" 1913 לבן נוסע וזוכה.

1. ז8=מה ג1=מה 2. ר־ה5+ מ־ח1 3. מה־א2 מהדח6 (3... מהדז1 4. מהדד5+ מהדז2 5. מהדד1+ מהדז1 6. מהדו3+ מהדז2 7. מהדח5+ מ־ז1 8. ר־ד4+) 4. מהדז2! (מגן על ב6 ומאיים מט) 4... מהדה3 5. מהדה2 מהדב3+ (5... מ־ז1 6. ר־ד4+ מ־ח1 7. מהדה1+ מ־ז2 8. מהדז2+) 6. מ־ג7 מהדח3 7. מ־ד8 ה6 8. מ־ג8! אין יותר שחים ושחור מקבל מט.

קארל מאן 1913

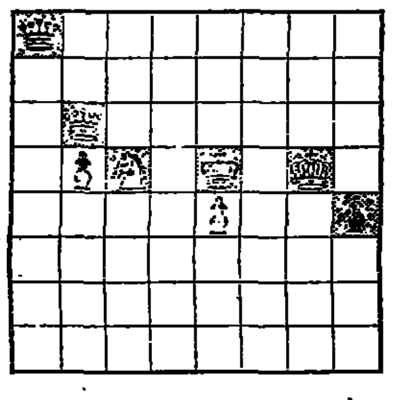

לבן נוסע וזוכה.

1. פ־ד3+! מ־ד5 (1... מ־ד3 2. מהדז6+ מ־ה4 3. מהדז4+) 2. מהדג5+ מ־ה6 3. מהדז5+ מ־ה7 4. מהדז6+ מ־ד7 5. פ־ג5+ מ־ג7 6. מהדה5+ מ־ב6 7. פ־ד7+ מ־ב7 8. מהדה4+ מ־א7 9. מהדה3+ מ־ב7 10. מהדז3+ מ־א7 11. מהדז2+ מ־ב7 12. מהדז2+ מ־א7 13. מהדז1+ מ־ב7 14. מהדח1+ מ־א7 15. מהדא1+ מ־ב7 16. פ־ג5+ מ־ב8 17. מהדה5+ מ־א7 18. מהדג7+ מהדב7 19. מהדב7×.

טרויצקי 1903

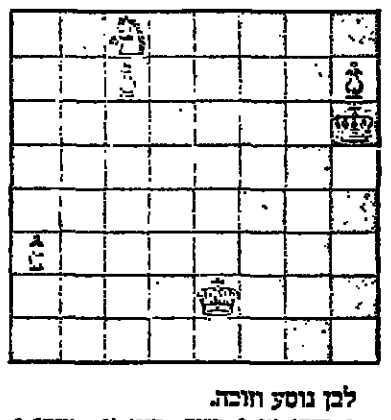

לבן נוסע וזוכה.

1. פ־ד6 א2 2. פ־ז7+ מ־ז6 (2... מ־ח5 3. ג8=מה א1=מה 4. מהדז5+) 3. פ־ה5+ מ־ז6 4. ג8=מה א1=מה 5. מהדז8+ מ־ז5 6. מהדז7+ מ־ז5 7. מהדז4+ מ־ז5 8. מהדז4+ מ־ה7 9. מהדז7+ מ־ד6 10. מהדד7+ מ־ג5 11. מהדג6+ מ־ב4 12. פ־ד3+ מ־ב3 13. מהדד5+ מ־ג2 14. מהדג4+ מ־ג3 15. מהדא2+ מהדב2 16. מהדב2×.

מנרב אחזקות בע"מ

הודעה בדבר אסיפה כללית יוצאת מן הכלל

ניתנת בזאת הודעה על כינוס אסיפה כללית יוצאת מן הכלל של החברה אשר תתקיים ביום ב', 12 בספטמבר 1994, בשעה 09:30 במשרדה הרשום של החברה, הבונים 3 אשדוד.

על סדר היום:
1. הגדלת ההון הרשום של החברה.
2. שינוי תקנה 29א' לתקנון החברה.
3. שונות.

ניתן להשתתף ולהצביע באסיפה או על ידי יפוי כח בנוסח הכפוף בתקנה 67 לתקנות החברה אותו יש להפקיד במשרדי החברה לפחות 15 דקות לפני מועד האסיפה.

בברכה
מרדכי ליבוביץ
מזכיר החברה

מנרב אחזקות בע"מ

הודעה על אסיפה כללית שנתית

ניתנת בזה הודעה כי האסיפה הכללית השנתית הרגילה של בעלי המניות בחברה תתקיים ביום ב', 12 בספטמבר 1994, שעה 09:00 במשרדה הרשום של החברה, הבונים 3 אשדוד.

על סדר היום:
1. קבלת הדו"חות הכספיים, דו"ח המנהלים ודו"ח מבקרי החשבונות של החברה לשנה שנסתיימה ביום 31.12.93 ודיון בהם.
2. קביעת תנאי העסקתם של דירקטורים ונושאי משרה.
3. מינוי מבקרי החשבונות של החברה וקביעת בסיס לשכרם.
4. כל עניין אחר שיש לעסוק בו באסיפה שנתית רגילה לפי תקנון החברה.

הדו"חות הכספיים פורסמו ועומדים לעיון הציבור במשרדי החברה באשדוד בכל אחד מהימים א'-ה' משעה 09:00 עד שעה 12:00 ובמשרדי רשם החברות.

בפקודת הדירקטוריון
מרדכי ליבוביץ
מזכיר החברה

هكذا من الاصل

בעריכת: ניסן ברידמן

חיים רביבו מול הפועל ת"א

ואלון מזרחי לראשונה במכבי ת"א, ישלימו את אחד מהחילופים המעניינים שעשתה האלופה מעיר הכרמל. כל זאת במסגרת גביע הטוטו, כאשר אבישי ז'אנו יופיע בשורות מכבי נתניה... מוטי קקון לא ישחק במדי הפועל פ"ת שתתארח אצל הפועל באר־שבע, החוצה ב...קקון ושתפתח כבר היום את משחקי המחזור השני, 4 ימים לפני שהיא תארח בגומלין את אריס סאלוניקי במסגרת גביע אופ"א

ספירת סלאי

מאת משה קשמן

המחזור השני של משחקי גביע הטוטו בלאומית יפתח שוב במשחק בודד כבר היום (הפועל באר־שבע – הפועל פ"ת) ויגעל שוב במשחק המרכזי שיערך פעם נוספת בקרית אליעזר, שם תארח מכבי חיפה, האלופה ומחזיקת גביע הטוטו, את הפועל ת"א.

מכבי חיפה בשורותיה יופיעו שחקני הנבחרת וכן קרדש וקבאראדזה תפגוש את קבוצתו לשעבר של חיים רביבו ואילו הפועל ת"א תרצה להוכיח שגם ללא רביבו היא מצליחה להסתדר, אלא שהפסדה לבני יהודה לפני שבוע (1:0) וההפסד במשחק האימון מול הכח מכבי ר"ג ויובל פילוס המושאל מהפועל (1:0) אינם מוסיפים בריאות ובטחון לקבוצה, שעתידה הפיננסי עדיין לא ברור, לאור המגעים לרכישתה ממועצת פועלי ת"א.

אולם, במידה ושחקן התגבור, אורן סגרון מבאר־שבע, ישולב במשחק, ניתן יהיה ללמוד לא פניה של הפועל ת"א.

אגב, שתי הקבוצות עדיין לא כבשו שער במשחקי גביע הטוטו וסגרון יהיה באר־שבעי נוסף שישחק בהפועל ת"א, לאחר שלום אביטן, אריה אלטר, מוריס דאנו, שגיב אליהו וגיורא אנטמן.

קבוצת בני יהודה הצועדת בראש טבלת בית א' החליפה ביתיות עם הפועל חיפה והיא תשחק בשכונת התקוה בשעה 5. השוער לירן שטראובר וכוכבים כמייקל יפה וגראסימיק, ינסו לעמוד מול החיפאים, אסיאג, קשלוק, סלקר, ראובן עטר ואחרים. שתי הקבוצות טרם ספגו העונה שער.

איצטדיון ר"ג יארח מחר בזה אחר זה את משחקי בית ב', שיפתחו שבוע לאחר שכולם כבר שיחקו. כידוע, תארח מכבי ת"א את עירוני ראשון לציון במשחק דחוי ב־20 בספטמבר ותוצאות המפגש המבוטל בין מכבי נתניה וצפרירים חולון יוכרעו בוועדת המשמעת.

מחר בשעה 4 תארח עירוני ראשון לציון שחזרה ללאומית את הפועל צפרירים חולון. ראשון לציון תגברה את עצמה בשוער קמינסקי ובשחקני שדה כמו איציק סויסה (עבר מצפרירים) והורים זמיזוב ומלוקוב. בחולון יעדר קונסטנטין מיקי המוצהב.

בשעה 6 יעלו לשדה הרמת־גני קבוצות מכבי ת"א ומכבי נתניה. במכבי ת"א נחזה בשחקן הרכש החדש, האוקראיני, ויקטור בלקין וגם אלון מזרחי ישחק. מנגד, נחזה באבישי ז'אנו, ממשיך לשחק במכבי נתניה לצידם של רונן גבאי, אחמד עאודה, הבלגי מבויו ואחרים.

בבית ג' תארח כבר היום בשעה 4.30 הפועל באר־שבע עם ויקטור מזהו, סרגיי אוסיפוב ומריאן קלפסאנו, את הפועל פ"ת עם הכלם פיטר קרגיל והשוער עופר פביאן (הם פצוע ופוקס מורחק).

באר־שבע מנסה לרכוש מפ"ת את החלוץ, מוטי קקון וכל זאת ערב משחק הגומלין עם אריס סאלוניקי.

כמו לבאר־שבע, גם למכבי הרצליה שלוש נקודות והיא תארח מחר בשעה 6 את העולה החדשה, הפועל בית־שאן. בהרצליה יככבו הורים קלימיונוב ואנדרד לינרך וכמובן פולוקארוב ומנגד, חלוץ צסק"א מוסקבה, גנאדי קורין.

בבית ד' תשחק בית"ר ירושלים והולשה שוב בביתה (6) והפעם היא תארח את מוליכת הבית, מכבי פ"ת. הבית"רים שנוצחו 3:0 בכפר־סבא במשחק אימון חסרו את סרגיי טרטיאק ורונן הררי, בעוד שפ"ת תמשיך לבנות על בגלייבטר, שאחוב, בניה וכמובן השוער גולן מלול, ששיחק בעבר גם בבית"ר ירושלים.

בית"ר ת"א העומדת לסכם עם מכבי ת"א על הצגות כפולות בעונה זו בר"ג, החליפה ביתיים ביתיות עם מכבי עירוני אשדוד במשחק שיפתח בשעה 7 בערב. באשדוד נוכל לראות בפעולה בין היתר את השוער הלאומי בוני גינצבורג הברן חפיף ומספר זרים ואילו בשורות בית"ר יופיעו בין היתר דנאייב, שיגלוב, סוני לוי ורונן שוייג.

● בטורניר נירהייבן: בוריס בקר (3) – רוג'ר סמית 3:6, 4:6; פיטר קורדה (5) – צ'אק אדמס 6:3, 5:7, 5:7; מרק רוסט (7) – יאן אפל 4:6, 2:6; איוון לנדל (10) – יונאס ביורקמן 4:6, 6:7.

שני כדורידני נבחרת הנוער של ישראל: השוער הראשון שאול סהר וחברו וכבר

מוצ"ש: ישראל תפתח מול מקדוניה

אליפות אירופה בכדוריד

משחקי אליפות אירופה לנוער עד גיל 18 בכדוריד ייפתחו במוצ"ש, כאשר נבחרת ישראל תתמודד מול נבחרת מקדוניה, בשעה 20:30 בפ"ת.

נבחרת ישראל תפתח בהרכב הבא: שוער שאול סהר. שחקני שדה: דב ישועה (קפטן), מאיר פרוז', פליקס אקרמן, דוד בלסר, איתי פיירמן ואלעד שובל.

מאמן הנבחרת, שלי ברסלע, אמר לקראת הפתיחה: "אף פעם לא שיחקנו עם מקדוניה. כמו בכל טורניר, המשחק הראשון הוא משחק המפתח. אני בטוח שהבחורים יתנו מעצמם את המירב. ראיתי את המקדונים בפעולה ביוני. זוהי נבחרת עם משחק הגנה אגרסיבי מאד. שחקני נבחרת ישראל ראו אותם מספר פעמים בקלטות וידאו, ויודעים מה עליהם לבצע במשחק. עכשיו הכדור אצלם".

עוד ביום הפתיחה של המשחקים, החל מהשעה 13:00 בבית דני בת"א: אלופת אירופה, פורטוגל, תתמודד עם בולגריה.

ביום ראשון:

בית א': דנמרק – צ'כיה (13.00); הונגריה – יוון (15:00).

בית ב': בולגריה – פורטוגל (17:00); רוסיה – שוודיה (19:00); ספרד – רומניה (21:00).

הפועל ת"א, הרצליה, יזרעאל וגליל יתמודדו בסוף השבוע בטורניר אלון

בסוף השבוע יתקיים בכפר תבור טורניר הכדורסל המסורתי לזכרו של יגאל אלון, בהשתתפות קבוצת הפועל ת"א, הפועל עמק יזרעאל, הפועל הרצליה והפועל גליל־עליון.

המשחקים יפתחו בשעה 7 בערב, כאשר הפועל ת"א תתמודד מול הפועל עמק יזרעאל ובמשחק השני יתמודדו הפועל גליל־עליון ובני הרצליה.

מחר בערב יערכו משחקי הדירוג, כאשר שתי המנצחות הערב יפגשו במשחק הגמר.

למעשה, הטורניר ישמש מבחן מעשי ראשון להפועל ת"א מחוזקת במיקי ברקוביץ, אך ללא ג'יימס טרי, שנסע לסידורים אישיים בארה"ב ובכל הנראה הוא ישוב לארץ רק מחר בערב ולבני הרצליה, שהתחזקה בדייוי בורמור.

חיים רביבו (משמאל) בפעולה בתמונה במדי הפועל ת"א. מחר, במסגרת המחזור הב' בגביע הטוטו יתייצב במדי מכבי חיפה נגד קבוצתו לשעבר

סמאשנובה ניצחה בשם... איטליה

אנה סמאשנובה החליפה לאומיות. גברה הטניסאית הישראלית על האמריקאית המדורגת 17 צ'אנדה רובין בשתי מערכות 1:6, 3:6 והיא תשחק בסיבוב השלישי נגד היספאנית קימיקו דאטה שגברה על לילה מסקי 6:7, 5:7.

אלא שסוכנות הידיעות טעתה והדביקה לסמאשנובה את דגל איטליה וזה בהחלט לא מובן. מילא אם היתה משייכת את הטניסאית הצעירה לרוסיה, ארץ הולדתה, עוד היינו מבינים, אבל מה פתאום איטליה?!

המדורגת ראשונה בטורניר שטפי גראף היא הראשונה שהעפילה לסיבוב הרביעי לאחר שגברה על היפאנית נאוקו סאוממטסו 1:6, 6:2, 2.6.

שתי מדליות זהב עם יד שבורה

אליפות ארה"ב בשחיה

עם יד שבורה ומאוחה במוט טיטניום ושבעה מסמרים, זכתה אתמול ג'ני תומפסון במדלית זהב שניה באליפות ארה"ב בשחיה, הנערכת באינדיאנפוליס ומשמשת לקביעת הנבחרת האמריקאית לאליפות העולם.

תומפסון בת ה־21 זכתה בבכורה במשחה 100 מ' פרפר בתוצאה של 1:00.34 דקה. בתחילת השבוע היא ניצחה גם במשחה 100 מ' חופשי.

במשחה אחר נטל צ'אר קודבין (20) מדלית זהב אישית שניה כשעבר 400 מ' חופשי ב־3:49.83 ד'. קודם לכן זכה במשחה המרחק.

סט ואן־גירדין (26) הלשים נצחון כפול במשחי החזה. לפני יומיים ניצח ב־100 מ' ואתמול עשה זאת במרחק הכפול בתוצאה של 2:13.27 ד'. קלי קינגבנדר (24) זכתה ב־100 מ' חזה לנשים – 1:10.46 ד'.

טבלת השיאים, היכוני!

משחקי חבר העמים

מאת שמואל מל

שובה של דרום אפריקה למשחקי חבר העמים לאחר היעדרות רבת שנים, לא מצליחה לפי שעה להציל את המארגנים, שעדיין מכוו בקושי במחצית מ־360,000 הכרטיסים שהודפסו.

במשחקים אשר יפתחו היום ישתתפו ספורטאים מ־64 מדינות בענפי ספורט שונים, אישיים וקבוצתיים. חלק מאותם ספורטאים יצטרכו להתרגל להתחרות מול יציעים ריקים.

תרף העובדה שהמארגנים הורידו מהפרק ארגון טקסי ענק בפתיחה ובסיום, יש להניח שהם לא יראו רווחים משמעותיים, אם בכלל וההשקעה בסך 119 מיליון דולר תהפוך לגרעון אחד גדול.

את המשחקים פתחה אתמול המלכה אליזבט שמעניקה כמובן את חסותה למפגש בין המדינות שהשתייכו פעם לאימפריה הבריטית הגדולה.

על שובה של דרום אפריקה אמרה השבוע המלכה: "זו שנה מיוחדת עבור חבר העמים".

בנוסף לדרום אפריקאים התחרים למשפחה לאחר היעדרות בת 36 שנים, עושה נאמיביה, שקיבלה את עצמאותה בשנת 90 את הופעת הבכורה, בעוד שמנגד, תהיה זו הופעה אחרונה של ספורטאי הונג־קונג, שכן עלפי הסכם בין הבריטים והסינים, עוברת המושבה הזו ידיים בשנת 97.

חוסר העניין של הקנדים במשחקי חבר העמים מוזר במיוחד לנוכח העובדה שבמשחקים עומדים ליטול חלק כמה אלופי עולם ואלופים אולימפיים ולא מן הנמנע שבענפים מסויימים (האישיים כמובן) תוזעזע טבלת שיאי העולם יותר מפעם אחת. אבל האדישות של חובבי הספורט לא תמנע מ־3,500 הספורטאים להסתער במרץ על המדליות בתחרויות שימשכו 11 יום בעשרה ענפי ספורט רשמיים.

אבל עוד בטרם החלו המשחקים כבר נפגעה השמחה, כאשר האצן הקנייתי, אודמה אקפיונג נשלח הביתה לאחר שנכשל בבדיקת סמים. אצל המארגנים קיים החשש שבמהלך התחרויות יתברר כי הוא אינו היחיד.

■■■

גם לפני ארבע שנים באוקלנד, ניו־זילנד, נאלצו שלושה משקולנים להחזיר את המדליות בהן הם זכו לאחר שבבדיקה התגלו אצלם סימני סם.

כמו לפני ארבע שנים, צפויה נבחרת אוסטרליה לזכות בשלל המדליות הגדול ביותר. באוקלנד צברו האוסטרלים 162 מדליות, מהן 52 מוזהבות.

האנגלים שאיימו על שליטת נציגי ארץ הקנגורו, צברו לפני ארבע שנים 129 מדליות, מהן 47 מוזהבות והקנדים הסומכים על ביתיותם אספו אז 113 מדליות (35 מוזהבות).

המשלחת הגדולה ביותר למשחקים היא של המדינה המארחת, קנדה, שתשתף 277 ספורטאים. המשלחות הקטנות ביותר ייצגו את מלטה, מונטסראט והאיים המאלדיבים – 2 ספורטאים מכל אחת מהן.

■■■

נבחרת השחיה האוסטרלית מצפה לדלות את מרבית מדליות הזהב בבריכה. האוסטרלים סומכים על שיאן העולם במשחי התחירה הארוכים, קירון פרקינס ועל חבריו, גלן האובמן ודניאל קובלסקי. אצל הבנות בולטות רבקה בראון (חזה) וסוזי אוניל שחזרה מאוקלנד עם שבע מדליות זהב מתוך ה־21 שנטלה הנבחרת האוסטרלית.

תקוות נוספות של אוסטרליה לזכיה במדליות הם רוכבי האופניים (מסלול ומירוצי דרכים) ביניהם, אלופי העולם, גארי ניוהנר, סטיוארט אוגריידי, ברט אייטקן ובראדלי מקגי. במירוצי הדרכים יהיה שם פול אנדרסון וקת' ווט.

גם אתלטים ייצגו את אוסטרליה – 80 במספר וזה כולל את זורקת הדיסקוס, דניאלה קוסטיאן, הקופץ לגובה, טים פורסיית, רץ המרתון, סטיב מוניגטי, ההלכית, קרי אן סאקסבי ג'ונה, ספורטאית קרב הדק, יאנה פלמינג, שכל אחד מהם מועמד להאבק על מדליה מוזהבת.

נבחרת המשקולות האוסטרלית כוללת בשורותיה עריקים מזרח אירופים רבים הרומני, ולאד והבולגרים, סטפן בוטב וקיריל קונב, שיזכו קרוב לוודאי במדליות במשקלים שלהם.

אגב, בהרמת משקולות יתמקד העניין גם בנציגה של האי הפסיפי הקטן, נאורו, מרקוס סטפן שזכתה באוקלנד במדליית הזהב במשקל 59 ק"ג.

■■■

האנגלים יופיעו בויקטוריה עם נבחרת אתלטיקה חזקה, הכוללת בין היתר את אלופי העולם והאלופים האולימפיים, לינפורד כריסטי, סאלי ג'ונל, קלווין ג'קסון, סטיב באקלי, איימון מרטין, איבונה מורי, סטיב סמית ופלטון גרנט.

גם לבריכה משגרים האנגלים כמה שמות מפורסמים כמו הוותיק, ניק גילנגהאם, קארן פיקרינג ושרה הארקסל.

זירת האגרוף נראית כאחד מהמקומות המבטיחים עבור האנגלים. המשגרים לא פחות מ־33 ספורטאים לענף זה.

הקנדים ינסו להפתיע בבריכה עם קירלוס מיידן (200 ו־400 מעורב אישי) וסטיבן קלארק בין הגברים וגווילין קלוסיה ושאנון שייקספיר בין הנשים.

באתלטיקה עדיין לא התאוששו הקנדים סופית מהסיפור העצוב של בן ג'ונסון. מייקל סמית (קרב 10) וברוני סוריין (100 ו־200 מ') הם המועמדים למדליות. כדאי לשים לב גם למשוכן טום קוזקר. בין הנשים, תרוץ שרמיין קרוקס 800 מ', אנגליה שאלמרס תסתער על הריצות הבינוניות (1,500 ו־3,000 מ') וידועה בארטווק ולירת פולין שהחליפה אזרחות ותרוץ מרתון עבור הקנדים.

■■■

קנדה תציג נבחרת חזקה באבקות והיא מקווה להשיג 10 מדליות בכל אחד מהמשקלים. מועמדים לקרב הם: כריס וילסון (68 ק"ג), מרטי קלדר (62), סלוין טאם (52), פול ראגוסה (48), דייוויד הול (74), ג'סטין אבדו (82) וסקוט באוקו (90 ק"ג).

גם בקפיצות למים יש לקדים סיכויים טובים למדליות, כמו גם בהתעמלות ובאופניים לנשים.

התקוות של מדינות אפריקה למדליות קשורות כמובן בריצות הקצרות והארוכות וזאת תרף העדרותם של אתלטים מצטיינים כדוידסון אזינווה, וליאם סיגיי, מוזס קיפטאנוי וסמואל מטאטה.

על רקע העדרותם יבלטו על המסלול נציג נאמיביה, פרנקי פרדריקס (100 ו־200 מ') ואצנו ניגריה, אולפרה ארגיקו ודניאל אפיונגק.

■■■

הקנייתים הגיעו לויקטוריה עם 80 ספורטאים ב־9 ענפים ובנוסף לרצי הריצות הבינוניות והארוכות יהיו להם לראשונה גם רוכבי אופניים ושחיינים. את מרבית המדליות מקווים הקנייתים להשיג בזכות נבחרת מתאגרפים חזקה.

גאנה תולה תקוות במתאגרפיה וטאנזניה משגרת רק שישה ספורטאים (בגלל בעיות תקציביות) ובהם שלושת האחים המתאגרפים לבית מאטומלה.

תחת הדגל הדרום אפריקאי יצעדו 112 ספורטאים, בהם רק שמונה שחורים. התקוות למדליות הם המתאגרפים ורצי המרתון; אבל גם בבריכה הם מאמינים ביכולתם ל"גנוב" כמה מדליות מהאוסטרלים. בולטת ביניהם השחיינית, מאריאנה קרייל שאביה זכה במדליית זהב באתלטיקה במשחקים שנערכו בשנות ה־30.

■■■

מהאיים הקאריביים הגיעו למשחקים אתלטים מצויינים. פריאן מודים, רץ ה־400 מ' מטרינידאד המוביל נבחרת חזקה של ספורטאים מטרינידד, טובאגו וג'מייקה.

השמות הבולטים: אטו בולדין, אלוף העולם לנוער בריצות הקצרות לפני שלוש שנים בדרום קוריאה: סנדי ריצ'ארדס, מישל פרימן, מייקל גרין ודיאון המינגס. בולטים בהעדרותם מרלין אוטי, ג'ולי קאטברט, וינטרופ גראהם ודיי סטיוארט.

בנוסף לאתלטים מצפים נציגי הקאריביים להשיג מרוכב האופניים הטרינידדי, ג'ין סאמיל מדליה.

■■■

התקוות העיקריות של הנציגות האסיאניות במשחקים קשורות במרימי המשקולות והמתאבקים ההודים.

האתלטים והשחיינים של אותן מדינות ינצלו את ההזדמנות כדי להתכונן כהלכה לקראת משחקי עמי אסיה שיהיו באוקטובר ביפאן.

המשקולאים ההודים זכו לפני ארבע שנים ב־12 מדליות זהב והם מקווים לשוב על הישג זה גם הפעם.

תקוות אסיאניות נוספות למדליות הם שחקני הבדמינטון של מלזיה וקלעי בנגלהדש.

המהפכה הגרמנית

אחרי שאיבדה את הכתר העולמי והושפה נבחרת לאומית בינונית במונדיאל, נערכת גרמניה לפתיחת עונת הכדורגל ● האלופה באיירן מינכן השקיעה בפגרה 13 מיליון דולר ברכישת החלוץ הצרפתי פאפן, השוער קאן, הכוכב השווייצרי סוטר והמאמן האיטלקי טראפאטוני ● גם בורוסיה דורטמונד (9 מיליון), איינטרכט פרנקפורט ושטוטגרט השקיעו הון בחיזוק, ואפילו קרלסרוהה הקטנה הוציאה מהקופה 3.9 מיליון ● רוב הגרמנים שרעו בשדות זרים שבו הביתה. באיטליה נותרו רק שניים

בונדסליגה

מאת שמואל מל

הכשלון להגן על הגביע העולמי עלול להשפיע על קבוצות הבונדסליגה, שתצא הערב לדרך תחת השפעת שובם הביתה של שחקנים "מגלות איטלקית", מינוי מאמן צמרת איטלקי לתפקיד בשורות האלופה וצירופם של כוכבים בראזילאים חדשים.

האלופה באיירן מינכן שהשקיעה במהלך הפגרה סכום עתק של 13 מיליון דולר בהחתמת שחקנים חדשים כמו הצרפתי פאפן, השוער קאן והשווייצרי סוטר, נהנו לפני שבועיים כאשר קבוצת הכוכבים שלהם הפתיעה במסגרת הסיבוב הראשון בגביע את מחזיקת הגביע, ורדר ברמן (1:2) אבל ספגה סטירת לחי 24 שעות לאחר מכן כאשר נכנעה לקבוצת חובבים אלמונית, ווסטנבריגסגאט המייצגת אוכלוסיה של 392 נפש (1:0) ועפה.

מאמנה החדש של באיירן, האיטלקי ג'ובאני טראפאטוני, שהובא מיובנטוס במטרה להחזיר את מי שהיתה אלופת גרמניה 13 פעמים, לצמרת הכדורגל האירופי, אמר בתום המשחק, כי שחקניו "חייבים ללמוד לקרוא את המשחק".

אבל באיירן צריכה להאשים רק את עצמה בכשלון נגד החובבים שלא ידעו את נפשם מרוב אושר בתום המשחק, שחקניה נראו עייפים וחסרי מוטיבאציה ויש הטוענים שזו התוצאה של קיום 17 משחקים הכנה, כולל מפגשים נגד ברצלונה ומילאן וזה כבר יותר מידי גם עבור מקצוענים, שאגב, חלק מהם לא הספיק להתאושש מההופעה בטורניר הגביע העולמי.

באיירן היא "הבובונית" הגדולה של הליגה הגרמנית בפגרת הקיץ, אבל לא היחידה. בורוסיה דורטמונד הוציאה בסך הכל 9 מיליון דולר ובתוך כך גם קבעה שיא גרמני כאשר שילמה 6.1 מיליון דולר כדי להביא אליה את הקשר הבין לאומי, אנדי מולר מיובנטוס. ביחד עימו נרכש גם הליברו הבראזילאי של "יובה" ז'ואו סיזאר.

מולר ישאף ביחד עם עוד כמה מחבריו להחזיר לעצמו את כבודו הרמוס בעקבות ההפסד המביך נגד בולגריה ברבע גמר גביע העולם.

אגב, מבין שורה ארוכה של כדורגלנים גרמנים שהותרו באיטליה אחריו זכייתה של הנבחרת הגרמנית בגביע העולם בשנת 90, ישחקו שם בעונה הקרובה רק שניים – יורגן קולר (יובנטוס) ותומס דול (לאציו), כאשר כל האחרים חזרו הביתה.

בין החוזרים בקיץ האחרון נמצאים שטפן אפנברג "הילד הרע" של הכדורגל הגרמני שמינשנגלדבאך שילמה עבורו מיליון דולר לפיורנטינה בעיסקת השאלה לשנה, במטרה לנסות ולשוב עימו לימי הזוהר שלה במהלך שנות ה־70.

אפנברג, שנשלח הביתה בבושת פנים באמצע טורניר גמר גביע העולם בגלל ביצוע תנועות מגונות כלפי אוהדי נבחרתו שדרשו להחליפו, יוסיף צבע למשחק מרכז השדה של גלדבאך ויסייע למרטין דאלין, השוודי שחום העור להנפיק שערים בקצב מסחרר.

קרלסרוהה הקטנה עשתה מאמצים רבים כאשר אספה מפה ומשם 3.9 מיליון דולר כדי לרכוש ולהחזיר הביתה את אחד מהכדורגלנים היחידים בנבחרת הגרמנית שרשם הופעה חיובית במונדיאל, תומס האסלר, שלא מצא שפה משותפת עם חבריו ברומא.

אלופת עונת 92', שטוטגרט, החתימה את חלוצה הבראזילאי של גרסהופרס השווייצרית, ג'ובאני אלבר ושילמה תמורתו 2.1 מיליון דולר. אלבר ישתף פעולה עם בן ארצו ואחד מגיבורי זכייתה של בראזיל בגביע העולמי, דונגה. אלבר, שהוא אחד מהשחקנים הלוהטים בשוק האירופי בשנים האחרונות, הבקיע 59 שערים ב־72 משחקים עבור הקבוצה השווייצרית וכבר ביום ברור שרכישתו ע"י קבוצה מפורסמת יותר היא רק שאלה של זמן.

איינטרכט פרנקפורט שלאחר פתיחה מוצלחת אשתקד דעכה לקראת סיום העונה, תנסה לפתוח גם את העונה הקרובה במרץ, אבל הפעם לשמור על הקצב עם הסיום. כדי לעמוד במשימה התחימה הקבוצה כמאמן את יופ היינקס. בשוק השחקנים היתה הפעם פרנקפורט צנועה והשם היחידי הוא שוער הנבחרת, אנדי קופקה שנרכש מנירנברג.

אבל פרנקפורט גם יודעת שהיא יכולה לסמוך בעת הצורך על הכשרון הגאוני המוצנע בחוד שלה, אנטוני יבואה, הנחשב בצדק לאחד מהכדורגלנים המוכשרים, אם לא המוכשר ביותר בבונדסליגה.

אשתקד סבל יבואה מפציעה מתמשכת שפגעה בקבוצה, אך את העונה הוא פותח במלוא המרץ ושוערי הדיוויזיה כבר צריכים להתכונן לקראתו.

לדעת מומחים רבים עשויה הבונדסליגה להפוך כבר העונה לליגה הטובה בעולם ולהאפיל על הליגות היוקרתיות של אנגליה ואיטליה.

הבונדסליגה תצא לדרכה, כאמור, כבר הערב כאשר יערכו שלושה משחקים: שאלקה – מינשנגלדבאך, שטוטגרט – המבורג, לברקוזן – קייזרסלאוטרן.

● יתר משחקי המחזור יהיו מחר: דרזדן – ורדר ברמן, באיירן מינכן – בוכום, קרלסרוהה – פרייבורג, ארדינג – דואיסבורג, דורטמונד – מינכן 1860, פרנקפורט – פ.צ. קלן.

החלוץ הצרפתי פאפן (למעלה), המגן הבראזילאי ז'ורז'יניו (למטה) והליבר הגרמני מתיאוס (במרכז הכתבה) במדי האלופה הגרמנית באיירן מינכן

גם איבניסביץ בחוץ

הפתעה נרשמה בסיבוב השני של טורניר הטניס באינדיאנפוליס כאשר האוסטרלי מרק וודפורד הדיח את המדורג ראשון הקרואטי גוראן איבניסביץ' 3:6, 6:3, 5:7. שטפן אדברג (3) ניצח את ברט סטיבן 2:6, 6:3, 2:6 וגרג רוסדסקי העיף את המדורג שישי האוסטרלי תומס מוסטר 4:6, 6:3, 3:6. הוותיק מטס וילנדר הפתיע את המדורג רביעי האמריקאי טוד מרטין כשגבר עליו 4:6, 6:1, 3:6.

תוצאות נוספות: קרלוס קוסטה (9) – בראין שלטון 6:7, 2:6; קנט קינג – בייסון סטולטנברג (10) 3:6, 0:1 (פרש); ריצ'ארד קרייצ'ק (12) – דיוויד וויטון 3:6, 4:6.

רוני רוזנטל איכזב שלשום במדי נבחרת ישראל ומצב רוחו אינו יכול להיות טוב יותר, גם כשמדובר בקבוצתו האנגלית, טוטנהאם. הליגה האנגלית יוצאת בסוף השבוע הזה לדרכה, אך לא ברור באיזו דרך ילך רוני

המירוץ בעקבות מנצ'סטר

הליגה האנגלית

מאת שמואל מל

כוכבים זרים דוגמת יורגן קלינסמן הגרמני ואיליה דומיטרסקו הרומני במדי טוטנהאם, דן פטרסקו (רומני נוסף) בשורות שפילד־ונסדיי ושטפן שוורץ השוודי בהרכב ה"תותחנים" של ארסנל ועוד רבים, ינסו לגלות למה הבכיסו את עצמם, בשעה שהצטרפו לליגה האנגלית הבכירה שתצא מחר לדרך.

מאידך תוכל גם הליגה האנגלית ללמוד אם הצטרפותם של זרים כה רבים לקבוצותיה היא טובה לליגה או עלולה לפגוע בה ובשחקנים המקומיים.

מבצע הרכש של אוסי ארדילס שהביא לשורות ה"תרנגולים" את קלינסמן מלך השערים של גרמניה במונדיאל האחרון, ואת דומיטרסקו אחד השחקנים הטובים של הנבחרת הרומנית שהפתיעה בארה"ב הוא ללא ספק המרשים ביותר. למרות שקשה לנבא אם טוטנהאם תהפוך קבוצה טובה יותר עם הצטרפותם של השניים, ברור שעבור האוהדים הם יהוו מוקד משיכה הגם שהם יצטרכו לעמול קשה כדי להתרגל למנטליות המשחק האנגלי. אגב לדומיטרסקו צפוי מפגש עם בן ארצו כבר במשחק הפתיחה כאשר טוטנהאם תצא למשחק חוץ בשפילד נגד הוונסדיי.

יריבתה העירונית של טוטנהאם, קבוצת ארסנל, ביצעה רכש משמעותי כאשר הביאה מבנפיקה את הקשר השוודי הכשרוני שטפן שוורץ. שוורץ יוביל את חבריו במשחק הבית נגד מנצ'סטר סיטי, שמכרה בשבוע שעבר במפתיע את קשרה דייויד ווקאסל תמורת 3.09 מיליון דולאר לצ'לסי ואיבדה את אלן קרנגהאן שנרכש רק לפני 10 חודשים ממידלסברו לטובת בולטון.

אבל דווקא הקבוצה שלא ערכה מבצעי רכש, לא בתוך האי הבריטי ולא מחוצה לו, היא המועמדת לזכיה בתואר האליפות, בפעם השלישית ברציפות. הכוונה כמובן למנצ'סטר יונייטד שכבר בשבוע שעבר רמזה על כוונותיה כשנטלה את מגן הצדקה בנצחון על בלקבורן (0:2).

מרבית המומחים רואים ביונייטד מועמדת כמעט בטוחה להנפת צלחת האליפות פעם נוספת והשאלה הנשאלת היא מי היא הקבוצה המסוגלת לעצור את המירוץ של ה"שדים האדומים".

קני דאלגליש, מנהלה של בלקבורן, סבור כי קבוצתו היא המועמדת הראשונה לנישול האלופה מכתרה. במסגרת מסע הרכש שלו שהסתכם בשלוש שנותיו בקבוצה ב־30 מיליון ליש"ט הביא הסקוטי הנמרץ למועדונו את חלוצה של נוריץ' כריס סוטון ושילם תמורתו סכום שיא בכדורגל האנגלי – 5 מיליון ליש"ט. עוד נרכשו האוסטרלי רובי סלייטר והפורטוגלי הוגו פורפיריו.

מועמדת נוספת אותה מאמן יוצא ליברפול, היא ניוקאסל, שקווין קיגאן רכש עבורה את הבלגי הבינלאומי פיליפ אלבר מאנדרלכט והשווייצי מרק הוטיגר מסיון. גם ללידס כוונות לחזור ולהאבק בפיסגה. לשם כך צירפה לשורותיה את קרלטון פאלמר, נייג'ל וורטינגטון ושני דרום אפריקאים: לוקאס רדייבה ופילומן מסינגה.

העונה ירדו מהליגה ארבע קבוצות ורק שתיים חדשות יצטרפו אליה מה שמבטיח מאבק חריף מאד כשלסטר, סאות'המפטון, ווסטהאם ואיפסוויץ' יאבקו נגד הירידה יחד עם קבוצות כמו קובנטרי והעולות החדשות קריסטאל פאלאס ונוטינגהאם פורסט.

מה שמדאיג את כל קבוצות הליגה ומאמניה הם החוקים החדשים אותם צריכים ליישם השופטים. לפי משחקי ההכנה נראה העונה הרבה יותר כרטיסים צהובים ואדומים. אבל מאידך זה עשוי לתרום להעלאת כמות השערים המובקעת.

טרי ואנבלס, המאמן של נבחרת אנגליה, ישקיף מהצד כדי לבחון את הניצחון בליגה

אליפות אירופה ללא שיאים וללא הפתעות

אתלטיקה

מאת שמואל מל

על רקע קליבותה של אליפות אירופה באתלטיקה, שהסתיימה בתחילת השבוע מבלי שמשתתפיה יצליחו לזעזע ולו פעם אחת את טבלת השיאים, בלטו בהלסינקי אתלטי נורווגיה שפרצו מאלמוניות לתודעת הזמנים בזכות מספר אתלטים מעולים, שלישית רצי המרתון של ספרד שקבעה היסטוריה בנטלם את שלוש המדליות והאצנית הרוסיה אירינה פריבלובה, שהוכיחה, כי לפחות ביבשת אין לה מתחרות.

מה שחסר באליפות הזו היה גורם ההפתעה. יותר מדי פייבוריטים זכו במדליות הזהב בקלות מדאיגה וכמעט ללא מתחרים. העדרם של כמה כוכבים וחוסר היכולת של אלה שכן השתתפו לשבור שיא אירופי, לראשונה מאז 1966, הוסיפה לאפרוריות שליוותה את האליפות לאורך כל הדרך.

מאז 1934, השנה בה נערכה לראשונה אליפות אירופה, ועד תחילת שנות ה־80 היו רק המשחקים האולימפיים בעדיפות על פני אליפות היבשת, בלוח התחרויות של האתלטים. אך מאז נערכה אליפות העולם הראשונה ב־1983 (באותו מקום) בה אף מחלקים פרסים שווי כסף, הלכה אליפות אירופה ואיבדה מזוהרה עד די כך שאתלטים ומאמנים החלו לפקפק בנחיצותה.

גם ראשי התאחדות האתלטיקה האירופית מודים בפה מלא כי כל שנה נעשה המצב גרוע יותר ויותר. לדבריהם נובע חוסר ההתעניינות של האטלתים באליפות בעובדה שהפרס היחיד שמקבלים המנצחים הוא מדלית זהב וכבוד. בעידן המסחרי בו אנו נמצאים כיום, למדליה ותגינת המנגן אין כל משמעות.

סרגיי בובקה שיאן העולם בקפיצה במוט העדיף להשאר בבית תוך הביקורת שהוטחה בו, אך גם פריבלובה וקולין ג'קסון שזכו במדליות זהב התייחסו לאליפות כעוד תחרות הכנה לקראת מפגש הפרס הגדול בציריך (הערב) בו מחולקים פרסים כספיים גדולים.

אפילו הרוסים שזכו בבכורה עם שלל של 25 מדליות מהן 10 מוזהבות, כבר לא דיברו על הפאן הלאומי ולא התביישו לומר כי האליפות שימשה להם מקום לבחינת כוחות צעירים כהכנה למשחקים האולימפיים בעוד שנתיים באטלנטה.

אבל היו בכל זאת גבורות ואתלטים שלקחו את האליפות הזו ברצינות. הנורווגים למשל שציפו 44 שנה לזכיה בתואר כל שהוא עשו זאת בגדול וחזרו הביתה עם שלוש מדליות זהב, שתיים מכסף ואחת מארד. סוניה אוסוליבן העניקה מדלית זהב היסטורית לאירלנד ב־3000 מ' וכך גם הסלובנית בילאק בקפיצה לגובה.

מכת הסמים לא פסחה גם על האליפות הנוכחית. לא פחות מתשעה אתלטים הושעו במהלך התחרויות, חלקם עוד לפני שעלו על המסלול והאחרים אחרי שכבר סיימו את חלקם בתחרות. ומי יודע כמה עוד אתלטים לא נלכדו ע"י המבחנה.

ארבע אליפויות נערכו עד כה באיצטדיון הנהדר בהלסינקי. ב־1952 במשחקים האולימפיים זכה ה"קטר הצ'כי" אמיל זאטופק בשלוש מדליות זהב והטביע שמו על לוח ה"אגדות". ב־1971 במסגרת אליפות אירופה זכו הסובייטי ואלרי בורזוב והפיני יוהא ואטינן בשתי מדליות זהב כ"א. ב־1983 הופיע על הבמה קרל לואיס שנטל שלוש מדליות זהב וסחף עימו שורה ארוכה של אתלטים מצטיינים להצגה נפלאה.

ספק אם בעוד 11 שנה יהיה משהו שיזכור את שמו של אחד המנצחים באליפות הנוכחית, למעט אולי באוסלו ובדאבלין.

איציק זוהר ישתתף היום במשחק הפתיחה של הליגה הבלגית, במדי אנטוורפן נגד סטאנדרד ליאז'. היום ומחר יהיה המחזור הראשון בבלגיה

● **האצן הניגרי** אולפרה אוניק נזקק שלשום לתפרים מעל לאחת מעיניו לאחר שנפגע במהלך קרב אגרופים עם האצן האמריקאי דניס מיצ'ל לפני ריצת 100 המטרים בתחרות בציריך. הקרב פרץ בעקבות ויכוח בין השניים בלובי של המלון.

● **האלופה הצרפתית** פאריס סן ז'רמן שפתחה את העונה ברגל שמאל תתארח הערב במשחק קשה בנאנט שטרם נוצחה העונה. המוליכה ליון יוצאת למשחק חוץ בקאן בעוד סט אטיין תארח את בורדו.

קן ומונפלייה בתחתית יצאו למשחקי חוץ בבאסטיה ולהוואבר.

כדור ביניים / ברוך שיינברג

נוקאאוט כפול

נוקאאוט שני ברציפות, תוך פחות משבועיים, ספג הכדורגל הישראלי בזירה הבינלאומית. הראשון היה מנת חלקה של האלופה, מכבי חיפה, שנוצחה 2:1 בביתה על ידי קזינו זלצבורג האוסטרית. את השני חלה הנבחרת הלאומית, שהובסה 4:0 במשחק רעים בזאגרב על ידי נבחרת קרואטיה.

עוד בטרם נשמעה שריקת הפתיחה לשני המשחקים האמורים, הכינו לעצמם המנג'ר החיפאי גיורא שפיגל והמאמן הלאומי שלמה שרף, מעין אליבי למקרה של מעידה. הם טענו, כי השחקנים אינם מוכנים עדיין בכל הקשור ליכולת האישית והקבוצתית להתמודדות הבינלאומית, שנקבעה להם זמן רב לפני שיצאה אל הפועל.

שני האישים הדגולים תלו את הקולר בצוארה של ההתאחדות לכדורגל, שלא השכילה לדעתם להקדים את פתיחת העונה הרשמית. קביעתם זו של השניים, שזכתה לתמיכה על ידי אנשים המקורבים אליהם, אינה מקובלת על רבים אחרים מקרב אנשי המקצוע מן השורה הראשונה של הכדורגל הישראלי.

אם, אכן, שני המאמנים בעלי הוותק והניסיון העשיר ידעו מראש, כי הזמן שעמד לרשותם אינו מספיק דיו כדי שהכדורגלנים יהיו מוכנים היטב להתמודדויות אלו, הם היו חייבים לקבוע תבנית אימונים שונה לגמרי מזו שבוצעה על ידם.

לגבי מכבי חיפה, ההפסד הביתי הצורב לקבוצת קזינו זלצבורג סתם כמעט באורח סופי את הגולל על המשך השתתפותה העונה בגביע אירופה לאלופות, אלא אם כן אלילת המזל תאיר לה פניה. ואז, במקרה של אי־הצלחה, תנחת עליה מכה קשה מבחינה כלכלית־כספית.

שכן, אם לא יצליחו החיפאים לזכות בנצחון המיוחל במשחק הגומלין באוסטריה, בהפרש של שני שערים, הם יאבדו הכנסה משוערת של 2–3 מיליון דולאר, שאמורה היתה להיכנס לקופתם ממשחקי השלב השני של המפעל האירופי.

נבחרת קרואטיה אמורה היתה לבחון את יכולתה של הנבחרת הלאומית ערב משחקה בעוד שבועיים וחצי בקדם אליפות אירופה נגד נבחרת פולין. המבחן לא היה משום שלא היה נבחן, שכן באיצטדיון העירוני ברמת־גן התקיים משחק חד־צדדי כמעט בדוב שלבין, כאשר שחקני קרואטיה עשו במגרש כבשלהם.

איני יודע אם בשבועיים וחצי שנותרו עד למפגש הקדם אירופי ניתן לחולל שינוי קיצוני ביכולתה של הנבחרת הלאומית ובמיוחד בכל הקשור לכושרם הגופני של השחקנים. אולם, מה שכן ניתן לעשות הוא להחדיר בקרבם את הבטחון העצמי, השאפתנות, הרצון והאמונה שאפשר גם אחרת.

בסגל הלאומי יש שחקנים בעלי כישורים ויכולת גבוהים שסודי הכדורגל האירופי נהירים להם ובאמתחתם ניסיון בינלאומי רב. לכן, יש לעשות הכל כדי להפוך את החזרה הגנראלית הכושלת נגד קרואטיה להצלחה בהצגת הבכורה נגד פולין.

דרך הנקודה הלבנה לגמר

קבוצות סאו־פאולו מברזיל וולז סארספילד מארגנטינה ייפגשו בגמר גביע הליברטדורס, לאחר שניצחו בדו־קרב מהנקודה הלבנה את יריבותיהן. סאו־פאולו לה תהיה זו הופעה שלישית בגמר, גברה על נציגת פארגוואי אולימפיה בתוצאה 3:4 לאחר שבתום המשחק היתה התוצאה 0:1 לפארגוואים שנוצחו במשחק הראשון 2:1.

הקבוצה הארגנטינית גברה על נציגת קולומביה ג'וניור בארנקיה 1:2 ובאחר שהקולומביאנים ניצחו במשחק הראשון באותה תוצאה, נערך דו קרב פנדלים בו ניצחו וולז 4:5. בעיטתו של קרלוס אלדרומה נהדפה ע"י שוער וולז.

במשחק באסונסיון הבקיע פריירה את שער הנצחון בדקה ה־84. שוער סאו פאולו, זטי, עצר פנדל אחד וכדור שני נבעט לקורה.

במשחק בבואנוס איירס הבקיעו באסרה (4) ופלורס (12) למנצחים מול שער מצמק של ואלנסיאנו (18).

סיור אנ.בי.איי

חבורה של כדורסלנים מהאנ.בי.איי בראשותו של הענק הזאירי דיקמבה מוטומבו, תערוך עוד הקיץ סיור בקבוצות סאו־פאולו מברזיל ואפריקה.

בין הכדורסלנים שהבטיחו השתתפותם בסיור נימנים גם פטריק יואינג ואלונזו מורנינג. בראש המשלחת יעמוד הקומישנר דייויד סטרן ומאמן וושינגטון בולטס ווס אנסלד.

ד"ר יהושע דקל (50), מנהל מכללת אוהלו, נבחר אתמול ליו"ר התאחדות הספורט לבתי־ספר בישראל, שקמה לאחרונה ותחל לפעול בראשית ספטמבר, עם תחילת שנת הלימודים. סגן שר החינוך, ח"כ מיכה גולדמן, ציין כי "זהו יום חג לספורט. ההתאחדות לתלמידים מהווה סיכוי ליצור ספורט טוב ויפה לעתיד. היא תעסוק בילדים ונוער ותמלא את החסר היום. ההתאחדות שמה לה למטרה ליצור שינוי באוירה בספורט וביחס של הציבור לספורט במדינת ישראל". 166 בתי"ס הקימו מועדון ספורט, שיפעל בעמותה. משרד החינוך הקציב 5 מיליון ש"ח לשנה הראשונה. חברי הנהלת ההתאחדות: יאיר פרישמן, מרדכי ארליך, יגאל שחר, תמי סנדיק ורמי פלומין. קובי יעקב, תלמיד עמל א' פ"ת (בן 17) זכה בפרס על עיצוב הסמל להתאחדות. סמלו נבחר מבין 37 הצעות.

● **אתלטיקה.** לאחר סדרת הפסדים בתחרות בציריך ינסו להתאושש הערב האתלטים האמריקאים כאשר ישתתפו בתחרות ע"ש ואן דאמה, בבריסל. במוקד יעמוד שוב הקרב הגדול בריצת 100 מטר בין הבריטי לינפורד כריסטי והאמריקאים לירוי בורל ודניס מיצ'ל.

בריצת 200 מ' לנשים תשאף גוון טורנס לנקום ברוסיה פריבלובה ואילו ג'קי ג'וינר קרסי תנסה לשפר יכולתה בכוד הקפיצה למרחק לאחר הקפיצות העלובות שלשום.

דלין DLIN

דלין נאמנויות (1991) בע"מ

הודעה על אסיפה כללית

דלין נאמנויות (1991) בע"מ ("הנאמן") נותנת בזה הודעה לבעלי יחידות ההשתתפות שהונפקו על־ידי הנאמן והמקנות זכות השתתפות בזכויות הנאמן כשותף מוגבל בשותפות המוגבלת "דלק הנפקת סרטיס", כי בתאריך 21 באוגוסט 1994 בשעה 11:00 בבוקר, תתקיים במשרד עורכי־הדין שבלת, ישראלי, רוברטס, ירושלמי, זיסמן והולנדר ברחוב מונטיפיורי 46, תל־אביב, אסיפה כללית נדחית שניה, של בעלי היחידות, אשר בפניה יובאו המלצות הדירקטוריון לקבלת החלטות מיוחדות בנושאים כדלקמן:

1) תיקון הסכם הנאמנות והסכם השותפות המוגבלת, על מנת להתאימם לשינויים שחלו בפרקים העוסקים בשותפויות מוגבלות בתקנון ובהנחיות הבורסה לניירות ערך בת"א בע"מ.
2) החלטת הנפקה, בהתאם לדרישת הבורסה לניירות ערך בת"א בע"מ.
3) שונות.

בעלי יחידות רשומים יכולים להשתתף ולהצביע באסיפה בעצמם או על־ידי שלוח להצבעה, בעלי היחידות הרשומים יידרשו לזהות עצמם על ידי הצגת תעודה מזהה בפני יו"ר האסיפה או בפני מי שמונה לכך על ידי יו"ר האסיפה וכן להציג בפניו את תעודת יחידות ההשתתפות או יחידות ההשתתפות שבבעלותם.

את יפוי־הכח לשלוח להצבעה יש להפקיד במשרד עוה"ד שבלת, ישראלי, רוברטס, ירושלמי, זיסמן והולנדר בכתובת הנ"ל, 24 שעות לפחות לפני מועד האסיפה. על יפוי־הכח לכלול את מספר יחידות ההשתתפות שבבעלות מיפה־הכח בגינן מונה מיופה הכח.

19.8.94 — דלין נאמנויות (1991) בע"מ

ורטקס אינטרנשיונל 1992 בע"מ

הודעה על אסיפה שנתית כללית של בעלי מניות בחברה

ניתנת בזאת הודעה כי האסיפה הכללית השנתית של בעלי מניות החברה תתקיים ביום ב' 29 באוגוסט, 1994 בשעה 10:00 במשרדי החברה במלון אוית, יהוד.

על סדר היום:

1. סקירת מנהלים.
2. אישור הדו"חות הכספיים המבוקרים של החברה ליום 31.12.93.
3. אישור דיבידנד ביניים שחולק וחלוקת דיבידנד נוסף בגין שנת 1993.
4. בחירה מחדש של דירקטורים בחברה.
5. שכר דירקטורים מקרב הציבור.
6. מינוי רואי חשבון לחברה וקביעת שכרם.
7. כל נושא שיועלה כדין בפני האסיפה.

בעלי המניות המעוניינים להצביע באסיפה הנ"ל באמצעות מיופה־כח חייבים להפקיד את ייפוי־הכח במשרדה הרשום של החברה לפחות 48 שעות לפני מועד האסיפה.

אם תוך חצי שעה מהמועד שנקבע לאסיפה לא ימצא מנין חוקי תידחה האסיפה ליום 5 בספטמבר, 1994 באותה שעה ובאותו מקום.

ברוך גדלה, רו"ח
מזכיר החברה
בשם הדירקטוריון

קיסאל השקעות ופיתוח בינלאומי בע"מ

(להלן: "החברה")

בהתאם לסעיף 23 (ג) לחוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968 ניתנת בזאת הודעה בדבר פרסום

תיקון תשקיף

בהתאם לסעיף 25 א (א) לחוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968

עקב דחיית מועד המכרז להלן התיקונים שיחולו בתשקיף החברה מיום 11 באוגוסט 1994 (להלן: "התשקיף") כדלקמן:

בכל מקום בתשקיף החברה בו מצוין מועד המכרז ביום 17 באוגוסט 1994 יבוא במקומו 24 באוגוסט 1994.

בהתאם לכך יתוקן מועד המכרז:

א. בכריכת התשקיף

ב. בעמוד ג-8 בסעיפים 3.3.1 ו-3.3.2.1.

העתק מתיקון תשקיף זה ועותק מן ההיתר לפרסומו יוגשו לרשם החברות לא יאוחר מיום העסקים הראשון לאחר תאריך תיקון התשקיף.

ניתן להשיג עותקים של תיקון התשקיף והתשקיף ולהגיש הזמנות לרכישת ניירות הערך המוצעים בסניפי הבנקים ואצל חברי הבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ.

תאריך התיקון לתשקיף 18.8.94.

סקאנדיה החזקות בע"מ

הודעה לפי סעיף 25 א (א) לחוק ניירות ערך, תשכ"ח - 1968, בדבר פרסום תיקון לתשקיף (להלן: "התשקיף") שפרסמה החברה ביום 15 באוגוסט 1994

1. ביום 15 באוגוסט 1994 פרסמה החברה תשקיף, על פיו מוצעת לציבור סדרת אגרות חוב (סדרה 2), וזאת בדרך של מכרז, שהיה אמור להתקיים ביום 22 באוגוסט 1994 (להלן: "ההצעה לציבור"), וכן הצעה המופנית למחזיקי מניות החברה, לרכישת מניות נוספות (להלן: "הנפקת הזכויות").
2. על פי החלטת החברה, בעצה אחת עם החתמים להנפקה, נדחה המכרז להנפקת אגרות החוב ליום שני, 29 באוגוסט 1994.
כל שאר הפרטים הקשורים בהצעה לציבור נשארים ללא שינוי, כפי שנקבעו בתשקיף.
3. 3.1 "היום הקובע" כהגדרתו בסעיף 3.2 בתשקיף, היינו, יום המסחר שבסיומו תיקבע הזכאות של מי שיחזיק במניות החברה להשתתף בהנפקת הזכויות על פי התשקיף, יהיה יום ראשון, 21.8.94.
3.2 "יום האקס", כהגדרתו בסעיף 3.2 בתשקיף, היינו, יום המסחר הראשון בו יסחרו מניות החברה בבורסה "אקס זכויות" יהיה יום שני 22.8.94.
3.3 יום המסחר בזכויות המוצעות על פי התשקיף יתקיים ביום שלישי, 30.8.94.
3.4 יום התשלום עבור הזכויות יהיה ביום 31.8.94.
כל שאר הפרטים והתנאים של הנפקת הזכויות ישארו ללא שינוי, כפי שנקבעו בתשקיף.
4. החברה תפיץ את נוסח התיקון לתשקיף בדרך שהופץ התשקיף, וניתן יהיה לעיין בו בכל אחד מסניפי הבנקים ואצל יותר חברי הבורסה.
5. העתקים מהתיקון לתשקיף ומההיתר לפרסומו ימסרו לרשם החברות לא יאוחר מיום עסקים אחד לאחר תאריך התיקון.

תאריך התיקון לתשקיף: 18.8.94

הזמנה

אל החייב: ... יצחק
ת.ז. 1563352.

הנך נדרש להתייצב בלשכת ההוצאה לפועל ברח' רבקין 1 בתל־אביב תוך 20 יום מיום פרסום מודעה זו ולסלק את הסך של 16,720 ש"ח בצירוף הפרשי הצמדה וריבית מיום 7.6.93, בהתאם להחלטה ... תיק הוצל"פ מס' 01-50823-93-7 שנפתח נגדך על ידי הזוכה ... בע"מ, באם לא תעשה כן ינקטו נגדך הליכי ביצוע בהתאם לחוק.

עבודי שאול, עו"ד
ב"כ הזוכה

קבלת מודעות אבל דבר
177-022-9977
מכבדים כרטיסי אשראי
לוח ומסחריות 24 שעות ביממה בחיוג חינם!

עמק החזקות בע"מ

(להלן: "החברה")

תיקון תשקיף בהתאם לסעיף 25 א (א) לחוק ניירות ערך התשכ"ח - 1968

בתשקיף החברה מיום 11.8.94 (להלן: "התשקיף") יחולו השינויים כדלקמן:

1. בכל מקום בתשקיף החברה בו מצוין היום הקובע ביום 17 באוגוסט 1994 יבוא במקומו 21 באוגוסט 1994. בהתאם לכך יתוקן היום הקובע בכריכת התשקיף, בעמוד א-1, ס' 1.2, בעמוד ג-1, ס' 3.1 ובעמוד ד-1, ס' 4.2.
2. בכל מקום בתשקיף החברה בו מצוין יום המסחר אקס זכויות ביום 18 באוגוסט 1994 יבוא במקומו 22 באוגוסט 1994. בהתאם לכך יתוקן יום המסחר אקס זכויות בעמוד ד-1, ס' 4.2 ובעמוד ד-5, ס' 4.10.
3. בכל מקום בתשקיף החברה בו מצוין יום המסחר בזכויות ביום 28 באוגוסט 1994 יבוא במקומו 30 באוגוסט 1994. בהתאם לכך יתוקן יום המסחר בזכויות בעמוד ד-1, ס' 4.2 ובעמוד ד-5, ס' 4.8.1.
4. בכל מקום בתשקיף החברה בו מצוין יום התשלום עבור הזכויות ביום 29 באוגוסט 1994 יבוא במקומו 31 באוגוסט 1994. בהתאם לכך יתוקן יום התשלום עבור הזכויות בעמוד ד-2, ס' 4.2.
5. בכל מקום בתשקיף החברה בו מצוין המועד האחרון למסירת הודעה לניצול הזכויות לגבי הזכאים הרשומים ביום 26 באוגוסט 1994 ולגבי זכאים הבלתי רשומים ב־28 באוגוסט 1994 יבוא במקומם 29 באוגוסט 1994 ו־30 באוגוסט 1994 בהתאמה. בהתאם לכך יתוקן המועד האחרון למסירת הודעה לניצול הזכויות בכריכת התשקיף ובעמוד ד-1, ס' 4.2.
6. בעמוד ד-5, ס' 4.9 במקום "17.8.94 ו־18.8.94" יבוא "21.8.94 ו־22.8.92".
7. בעמוד ד-5, ס' 4.8.3 פיסקה ראשונה, שורה שניה, יושמט החל מהמילים "יזהו יום המסחר" ועד סוף הפיסקה ובמקומו יבוא "יפקע תשקיף זה". שורות 5 עד 14 כולל, לס' 4.8.3 יושמטו.

תאריך תיקון תשקיף: 18.8.94

שלושה מהמורשעים (מימין): אריק חזון, נדב ביטון וצפריר צבינזון, אתמול בבית המשפט (צילום: דודו ארם)

מאסר בפועל לאנסים בשמרת

על אריק חזון, נדב ביטון ואופיר בארי נגזרו 15 חודשים בפועל מתוך 3 שנים על תנאי, ועל צפריר צבינסון – שנה בפועל ואחת על תנאי; שניים מתוך שלושת השופטים קבעו שהעבירה מחייבת מאסר בפועל; לבקשת הסניגורים, תעוכב תחילת ריצוי העונש בחודשיים כדי לאפשר להם לערער

מאת אורי שרון

שלוש שנות מאסר, מהן 15 חודשים בפועל והשאר על תנאי לשלוש שנים, גזר אתמול בית המשפט המחוזי בחיפה על אריק חזון מיבנה, נדב ביטון מנהריה ואופיר בארי משמרת, בני 23 – מורשעי האונס בקיבוץ שמרת. חברם, צפריר צבינסון משמרת, שחלקו באונס היה קטן יותר, נידון לשנתיים מאסר, מהן אחת בפועל ואחת על תנאי לשלוש שנים.

פרשת האונס – שהתבצע במשך ארבעה ימים בחודש אוגוסט 88' באגף מגורי הנוער בקיבוץ שמרת – נמשכה שש שנים.

הסניגורים, אליהו לוצקי, משה גלעד ושמואל קינן, הודיעו כי יערערו בבית המשפט העליון על חומרת העונש.

בפני אולם מלא מפה לפה, כשמתח רב באוויר ועצבנות ניכרת על פני הנאשמים ובני משפחותיהם, קרא אב בית הדין השופט מיכה לינדנשטראוס את גזרי הדין שכתבו הוא ועמיתיו, השופטים בילהה גילאור ושמואל פינקלמן. בקהל היו גם חברות בארגוני נשים ובמרכזי סיוע לנפגעות תקיפה מינית.

השופטים לינדנשטראוס ופינקלמן קבעו, בדעת רוב, שיש לגזור על הארבעה מאסר בפועל. השופטת גילאור, בדעת מיעוט שלא נתקבלה, העדיפה להסתפק בחיובם לפצות את הנערה בסכום כולל של 120 אלף ש"ח, שישה חודשי עבודות שירות ושנתיים וחצי מאסר על תנאי לשלוש שנים.

השופט פינקלמן כתב: "יודע אני שעניין לנו בבחורים טובים יוצאי בתים טובים. ער אני לכך שאותה עת קטינים היו ובלהט היצר לא הופעל שעון העצר, מעין ליקוי מאורות. חבורת נערים בני 17 שנה בקירוב, על גבול הבגרות, (ניצבת) מול נערה בודדה בת 14 וחצי בלבד. הם מתעללים בה, מכים אותה ונוהגים בה כבובת מין חסרת כל צלם אנוש. חברה בת תרבות חייבת להגן על ערכיה, על שלומה ועל שלום בניה ובנותיה. יידע הציבור, ישמע הנוער המתבגר: התנהגות אשר כזו לא תכופר בביצוע עבודות שירות. היא עלולה להוליכם אל מאחורי סורג ובריח".

השופטת גילאור: "על אף התהודה הציבורית שקמה בעקבות המשפט והכרעות הדין – אין אנו עוסקים במשפט ציבורי ולא במשפט החברים של קיבוץ שמרת". השופטת קבעה ששליחת הצעירים למאסר ממושך לא תעזור לנערה, ולכן הציעה שבנוסף לביצוע שישה חודשי עבודות שירות, כל אחד מהם יפצה אותה ב־30 אלף ש"ח למימון הטיפול הפסיכולוגי שהיא מקבלת והוצאות מחייתה. בהעדר פיצוי, הוליטה, יקבלו שמונה חודשי מאסר.

השופט מיכה לינדנשטראוס, שזיכה בזמנו את ששת הנאשמים מחמת הספק (על שניים לא ערערה התביעה), הדגיש בתחילת דבריו כי פסיקת בית המשפט העליון מחייבת כל בית משפט, חוץ מבית המשפט העליון, ומכאן חובתו כשופט לדון בגורל ארבעת הנאשמים שלפניו. השופט חזר על מידת הסלידה, אותה ציין גם בפסק דינו המזכה, שמעוררת התנהגותם של הנאשמים, שבהגדרתו "עשו על המתלוננת כמוצאים שלל רב, תוך התעלמות מגילה הצעיר. הם קיימו עימה מגעים מיניים בגוונים שונים ובחבורותא".

השופט לינדנשטראוס, כעמיתיו, הזכיר את המלצת קצינות המבחן בתסקירן שלא להטיל על הארבעה מאסר בפועל, אלא להסתפק בחיובם לבצע 450 שעות עבודות לטובת הציבור (פחות חמור מ"עבודות שירות") בתוך שנה, בשעות הפנאי שלהם. השופטים כאמור דחו את ההמלצות.

אב בית הדין פירט את הנסיבות לקולא: עינוי דין ברור, שנמשך כבר שש שנים שלא באשמת המורשעים; הם היו קטינים בזמן ביצוע האונס; וכן הפגיעות שהיו בטוהרת הדיון המשפטי. השופט התבונן להתרגשות הגדולה שהמשפט עורר בקרב הציבור ואשר הסעיר את הרוחות.

לבקשת הסניגורים, עיכב בית המשפט את תחילת ריצוי העונש בחודשיים, והורה למורשעים להתייצב בבוקר ה־18 באוקטובר בתחנת המשטרה בעכו לתחילת ריצוי המאסר. משמעות העיכוב היא שבפסק זמן זה תגיש ההגנה את ערעורה לבית המשפט העליון, ותבקש ממנו להמשיך ולעכב את תחילת ריצוי העונש עד גמר הדיון בערעור, ובכפוף לגזירת בית המשפט.

אביה של הנערה:

"אין לי מה להגיד על העונש"

מאת אורי שרון

אביה של הנערה שנאנסה הגיב לאחר שמיעת גזר הדין: "אני מרגיש עייף מאוד ונרגש. אשתי ואני לא ישנו כל הלילה. אני מאמין שהצדק יצא היום לאור. בתי לא גרה איתנו ואינני יודע מה היו התחושות שלה לפני גזר הדין ואחריו. היא בטח שמעה על גזר הדין ברדיו. אין לי מה לומר על העונש".

פרקליטת המשפחה: יש סיפוק

פרקליטת משפחת הנערה, עו"ד דניאלה גרצולין, שלא נתנה לפרשה לגווע לאחר החלטת הפרקליטות לסגור בזמנו את תיק החקירה: "אינני יודעת אם לרגע הזה חיכינו, אבל יש לנו תחושת סיפוק. עצם ההרשעה בבית המשפט העליון היא המשמעותית. לעונש עצמו, שניתן היום, אין כל־כך חשיבות בעינינו. חשוב לנו העניין העקרוני, ובו ניצחנו. הפעולה שלי היתה שליחות של מצווה".

"ציפינו לעונש כבד יותר"

נילי נמרוד, רכזת איגוד מרכזי סיוע לנפגעות תקיפה מינית: "אנו מרוצות מהמאסר בפועל שהוטל על הארבעה, אבל היינו מצפות לעונש כבד יותר. יש לזכור שהחוק מתיר עונש מירבי של 16 שנות מאסר על ביצוע אונס, ואם הוא מבוצע בנסיבות מחמירות – 20 שנות מאסר.

"אנו מבינים את שיקולי השופטים לקולא, כי חלפו מאז שש שנים, והארבעה העומדים לדין כבגירים, בעוד שאת העבירות ביצעו כקטינים. השופטת יצרה תקדים בכך שתבעה לחייב את הבחורים לפצות את קורבנם בסכום משמעותי.

"לא מדובר כאן במשחקים בחצר האחורית, אלא בפשע חמור מאוד, שהעונש עליו חייב להיות מאסר בפועל. הלקח מכל הפרשה הוא, שלאחר הכיסוי התקשורתי הרב שבו זכתה, נשים שהותקפו והן שוקלות אם להתלונן – יודעות עכשיו שבסופו של דבר ניתן להוציא את הצדק לאור".

ח"כ סלמוביץ: מעט מדי מאוחר מדי

סגנית יו"ר הכנסת, ח"כ אסתר סלמוביץ: "לצערי הרב, העונש הוא בבחינת מאוחר מדי ומעט מדי, ואני בספק רב אם ישמש כגורם מרתיע כנגד ביצוע פשעים דומים בעתיד. זאת דווקא בתקופה בה אנו מתבשרים מדי יום כמעט על מעשי אלימות מינית ופיסית של גברים כנגד נשים, כאשר רק בשבוע האחרון אירעו 3 מקרי רצח מסוג זה.

"אלימות נגד נשים בכלל ואונס בפרט הם מעשה שפל, גם כאשר הוא נעשה בגיל הנעורים ומעורבים בו כאלה המתקראים 'בני טובים'".

שדולת הנשים: הצדק נעשה

שדולת הנשים בישראל: "השדולה מביעה תקוותה שגזר הדין יעודד הגשת תלונות על ידי קורבנות תקיפה מינית ואונס. תוצאה חיובית כזו מעידה כי למרות העיכובים הרבים – הצדק נעשה ונראה".

עו"ד מרים איסרוב, חברת השדולה: "בתי המשפט נוטים לגזור עונשים קלים במקרים רבים אחרים, בהם התוקף מוכר לנאנסת, ובכך מתעלמת המערכת המשפטית מהעובדה שרובם המכריע של מעשי האונס, התקיפה וההטרדה המינית, מתבצעים בין אנשים שלהם היכרות מוקדמת".

אבותיהם של המורשעים:

"זה היה מעשה שובבות של ילדים; עשו להם לינץ'"

מאת אורי שרון

יואל בארי, אביו של אופיר: "זה סיוט שכבר נמשך שש שנים. נגרם עוול לנערים ולמשפחותיהם. השופט המחוזי בחיפה קבע בזמנו מה שקבע, אבל לאחר לחץ ציבורי שלא קיבל את סיפוקו – פסק בית המשפט העליון והחזיר את התיק למחוזי.

"אנחנו מתנגדים למעשי אונס, אבל אנחנו לא רואים את מעשי הילדים האלה כאונס. זה היה מעשה שובבות של ילדים, וגם לילדה היה חלק בזה. עוברת עלינו תקופה קשה. השמיצו את הקיבוץ. אבל אנחנו נחזיק מעמד. נחכה עוד שנה תצא מזה. אנחנו נלך בראש מורם וניתן גיבוי לבן שלנו, שלא מזמן התחתן".

אבי חזון, אביו של אריק: "הבן שלי ואני ממש בהלם. מה שקרה כאן זה 'עליהום'. הסיום הזה הוא הלינץ' שהציבור עשה לילדים שלנו. שאם לא כן, היה מגיע להם לעשות עבודות שירות חודשיים מקסימום. הציבור הפסיד עכשיו ארבעה חבר'ה נחמדים. היה צריך לנהוג בהם כמו עם נערים שהיו בני 16 וחצי כאשר עשו את המעשים האלה, ולתת להם עונש בהתאם".

משפחת הצעירה שנאנסה שוקלת עתה להגיש תביעה אזרחית

(ע).- "פרשת האונס בשמרת לא תמה ואנו נמשיך להיאבק על זכויותינו במעגל אחר", אמר אתמול אביה של הצעירה לאחר מתן גזר הדין במשפטם של ארבעת הצעירים. לדבריו, המשפחה שוקלת עתה להגיש תביעה אזרחית.

האב סיפר כי בתו עובדת ומשתדלת לשקם את חייה, וכי המשפחה הנתונה בקשיים כלכליים חמורים מאז שהודחקה מהקיבוץ. הוא יצא בקריאה "לבנות ישראל" לשמור על עצמן ולא להירתע מלפנות בעת הצורך למרכזי סיוע לנפגעות אונס, ולהורים קרא לתמוך בכל הדרך בבנות שנפלו קרבן לאונס.

האב התריע על הסחבת ועינוי הדין במשפט. אולם עם זאת הביע סיפוק מעונש המאסר בפועל שהוטל על ארבעת הנאשמים.

השתמש בילדיו כבלדרי סמים

מאת אורי שרון

תושב מגדל העמק בן 50 נעצר אתמול בפקודת שופטת השלום בחיפה, ניצה שרון, ל־12 ימים, לאחר שנחשד בתקיפת ילדיו, בני 11 ו־14, ובשימוש בהם כבלדרי סמים.

נציג המשטרה, רס"ב חיים שרון, אמר בבית המשפט כי האב נהג להכות את ילדיו במשך תקופה ארוכה ולגרום חבלות בגופם. נציג המשטרה הראה לשופטת תמונות של החבלות שגרם האיש לילדיו. עוד טען נציג המשטרה, כי האב הכריח את בנו הבכור לגנוב מתנויות כאשר התלווה אליו לקניות.

באשר לסמים, האב חשוד שלאחר שקנה אותם הוא העבירם לילדיו והורה להם להסתיר את הסמים בכיסם, או בפיהם, ולבלוע אותם ברגע ששוטר ינסה לערוך עליהם חיפוש. "החשוד אמר שעדיף בעיניו שילדו ייתפס ולא הוא", ציין רס"ב שרון. עוד נטען נגד האב, שבהיותו בתחנת ובולון הוא איים על אשתו שירצח אותה לאחר שישתחרר ממעצרו.

האב הכחיש בחקירתו כי השתמש בילדיו כבלדרי סמים, והסביר שתקף אותם כצעד חינוכי.

כלבים החשודים כחולי כלבת חולקו ע"י אגודת "אס.או.אס"

מאת דן הלוי

השירותים הווטרינריים במשרד החקלאות פונים לכל אדם שקיבל כלב מאגודת "אס.או.אס. – חיות" בתקופה שמאז ה־1 באוגוסט, להתקשר בדחיפות ולהודיע על כך ללשכה הווטרינרית הממשלתית הסמוכה למקום מגוריו, או באמצעות הטלפונים: 03־96816164 בשעות העבודה ו־03־9681609 בערב.

פרופ' ארנון שמשוני, ראש השירותים הווטרינריים, מסר כי כלב עזוב שנאסף באחרונה בידי אנשי האגודה יחד עם כלבים נוספים במחנה צבאי סמוך לבאר שבע – מת. בדיקה מעבדתית במכון הווטרינרי העלתה שהכלב היה נגוע בכלבת. כל הכלבים שנאספו באותו אתר או הוחזקו יחד עם הכלב החולה חשודים ככלבים שוטים. חלק מהכלבים כבר אותרו והוכנסו לשם תצפית במאורות כלבים. אולם קיים חשש שיש כלבים שלא אותרו.

סיגל וייס מ"אס.או.אס – חיות" מסרה ל"דבר" גירסה משלה למקרה, לפיה הכלב בו מדובר לא נאסף בבסיס הצבאי האמור. הוא הוחזק בבית של מתנדבים באגודה ולאחר מספר ימים מת, ונמסר לבדיקה וטרינרית. "האבחנה המקורית של הבדיקה קבעה שהכלב מת מהרעלה במעיו, אך מכיוון שידענו כי נאסף באיזור הדרום, לא לקחנו סיכון ודיווחנו על המקרה לשירותים הווטרינריים, שם נותח ואובחנה כלבת".

היא הדגישה, כי הכלב האמור לא בא במגע עם כלבים אחרים כל זמן שהיה באחריות האגודה, אך לא ידעה לציין פרטים על נסיבות איסופו של הכלב.

לדבריה, האגודה אינה עוסקת בדרך כלל באיסוף כלבים נטושים, אלא מקבלת פניות מבעלי כלבים החפצים להיפטר מהם, ומטפלת במציאת בעלים חלופיים. "כל כלב שאנו מחזיקים נמצא בתצפית לפחות במשך שבועיים ונבדק על ידי וטרינר", הדגישה הדוברת. עם זאת הודתה, כי אין ברשות האגודה מכלאה לשמירת כלבים נטושים בבידוד.

פרופ' שמשוני הדגיש, בתגובה, את ההוראות המחייבות בדיקה וטרינרית וחיסון נגד כלבת לכל כלב שנמצא משוטט, והחזקתו בבידוד לפחות חודשיים. "בעקבות המקרה פנינו לדן אלמגור, המטפל אצל 17 אגודות צער בעלי חיים הפועלות בארץ, כדי שיודיע להן על חובתן לקיים את כל אמצעי הביטחון המתחייבים".

עוד מסר שמשוני, כי תחקירים שנעשו בידי השירותים הווטרינריים ובמשרד הבריאות איתרו, כי בבסיס ליד באר שבע נאספו 12 או 14 כלבים עזובים. שמונה מהם אותרו, ושבעה מהם מוחזקים כיום בהסגר. אחד נגנב. מהתחקירים עולה, אם כן, כי חמישה או שבעה כלבים החשודים כנגועים בכלבת עדיין לא אותרו, והם מעמידים את בעליהם וכל אדם שיבוא במגע עימם בסכנת תמותה. "3 רופאים ו־26 חיילים מאותו בסיס, שהשתתפו בתפיסת הכלבים או שיחקו בהם, מקבלים כרגע זריקות נגד כלבת", אמר שמשוני.

מעצרם של מזעקי ואשל הוארך עד תום ההליכים

(ע).- שופטי בית המשפט העליון שלמה לוין, יעקב קדמי ודליה דורנר הורו אתמול על מעצרם עד תום ההליכים של חוני מזעקי ויעקב אשל, הנאשמים בבית משפט השלום בתל אביב בביצוע האזנות סתר לא חוקיות.

השופטים קיבלו את הערר שהגישה המדינה, לאחר שבית משפט השלום שיחרר את השניים ממעצר, ולאחר שבית המשפט המחוזי הורה בערעור לנאשמים למכור את עסקי האלקטרוניקה שברשותם בתוך חודש. השופטים ייתנו את נימוקיהם להחלטה במועד מאוחר יותר.

בדיון אתמול טענה באת כוח פרקליטות המדינה, באהה בן אור, כי על בית המשפט להתייחס לעבירות האזנות הסתר בחומרה ולהשוותן לעבירות התפרצות. היא טענה, כי עיסוקם המקצועי של הנאשמים הוא האזנות סתר בלתי־חוקיות, והם המשיכו לעסוק בכך גם לאחר שקיבלו מבית המשפט אזהרות מפורשות ולאחר שהבטיחו בפני בית המשפט את חרטתם והצהירו שלא יעסקו יותר בנושא זה.

מזעקי ואשל יוצגו ע"י עוה"ד דניאל מרוז וצבי לידסקי, שטענו כי מדובר בסוג עבירות נדיר יחסית שאינו משתווה לחומרת עבירות ההתפרצות. לטענתו, מוגדרת עבירה על חוק האזנות סתר כעבירת עוון, שדינה שנת מאסר אחת בלבד. לידסקי טען, כי אין עילה למעצרו של מזעקי, מפני ששחרורו אינו מסכן את שלום הציבור.

מזעקי ואשל היו מעורבים בעבר בביצוע האזנות סתר בביתו של העיתונאי מרדכי גילת מ"ידיעות אחרונות".

הופצו קסלתרוני החשוד ברצח אמנון בחשיאן בת"א

מאת אלי ברנר

צוות חקירה ביחידה המרכזית במשטרת מחוז תל־אביב הפיץ אתמול במערכות העיתונים ארבעה קלסתרונים שונים של החשוד ברצח המסעדן אמנון בחשיאן במסעדת השווארמה שלו בפינת הרחובות אבן גבירול ודיזנגוף, לפני כעשרה ימים.

ארבעת הקלסתרונים נעשו במשטרה על פי תיאור שמסרו עדי ראייה שהיו במקום בזמן הרצח. הרוצח ירה בבחשיאן בראשו מטווח אפס, סמוך לשעת חצות.

המשטרה מבקשת מכל מי שמזהה או יודע משהו על החשוד, מתבקש להתקשר ליחידה המרכזית בתל־אביב, מפלג תישאול, לרפ"ק רחמים כהן, בטלפון 03־4544449 5455550.

פקיד בבית הדין הרבני לקח שוחד כדי לזרז מתן גט

מאת אלי ברנר

תוכנית "כלבודק" בערוץ 2 חשפה פרשיית שוחד בבית הדין הרבני בתל־אביב, בה כותב גיטין פעל להקדמת מתן גט, תמורת שוחד בסך 500 ש"ח.

פקיד בית הדין הרבני בתל־אביב נעצר שלשום בערב בחשד כי קיבל שוחד מאורח שביקש לזרז הליכים בבית הדין הרבני. לאחר שנראה מצולם בעת לקיחת הכסף, בתוכנית "כלבודק" ששודרה בערוץ 2, עצרה אותו המשטרה. בחקירתו הודה במעשה. אתמול הובא איש, יחיאל ביטון (51), להארכת מעצרו.

נציג המשטרה הציג בבית המשפט מסמך מבית הדין הרבני, לפיו תיק סידור גט מאולמו של ביטון נכתב ונמסר ביום בו נפתח, בעוד שבמקרים אחרים חלפו חודשיים־שלושה מיום פתיחת התיק ועד למתן הגט בפועל.

נציג המשטרה, רפ"ק אורי בר־אל, ביקש להאריך מעצרו של ביטון בשבעה ימים נוספים כדי לאפשר למשטרה לחקור עובדים נוספים בבית הדין הרבני, החשודים אף הם כי נסלו לשוחד. המשטרה הגישה לשופטת י. שבח רשימת שמות עובדים בבית הדין הרבני בתל־אביב אותם בכוונתה לחקור.

ברשותו של ביטון מצאה המשטרה רשימת שמות של מי שנתנו לו שוחד או שחייבים לו, וגם אותם יש לחקור. המשטרה הביעה חשש ששחרור החשוד יאפשר לו להשפיע על עדים ולתאם עדויות. השופטת שבח דחתה אפשרות למעצר בית, והאריכה את מעצרו של ביטון בארבעה ימים.

לחברנו
שמואל ויהודית צדוק
ברכות חמות לנישואי הבן
אלי עב"ל שירלי
בית "דבר"

לחברינו
עליזה ומוטי צפריר
מיטב הברכות בהגיע בנכם
רון למצוות
בית "דבר"

ברכות חמות
לחברת חשמל
ולמנכ"ל מר משה כץ
לרגל הנחת אבן הפינה
למשרדיה החדשים בחיפה
שאו ברכה והצלחה

ברכות חמות
לחברת החשמל
ולמנכ"ל מר משה כץ
לרגל הנחת אבן הפינה
למשרדיה החדשים בחיפה
שאו ברכה והצלחה

י. ציגלר
הנדסת חשמל 1976 בע"מ SIEMENS
סוכנים בלעדיים לתחומי: אנרגיה, אוטומציה, מערכות ליצור חשמל טרנספורמטורים, מערכות תקשורת, טלקומוניקציה
ברכות חמות לחברת חשמל ולמנכ"ל מר משה כץ
לרגל הנחת אבן הפינה למשרדיה החדשים בחיפה
שאו ברכה והצלחה

מטבחי לוגת
אולם תצוגה ומכירה:
רח' ברון הירש 11 בני־ברק
טל: 6182357, 5791577
ברכות חמות
לחברת "אזורים"
ולמנכ"ל מר איתן סורוקה
לרגל חגיגות 30 שנה
המשך שגשוג ופריחה

הוועדה הציבורית לחוק משטרה חדש

שר המשטרה, מר משה שחל, מינה ועדה ציבורית בראשות עו"ד חיים י. צדוק שתפקידה לגבש ולהציע חוק משטרה חדש. חברי הוועדה הם: ד"ר יהושע כספי, מר חיים קוברסקי, פרופ' מרדכי קרמניצר ועו"ד יעקב רובין.

הוועדה תבחן מחדש את התפיסה החוקתית והארגונית של משטרת ישראל ביחס למערכות שלטון אחרות ובשים לב לשינוי היעדים ודרכי הפעולה של המשטרה מאז קום המדינה, ועד היום. הבחינה תיעשה תוך התיחסות למכלול החוקים של מדינת ישראל ולהתפתחות החברתית, התרבותית והגיאופוליטית, ותוך עיון והשוואה למתכונות המקובלות במדינות נאורות.

הוועדה מזמינה יחידים וגופים המעוניינים להציג בפניה את דעותיהם ועמדותיהם בנושאים הנ"ל או הסבורים שיש בידיהם להרום לעבודת הוועדה - לפנות אל הוועדה בכתב ולפרט בקצרה עיקרי הדברים שברצונם להציג. הוועדה תחליט, לאחר עיון בפניות אלה את מי תזמין להופיע בפניה.

נא לשלוח פניות כאמור עד יום כ"ה בתשרי תשנ"ה 30 בספטמבר 1994 לפי הכתובת:
הוועדה הציבורית לחוק משטרה חדש, ת"ד 291, תל-אביב 61002

חיים י. צדוק
יו"ר הוועדה

אלול תשנ"ד אוגוסט 1994

צדק (לא יותר מדי) וחוכמה

גם קשי־יום, חוסכים סולידים ואלמנות ויתומים שיחקו קצת בבורסה, אבל רוב "המשקיעים" היו ספקולנטים מקצועיים. על כך הציבור מתקשה לעמוד ולכן יש סכנה כי קשי־יום אמיתיים יזדעקו יחד עם נשיא התעשיינים, הח"כים תיכון ושלום, בנקאים ועוד דוברים של שכבות המצוקה

מדי פרויס

על הכל משלמים מס: פטורות רק נסיעות לחו"ל והכנסות מהון. מנכ"ל האוצר אהרון פוגל לא הגזים איפוא כשאמר השבוע, כי מיסוי הבורסה בשיעור של עשרה אחוזים ריאלי, הוא תיקון העוול הגדול ביותר שרווח במשק. פקידה או פועל שמשתכרים 2,000 ש"ח חייבים בתשלום מס בשיעור גבוה יותר מזה שיוטל על הבורסה; המרוויח עשרות אלפים בבורסה, פטור. אין פלא כי המיליונר הסעודי עדנן חשוגי השקיע בבורסה בתל־אביב, כי אין עוד הרבה בתי־קזינו בעולם שבהם ירוויח מאות אלפים מבלי לשלם שום מס. אם יוטל מס (מע"מ) גם על נסיעות לחו"ל, מס שאמנם קל לעוקפו, הרי שבוטלו כמה מהעיוותים החמורים ביותר בארץ שבה יגל כמים משפט וצדקה כנחל איתן.

רק עזי־פנים יאמרו, כי המס על רווחים בבורסה אינו במקומו. המעטים שהתבטאו מאז יום שלישי נגד המס, הדגישו ש"העיתוי לא מתאים". למעשה, זו שלילת המס מעיקרה, כי איזה מועד מתאים? פעם הבורסה גבוהה ואין טעם למנוע הטלת ביצי־זהב; או שהבורסה נמוכה וכמובן שאין להוסיף מיגרל שיצמצם את ההטלה; ואם אינה גבוהה מדי ולא נמוכה יותר על המידה, קל וחומר שאין להטיל מס מחשש להברחת משקיעים זרים. כמו חשוגי, למשל.

מעבר לשיקולים הרחבים של צרכים פיסקאליים וצדק חברתי, הבורסה עצמה זקוקה למס. כל שמועה או צל של שמועה מפי שר או מנכ"ל זה או אחר הורידה את השערים לשאול תחתיות. החשש מפני המס האיום והנורא יצר יותר תנודות בסדר גודל של הוריקן מכל התפתחות כלכלית או קוניונקטוראלית, לבד מהשמועות על גילוי נפט. הטלת מס היתה גורמת ירידה חד־פעמית ותוך זמן־מה היתה הבורסה מתייצבת. וכפי שלהתפטר ממשרה, למות מאיידס, או ללקות בצהבת אפשר רק פעם אחת, גם מס רווחי הון ניתן להטיל פעם אחת בלבד. מי שהתפטר הוא מפוטר, מי שמת הוא מת ומס שנקבע נקבע. הטל וחוזר זה. שמועות בדבר העלאת שיעורו לא יפחידו באותה מידה, כי הפחד של מהמרים הוא בפני גילוי ההתם (ראה להלן) יותר מאשר עצם אי־הרצון לשלם. אילו הושאר בתוקפו המס שנקבע לפני 30 שנה, הרבה עצבנות, מרירות וזעזועים היו נחסכים מהמשק ומן המשקיעים גם יחד.

אברהם שוחט אינו שר האוצר הראשון מבין ה־13 שהיו לנו שהעז לקפוץ למים קרים אבל נראה כי הוא הראשון שיעז להישאר בבריכה הצוננת. בימי 1964 הטיל פנחס ספיר (קודמו לוי אשכול הגה, אבל לא החליט) מס בשיעור של 20 אחוז. התוצאה: שערי הבורסה ירדו הרבה מעבר למה שהתכוונו. החשש העיקרי בציבור היה מפני דיווח שמי על עסקאות, שבאמצעותו יוכלו השלטונות לחשוף מעלימי מס. מכיוון שהובטח כי הדיווח על הרווחים לא יהיה שמי, ציפו באוצר כי תוך זמן קצר ישובו השערים לעלות. אבל הזעזוע לנוכח התוצאה לא חלף, ומקץ שנה נכנעה הממשלה לדעת הקהל (העשיר) וביטלה את המס. דווקא יורם ארידור העז לגעת קצת בבורסה. היה זה במהלך מלחמת לבנון. מכיוון שהיתה זו "הצודקת במלחמות ישראל" (בגין) מצאו שלמענה אפילו בקודש הקודשים של הליכוד, הבורסה, מותר לגעת. המס הזמני היה בשיעור של שני אחוזים מערך מכירת ניירות־ערך, כלומר מס לא על הרווח אלא על המחזור. כשפג תוקפו, הניחו למס להתבטל מעצמו מכיוון שמן הראוי שהמלחמה הצודקת ביותר תתבטא גם בכלכלה הנכונה והטובה עם העם.

רוב הפוליטיקאים והכלכלנים תובע זה מכבר את הטלת המס, אבל חשבונאות אלקטורלית עיכבה את הטלתו. גם קשי־יום, חוסכים סולידים האלמנות ויתומים שיחקו קצת בבורסה, אבל רוב "המשקיעים" – רוב מבחינת הסכומים ולאו דווקא מבחינת מיספר התושבים – היו ספקולנטים מקצועיים. מלוא אי־ההבנה בקשר להרכב הסוציאלי של המשחקים התמצה בשאלתו של חיים יבין ב"מבט" של יום ג' כשהעיר, כי מס של עשרה אחוזים אמנם אינו פוגע הרבה בעשירים, אך מה יהיה על קשי־היום שמתקיימים משכר המינימום? זו אותה האיוולת שבאה לידי ביטוי באוקטובר 1983 כשח"כ אברהם שפירא תבע בעת משבר המניות לחשוב על האלמנות והיתומים שהשקיעו במניות. שכחו שאם גם נמצאו חסרי בעלים ואבות בין המשחקים בבורסה, "השקעותיהם" היו בסדרי גודל של פרוטות לעומת אנשי חוגו של ח"כ שפירא שזרקו לקאזינו מיליונים. הסדר־שפירא אמנם היטיב פה ושם קימעה עם קשי־היום של יבין, אך היטיב בסיטונות עם שפירא ושאר חלכאים ונדכאים. על הבדל זה הציבור מתקשה לעמוד גם עתה ולכן יש סכנה כי קשי־יום אמיתיים יזדעקו יחד עם נשיא התעשיינים, הח"כים דן תיכון, סילבן שלום, בנקאים ועוד דוברים של שכבות המצוקה. כדי להגן על חוסכים סולידים־קטנים באמת נקבע, כי קופות גמל, תוכניות פנסיה וכן קרנות השתלמות יהיו גם להבא פטורות ממס ריווחי הון.

החשש בפני תגובות הציבור הניע גם את ראש הממשלה להתבטא נגד המס על הבורסה אבל התנגדותו "כל עוד אני ראש ממשלה", לא מנעה בסופו־של־דבר את הטלת המס. את התנגדותו סילק שר־האוצר בשיחות בסוף השבוע, אבל לאמינותו של רבין נגרם נזק. מלכתחילה לא ברור למה התבטא בענייני בורסה, שרבים מדי הקפיצו ו/או הורידו אותה בהודעותיהם. הוא עצמו, כשם שאינו חייב לחוות דעתו בסדרי התורנות ב"איכילוב" ו"הדסה" או בשאלת סניגוריו של אריה דרעי, מוטב היה לו להשאיר את שאלת מיסוי הבורסה לשר־האוצר ונגיד הבנק. כמובן שהצדק היה עמו כשאמר לאחר מעשה, כי בענייני פיחות ומיסוי אי־אפשר לומר את האמת במלואה, אך כפי שלוי אשכול נהג לומר, לכדי שוויה של שתיקה עדיין לא הגיע ערך התנצלותו.

ספק אם היה צורך בסגירת הקאזינו עד יום ראשון הקרוב. בהזדמנויות כאלה, מוטב לנהוג כאילו שום דבר דרמטי אינו מתחולל ועולם כמנהגו נוהג. על־פי ההיגיון, אין שום סיבה לרוץ ולמכור ניירות ערך. המס יוטל רק החל מ־1 בינואר 1995 והיום הקובע למדידת רווח הון יהיה ה־31 בדצמבר. גם מי שחושש לכספו, מוטב שיקווה לעליית שערים עד הסילבסטר, ורק בו ביום שיחליט למכור או לא למכור. אבל למכור ביום ראשון הוא טיפשות מוחלטת.

באוצר ניטש ויכוח אם לגבות עשרה אחוזים מהרווח או שיעור גבוה יותר מן המחזור. רבים, בהם יורם גבאי הממונה על הכנסות המדינה, צידדו במס על המחזור בזוכרם את היטל ארידור שלא גרם זעזועים בבורסה. אחרים אמרו שצריך מס יותר גבוה על הרווח ותוך קיזוז הפסדי ההון שמהמר הפסיד. ההצעה האחרונה היא "הצודקת" ביותר אבל הקשה מכל לביצוע. היא תחייב התחשבנות מסובכת שבמהלכה יצטרכו הנישומים להזדהות. וכאמור, הזהות שם, כתובת ומספר טלפון אצל המוכסים, מפחידה קשיי־יום המתקיימים מקיצבת ביטוח לאומי ובכל זאת משחקים עם חצי מיליון בבורסה. לכן העדיף האוצר אנונימיות וכי הבנקים או הברוקרים יגבו את המס במקור. כאן תיפתח חזית לא קלה: המנכים במקור יתבעו עמלה מסוימת שכר "הפיכתם לגובי מס". אם האוצר לא יעמוד על שלו, חלק מהסכום הנגבה יישאר בידי מוכסיו הנאמנים.

שר האוצר החליט שלא לפעול באמצעות צווים כי אם להביא את העניין כולו לכנסת. לפי מערך הכוחות, לא צפויה התנגדות קשה אלא אם פטרון זה או אחר לאלמנות ויתומים יישבר ליבו בפני מצוקתם ויצביע נגד המס. כדי לעקוף כל שיברון לב, מתכוון האוצר להגיש את מערכת הצעדים הפיסקאליים כחבילה אחת. אם לא יאושר מס ריווחי ההון, שעומד להכניס כחצי מיליארד ש"ח, ייגנזו גם ההקלות במיסוי (הפחתת דמי ביטוח לאומי, צימצום ההיטלים על מלט לבן, ציוד משרדי, חלקי חילוף לרכב ועוד) והפיקוח על מטבע־חוץ שנלווים אליו. מנהל אגף מכס ומע"מ, אברהם זייף, סובר שכמחצית ההפחתה במסים עקיפים תגיע לציבור הקונים אבל אף אם זה יתגשם, רוב ההקלות הן לטובת בעלי האמצעים. אף נציגי אלמנות ויתומים יתקשו איפוא להצביע נגד העיסקה כולה. ■

שקרים אמיתיים

גם בבורסה של "סימנים קלילים" ו"איתותים חיוביים" מן המשא־ומתן עם סוריה לא אומרים לציבור את כל האמת

דוד פדהצור

בענייני פיחות ומיסוי, אומר ראש הממשלה, אין לצפות ממנו ומשר האוצר לומר את כל האמת. מכאן משתמע, שבכל שאר התחומים מחוייבים ראש הממשלה והשרים לומר לציבור את כל האמת. אבל מי שזוכר, שאך לפני שנה, בעיצומו של המשא־ומתן עם אש"ף, חזר והצהיר ראש הממשלה, שלא יהיה מו"מ עם אש"ף, יודע שגם בתחום המדיני מוגזם לצפות מראש הממשלה לומר את כל האמת.

דינו של ראש ממשלה שאינו אומר את כל האמת נחרץ סופית בקלפי, אבל אמינותו מתכרסמת כל אימת שהוא אינו עומד בדיבורו או מתכחש להבטחותיו. אין דומה "שקר לבן" בענייני ממון ל"שקר לבן" בענייני ביטחון. בשני התחומים מוטב שלא לומר דבר, אם אי־אפשר לומר את כל האמת. מותר לראש ממשלה לשנות את דעתו ולנמק את החלטתו מאשר להסתמך על "זכות" שלא לומר את כל האמת. אימוץ "שקרים לבנים" כנורמה ממשלתית יכשיר הפרת נורמות מוסריות גם בתחום הפרט.

לא בכל התחומים ולא בכל המצבים מחויב הציבור לדעת את כל האמת. משא־ומתן בעניינים מדיניים־ביטחוניים אינו יכול להתנהל בדלתיים פתוחות ולעיני כל העם. באותה מידה אי־אפשר להפקיר את הציבור לשמועות ולהערכות מפי "מקורות" ו"גורמים", בכירים יותר ובכירים פחות, כפי שקורה בכל מה שקשור במו"מ עם סוריה. כך לא מכשירים את הציבור לקראת ההכרעה העתידה, אלא מערערים את שארית האמון שנותרה בראש הממשלה ובהצהרותיו, לפני הבחירות ולאחריהן.

ביקורו האחרון של וורן כריסטופר הניב גם הפעם מסע של דיסאינפורמציה, בניצוחם של "מקורות מדיניים" ישראליים, אמריקאיים, מצרים, ירדניים, לבנוניים ואיטלקיים. הערכה המשותפת לכולם היתה, שהוויכוח בין ישראל לסוריה מתמצה עכשיו רק בלוח־הזמנים לנסיגה ישראלית מלאה והשלבים מן הגולן.

אפשר להשתגע מן הגירסאות הסותרות חדשות לבקרים. אחת טוענת, כי סוריה דרשה להשלים את הנסיגה תוך חצי שנה, התפשרה לשנה והיום מסכימה לשנתיים, בעוד שישראל דורשת שלוש שנים. שניה טוענת, שאסד "הגמיש את עמדתו" ועכשיו הוא מסכים לנסיגה תוך חמש שנים, לעומת דרישתה של ישראל לשמונה שנים. שלישית טוענת, שכריסטופר גיבש הצעת־פשרה לנסיגה ישראלית מכל הגולן תוך ארבע שנים. רביעית טוענת, שבבסיסות הסכם שלום בין ישראל לסוריה כבר התחייבה ישראל לנסיגה מכל הגולן. עד שבא שר החוץ הסורי, הכניס סדר לבורסת השמועות והגירסאות והודיע, שסוריה דורשת נסיגה מלאה תוך כמה חודשים ולא תוך כמה שנים.

אי־אפשר לדעת מי מן הגירסאות משקפת את האמת הסורית־ישראלית ומי מהן גרמה לראש הממשלה להבחין ב"סימנים קלילים המצביעים על רצונה של סוריה להתקדם במו"מ לשלום". אלמלא היה הנושא רציני, היה אפשר לראות בהתבטאות הקלילה הזאת של ראש הממשלה כאילו היא לקוחה ממערכונם של הגששים על "הקפיטריה בטבריה". ראש הממשלה הקפיד לומר, שהוא "לא נשמע אופטימי", אבל שרים דיברו, לאחר ישיבת הממשלה, על "איתותים חיוביים" וחזרו והסתמכו על השידור בטלוויזיה של פגישת רבין־חוסיין בעקבה כעדות לכך שאסד מכין את דעת הקהל בסוריה לשלום עם ישראל. גם ראש הממשלה חזר ואמר, שהשידור הזה הוא "התחלה טובה". אבל זה רק חלק מן האמת, לא כל האמת.

עכשיו מתברר, שההתפעלות מה"פתיחות" של התקשורת הסורית היתה מוקדמת מדי. לפי דיווחו של הסופר המדיני של "הארץ", בהערכה שהוכנה במרכז למחקר מדיני של משרד החוץ, צויין שהטלוויזיה לא העבירה את טקס החתימה בוושינגטון בשידור חי, אלא בכתבה ערוכה. נאומי רבין וחוסיין לא שודרו בקולם, אלא כדיווח מפי קריין סורי. סיקור הטקס לווה בפרשנות בעלת מגמה שלילית. רדיו דמשק דיווח על טיסת חוסיין מעל "פלסטין הכבושה". גם ביקורו של כריסטופר הוגדר כביקור ב"פלסטין הכבושה". עכשיו נותר רק לבדוק מי הטעה את ראש הממשלה, ובעקבותיו את נשיא ארה"ב, לראות בסימן־שלא־היה סימן חיובי מצד אסד.

בשיחה ל"ניו־יורק טיימס" היה השבוע כריסטופר אופטימי יותר מבעבר בדבר האפשרות להשגת שלום כולל בין ישראל לשכנותיה בסוף שנת 1996. לדבריו, סוריה וישראל "חצו את המחסום הפסיכולוגי ועכשיו הם דנו בנושאים קונקרטיים: מהות השלום, נסיגה וביטחון". צריך להניח שכריסטופר אומר כמעט את כל האמת. מה שהוא מוסיף לומר בשמו המפורש, אומר "פקיד מימשל בכיר במסוסו של כריסטופר", שהצדדים "חדלו לשחק במשחק פסיכולוגי, שבו כל צד התחפר ותבע שהצד השני יעשה את הוויתור הראשון". עכשיו, אומר כריסטופר, "יש להם (לסוריה ולישראל) הרבה מה לעכל".

בינתיים, ועד למסעו הבא של כריסטופר, ימשיכו להלעיט את הציבור ב"סימנים", "באיתותים", בחצאי־אמיתות, אם לא בשקרים, בלי להתחשב בכושר העיכול שלו. לא אחת התברר, כי הכחשות ישראליות רשמיות רק אימתו חששות שמדובר בשקרים אמיתיים. במשחק הפסיכולוגי שנועד להכשיר את הלבבות בישראל ל"ויתורים מכאיבים" קשה למצוא סימנים של אמת, או סימנים של אחריות מצד שרים ומקורותיהם למיניהם. גם לא מצד ראש אמ"ן, שאמר בשבוע שעבר לוועדת חוץ וביטחון, שאילו היה הוא ראש אמ"ן הסורי היה אומר לאסד, שעל־פי ההתבטאויות הנשמעות בישראל, היא תהיה מוכנה למסור לסוריה את כל הגולן. הדיווח הזה, על עוד התבטאות תמוהה וחמורה מפי אלוף אורי שגיא, שנמסר על־ידי דליה שחורי ב"הארץ", לא הוכחש עד היום. איש הישר בעיניו – ידבר. לך תדע מי דובר אמת, חצי אמת, או הכל חוץ מהאמת.

אפלטון גרס, "שלתועלת נתיניהם יצטרכו מושלינו להרבות בשקר ובתרמית". ממשלות שנהגו כך בימים ההם ובזמן הזה הביאו תועלת מפוקפקת לנתיניהן ולעצמן ונתנו על כך את הדין. זו כמעט כל האמת. ■

אם אינך משלים עם החיים בעולם הנורא הזה – תתאבד!

מי שביטל את דברי פרופ' ישעיהו ליבוביץ במחי יד חטא קודם כל לעצמו ומוטב שיהרהר בדברים במלוא כובד הראש, כפי שעשה אומרים בכל יום תמיד

מיכאל ששר

פגישתי האחרונה עם פרופסור ישעיהו ליבוביץ ז"ל, שאותו הכרתי מילדותי, התקיימה ביום שלישי השבוע. כמה ימים לפני כן פרסמתי במוסף הספרים של "הארץ" רשימה על הרב אברהם יצחק הכהן קוק, בעקבות ספר שהופיע על ההוגה הדגול. ליבוביץ צילצל אלי, בעצבנותו, כדי להודיע לי ואמר שגם הוא כתב "דברים דומים" על הרב קוק, שאת משנתו ההגותית שלל מכל וכל. הוא הזמין אותי לביתו ובחדר העבודה הצנוע עמוס הספרים, שבו נפגשנו פעמים הרבה, שוחחנו על דא ועל הא. סיפרתי לו שספרנו – "ישעיהו ליבוביץ על עולם ומלואו" – עומד להופיע באנגלית בארה"ב (לאחר שכבר התפרסם בצרפתית ובגרמנית, נוסף, כמובן, לעברית) ובתגובה אמר: בפרקים שבהם אנו דנים בנושאי הגות (יהדות, נצרות, מוסר, רפואה וכו') אין צורך לשנות דבר, אבל דומני שעלינו לשנות את פרק הפתיחה, שבו אנו עוסקים בנושא הפוליטי. לא האמנתי, כך אמר, שיצחק רבין ישנה את דעתו וינקוט מדיניות כזו שהוא נוקט כיום כראש ממשלה, וכמובן שאני מברך אותו על כך. אבל מפני שכל השנים ביקרתי את מדיניות ממשלות ישראל (וכך גם בספרנו) ועתה השתנתה מדיניות זו, עלי להודות בטעותי.

קבענו שניפגש "בשבוע הבא" והנה, התברר שגם ליבוביץ אינו חי לנצח ולקח אותו האלקים, אף שתורתו, החצובה כמצור חלמיש, תלווה אותנו עוד שנים הרבה.

לי אישית היה ליבוביץ הרבה יותר מאשר מורה רוחני דגול שהשפיע עלי – כמו על רבים מאד – השפעה עמוקה בתחומים רבים. את ספרו "הערות לפרשיות השבוע" (איזה שם צנוע) הקדיש לי וכתב "למיכאל ששר, ידיד נפש" ורק מי שמבין ויודע מה משמעותו של ביטוי זה בעולמה של היהדות, יעמוד על מידת הקירבה הרעיונית, הנפשית, שהיתה בינינו. אני זוכר שלאחר מות אבי־מורי, ד"ר שמעון שרשבסקי, שהיה גם הוא מיודד וקרוב לליבוביץ, כתבתי לו שאני חש כאילו שהקירבה בינינו עוד גברה והפכה – בוודאי מצדי – ל"אהבה רבה".

במשך שנים ניהלנו בינינו שיחות על כל נושא שבעולם. במהלך חודשים רבים חייתי את ליבוביץ בצורה אינטנסיבית מאד. הוא הדין גם בבני משפחתי, אשתי וילדי, שבאו איתי לעתים לביתו, כדי שיהיו עדים לנאמר וילמדו תורה מפיו של אדם גדול, שהשכלתו והגותו חבקו זרועות עולם, לקיים מה שנאמר "והיו עיניך רואות את מוריך". לפעמים נבהלו הילדים מן הגערות שגער בי ליבוביץ במהלך שיחותינו – מבלי שהיתה בהן כוונה רעה כלשהי – אבל הדבר לא גרע מעוצמת ההוויה שלהם.

בלכתי בדרך, בשוכבי ובקומי, היו צצות במוחי שאלות משאלות שונות ובעיות מבעיות שונות, ומיד שאלתי את עצמי: מה הוא היה אומר על כך? ובכל פעם שהצטברו אצלי כמה שאלות, מכל תחומי החיים (החל בנושאי דת ומדינה, עבור לבעיות העם היהודי בעבר ובהווה וכלה בבעיות רפואה, המתת חסד, קלונע, ספרות ומדע, אישים ונושאים אישיים) ביקשתי פגישה. תמיד נענתי בעין יפה והשיחות, אפילו היו סוערות, התנהלו ברוח טובה, כשאני יושב לפניו כשומע לקחו, אבל גם כמי שלעתים מעז פנים ואינו חושש לחלוק על דבריו הקשים. זה היה קשה ומכאיב לעתים לשמוע את דבריו ולא פחות קשה ומכאיב לקוראם אחר־כך, שחור על גבי לבן, אבל ביקשתי להעביר את המסר שהיה בדבריו של אחד מאישי הרוח הבודדים בחברתנו, שהתריעו בשער, השכם והערב ובלא כחל ושרק, בלא מורא ובלא משוא פנים. הדברים, למרות חריפותם, נאמרו כשהם יוצאים מן הלב – לב מלא דאגה – מתוך תקווה שייכנסו אל לב הזולת ויפריעו – ולו במקצת – את השלווה ואת השאננות הטבועים בכולנו. קל, קל מאד היה זה לבטל את דבריו במחי יד, כעצת היצר הרע – אם לא בשל תוכנם העוקב, כי אז בוודאי בשל הסגנון הליבוביצ'יאני החריף ("דיסכותל", "יודו־נאצים", "פרוסטיטוציה של הדת"), אבל מי שעשה כן חטא קודם כל לעצמו ומוטב שיהרהר בדברים במלוא כובד הראש, כפי שעשה אומרים בכל יום תמיד.

בסוגיה זו יכול אני להעיד על מעשה שהיה: ב־1972, בעת שהותי בניו־יורק, זכיתי לארח את הליבוביצים בביתי לשבת. כיהנתי אז כקונסול ישראל ב"עיר היהדות הגדולה בעולם" והייתי חבר באחת הקהילות הגדולות והחשובות בעיר. פניתי איפוא לנשיא בית־הכנסת של אותה קהילה, שם נהגתי להתפלל. הצעתי לו להזמין את אורחי החשוב לשאת את דברו לפני חברי הקהילה: זה סמך על המלצתי ונענה ברצון. בשבת בבוקר, בלכתנו שנינו, ליבוביץ ואני לבית־הכנסת הגדול – שבו מתפללים מאות אנשים ונשים מסלתה ושמנה של יהדות ניו־יורק – פניתי אל ליבוביץ ואמרתי לו: אנחנו בארץ מכבדים אותך ואת דעותיך. לא כן כאן. במטותא ממך, האנשים שבפניהם תדבר הם יהודים חמים ואוהבי מדינת ישראל. אל תדבר בגנות ישראל ואל תהרוס את היקר להם. ליבוביץ שמע ולא הגיב. כשהגיעה שעתו לעלות לבימה ולשאת את דברו (באנגלית טובה), הסתכל רגע ארוך בקהל שומעיו, כפי שנהג לעשות תמיד כנואם בוחן היודע את מלאכתו – גרם שקט מוחלט וציפייה – ואחר־כך פתח ואמר:

"ווטרגייט (אז היתה הפרשה בעיצומה בארה"ב), היא כאין וכאפס לעומת מה שקורה במדינת ישראל" (בשל מדיניות הכיבוש בשטחים – מ.ש.).

את מטרתו, כפי שהוא הבינה, השיג ללא־ספק. הפינוק והסלחנות שמעניקים יהודי אמריקה למדינת ישראל ולעומדים בראשה – שלא בצדק לדעתו – היו כלא היו כך רגע. אבל מיד לאחר התפילה בא אלי נשיא הקהילה ואמר: מה עשית לי? ההרצאה עלולה לעלות לי בכס הנשיאות.

אבל אין צורך לומר שלא רק כסאו של נשיא אותה קהילה לא היה מעניינו של ליבוביץ, אלא אף לא כסאו־הוא ולא היתה לו אלא האמת שלו. כך יכול היה, אפילו לאחר שעבר מזמן את גיל גבורות, לקום בריש גלי ולהפגין יחד עם סטודנטים ערבים ואנשי שמאל קיצונים נגד רצח ילדים ערבים בשטחים, הפגנה הדורשת באווירה השוררת בציבוריות היהודית אומץ לב שרק מעטים מאתנו התברכו בו.

הוא עמד על דעותיו ולא שעה לעצותיהם של הקרובים אליו שביקשו, כביכול לדעתו, להיות דורשי טובתו, משום שבממלכת הרוח אין לעשות פשרות ואין לשנות דעות בלא בחינה מתמדת ומעמיקה. כך היה נתון לעתים קרובות בחילוקי דעות גם עם אשתו גרטה ועם אחותו נחמה (אך דומני שפחות עם ילדיו ועם נכדיו). אבל למרות ההפצרות, לא הצליחו הן ולא הצליחו ידידיו הרבים להזיז אותו מעמדתו ולגרום לכך שירכך את דבריו.

הגותו הדתית של ליבוביץ מתבססת על הקביעה החד־משמעית שהיהדות עיקרה קיום עול המצוות ולא האמונות והדעות, שעליהן אין הסכמה כללית בין ההוגים במהלך הדורות. קביעה זו עוררה ומעוררת עד היום את התנגדותם של רבים, הרואים בה "נזק" ו"סכנה" שעלולים לגרום ערעור האמונה. ואולם ליבוביץ לא נרתע וקבע – בעקבות הרמב"ם, שהוא היה ממפרשיו הגדולים והמעמיקים בדורנו – "במה שהוא בגדר סברות, השקפות והערכות, לעולם לא ניתן לומר 'היהדות אומרת', אלא יש לומר שדברים אלה – ולעתים גם חילופיהם – נאמרו ביהדות". משום כך הוא מציין הרבה פעמים בספריו שהוא מביא אסמכתאות לדעותיו מן הכתובים רק כאילוסטרציה ולא כהוכחה להם. הוא יודע שאפשר להביא אסמכתאות גם לדעות הפוכות ומנוגדות. ממילא, אי־אפשר לקבוע בענייני אמונות ודעות, על־פי הכתובים, מה אומרת "היהדות" הדבר זה מן הראוי שייאמר אף באוזני החולקים עליו.

ליבוביץ היה חכם ותלמיד חכם בשני העולמות: המדע והתורה ההגות הפילוסופית – הדתית והחילונית כאחת – והוא אכן התמודד עם שאלות של אמונה בעולם של זמננו במחשבה "גבוהה" שאכן אינה עולה תמיד בקנה אחד עם האמונה התמימה במשיח הרוכב על חמור לבן. התמודדות זו דורשת עודרות, יושר אינטלקטואלי ולא־פעם אף הוצאת מסקנות מרחיקות לכת, שמהן לא נרתע ליבוביץ מעודו, אפילו לא נשאו חן וחסד בעיני המחזיקים כנושאי דגל "היהדות". אלא שחושד אני שרבים, שבכל זאת הציצו גם הם לעולם הגדול, שוב אינם מקבלים גם הם את האמונה בצורה כה תמימה, אלא שאין בהם העוז והיושר האינטלקטואלי להודות בכך, בוודאי לא בפרהסיה.

ליבוביץ היה לא רק הוגה בהיר מחשבה ואמן הניסוח, אלא גם פדגוג ממדרגה ראשונה. בספריו ובהרצאותיו הוליך את שומעיו־קוראיו, בעל־פה ובכתב, צעד אחר צעד אל המטרה, אפילו היתה זו מלכתחילה קשה ולעתים אף קשה מאד, בהדרכתו מתבהרות ההלכות הסוגיות שבהן דן, לא־פעם תוך אקטואליזציה של הדברים והבאת דוגמאות מן החיים. למקרא דברי פרשנותו המקיפים – למשל על הרמב"ם – אתה מגיע למסקנה שרבים המשימים עצמם מומחים לרמב"ם – כשהם מדירים עצמם במודע ובמכוון מכל "חוכמות חיצוניות" (ומגמה זו הולכת ומתחזקת בעולם החרדי ואף הדתי־לאומי) – בעצם אינם מסוגלים כלל להבין את הרמב"ם על בוריו, מחוסר השכלה כללית.

כשנפטר בנו בכורו אורי, שהיה פרופסור לרפואה ב"הדסה" (ואחר־כך נפטר גם בנו הצעיר אלחנן, שהיה פרופסור למתמטיקה באוניברסיטת באר־שבע) שאלתיו אם אסון כבד כזה אינו מערער אמיתות יסוד על החיים. תשובתו היתה: זו הדוגמה של מהות החיים. במובן מסוים זה שייך לנורמה של החיים. אף־על־פי שברוב המקרים אנו רוצים שהבנים יקברו את הוריהם ולא שהורים יקברו את בניהם, גם זה קורה, במסגרת המציאות הטבעית. או כפי שנהג לומר על תופעות קשות, "עולם כמנהגו נוהג". "איני אומר זאת כפילוסוף", הוסיף, "אלא אלה הם החיים ואם אינך רוצה בזה – אתה יכול להתאבד, אם אינך משלים עם כך שאתה חי בעולם הנורא הזה – תתאבד!". זאת אף שבספרו הוא מעיד על עצמו ש"אפילו בחלום לא חשבתי על כך".

עתה הלך לעולמו, אף שהתרגלנו לראות בו מעין תופעת טבע, שעימה נחיה לעד. הוא היה ללא ספק התגלמות הגניוס היהודי (מושג שאת קיומו שלל ליבוביץ) בצורה מרוכזת וחריפה, כפי שידענו אותה בדורות האחרונים בהיכלי התורה של מזרח־אירופה ובדורנו־אנו בכמה מהיכלי המדע.

בפעילותו הענפה עורר והתסיס את חיי הרוח והתרבות כמיטב מסורת החשיבה, הכתיבה והעשייה של גדולי ישראל בעבר, ואין ספק שעוד שנים הרבה נתרפק על תורתו, שהיא לרבים־דרבים סם חיים.

הכותב הוא מחבר הספר "ישעיהו ליבוביץ על עולם ומלואו – שיחות עם מיכאל ששר". ■

هكذا من الأصل

רמת אפעל או דמשק

אמיר נימן

השבוע צינן שמעון פרס שוב את רוחם של אוהדיו במפלגת העבודה, כאשר החליט לבטל את מסיבת יום ההולדת ההמונית שתיכננו לכבודו ברמת אפעל. הנימוק הרשמי לביטול היה לוח הזמנים הצפוף של שר החוץ. מקורבי פרס אחזו גם בנימוק נוסף – החשש שמא המסיבה רבת המוזמנים תיהפך לאירוע ראוותני ונוצץ מדי. חברי "מטה פרס", שארגנו את האירוע, אברהם כץ־עוז, אלחנן ישי וחיים כהן, נאלצו לעמול על ביטול אלפי ההזמנות, אבל הפעילות הזאת אינה זרה להם בחודשים האחרונים. המתיחויות הקשות שבין שר החוץ לראש הממשלה הכניסו לכוננות קרבית את גדודי מחנה פרס, אבל פקודת התנועה איחרה לבוא. כינוסים שעמדו להתקיים בוטלו ברגע אחרון ולפני שבועיים, לאחר ה"ברוגז" הגדול עם ראש הממשלה, שוב נבלמו אוהדי שר החוץ שעמדו לקיים "קבלת פנים" בשערי נתב"ג עם שובו מקפריסין.

לאחר כחמישה עשורים בפוליטיקה הגיע שמעון פרס למצב ששולי האהדה שממנה הוא נהנה במפלגתו יכולים לפרנס לא מעט פוליטיקאים. ככה זה בחיים – היו זמנים שבהם רדף אחר הציפור הכחולה הזאת, והיא היתלה בו. היום, כשהיא בכף ידו, אין לו עוד חפץ בה. היא לא תסייע לו להיחלץ מן המלכוד שאליו נקלע. לאן תישא אותו האהדה הזאת? איזו מתנה יקנו האוהדים ליום הולדתו? את הפריימריס לראשות הממשלה? את הנצחון על יריבו הוותיק יצחק רבין? אדם כמוהו לא איבד גם בגיל 71 את יצריו הפוליטיים ואפשר לנחש, שבאוזני חבריו הקרובים הוא שופך לא אחת את לבו הכבד על רבין, והדילמה קשה – תהליך השלום או התמודדות, חתירה לדמשק או ללשכת ראש הממשלה, הבלגה וטיפוח יחסי עבודה מתקבלים על הדעת עם יצחק רבין או הפגנות אהדה ומסיבות המוניות.

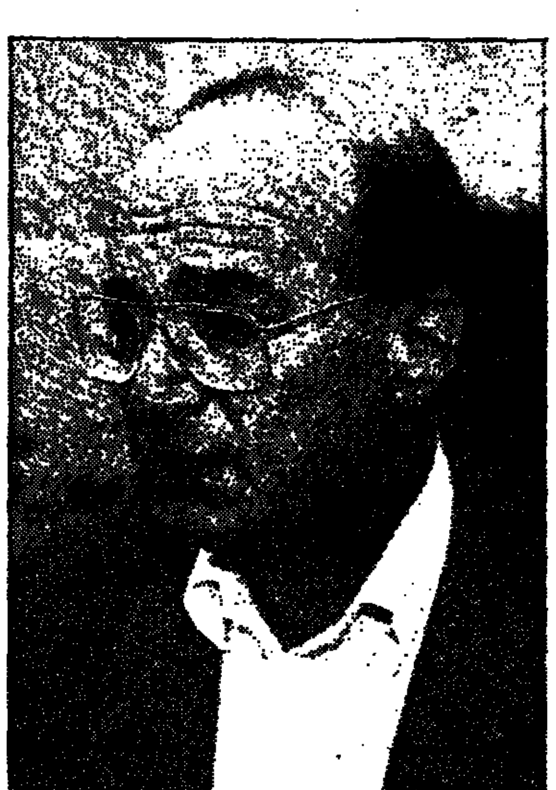

שריד. מכתב מפתיע. צילום: יצחק הררי

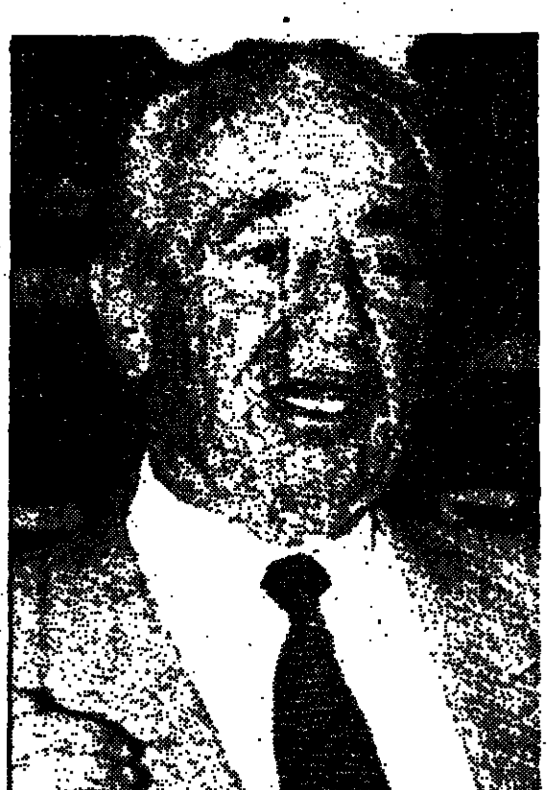

פרס. לאן תישא אותו האהדה. צילום: חנוך גרייניצקי

סיור אלים במועצת הפועלים

ועד שתתפנה הזירה, ממתינים השניים האחרים בפוטנציאל רבין־פרס של שנות האלפיים. בינתיים ממאנים חיים רמון ויוסי שריד לספק את התאווה לקרב "הגוף" של צמד המתאגרפים הבא על הבמה הפוליטית, ומגלים כושר איפוק מרשים. ובכל זאת, אפשר למצוא פה ושם סימנים לכה שנקרא פעם "סיורים אלימים". כזה היה המאבק על מועצת פועלי ירושלים, שהסתיים בשבוע שעבר בתיקו זמני בין רמון לשריד.

מערכת הבחירות למועצת הפועלים היתה חמה וצמודה. בראש רשימת העבודה עמד המזכיר היוצא שמעון צוריאלי ובראש רשימת רם התייצב איש מפ"ם דני בן שטרית, אחיו הצעיר של פעיל השכונות דדה בן־שטרית. הבחירות הסתיימו ביתרון לצוריאלי, אמנם יתרון קטן – שלושה רבעי אחוז בסך־הכל – אבל אנשי רם תבעו רוטציה בראשות המועצה, בתמורה להקמת קואליציה ואיימו לחבור לליכוד, אם תביעתם תיענה בשלילה. לא זו בלבד, אלא שהמשא ומתן בירושלים ניטש והתמשך שבועות רבים עד לצהרי ועידת מועצת הפועלים, שנועדה להכתיר את המזכיר החדש, כשאנשי רם מחזיקים את הקואליציה עם העבודה כ"בת ערובה" להסכמים עם מפלגת העבודה במועצות פועלים אחרות. יש להניח שהמו"מ היה מסתיים אחרת אלמלא היה צוריאלי חבר קרוב ושותף לדרך של חיים רמון במפלגת העבודה ובחוג "הכפר הירוק".

בשלב האחרון של המשא־ומתן שנמשך, כאמור, עד לצהרי הוועידה ביום רביעי בשבוע שעבר, ניטש המאבק על סעיף הרוטציה בין צוריאלי לבן־שטרית. בישיבה שהתקיימה ערב כינוס הוועידה סיכמו רמון, מזכ"ל העבודה נסים זוילי, יו"ר מפ"ם חנן ארז ונציג ש"ס, לדחות את ההכרעה. על־פי הסיכום היתה הקואליציה של העבודה ורם אמורה להכתיר את צוריאלי למזכ"ל, ולדון שוב בשאלת הרוטציה בתום השנה השלישית לקדנציה. החלטה על רוטציה, נאמר בסיכום הפורום הבכיר, תחייב את רם לוותר על חמישה אגפים מרכזיים במועצה ולהסתפק בשני אגפים בלבד.

סיכום זה פתח פתח מחול שדים בתוך רשימת רם. ההחלטה על חלוקה מחודשת של התיקים בין רם לעבודה במקרה של רוטציה עוררה את זעמם של אנשי רצ. רן כהן אף העלה נשכחות מן המשא־ומתן בקדנציה הקודמת, אז הערימה מפ"ם על רצ והתכחשה להבנות מוקדמות בין הסיעות. שמן על מדורת אי־ההבנות הפנימיות בסיעת רם שפך מכתב ששלח יוסי שריד, ללא תיאום מוקדם עם חיים רמון. במכתב קבע שריד, בניגוד לסיכום המוקדם של הפורום הבכיר, כי מרצ רואה ברוטציה תנאי בל־יעבור.

בשיא הוויכוח, שנמשך שעות מאחורי הקלעים של הוועידה, איימו אנשי מרצ לפוצץ את ההסכם ולהצביע נגד העבודה. הערות של אורנן יקותיאלי, איש רצ וממנהלי המו"מ מטעם רם, כנגד הדתיים, עוררו את זעמו של נציג ש"ס וחבר הוועדה המרכזת, יהודה אבידן, אשר טלפן לחיים רמון והתאונן באוזניו על התנהגות אנשי מרצ. בתגובה, הורה רמון לנציגיו ברשימה להצביע עם סיעת העבודה, גם אם הדבר יגרום פיצול ברשימת רם, ואף איים כי לא יגיע לוועידה. בדקות האחרונות שלפני ההצבעה על ההסכם הקואליציוני התקפלו אנשי מרצ והחליטו להצביע בעד נוסח הסיכום המוקדם, נוסח המציג את הרוטציה בעצם כאפשרות בלתי ריאלית. ■

החינוך ירד כיתה

היחס המשפיל של הממשלה וההתקפות על המורים יוצרים אווירה שלילית, כעס ועלבון ההופכים את ההישג חסר התקדים בתחום השכר להפסד מאקטי. השבוע גם התברר כי שושני מתנגד לביטול "עסקת ההשתלמויות", שנולדה במו"מ על שכר המורים, למרות כשלונה ובזבוז הכספים הכרוך בה

יעל פישביין

ראש הממשלה, יצחק רבין, מאוכזב מאוד ממערכת החינוך. השבוע הוא התבטא שוב, בפעם המי יודע כמה, בגנות המורים הזוללים לתיאבון את כל המיליארדים שממשלתו מזרימה לחינוך, בלא שהציבור מרגיש שינוי בסדרי העדיפויות.

האמת צריכה להיאמר ובקול רם, ממשלת רבין, בניגוד לקודמותיה מאז שנות ה־80, באמת משקיעה יותר בחינוך וחלק גדול מהכספי באמת נבלע בכיסי המורים. אין זה מקרי ואין זה מפני שהממשלה הזאת התנדבה לתת יותר למורים, אלא מפני שהיא הוכרחה להחזיר כספים שנגזלו מהם במרמה על־ידי ממשלות קודמות. תוספת השחיקה בשיעור 15 אחוז שקיבלו המורים בשנה שעברה והתוספת של 40 אחוז שיקבלו בשנתיים־שלוש הבאות כתוצאה ממימוש הסכם ההצמדה למהנדסים, אינן תוספות שממשלת רבין נתנה ותיתן מרצון. אלו תוספות שכר המגיעות למורים בדין ובצדק וכל ניסיון ליצור אווירת "עליהום" בגלל תוספות השכר האלה ידוחה.

הציבור מבין שאי־אפשר לייבא מורים חליפיים – לא מהשטחים, לא מרומניה ולא משום מקום אחר, ובשביל מורים טובים צריך לשלם הרבה. במקום לרטון, צריכה הממשלה להתגאות בהישג של תוספת 55 אחוז לשכר המורים, הישג ששום ממשלה קודמת לא טרחה להשיגו. היחס המשפיל וההתקפות על המורים יוצרים אווירה שלילית, כעס ועלבון שהופכים את ההישג בתחום השכר לעניין בטל. אחרי שפוגעים בציבור כל־כך גדול, תוספות השכר המשולמות לו לאט, בצורה כמעט לא מורגשת, אינן מפצות ואינן מתקבלות בברכה. הפגיעה מעיבה על הכל.

אילו היתה הממשלה מתמקדת במורים ושמה אותם בראש סולם העדיפויות, היא היתה יכולה לעורר בציבור תחושה ש"עושים משהו" אמיתי בתחום החינוך. הביזוי המתלווה לטיפולה של הממשלה במורים – התחושה שהנהגת החינוך וראש הממשלה נוטעים בציבור, שהם נאנסים לתת למורים יותר – הוא הפסד מאקטי [illegible] לא כל־כך [illegible] על תבונת ההנהגה בתחום החינוך.

לעניין זה מתקשרת התגלית שנחשפה השבוע במו"מ על הסכמי השכר עם המורים. מתברר שהאוצר הצליח להגיע להסכמה עם המורים, לחסוך לקופת החינוך סכום עתק של קרוב לחצי מיליארד שקל על־ידי ביטול ההשתלמויות הבית־ספריות ומי שמתנגד לכך הם צמרת החינוך של ממשלת רבין ובראשה המנכ"ל ד"ר שמשון שושני, ההוגה והמבצע של ההשתלמויות הללו. לידתן של ההשתלמויות הבית־ספריות המפוקפקות, שהמורים מוכנים להחזיר כסף לאוצר ובלבד שייפטרו מעונשן, במו"מ על שכר המורים בשנה שעברה. המורים רצו עוד כסף, האוצר סירב לתת אלא אם כן יתנו המורים עוד עבודה, והיתה שביתה ושושני הציע פשרה שלפיה המורים ישתלמו בהשתלמויות חובה בית־ספריות ויקבלו תמורתן תוספת של עשרה אחוזים לשכרם, בערך של כ־800 מיליון שקל (!). פשרת שושני התקבלה ואז הוחלה הקופה להשתולל.

משרד החינוך יצא במסע פרסום בעיתונות תחת הכותרת "החינוך עלה כיתה", שעלה כ־100 אלף שקל. הוקם מערך ביורוקרטי אדיר ובזבזני בעלות של כ־100 מיליון שקל. משרד החינוך לא הצליח להיערך לגיוס מרצים בעלי רמה נאותה לאלפי השתלמויות בית־ספריות, המורים חשו שמבזבזים את זמנם. תוכניות חשובות כמעט נמחקו מפני שהמורים היו עסוקים בהשתלמויות הבית־ספריות ולא היה להם זמן להגיע להשתלמויות חשובות אחרות. רבים מהם העדיפו ללמוד באוניברסיטאות ובמכללות ולא בהשתלמויות הבית־ספריות עלובות־הרמה וכתוצאה מכך התרוקנו ההשתלמויות הבית־ספריות ממורים בבתי־ספר רבים. סקר שעשה משרד החינוך עצמו הוכיח ששיעור מכריע, 82 אחוז, מקרב המורים אינם מרוצים מההשתלמויות הללו. הדבר ההגיוני ביותר הוא לבטל את העניין הלא מוצלח והבזבזני הזה ולחסוך הרבה כסף שיושקע בנושאים מוצלחים יותר.

שושני, רובינשטיין וח"כ בורג בעקבותיהם נעמדו על הרגליים. הם לא יתנו יד לביטול ההשתלמויות. ולמה? מפני ששושני שם את כל משקלו על הנושא הזה וברהב אופייני הודיע שהוא עצמו יישפט לפי הצלחתו. במסיבת עיתונאים הוא אמר במפורש שאם ההשתלמויות לא יצליחו להעלות את מערכת החינוך כיתה בתוך שלוש שנים, עליו, על המנכ"ל, ללכת. ביטול ההשתלמויות עקב כישלונן אומר, אם כן, שעל שושני ללכת הביתה בבושת פנים. לא הוא, לא רובינשטיין ולא בורג מוכנים לכך, ולכן על רבין ועל מדינת ישראל להוסיף לזרוק כסף על השתלמויות לא רצויות.

מקרה ההשתלמויות חושף היבט שרבין מתעלם ממנו במערכת החינוך: הרבה מאוד כסף מתבזבז על קבלני חינוך ועל ניפוח מנגנונים ביורוקרטיים, בעיקר ברשויות המקומיות. הכסף לא מגיע לבתי הספר. בחלק מהם, בעיקר בחטיבות הביניים, שנראה כי הן שנואות נפשו של המנכ"ל הנוכחי, חל קיצוץ משמעותי. משרד החינוך מסתיר מהציבור את היקפי הסכומים הללו ואינו מוכן לחשוף נתוני אמת על התופעה. העיתונות משוכנעת שבדיקה אמיתית תעלה ממצאים מדהימים. לפני שרבין מתגולל על המורים – שיעשה בדיקה לאן נעלמים הכספים שאמורים היו לשמש [illegible] בחינוך. ■

מס בחמש ורבע אחרי הצהרים

בנוסף לכל השאלות הטכניות, נותר עדיין לברר את מידת יעילותו של מיסוי הבורסה והאם הצדק הגלום בו עולה על הנזק שייגרם מזעזוע המערכת שיבוא בעקבותיו. לשאלות אלה מתייחסים שני האנשים הניצבים בראש מערכת גביית המסים – הממונה על הכנסות המדינה, יורם גבאי ונציב מס הכנסה, דורון לוי

אמנון אמד

אחרי שהתפזרו ענני האבק מהפצצה הלא קונבנציונלית שהטיל בייגה שוחט ביום שלישי, נותר האוצר עם כותרות העיתונים ואנחנו נשארנו עם די הרבה שאלות לא פתורות. העובדה שאף פרט מהתוכנית המתגבשת לא דלף לעיתונות נובעת, בין היתר, מפרק הזמן הקצר ביותר שבו גובשה התוכנית. הדיונים המעשיים על ההצעה למסות את הבורסה החלו בפגישה לילית שהתקיימה ביום ראשון השבוע בביתו של שוחט והסתיימו מקץ פחות מ־36 שעות, ביום שלישי בבוקר.

וכשרצים במהירות, גם אם הרעיון כולו התבשל על אש קטנה במשך תקופה ארוכה, נותרים קצוות לא סגורים ולא מעט תפרים העתידים להיפרם עוד לפני שחליפת המס החדשה תגיע לרחוב אחד העם בתל־אביב. הצעת האוצר צריכה לעבור עכשיו תהליך חקיקה ארוך ומייגע בממשלה, בכנסת ובוועדת הכספים. כלל לא ברור אם חוקיות המהלך תעבור את מבחן הבג"ץ וכבר עכשיו ידוע שחלקים לא מבוטלים מהחוק המוצע מוגנים על־ידי החוק להגנת חסכונות הציבור (שנחקק, אגב, בדיוק לפני עשר שנים במטרה למנוע מן הממשלה את האפשרות להטיל מס על נכסים פיננסים קיימים). החשאיות הרבה שבה תיכנן האוצר את צעדיו מנעה כל הידברות עם הבנקים, האמורים להיות השחקן הראשי במחזה שכתבו להם בייגה ואנשיו. בלהט העשיה, שכחו אנשי האוצר לשאול את הבנקים האם הם מוכנים בכלל לגבות למענם את המס.

בנוסף לכל השאלות הטכניות, נותר עדיין לברר את מידת יעילותו של מיסוי הבורסה והאם הצדק הגלום בו עולה על הנזק שייגרם מזעזוע המערכת שיבוא בעקבותיו. את כל השאלות האלה הלכנו לשאול השבוע את שני האנשים הניצבים בראש מערכת גביית המסים ואשר מטבע הדברים תיכננו והוציאו את התוכנית כולה: הממונה על הכנסות המדינה, יורם גבאי ונציב מס הכנסה, דורון לוי.

במס על בורסה יש גם בשר, או מדובר כאן רק בעשיית צדק לשמה?

גבאי: בהערכה זהירה, בהנחה של פעילות שנתית בבורסה בהיקף 100 מיליארד ש"ח ושל רווחים ריאליים של 6־7 אחוזים, אמור המס על הבורסה להכניס לקופת המדינה כ־500 מיליון ש"ח בשנה. מיסוי על הבורסה הוא למעשה שילוב של הכנסות ושל עשיית צדק. אם אתה יוצר צדק ולא מקבל הכנסות, לא יצרת צדק. לעומת זאת, רק לצורך הכנסות אפשר להטיל גם מס על נעליים.

מבחינת ההכנסות, זעזעתם מערכת שלמה, כדי לממן הפחתת מסים שתקפיץ את המדד בחצי אחוז?

גבאי: לא. הבסיס הוא לא חצי אחוז. הבסיס הוא שגישה שלמה שצריכה להיות חייבת במס, גם מבחינה סוציאלית, גם מבחינה כלכלית ומכל בחינה אחרת, פטורה היום למעשה מתשלום מסים. הבסיס העיקרי למהלך הוא ביטול הפטור הקיים. אבל לא צריך לזלזל גם ב־500 מיליון ש"ח, כשמדובר בגישה אחת של מסים. זו אחת הגישות הבודדות שנשארו היום עם פטור ממסים.

עכשיו, כשסוף־סוף נגעתם בגישה הזאת וכשאתם מודים שמדובר במס בשיעור נמוך, תיתכן בעתיד העלאה של שיעור המס?

גבאי: לא. כי אין כאן קיזוז הפסדים. חשבנו, למשל, להטיל מס של 25־30 אחוז עם זכות קיזוז. המס שהחלטנו בסוף להטיל הוא סביר ובשיעור בינוני. הוא בוודאי לא נמוך מאוד, כי אין כאן זכות קיזוז. אני מניח שכל זמן שלא נתיר זכות קיזוז, לא נרצה להעלות את המס על הבורסה מעבר לשיעור הזה.

הליכוד מתנה את תמיכתו בחוק במתן אפשרות לקיזוז הפסדים.

גבאי: אין אופציית קיזוז. קיזוז יחייב אותנו לרדוף אחרי כל נישום ולתפוס את המניות שלו בכל החשבונות, בבנקים שונים, בחשבונות של אשתו ושל הילדים. זה מחייב הגשת דו"ח למס הכנסה. אין סבירות שנדרוש 400־500 אלף דו"חות בשביל להטיל את המס הזה.

מה תעשו אם ההתנגדות בכנסת לביטול זכות הקיזוז תאיים על עצם אישור החוק?

גבאי: אני לא רואה בדיוק את הפתרון. נניח שאתה שכיר ויש לך 50 אלף ש"ח בבורסה. אם תרצה קיזוז, אני אחייב אותך להגיש דו"ח על החשבונות שלך ושל אשתך ושל הילדים שלך. במקרה כזה אתה תישאר בבורסה? זה לא סביר בארץ שאין בה דו"חות להתחיל לבקש מהשכירים להגיש דו"חות למס הכנסה. חוץ מזה, אם נתחיל לבקש מכולם להגיש לנו דו"חות, המס באמת יהיה לא יעיל ולא כלכלי.

בזמנו צפית שבפרק הזמן שבין ההחלטה על מיסוי הבורסה ובין אישורו הסופי בכנסת תהיה מהומה ואי־ודאות בבורסה.

גבאי: תזכור מה אמרתי. אמרתי אז שאם מופעל מס שבו נדרשים דיווחים של כולם, שהמערכת הבנקאית לא יודעת לבצע בגלל המורכבויות של המס, זאת תקופת מעבר קשה מאוד. יכולת הביצוע של שיטת המס המוצעת עכשיו פשוטה יחסית.

שוחט ופרנקל. לא ברור אם המהלך יעבור את מבחן הבג"ץ

גבאי. רק לצורך הכנסות אפשר להטיל גם מס על נעליים

לוי. "כשבנק ישראל אומר שהמערכת הבנקאית יכולה לבצע, העניין יסודר". צילום: [illegible]

לוי, אמרת אתמול בראיון בטלוויזיה שבעצם הצלת המצב אחרי הבטחות המוכחשות שניתנו לציבור אין בעיית אמינות, כי הנסיבות השתנו. מה בעצם השתנה?

לוי: מערכת המסים היא מערכת דינמית. במערכת כזאת אתה יכול לבוא ולומר: עכשיו אני מדעה שיש מקום להטיל מס על הבורסה ולהשתמש בכספים להפחתת מסים אחרים.

במהלך כל התקופה הזאת, הזכרתם את האפשרות להפחית את מס הרכישה על דירות. איפה עומדת ההצעה הזאת?

לוי: זאת אחת האופציות להפחתת מסים במסגרת 400 מיליון השקלים שנשארו להפחתה. אופציה זאת היא אחת המועדפות ושר האוצר צריך להחליט עליה תוך כמה ימים.

בכמה כסף מדובר?

גבאי: כמה שרוצים. בין אפס למיליארד וחצי ש"ח. ההערכה שלי היא שזה יופעל, אבל את ההיקף אני עדיין לא יודע. אני מניח שנוריד בין 200 ל־250 מיליון ש"ח. אבל זאת רק אחת האופציות ויש עוד הצעות.

זאת אומרת שלא גיליתם לנו את הכל.

גבאי: זה לא שלא גילינו. שר האוצר פשוט עוד לא החליט. קח את דו"ח ועדת המיסוי, תסתכל מה ההמלצות להפחתות מסים שמופיעות בו, זרוק מטבע ותחליט לבד.

מתי הודעתם לבנקים על ההחלטה למסות את הבורסה?

לוי וגבאי: לבנקים? ביום שלישי בחמש ורבע אחרי הצהרים (השעה שבה בישר שוחט לכלל עם ישראל על החלטתו – א. א.)

אם כך, מניין הביטחון שהם יגבו למענכם את המס?

לוי: אנחנו מתואמים והיינו מתואמים עם בנק ישראל. ההנחה שלנו היא שכשבנק ישראל אומר כי המערכת הבנקאית יכולה לבצע, העניין יסודר. היו כבר דברים מעולם, למשל בתוכנית הכלכלית של ספטמבר 1990. הוויכוח עכשיו יכול להיות רק אם הבנקים צריכים לקבל עמלה או לא.

ומתי ידעתם שהולכים על מיסוי הבורסה?

גבאי: היו תוכניות והיו דיונים שנמשכו כבר די הרבה זמן. סופית ידענו על ההחלטה רק ביום הביצוע, יום שלישי, ברבע לעשר בבוקר.

בשבוע שעבר שר האוצר ידע שהוא הולך להטיל השבוע מס על הבורסה?

גבאי: את זה תשאל אותו. ■

משהו זז בין ירושלים ודמשק

מוטי בסוק

לאחר שבכירים במשרד החוץ הביאו לפני שנה לפריצת הדרך במסלול הפלסטיני, הטיל ראש הממשלה על אפרים הלוי, איש "המוסד", ועל אליקים רובינשטיין, עכשיו במשרד הביטחון, להביא את המלך חוסיין למדשאות הבית הלבן ביולי האחרון. השבוע שלח יצחק רבין את הרמטכ"ל שלו אהוד ברק, לוושינגטון, כדי לדון עם בכירים בממסד המדיני־ביטחוני האמריקאי בשלום הישראלי־סורי. הרמטכ"ל וראש אמ"ן אורי שגיא, הם הדוחפים והמאמינים הגדולים ביותר בממסד המדיני והביטחוני בפריצת דרך בערוץ הסורי.

משהו מתרחש בערוץ השלום הישראלי־סורי, אף כי כל הצדדים מתעקשים לומר שאין שום ערוץ חשאי בין שני הצדדים. ראש הממשלה, יצחק רבין, אמר השבוע בממשלה שיש התקדמות קלה עם הסורים. הוא התייחס גם לנקודות המחלוקת עם דמשק: היקף הנסיגה, שלביה ומועדיה, סידורי הביטחון, מהות הנורמליזציה עם סוריה בכל שלב בתהליך, אופי ומהות השלום הסופי. ראש הממשלה, כדרכו, לא חשף בממשלה אף פרט חדש. על פריצות דרך השרים כבר יודעים מזמן. הם יכולים ללמוד פרטים חדשים מהעיתונות, לא מישיבות הממשלה. מהעובדה שראש הממשלה הביא את הנושא הסורי לדיון בממשלה ומהדרך שבה הוא ניתח את מצב הערוץ הסורי־ישראלי יכלו השרים להסיק שמשהו זז בין ירושלים ודמשק.

מזכיר המדינה האמריקאי, וורן כריסטופר, הבטיח התקדמות של ממש בביקורו הבא באיזור בסוף ספטמבר. נשיא סוריה, חאפז אל־אסד, קיבל ביום רביעי משלחת של יהודים בארמונו בדמשק. נשיא מצרים, חוסני מובארק, אמר ביום חמישי לשר החוץ שמעון פרס, כי שכנע את אסד לקבל משלחת רשמית של הנהגת יהודי ארה"ב. גם פרס דיבר השבוע על איתותים מסוריה. וגולת הכותרת, כמובן, השליחות הפומבית של הרמטכ"ל ברק לוושינגטון, כדי שידון עם הרמטכ"ל האמריקאי ג'ון שאליקאשווילי, על השלום הסורי־ישראלי. לא רק שישראל לא ניסתה להסתיר את עצם קיומה של הפגישה, אלא דומה שהיא עשתה כל מאמץ כדי לחשוף לתקשורת את הנושא שבו התמקדו שני הרמטכ"לים.

אישיות חשובה אמרה השבוע בירושלים, כי כולם יודעים בדיוק איך יסתיים הסיפור הישראלי־סורי, אך איש לא יודע איך תיראה ה"כוריאוגרפיה" בקטעי הביניים. ועל זה דנים כנראה כעת בציר ארה"ב־ישראל־סוריה. בניגוד לתהליכי השלום הישראלי־פלסטיני והישראלי־ירדני, שבהם היתה המעורבות האמריקאית מוגבלת מאוד, נראה שארה"ב משחקת תפקיד מרכזי ופעיל מאוד בערוץ הסורי. בין השאר משום שסוריה נאבקת עתה בוושינגטון על התמורה הכלכלית הפוליטית שתקבל אם וכאשר תחתום עם ישראל על מסמכי השלום.

למרות נטייתו הראשונית של ראש הממשלה להניח את הקטע הפלסטיני לטובת הערוץ הירדני, הבינה ישראל די מהר שהיא אינה יכולה, לפחות בשלב זה, לשחק עם הערבים בקְפוּת ומשול. רבין נפגש בשבוע שעבר עם יאסר ערפאת במחסום ארז, פרס נפגש ביום ראשון בלילה עם ד"ר נביל שעת, בלשכתו בירושלים. ועדת ההיגוי הישראלית־פלסטינית, בראשות אלוף דני רוטשילד וד"ר נביל שעת, קיימה השבוע

השבוע היו איתותים שונים על התקדמות בערוץ הישראלי־סורי, שגולת הכותרת שלהם היתה השליחות הפומבית של הרמטכ"ל ברק לוושינגטון; גם בערוץ הישראלי־פלסטיני יש תנופה מחודשת; כל זה על רקע הדיונים האינטנסיביים עם ירדן והשמועות על שילובה של בגדד בתהליך המדיני

אסד. מאבק בוושינגטון על התמורה הכלכלית והפוליטית להסכם שלום עם ישראל. צילום: רוברט כהן

שני ימים דיונים במחסום ארז, וועדת הקישור העליונה בראשות פרס ושעת נפגשה ביום רביעי באלכסנדריה. היום אמורים להיפגש בעזה יאסר ערפאת ופרס.

יש תנופה מחודשת בערוץ הישראלי־פלסטיני. וכפי שהדברים נראים מירושלים מדובר בהסכמות של ממש גם בנושאים שנותרו פתוחים זה חודשים וגם ביחס להעברת הסמכויות המוקדמת לפלסטינים בחמישה נושאים האזרחיים. נראה שבתוך שבועות אחדים ינהלו הפלסטינים את חייהם בתחומי החינוך והתרבות, הרווחה החברתית, הבריאות, התיירות והמיסים בכל הגדה. ושני הצדדים נושאים עיניהם קדימה, בהתאם ל"הסכם העקרונות". ההסכמה הישראלית לבואם של 400 משקיפים בין־לאומיים לשטחים והמסמך שהגישו הפלסטינים בנושא הבחירות שייערכו בגדה וברצועה עד ה־15.12.94 מצביעים על כך שלא ירחק היום וצה"ל ייערך מחדש מחוץ למרכזי הערים בגדה המערבית. זהו הסעיף האחרון ב"הסכם העקרונות", לפני הכניסה, בעוד כ־21 חודש, לדיונים על הסדר הקבע בשטחים, כולל ירושלים.

ובים המלח הסתיימו אתמול שבועיים של דיונים אינטנסיביים בין ירדן וישראל בשורה של נושאים ביטחוניים־צבאיים ואזרחיים. הירדנים הפתיעו ביום רביעי כאשר צירפו למשלחתם את שר התיירות שלהם. זהו ביקור פומבי ראשון של שר ירדני בארץ. עם זאת מדגישים דובר המשלחת הירדנית, מרואן מועשר, ודוברים ירדנים אחרים, כי ארצם לא תחתום על הסכם כלשהו עם ישראל כל עוד לא נפתרו שתי הבעיות המרכזיות בין שני הצדדים, מים וגבולות. ובתחומים אלו לא היו לשיחות ים המלח שום בשורות. איש גם לא ציפה שבתוך שבועיים יפתרו רבת־עמון וירושלים מחלוקות שהן לא הצליחו לפתור במשך עשרות שנים.

עם זאת ברור שהירדנים מציצים כל הזמן אל מאחורי הגב, כדי לראות מה קורה בערוץ הישראלי־סורי ובערוץ הישראלי־פלסטיני. ירדן חוששת, והיא גם לא מסתירה זאת, מתגובת האח הגדול הסורי. והאח הגדול לא מסתיר את זעמו. ירדן חוששת גם מההתקדמות המהירה, לעיתים עד כדי הפתעה, במסלול הישראלי־פלסטיני, ומהעובדות הנקבעות בשטח, שהן כדרך־כלל בעוכריה, בתחום המדיני ובתחום הכלכלי. עד לחידוש השיחות הישראליות־ירדניות, הפעם בצידו המזרחי של הגבול, בחודש אוקטובר, תצטרך רבת־עמון לקבל שורה של הכרעות, כולל בשאלה אם היא נעה מהר לקראת ירושלים, או שהחשש מהאח הגדול הסורי שוב יותיר אותה מאחור. ברור כי פריצת דרך במסלול הישראלי סורי, כפי שכריסטופר הבטיח לסוף ספטמבר, תעזור לירדן מאוד.

וקצת מאחור, אבל בכל זאת בתוך התמונה, עומדות ערב הסעודית והועידה הכלכלית הגדולה במרוקו. ערב הסעודית פיתחה מאז חודש מאי מדיניות מובהקת של התנגדות לכל התקדמות בתהליך השלום. הדבר בא לידי ביטוי בתחילה בתהליך הרב־צדדי, והמשך בתמיכה פוליטית וכספית בכל גורם המביע התנגדות לשלום, כולל החמאס ברצועה. בין השאר תוקפת ריאד לאחרונה בצורה חסרת תקדים את ההתפתחויות החיוביות בערוץ הישראלי־ירדני. הדבר אינו נסתר מישראל ואיפא"ק הם היפנו לכך את תשומת לבה של וושינגטון, במיוחד כשעל סדר היום של הפנטגון מונחות בקשות של סעודיה לציוד צבאי, בעיקר אווירי, מתקדם ביותר.

מלך מרוקו, חסן השני, לא אהב אמנם את העדיפות שנתן ראש הממשלה רבין לחוסיין מלך ירדן במקומות הקדושים לאיסלאם בהר הבית בירושלים, אבל השבוע הוא הזדרז ושיגר לירושלים את ההזמנות הרשמיות הראשונות לועידה הכלכלית הגדולה הראשונה למזרח התיכון, שתיערך בקזבלנקה בסוף אוקטובר ותחילת נובמבר בחסות הנשיאים בוריס ילצין וביל קלינטון, ואולי גם בהשתתפותם. רעיון הועידה הוא הבייבי של פרס. הועידה יכולה לשמש מנוף כלכלי אדיר לשינוי פני המזרח התיכון. ישתתפו בה כ־2,000 חברות כלכליות, חלקן מהמובילות בעולם. ביום רביעי נפגש חסן במרוקו עם סגן ראש ממשלת עיראק, טארק עזיז. קרוב לוודאי שהשניים לא דנו באפשרות שעיראק תשתתף בועידת קזבלנקה, אלא בנושא שכולם אהבו להכחיש השבוע, שילובה של בגדד בתהליך המדיני במזרח התיכון. ■

לאחסן את האלות

אמנם נפטרנו מעזה, אבל לא מהצורך להיות כובשים ומהתחושה העמוקה שהם, הפלסטינים, נחותים ולכן יישארו, כמובן "לא באשמתנו". לא השתחררנו מהמחשבה הנואלת שמדינה פלסטינית תקום רק כפרס מצידנו על התנהגות טובה. שאנחנו הצד הנותן והם המקבלים

יעל דיין

זה התחיל בטונים מינוריים. עניין של סגנון. "יודעים עם מי יש לנו עסק" (אש"ף והעומד בראשו), "שידעו קצת" (אש"ף והעומד בראשו), "זה מה יש": שלא לדבר על כימיה ועל פיזיולוגיה ועל פער הערכים בין העמים, לא רק בין המובילים. "הם" – שתמיד מבקש לומר "שלא כמונו" – לא יכולים, מסוגלים או אפילו רוצים להיות דמוקרטים, להיות יעילים, לגבות מיסים, לקיים מערכת משפטית, או כלכלית או בריאותית.

אנחנו, כמובן, דבקים בפסיקות בג"ץ, במגילת העצמאות, בחוקיה שוויונית וליברלית, אין אצלנו שחיתות וסירבול בירוקרטי. אצלנו לא יעבור חוק המגביל יבוא בשר, אין עגונות ולא פסולי חיתון. אצלנו בתי הסוהר לצווארון הלבן ריקים ופעולה אדמיניסטרטיבית או קבלת זכות המגיעה בחוק הם עניין פשוט, הנעשה באדיבות וחריצות מערכות. "הם" פרזיטים, ומראש יש להם חוב אדיר, ויהיו תלויים בתרומות; אנחנו חיים מיגיע כפינו ונהנים מעצמאות כלכלית. התבונה הטובה היחידה שיש בעזתים היא ש"נפטרנו" מהם, על זה יש כמעט קונסנזוס.

מי שהתבדה כשציפה בשמחה לאיד ש"יהיה שם טבח", "זסברה ושתילה יהיו פיקניק לעומת עזה והאנד־רינס", מתנחם עכשיו, כנביא מתוסכל, ש"הם הורגים את אחיהם, בעיקר משת"פים" – משתפי־פעולה, מעוולות הכיבוש הנוראות ביותר, מוסרית ומכל היבט אחר.

ביקורת על הבריאות, על החינוך, על הלכלוך, על הביוב, על העוני והאומללות, לא נשמעת – אפילו במידה המינימלית – נימה של האשמה עצמית, התנצלות, או ניתוח ברור שאומר בדיוק מה חלקנו בביוב הפתוח בעזה או בממדי האבטלה והעוני ברפיח. כאילו לא היינו שם 27 שנים, אחראים לטוב ולרע לרווחה ולביטחון התושבים. כאילו איפשרנו להם פיתוח וקשרים עם שאר העולם וחוק חינוך חובה חינם ומערכת מיסוי וביטוח לאומי וקניית ציוד רפואי, ומה לא. כאילו מגיעה להם המצוקה כעונש קולקטיבי, כאילו הם ראויים גנטית להזנחה.

כדאי לזכור אולי שמלחמת השחרור שלהם לא התרחשה ביערות הצפון הנורווגיים או על המדשאה בוושינגטון. האינתיפאדה נעשתה מתוך יאוש, בצפרניים, באבנים, במחיר כבד משניתן לשער, וזה הצליח. הם, "שמבינים רק כוח", דיברו אלינו, ברוכי השפות ועשירי ההתנסויות הלשוניות, בשפה הזו, ואנחנו הבנו, ועוד איך הבנו. דרך האינתיפאדה הגענו בחריקת שיניים להכרה באש"ף ובערפאת; ובקרקורי בטן ובמנה גדולה של גועל נפש הגענו גם ללחיצת היד בוושינגטון.

ובכל זאת, החשבון לא התאזן ומתברר היום שאמנם נפטרנו מעזה, אבל לא מהצורך להיות כובשים ומהתחושה העמוקה שהם נחותים ולכן יישארו, כמובן "לא באשמתנו". לא השתחררנו מהמחשבה הנואלת שמדינה פלסטינית תקום רק כפרס מצידנו על התנהגות טובה. שאנחנו הצד הנותן והם המקבלים ("זמה הם נותנים", שואלים אצלנו, ואפשר לענות – בקושי את הכבלים ואת האזיקים, זמנית ובצורה מוגבלת). הם כפויי טובה, שלא ברור אם "מגיע להם" סכום הביטוח הלאומי או רשימות המחשב של מרשם האוכלוסין. עדיין בטון של סנקציות, ש"יוכיחו שהם ראויים" לחסדינו, ללא הבנה שמה שמגיע להם, מגיע בזכות. הפרות ההסכם מצידנו הן לא פחותות מאשר אלה שלהם, ואנחנו חסרים מכל וכל את נדיבות המנצחים, החזקים, המבוססים.

אין שום סימטריה בין היורים ובוכים ובין הצורים ובוכים. העבודה שסיפקנו להם שירתה את עצלות המשק הישראלי וחישוביו יותר מאשר את העזתים. בכוונה או בכוח אינרציה היינו גם כובשים צבאיים וגם מדכאים של כל יוזמה (נאסר על העזתים לרכוש פקסימליות במשך שנים – שמא מחשש שישמשו ככלי הסתה?). נהגנו כקולוניאליסטים מן הסוג הגרוע, וגם אם נפטרנו מעזה לא נפטרנו מהתכונות האלה. אנחנו מחלקים ציונים ומעבירים עם שלם בחינות פסיכומטריות מהסוג שאנחנו לא עברנו אף פעם, והם במבחן לפי מדד שלא חל עלינו (אפילו בהנחה שחוק הצוואה הדתית של פנחסי ושות' לא יעבור). אנחנו חוליית ביקורת שמעבירה עם שלם סידרת חינוך ומסלול מכשולים מבלי לציין אפילו מה ימצאו בקצה המסלול אם יעמדו במבחן המשפיל.

הביטחון הוא אמנם ענייננו, ולקיומו הם זקוקים לאמצעים. אין זה ענייננו מי מורשי החתימה שם. כשאנחנו מפקחים על העברות הכספים וקביעת מורשי החתימה לסגירת הביוב, כדאי לזכור מי החזיק אותו פתוח כל השנים ואיזה להקות יתושים הצטברו סביבו. ההתנשאות, הרגשת העליונות, חוסר הערכיות הבוזות – הם בעיה שלנו.

מה שאפשר לעשות זה להפסיק לטרטר אותם. להפסיק לבלבל להם את המוח, להסתכל על עצמנו בראי במקום עליהם בזכוכית מגדלת, לא להציק להם ולא להיות שיפוטיים. הם לא בבית ספרנו, לא כשעולים ולא כשיורדים כיתה. הגדיל לעשות, וזה אופייני, ראש העיר אולמרט. הוא קבע שלמתפללים נביל שעת, יאסר עבד־רבו וערפאת אין אמונה, והם אינם אנשים דתיים. "הם מתפללים בהר־הבית כאקט פוליטי ולא כאדם הבא בשקט ובצנעה כדי להתייחד עם בוראו", קבע הצנוד לענייני אמונה ודת. וזאת, בניגוד מוחלט לשרון, שמיר, רבין, פרס ואולמרט עצמו, שכל ביקור שלהם בכותל או בבית־הכנסת נובע מרצון להתייחד עם האל ומאמונה צרופה, כמו שמירה קפדנית על כשרות ועל תרי"ג המצוות כולן.

וכבר, רגע לפני העברת הסמכויות, תוך כדי חיפוש צה"ל בכפר ריינה, מילאו חיילינו מכונת כביסה בקמח. טלוויזיות וכלים נותצו. מתנת פרידה? צעדים בוני אמון? גם אם התרגלנו, צריך לאחסן את האלות. ■

בילי דה קיד ובילי קלינטון, אל קפונה ואל גור

אלון פנקס

קלינטון ניסה להשפיע על הרומן החולני שמנהלת אמריקה עם אקדחים ורובים ולהתערב בתרבות האלימות שהמציאה מאז הקמתה, ונכשל. אבל גם אם יצליח להעביר את "חוק הפשע", כישלונו עד כה מצביע על מגמה מדאיגה מאוד ביכולתו למשול ולהעביר את החקיקה לקידום סדר היום שעל בסיסו נבחר

נשיא לא פופולרי מול ראש משפחה פופולרית (מרלון ברנדו ב"סנדקי")

מי מוכר ומקובל יותר באמריקה, דון קורליאונה או תומאס ג'פרסון? בוני וקלייד או פרנקלין המילטון? אל קפונה או אל גור? בילי הנער או בילי קלינטון? אגודת הרובים הלאומית (אן.אר.איי) או ספריית הקונגרס? איזו קבוצה יותר רומנטית, משפחתו המורחבת של הסנדק או שופטי בית המשפט העליון? מי מסמל יותר את הצדק האמריקאי, רמבו או מרטין לותר קינג?

לאמריקה גיבורי תרבות ומנהיגים פוליטיים. האמריקאים, בהכללה, הם אומה חוקית, מעריצה ומקדשת את הראשונים ונוטה להטיל ספק מתמיד באיכותה ונחיצותה של הקבוצה השנייה. באמריקה הקולוניאלית נכתבו המסות המופלאות בהיסטוריה על זכויות הפרט מול הרע ההכרחי הקרוי מימשל. נוסחו בה העקרונות החוקתיים הנאורים ביותר עד אז ומאז: על בלימת ואיזון כוחו של המימשל, על קידוש הליברליזם במובנו הפילוסופי ועל עליונות הפרט על כוחה העריץ של המדינה. אבל כשהגיע תהליך התהוותה של האומה האמריקאית לשלב העיצוב התרבותי, התגלה פן אחר וסופה לדרגת מוטיב מרכזי, כמעט דתי: האלימות. אותו שלב מרכזי בהיסטוריה האמריקאית הקרוי כיבוש המערב, שנשען על "תפיסת הספר" היה גם שם אחר להשתוללות אלימה חסרת חוק של פורעים, לטבח אינדיאנים ולפטישיזם של קולט־45. אמריקה אולי מאמינה בחוקה ובאבות המייסדים, אבל אמריקה אוהבת יותר אקדחים, אלימות ופשע. מירוץ מכוניות עתיר פיצוצים והתהפכויות הוא יותר חלק מאמריקה מאשר מירוץ לסינאט.

אפשר, כפי שעשו חברי קונגרס רפובליקאים ודמוקרטים, להסביר כי ההצבעה נגד אישור "חוק הפשע" של הנשיא קלינטון בשבוע שעבר היתה הצבעה נגד הליכית שנועדה לשנות רק חלק ממרכיבי החוק. אפשר להשתמש בהצעת החוק כאמצעי וכרקע מתאים לניתוח ההשלכות הפוליטיות על המשך נשיאותו של קלינטון ועל מעמדו הרעוע בתוך מפלגתו. ואפשר לקבוע כי קלינטון ניסה להשפיע על הרומן החולני שמנהלת אמריקה עם אקדחים ורובים ולהתערב בתרבות האלימות הפורנוגרפית שאמריקה המציאה מאז הקמתה, ונכשל.

שלוש האפשרויות לבחינת אחד האירועים הפוליטיים המרכזיים בנשיאותו בת השנתיים־כמעט של קלינטון תקפים גם בהנחה הסבירה שהנשיא יצליח בראשית השבוע הבא להטות את הכף ולהעביר את החוק עם שינויים מזעריים. הכישלון הראשון וההצלחה הצפויה בשבוע הבא שניהם פוליטיים ולא מהותיים, אך הם מעידים יותר מכל משאל דעת קהל על רפיסותו הנוכחית של הנשיא, ומצביעים על מגמה מדאיגה מאוד מבחינת יכולתו של הנשיא להמשיך ולמשול, להעביר את החקיקה ההכרחית לקידום סדר היום שעל בסיסו נבחר.

"חוק הפשע" היה יעד חקיקה ומטרה פוליטית מועדפת על סדר יומו של המועמד ביל קלינטון ושל הנשיא הנבחר ביל קלינטון. יחד עם תכנית הסעד ובמיוחד עם הרפורמה בבריאות, מהווה חוק הפשע את אדני מצע מדיניות הפנים המפורסם שבשמו נבחר קלינטון, על־אף, וזה רלוונטי להבנת כשלונו בשבוע שעבר, בקולות מיעוט (43 אחוז מן הקולות). לקלינטון סדר יום יומרני של נשיא רוב, בעוד שלמעשה הוא נשיא מיעוט שחלק גדול מצירי הקונגרס במפלגתו מייצגים אזורים שבהם קיבל פחות מ־50 אחוז.

נקודת ההתחלה של קלינטון היתה בעייתית משום שמסורתית המפלגה הרפובליקאית נחשבת למפלגת החוק והסדר, לנוקשה יותר בנושאי פשע. לכאורה, העובדה שרמת הפשיעה בארה"ב מגיעה לממדים פתולוגיים ומאיימת בפועל ובקיצוניות על איכות חייו של המעמד הבינוני הפרברי, שהוא הזרם המרכזי של אמריקה והוא המפתח לבחירות ברמות המקומיות, הפדרליות והנשיאותיות, אמורה היתה להקל על הנשיא. אלא שבבואו לנסות לעזור לאמריקה נתקל קלינטון בוושינגטון ובכמה אמיתות כואבות על הפוליטיקה האמריקאית. הוא גילה את מגבלות כוחו של נשיא מיעוט, את הלכידות היחסית של הרפובליקאים לעומת טלאי הקואליציה הדמוקרטית (שעדיין, לפחות עד בחירות נובמבר, מהווה רוב בקונגרס), את האינטרסים המיוחדים שגורמים להצבעה נגד הצעת החוק של קבוצות האמורות באופן טבעי לתמוך בו ללא סייג, את כוחו של האן.אר.איי ובעיקר את חולשתו בגבעת הקפיטול.

הכשלון הראשוני בהעברת החוק עשוי להתברר בהמשך כנקודת מפנה חיובית בנשיאותו של קלינטון – הוא יעביר את החוק בסופו של עניין, ויגבש דרכי פעולה חדשות בקונגרס וכלפי הציבור בשנה שנותרה לו לפני ראשית מערכת הבחירות לנשיאות של 1996. לא מן הנמנע כי הכשלון יתברר בדיעבד כקו פרשת־מים שלילי שלאחריו ייכשל הנשיא בהעברת רפורמת הבריאות, הדמוקרטים יספגו מפלה גדולה מן הצפוי להם בבחירות לבית הנבחרים, לשליש הסינאט ול־34 מושלי מדינות בנובמבר הקרוב. אם תרחיש זה יתממש, וסיכוייו גדולים מסבירות התרחיש הראשון, יוכל קלינטון להתחיל בכתיבת הפרק "איך וושינגטון קשרה קשר נגד נשיאותי", באוטוביוגרפיה שלו מתוך הלשכה הסגלגלה בבית הלבן.

הצעת "חוק הפשע" קראה להקצאת 33 מיליארד דולר למלחמה בפשע. 8.8 מיליארד שיועדו לגיוס 100 אלף שוטרים חדשים, כמעט 8.5 מיליארד לבניית בתי־כלא חדשים (המערכת הקיימת קורסת תחת התפוצצות האוכלוסין של גיבורים אמריקאים שמימשו את זכותם החוקתית לאחוזת נשק, ורובים אוטומטיים), ו־7 מיליארד דולר ל"תוכניות קהילתיות". הרפובליקאים טענו כי 7 מיליארד דולר להתקנת תאורה במגרשים שכונתיים בתוך הערים כדי שמועמדים לפשיעה יוכלו לשחק כדורסל בשעות הלילה, זהו סכום מוגזם. חברים (דמוקרטים) מ"הקבוצה השחורה" (הבלק קוקוס) של המחוקקים התנגדו להצעת החוק בטענה כי הוא קורא להרחבת חלות עונש המוות על 60 עבירות פדרליות. על פניו, השחורים צריכים לתמוך בתוכניות הקהילתיות והרפובליקאים אמורים להיות שבעי רצון מהרחבת חלות חוק עונש המוות. השחורים אמורים להתנגד לכוחה של שדולת האן.אר.איי שתמיכתה בזכותו הדתית־חוקתית של הפרט לאחוז בנשק קוטלת 60 אחוז מן הגברים השחורים בטרם מלאו להם 19. הרפובליקאים היו צריכים לעמוד במלוא הכוח מאחורי תיקצוב גיוס עוד אלפי שוטרים שמציעה התוכנית. אבל מציאות לחוד ופוליטיקה וושינגטונית לחוד.

קלינטון קיווה, אם כי לא הדגיש במאמציו לשכנע חברי הקונגרס, שכמה רפובליקאים יצביעו בעד הצעת החוק. אבל בחלומותיו הגרועים לא שיער כי מספר כה גדול של דמוקרטים יצביעו נגדו. הצעת החוק נפלה ברוב של 225 נגד 210, כשרק 11 רפובליקאים הצביעו בעד, אבל 58 דמוקרטים הצביעו נגד נשיאם, נגד חוק מרכזי בסדר יומו, ואותתו לנשיא כי הקירבה אליו מסוכנת ערב בחירות, וההתרחקות ממנו, מתברר, איננה נושאת בקירבה עונש פוליטי. הוכח לקלינטון לא רק שהרפובליקאים הם יותר "מפלגה" מהדמוקרטים. את זה הוא בוודאי ידע. הוא למד כי הוא נשיא של מיעוט המתקשה באופן מובנה לגייס רוב בקונגרס שנשלט בידי מפלגתו שלו.

קלינטון גילה כי האסטרטגיה הפוליטית של העברת יוזמות חקיקה בקונגרס באמצעות גיבוש קואליציות אד־הוק של דמוקרטים התומכים בנשיא דמוקרטי עם רפובליקאים מתונים, ובוודאי בנושא פופולרי כמו מלחמה בפשע, נכשלה. למעשה, ההיפך הגמור מתרחש. הקואליציות הנוצרות הן של דמוקרטים שמרנים המתרחקים מן הנשיא מפחד בחירות נובמבר ומצטרפים לרפובליקאים. מבחינה פוליטית, קואליציה בין דמוקרטים שמרנים לרפובליקאים היא הגיונית וטבעית הרבה יותר מאשר זו שבין רפובליקאים מתונים לדמוקרטים (ולו משום שמספר הדמוקרטים השמרנים גדול מהרפובליקאים המתונים), אפילו בנושא כמו הפלות שבו לרפובליקאים יש בעיה עם הנשים במחנות הבחירה שלהם. זו קואליציה מסורתית ויציבה יותר, העלולה, לאחר נובמבר, להטיל צל כבד מאוד על יעילות הנשיאות של קלינטון.

לי המילטון, חבר קונגרס ותיק ובכיר, יו"ר ועדת יחסי החוץ של הבית ומועמד בעבר למזכיר ההגנה של קלינטון, הצביע נגד. "הצרכים הפוליטיים של קלינטון אינם עדיפותי הראשונה. ולא השנייה", אמר המילטון ל"ניו־יורק טיימס". גם אישים פחות חזקים ומבוססים פוליטית ממנו הגיבו בצורה דומה. "בוא נודה על האמת, הוא נטל יותר משהוא נכס", אמרה קתי קרבן, המועמדת הדמוקרטית למושל מדינת ויאומינג.

אלא שלהצלחה הפוליטית של הרפובליקאים היה גם מחיר. דמוקרטים רבים ספגו מטר של ביקורת ואיומים מבוחריהם על הצבעת הנגד על הצעת החוק, חלקם נבהלו מתגובת הנשיא ומנהיגות הדמוקרטים בקונגרס. לנשיא עדיין יש עוצמה בלתי מבוטלת ודרכים לנקום. למשל, לפנות לציבור מעל ראשו של הקונגרס ולומר כי שיקולים פוליטיים, זרים ואינטרסנטיים מונעים ממנו לשרת את האומה; הקונגרס פועל נגד הציבור, כמו תמיד: הקונגרס הוא אסופה של פוליטיקאים עם אינטרסים המונעים בידי שדולות ולא בידי הבוחרים. מכיוון שהנשיא באופן טבעי זוכה ליותר פופולריות ואמינות מהקונגרס המזוהה עם פוליטיקה לא נקיה המוגבלת לוושינגטון, זיהוי הקונגרס עם מניעת קבלת חוק הפשע והרפובליקאים עם שדולת הרובים רק יועיל לקלינטון. כמה דמוקרטים מתוך ה־58 שהצביעו נגד הנשיא כבר שוכנעו לחזור בהם והמנהיגות הרפובליקאית, רוברט דול בסינאט וניוט גינגריץ' בבית הנבחרים, כבר הזמינה עצמה לפגישה דחופה עם הנשיא, להסביר כי ההתנגדות היתה פרוצדורלית בלבד, שהרי הם מפלגת האנטי־פשע האמיתית.

קלינטון זקוק לשינוי דעה והצבעה של שמונה חברי קונגרס בלבד כדי להפוך כשלון של 210:225 להצלחה של 217:218. זה לא פשוט, אבל בהחלט אפשרי, כשלפחות שלושה מחוקקים מ"הקבוצה השחורה" כבר שוכנעו לשנות את הצבעתם לקראת השבוע הבא. סגן הנשיא אל גור שוגר לשבוע כמה מועמדים לחזור בתשובה והנשיא עצמו עובד על הטלפון שעות ארוכות כדי לשנות את מה שראש צוות הבית הלבן החדש, ליאון פנטה, שנבחר הרבה משום היכרותו את הקונגרס, לא הצליח לעשות. אבל גם אם יצליח הנשיא להעביר את החוק, מצטרפת תחושה של פגיעות, חולשה, שיתוק וחוסר מנהיגות לשלב בעייתי בלאו־הכי בנשיאות. ווייטווטר, התפטרותו על רקע עדות שקר בפרשה של סגן שר האוצר רוג'ר אלטמן, בעיות בצוות הבית הלבן, בעיית תדמית אישית, מדיניות חוץ חסרת השראה ועכשיו "חוק הפשע", הם הקדמה מבשרת רעות לקראת מה שקלינטון הגדיר לא פעם כנושא המרכזי של נשיאותו, שעליו תקום או תיפול – חוק הבריאות. ■

דו"ח סוארי שווה כמו דו"ח פוגל

דן הלוי

אריק רייכמן הוא מנהיג מטיפוס שונה מאוד מאלה שידעה התנועה הקיבוצית בעבר: אין לו רקע חינוכי או ציבורי־תנועתי, כמו לאלה שקדמו לו. הוא בא מהמפעלים האזוריים של "גרנות" – אחד האזורים החזקים והמשגשגים ביותר במפה הקיבוצית. כשהציג את מועמדותו לתפקיד מזכ"ל התק"ם, עמדה מאחוריו קואליציה כה רחבה ורבת עוצמה, שהרתיעה כל מי ששקל להציג מועמדות אחרת וסופו שנבחר כמועמד יחיד. הוא עצמו מצהיר שאין לו כל שאיפות פוליטיות, ונראה שהוא אף מתעב פוליטיקה. אינו נוטה לעסוק באידיאולוגיות לשמן. הוא איש־של־תכלית, אחד שירוץ ויתאמץ כדי לסגור עיסקה טובה.

ובכל זאת, את השנה הראשונה לכהונתו כמזכ"ל התק"ם הוא מסיים כמנהיג מחנה רחב ומלוכד, שכמוהו לא זכור

״אפשר לומר שמבחינתנו המאבק על הקרקע הסתיים בנצחון. השגנו כמעט כל מה שרצינו״, אומר אריק רייכמן, מזכ״ל התק״ם. ״באשר לדו״ח סוארי, צר לי לקבוע שלא נעשתה בו עבודה רצינית. עכשיו הכדור חזר לשר האוצר. הגדרנו מה אנחנו רוצים וניאבק על כך בכל הכוח הפוליטי שלנו״

בשנים האחרונות, של כל תנועות ההתיישבות והחקלאים בארץ. בחודשים האחרונים יצא לו, אולי בלי שהתכוון, להוביל מאבק בעל השלכות היסטוריות ואידיאולוגיות מובהקות על זכויות המתיישבים החקלאים בארץ על אדמותיהם וזיקתם אליהן. כרגע הוא נמצא במעין פסק־זמן בין מערכה זאת, שהסתיימה בשבוע שעבר בהכרעת ראש הממשלה, לסיבוב הבא: עוד לפני החגים, מקווים בתק"ם, ייפתח המאבק האחרון על השלמת הסדר חובות הקיבוצים. המערכה הבאה, צופים שם, תהיה קשה ומתישה יותר, אך גם מכריעה הרבה יותר לגבי עתידה ודמותה של התנועה הקיבוצית הכוללת.

האם מבחינתך הסתיים המאבק על הקרקע בנצחון?

אפשר לומר כך. השגנו כל מה שרצינו, למעט אולי חסר מסוים בשיעור הפיצוי על הקרקעות החקלאיות שהמינהל ירצה להפשיר. מבחינתנו, הפיצוי היה צריך להיות יותר גבוה. אנחנו דרשנו פיצוי של 40 אחוז מערכן לאחר שינוי הייעוד, בהנחה שבהחלטה הסופית יקוזז חלק מזכויות היזמות בקרקע. בסופו־של־דבר התחילה הכרעת ראש הממשלה את החלטה 441 ללא כל שינוי. החלטה זו מאפשרת ליישוב שיתופי לקיים על אדמותיו יזמות מכל סוג שהוא, למעט בנייה למגורים. לאור זאת היינו בעמדה בשנה האחרונה לקבל פיצוי של 30 אחוז, והייתי שמח לו כך הוחלט לגבי אזורי הביקוש, ולא 27 אחוז, כשבאזורי עדיפות לאומית היו מתוספים אחוז ושני אחוזים. בפועל השגנו שלושה אחוז פחות ממה שרצינו. אבל זה הישג, בהתחשב בחלופות שהציע האוצר לבטל כליל את החלטה 441, ועוד להפחית בהרבה את אחוזי הפיצוי מתחת למה שהיה מקובל לפני מינוי ועדת פוגל.

זכינו גם להכרה, אמנם חלקית, בזכויותנו על הקרקע, וזו תבוא לידי ביטוי בניסוח שונה לסעיף 18 המפורסם בחוזה המשבצת בין החוכרים החקלאים למינהל: הסעיף הדרקוני והמקפח, הקובע כי במקרה שהמינהל מחליט על שינוי ייעודה החקלאי של הקרקע, יחזיר לו אותה החוכר תוך 60 יום, בפיצוי "כנהוג במינהל באותה עת". נקודה אחרת נוגעת לעניין הסכמת החוכר החקלאי לשינוי ייעודן של אדמותיו. בהחלטת הממשלה נקבע, ששינוי הייעוד ייעשה בהסכמת החוכר, ואם הוא יסרב להסכים, תפסוק בכך ועדה מיוחדת שתוקם לשם כך. חשוב להדגיש כי החלטה זו אינה מונעת מן החקלאים כל סעד משפטי המגיע להם כמקובל.

וזוהי הפעם הראשונה שממשלה בישראל מתייחסת לזכויות המתיישבים בקרקע כמשהו שהוא מעבר לחכירה — כי אין אלה זכויות בעלות מלאות כמו שנהוג בקרקע פרטית. כידוע, ההתיישבות בחרה מרצונה במעמד של חוכר על אדמות הלאום, מתוך התנגדות שבעיקרון לבעלות פרטית על קרקע. מי שבחר בדרך היסטורית שהיתה נבונה לשעתה, אנוס כיום לשלם את המחיר.

ניצחנו כי לחמנו על עניין צודק. חלקים הולכים וגדלים בציבור מבינים כעת את עמדתנו, וגם בתוך התנועה הקבוצית פנימה מובנת היום הרבה יותר טוב משמעותו הגורלית של העניין לעתידנו. עזרה גם ההתלכדות המלאה של כל תנועות ההתיישבות במאבק הזה, לרבות פעולתם של נציגינו במערכת הפוליטית. לשר החקלאות יעקב צור במיוחד מגיעה הוקרה על תרומתו החשובה להצלחתנו.

עניין הקרקעות נקשר בשמו של רייכמן מראשית דרכו בתנועה. "איש הנדל"ן" כינו אותו במסדרונות, ויש הנשבעים ששמעו את שר האוצר מטיח בו, באחד מרגעי השיא של העימות ביניהם, "ספסר קרקעות". גם עם התנועה האחות, הקיבוץ הארצי, היו לו לא מעט אי הבנות על רקע זה. אריק סבור שהעניין מובן לחברים הרבה יותר טוב כיום.

אתה מסכים לקביעה שחל [illegible] ביחסם לקרקע?

זה נכון. אבל איני מקבל את נימת הגינוי שנלווית לכך בפי אחרים. עד לפני חמש שנים היה מוסכם אצלנו, שהקרקע נועדה לחקלאות, ולכל היותר גם למפעלים של היישוב בבעלות מלאה שלו. לא מעבר לזה. כיום ברור כבר לרבים מאוד בתנועה, שאפשר להרחיב את שימושי הקרקע כמקור פרנסה לתחומים רחבים הרבה יותר. למשל, פארק תעשייתי, שפירושו בעצם, השכרת שטחים של היישוב לשימוש תעשייתי של אחרים; או כפר נופש, כשהקיבוץ אינו הבעלים היחיד. בהקשר של הסדר החובות, שאני מקווה שנגיע בקרוב להשלים ולממש אותו, יש מצידנו אף נכונות לוותר על הקרקע תמורת מחיקת חוב. למעשה פירוש הדבר – מכירת הקרקע. אין ספק ששינויים אלה משקפים מהפך ערכי, כתוצאה ממציאות שהשתנתה, עקב גורמים חיצוניים וגם תהליכים פנימיים.

אולי מאוחר – אבל אני מקווה שלא מאוחר מדי – הגענו להכרה, שאם לא נדאג לעצמנו, ירחמנו השם, וגם זה לא בטוח. אנחנו סובלים זה שנים מירידה ורדסטית ברווחיות החקלאות ומקשיי גדל והולך להתפרנס; ממצוקה כלכלית קשה. ברבים מהמשקים, השכרת עודף הקרקע היא הפתרון היחיד להסרת גבנון החוב וליצירת מקורות לצמיחת המשק היצרני ולביטחון סוציאלי לחברים.

משק בינוני בעל חוב של 80 מיליון ש"ח, מה שלצערי אינו נדיר בתנועתנו, אין לו כל סיכוי שבעולם להשתחרר מהחוב בלא לערב את האלמנט הקרקעי. עוד לא ראיתי קיבוץ עשיר מת, אבל אני רואה סביבי הרבה קיבוצים עניים גוססים. אני גם לא מקבל את הצדקנות של אנשים שיודעים לדקלם את הסיסמאות הישנות אבל לא יודעים לייצור פתרונות לבעיה האקוטית של רבבות אנשים בהתיישבות העובדת. אני אומר: מה שפתוח בפני כל אזרחי המדינה פתוח גם בפנינו כקיבוצים. המיגבלות שצורת החיים שלנו מטילה עלינו הן בסגנון ואמות התנהגות בחצר הקיבוץ פנימה. הן לא אמורות לסרס זכויות שקיימות בפני כל אזרח אחר.

השבוע דחתה מזכירות התק"ם בחריפות את הדו"ח סוארי על העקרונות להסדר המשלים של חובות הקיבוצים. תוכל להסביר מדוע?

למדתי את הדו"ח, וצר לי לקבוע שלא נעשתה בו עבודה רצינית. כל הדו"ח נרתם למשימה של מחיקת "חובות הבלון". צריך להבהיר, שאלו הם שארית החובות, שנותרה בלתי מוסדרת עם מימוש ההסדר הקודם שנחתם ב־1989 ובחלקו הגדול לא בוצע עד היום. קיים ויכוח על גודל "הבלון" הזה, אבל הממשלה והבנקים סיכמו איתנו וקיבלו עקרונית, שאלה הם חובות שאין מולם כושר החזר של הקיבוצים. החובות האלה סומנו והועמדו בפינה. זו למעשה הבעיה של הבנקים. הדו"ח הזה מוציא אותם משם וכל עניינו – איך להחזיר אותם לבנקים.

זה נעשה, ראשית, באמצעות הקרקעות, שאנו רואים בהן נכס שלנו. בתוך שכאלה הסכמנו להעמיד חלק קטן מהן כמקור למחיקה. הדו"ח מציג מרכיב זה כמקור ממשלתי. מקור שני הן מחיקות שכבר הוסכם עליהן בהסדר הראשון, אך עדיין לא בוצעו. הדו"ח עושה בהן "שימוש חוזר". מקור שלישי הוא מחיקות חדשות, קטנות מדי, על־ידי הממשלה והבנקים.

מבחינתי, חובות שאין לנו מולם כושר החזר הן בעיה של הבנקים. הם לא מעניינים אותנו. אותנו מטרידה בראש ובראשונה העובדה שהמשק הקיבוצי לא צומח, כי אין לו מקורות לצמיחה. הסדר בריא ראוי לשמו היה עוסק קודם כל בבעיה זאת. דו"ח סוארי לא נוגע בה. אנחנו רואים בהכרה בצרכי המשקים בחידוש ההון היצרני, בביטחון סוציאלי לחברי המשקים, במקורות לצמיחה – מרכיבים לא פחות חשובים של ההסדר מאשר החזרת חובות מתים.

הדו"ח הזה אומר לקיבוץ, קודם כל תחזיר לי את חובות מאמצע שנות ה־80. אם תצטרך לרכוש טרקטור, תסור לסניף הבנק ותבקש את אישור הפקידים להשקעה. משק עצמאי שמנוהל כהלכה צריך להיות בעל יכולת לחרוש את

(המשך בעמוד 18)

רייכמן: עוד לא ראיתי קיבוץ עשיר מת, ואני רואה הרבה קיבוצים עניים גוססים. צילום: אילן אוסנדרייבר/ישראל סאן

בא עם רמון ויעזוב איתו

היו"ר החדש של המחלקה לקשרים בין־לאומיים של ההסתדרות דק נריה עוד לא הספיק לחמם את הכיסא וכבר רשם הישג פוליטי ניכר: פגישה עם ערפאת ופריצת הדרך ביחסים עם האיגודים המקצועיים הפלסטיניים

אפרים דוידי

"פעם היתה ההסתדרות סוללת את הדרך לקשרי חוץ עם מדינות רבות ומשרד החוץ היה עובר בדרכה. עכשיו התפקידים התהפכו: משרד החוץ סולל את הדרך לקשרים וההסתדרות צריכה לעשות כל שביכולתה כדי לבסס אותם". זו כל התורה על רגל אחת שמציג היו"ר החדש של המחלקה לקשרים בין־לאומיים בהסתדרות, דק נריה.

נריה עוד לא הספיק לחמם את הכיסא וכבר רשם הישג פוליטי לא מבוטל: פגישה עם יו"ר אש"ף, יאסר ערפאת, ופריצת הדרך ביחסים, שהיו בעייתיים ביותר, עם האיגודים המקצועיים הפלסטיניים. אתמול הוא נפגש בחשאי עם נציג של האיגודים המקצועיים הירדניים והיה נוכח.

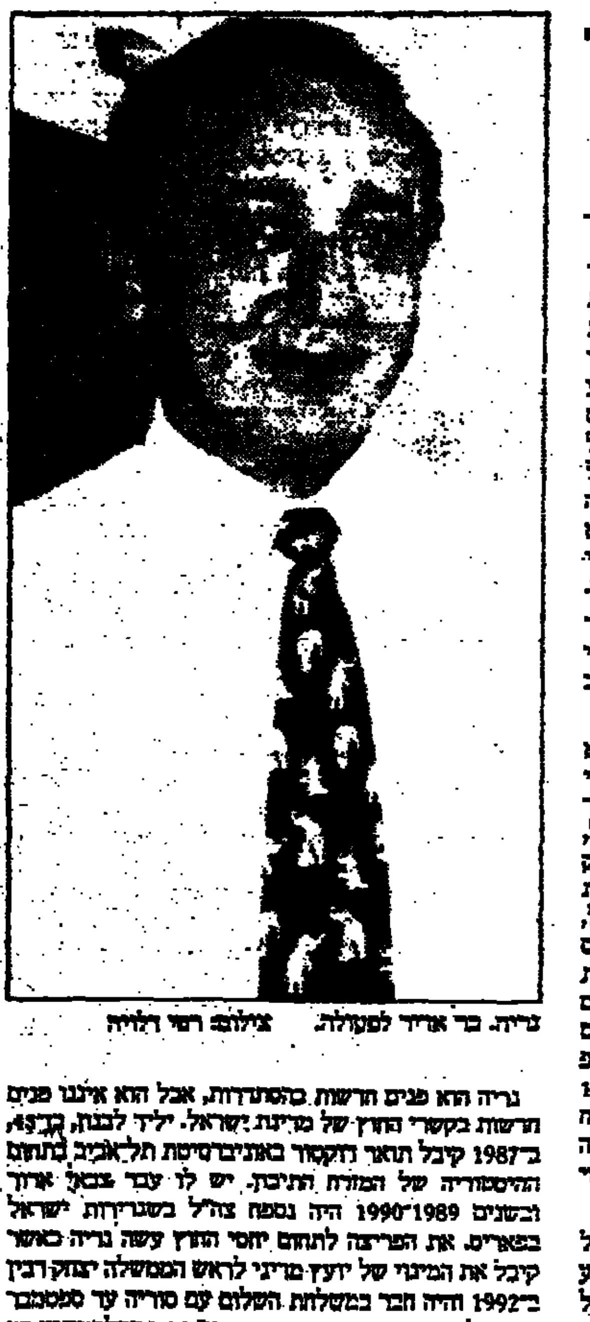
נריה. כבר אירגן לפעולה. צילום: רפי דלויה

נריה הוא פנים חדשות בהסתדרות, אבל הוא איננו פנים חדשות בקשרי החוץ של מדינת ישראל. יליד לבנון, בן 43, ב־1987 קיבל תואר דוקטור באוניברסיטת תל־אביב בתחום ההיסטוריה של המזרח התיכון. יש לו עבר צבאי ארוך ובשנים 1989־1990 היה נספח צה"ל בשגרירות ישראל בפאריס. את הפריצה לתחום יחסי החוץ עשה נריה כאשר קיבל את המינוי של יועץ מדיני לראש הממשלה יצחק רבין ב־1992 והיה חבר במשלחת השלום עם סוריה עד ספטמבר 1993. לאחר מכן היה חבר בצוות המו"מ עם הפלסטינים עד לחתימת הסכם קהיר בחודש מאי האחרון. עם ניצחונו של רמון בבחירות להסתדרות פרש נריה ממשרד ראש הממשלה והתחיל מונה רשמית ליו"ר המחלקה לקשרים בין־לאומיים בהסתדרות.

איך זה לעבור מהאולמות המרוצים שבהם מסתובב ראש הממשלה למסדרונות האפורים של הוועד הפועל?

מבחינה מקצועית אין מעבר חד בין התפקיד הזה לבין תפקידי הקודמים. נכון שלא צמחתי בעולם האיגודים המקצועיים, אך גם לא נולדתי לתוך הצבא ושירתתי בצה"ל 21 שנה. אם מבינים את החשיבות של הידוק הקשרים עם המרחב הקרוב אז מתברר שיש כר אדיר לפעולה. קודם כל יש להציב יעדים ברורים לפעולה המדינית של ההסתדרות. במערכת קשרי החוץ של ישראל קיימים שלושה מעגלים מרכזיים: משרד ראש הממשלה, משרד החוץ וההסתדרות. פעם להסתדרות היה תפקיד מרכזי בסלילת הקשרים עם מדינות רחוקות.

כך זה היה בעבר. אני מבין שהיום ההדגשים שונים.

זה היה תפקיד נכון לעת ההיא. היום אין כמעט מדינה שמכבדת את עצמה שאינה מקיימת קשרים דיפלומטיים עם ישראל. לכן ההסתדרות סיימה את תפקידה במישור הזה. עכשיו משרד החוץ סולל את הדרך ואנו עוברים הרבה כדי לבסס קשרים. היעד העיקרי של הפעילות המדינית של ההסתדרות כיום הוא לשמש מנוף ליצירת קשרים ושיתוף פעולה עם השכנים. אנו חיים במרחב מסוים ומחובתנו להדק את הקשרים עם העמים במרחב שבו אנו חיים.

פעם ההדגשים היו שונים בתכלית. פעם מדיניות החוץ של ההסתדרות היתה זהה למדיניות החוץ של הממשלה, כולל של ממשלת הליכוד. האם עתה תהיה להסתדרות מדיניות חוץ עצמאית?

פעם ניסו לנצל כל במה, גם בארצות רחוקות ביותר, כדי להגיד "הנה, אנחנו כאן", ובזבזו על כך משאבים אדירים. צריכים להיות יותר יעילים. המחלקה איננה סוכנות נסיעות ליוצאים ולבאים. עם נרמול היחסים עם שכנינו, ובייחוד עם הפלסטינים, נפתח פרק חדש ביחסי החוץ של ישראל ושל ההסתדרות. הפגישה שקיימתי בשבוע שעבר עם ערפאת היתה פריצת דרך. הוא קיבל אותי לא רק בגלל היכרותנו הקודמת, אלא גם בגלל חשיבותה של ההסתדרות ותרומתה הפוטנציאלית לשלום. בכל מה שנוגע למדיניות החוץ שלה משרתת ההסתדרות את האינטרסים של מדינת ישראל ולא את ממשלות ישראל. אם הפעילות שלנו עולה בקנה אחד עם הפעילות של משרד החוץ, מה טוב.

בהערכות המבויות לקראת היעדים החדשים יש משהו לקוי. יש במחלקה עובדים המטפלים באמריקה הלטינית או בארצות אסיה. אין במחלקה עובד ערבי או דובר ערבית, אין דסק לענייני המזרח התיכון.

השינויים בהדגשים יביאו בעקבותיהם גם שינויים בארגון המחלקה, כולל הקמת שני מטות: מטה שיטפל בעולם הערבי ומטה שיעסוק בתיאום. למשל, אם במסגרת האמנה עם האיגודים הפלסטיניים הוחלט לקיים פעילויות מסוימות, המטה יעסוק בתיאום בין הגורמים השונים כדי לממש החלטה זו.

למה פריצת הדרך עם הפלסטינים לא נעשתה עד עכשיו? הבשיל הזמן כבר לפני שנה לבקר במטה אש"ף בתוניס ולקיים דיאלוג עם ערפאת.

זה לא נעשה בגלל צרות אופק. האנשים היו כבולים בעמדות העבר ולא יכלו להבחין בשינויים מרחיקי הלכת במציאות המזרח־תיכונית. כל זה השתנה עכשיו.

אבל אי־אפשר לטאטא חילוקי דעות עם האיגודים הפלסטיניים. למשל בתביעה של מס ארגון שנגבה מהעובדים הפלסטינים בישראל זה 25 שנה. האיגודים בשטחים טוענים שמדובר במאות מליוני שקלים, ואילו ההסתדרות מדברת על עשרות מיליונים.

קיבלנו החלטה ברורה להחזיר לפלסטינים את מס הארגון. לא נחזיר לפלסטינים את כל הסכום שנגבה בגין מס ארגון, לא בעבר ולא בעתיד. אבל נחזיר אותו בחלקו ונקבע יחד את הסכום המדויק שיוחזר. חלק ממס הארגון שיישאר בידי ההסתדרות יוחזר להגנה על זכויות העובדים מהשטחים בישראל. סוגיית מס הארגון תסוכם סופית באמנה שתיחתם בין הצדדים בתום המו"מ שהחל השבוע בתל־אביב.

יש לנו תוכניות לשיתוף פעולה רבות במספר רב של תחומים: הכשרה מקצועית, לימוד עבודה, לימודי קואופרציה. חלק מהתוכניות אלו ימומנו ממס הארגון. פריצת הדרך עם האיגודים הפלסטיניים פתחה דלתות רבות בקרב האיגודים הסקנדינביים והקנדיים והם מוכנים להשתתף במימון פעילויות משותפות של עובדים ישראלים ופלסטינים. גם קרן אברט הגרמנית מוכנה לסייע לנו. כולם רוצים לקחת חלק בשעה היסטורית זו ולבסס את שיתוף הפעולה הישראלי־פלסטיני.

דק נריה, לאן אתה רץ? ברור שאתה לא מתכוון להישאר בתפקיד יום אחד לאחר שרמון יעזוב את תפקידו כיו"ר ההסתדרות. אולי לתחנה הבאה: בחזרה במשרד ראש הממשלה.

איני רואה את סוף הדרך המקצועית שלי במשרד שולחן זה, במחלקה לקשרים בין־לאומיים של ההסתדרות. באתי עם רמון ואעזוב איתו. לא אשאר ולו יום אחד בתפקיד לאחר שרמון יעזוב. חיים רמון יעזוב לאן שהוא יעזוב, ואני אעזוב יחד איתו. ■

לעשות יותר – בפחות

מערכת הביטחון דורשת תוספת של 700 מיליון ש"ח לתקציב. באוצר מתנגדים. בצה"ל טוענים שהאוצר מתקשה להתמודד עם הנתונים המראים ש"קיימת סכנה אמיתית", ולכן הוא מפנה את חיציו למשכורות ותנאי השירות של אנשי הקבע. הם מצפים שמח"ט או מג"ד יתביישו לקבל משכורת וישרתו רק ממטעמים אידיאולוגיים, מתלוננים בצבא

און לוי

בסוף השבוע שעבר בישרו כותרות העיתונים על קיצוץ במספר הפלוגות המועסקות בעזה ובגוש קטיף. ההחלטה על הקיצוץ באה לאחר שבועיים של שקט יחסי והיה בה משום נסיון לחסוך כמה מאות מיליוני ש"ח ולאפשר לכוחות הסדירים להתרכז באימונים. אבל לפני שהספיקה מחלקת המיבצעים של המטכ"ל לבצע את ההוראה, ירו מחבלים מן המארב על רכב אזרחי שנסע בכביש כיסופים־גוש קטיף, הרגו את רונן סוכל בן ה־18 ופצעו שלושה אזרחים. הוראת הקיצוץ התחלפה תוך שעות ספורות בהוראה לתגבר את הכוחות.

הוויכוח בין מערכת הביטחון לאוצר מספק מדי שנה כותרות עסיסיות בעיתונים: "צה"ל צבא גדול ובזבזני, יש לקצץ בשומנים", מצטטים גורמים באוצר; "אנחנו מתקרבים לקווים האדומים, קיימת סכנה אמיתית", גורסים אנשי מערכת הביטחון. גורמים בכירים בצה"ל טוענים כי משרד האוצר "מנצל את העובדה שחלקים רבים של תקציב מערכת הביטחון חסויים. מכיוון שלא ניתן לקיים ויכוח גלוי על מספר הכדורים והפגזים הנדרשים לצה"ל במחסני החירום ולא על הכנסתם של אמצעי לחימה חדשים או על נחיצותן של שלוש הצוללות הנבנות בגרמניה, תוקף האוצר את צה"ל בבטן הרכה – תנאי השירות והמשכורות של אנשי הקבע.

תקציב הביטחון בשנת העבודה הנוכחית עמד על 20,240 מיליארד ש"ח, מהם 13,609 מיליארד בשקלים, 150 מיליון דולר ממקורות האוצר ומיליארד ו־800 אלף דולר כספי הסיוע האמריקאי. האוצר מבקש להישאר במסגרת תקציב זה גם בשנה הבאה, אבל בצה"ל אומרים כי התקציב הנוכחי "קטן על הצבא". לדברי בכירים במערכת הביטחון, "עברנו את גבול הסביר, היקף הכוחות עלול להגיע לקווים שמספרים את האיזון עם אויבינו. סדר־הכוחות שלנו נמצא בירידה תמידית, לעומת עלייה בצבאות ערב. אם לא יהיה גידול בתקציב הביטחון, ייפגעו האימונים ויווצרו פערים במלאים. סדרי הכוחות של חיל האוויר וחיל הים נמצאים כבר היום בהיקף המתקרב לזה שהיה לצה"ל ערב מלחמת יום כיפור". מערכת הביטחון דורשת תוספת של 700 מיליון ש"ח לתקציבה כדי לממן את הגידול בהוצאות השוטפות ולכיסוי פערים בנושאי אימונים ומלאים.

בקשת מערכת הביטחון, שלה נתח התקציב הגדול ביותר, נדחית על־ידי האוצר בטענה ש"האקלים המדיני השתנה", ואנחנו עכשיו בעידן של שלום. בצה"ל משיבים: "תמונות מקסי השלום מחממות גם לנו את הלב, אבל עדיין רחוק היום שבו ניתן יהיה לצמצם או להאיט את קצב ההתעצמות של צה"ל. השלום מושג, בין היתר, בזכות העוצמה והכושר ההרתעה של צה"ל". הערכת־מצב שהוכנה על־ידי אגף המודיעין של צה"ל קובעת, כי המצב האסטרטגי אינו מאפשר את הפסקת ההצטיידות, האימונים, או פעילות הביטחון השוטף. על־פי הערכה זו, הטרור הפלסטיני יימשך, גם אם ייחתמו הסכמי שלום עם כל המדינות המקיפות את ישראל. גם הטרור הפונדמנטליסטי הנתמך על־ידי איראן יימשך. מדינות ערב, כולל אלה שמקיימות מו"מ לשלום עם ישראל, ממשיכות להצטייד במערכות לחימה חדישות. עוד קובעת הערכת המודיעין, כי מדינות ערב ימשיכו להצטייד בטילי קרקע־קרקע ארוכי טווח ויעשו מאמצים גם בתחומים הבלתי קונבנציונאליים. המסקנה מהערכת מצב זו היא שצה"ל צריך להמשיך לשמור על רמת האימונים, להצטייד באמצעי לחימה חדישים ולשמור על רמת מלאים במוכנים לאפשרות של מלחמה.

למרות מימוש השלב הראשון של הסכם האוטונומיה, גבר נטל הפעילות בשטחים. צה"ל אמנם יצא מרצועת עזה ואיזור יריחו, אך נאלץ לתגבר את כוחותיו באיזור גוש קטיף ובשטחים המקיפים את הרצועה לאורך הקו הירוק. בשטחי הגדה ממשיך צה"ל בפעילותו כבעבר, מבצע פעילות לאורך הצירים, פעילות מיבצעית ללכידת מבוקשים וליווי שיירות אוטובוסים והסעות מאורגנות. לפעילות מתוכננת זו יש להוסיף אירועים בלתי מתוכננים. כך לדוגמה, עלות פעילות צה"ל באיזור חברון בעקבות הטבח במערת המכפלה נאמדת ביותר מ־40 מיליון ש"ח עד לסוף השנה. הסכום כולל את עלות תיגבור הכוחות בעיר בעשרות פלוגות מיד לאחר הטבח, תיגבור שנמשך שבועות ארוכים, והערכות שונה של יחידת משמר הגבול והמשטרה במקום, עלויות עבודות שיפוץ המערה והקמת מערך אבטחה משוכלל. הוצאה זו לא היתה מתוכננת וצה"ל לא קיבל על כך פיצוי כלשהו מהאוצר.

גיזרה נוספת המצריכה משאבים רבים היא איזור הביטחון בדרום לבנון. בגיזרה זו מתנהלת מלחמה יום־יומית שעולה כסף רב. למרות אווירת השלום והקשרים המתהדקים עם ירדן, צה"ל ממשיך לבצע פעילות שוטפת גם לאורך גבול זה.

מעבר לפעילויות השוטפות, ישנה עלייה קבועה בעלויות אמצעי הלחימה, עקב רכישת מערכות נשק חדישות, המחליפות את המערכות המיושנות. עלות האימונים הנדרשים לשימוש במערכות החדישות גם היא גבוהה יותר. בשנים האחרונות נאלץ צה"ל לצמצם את היקף האימונים של מערכים שלמים. תחת הסיסמה "מישכון ההווה לטובת העתיד", צומצמו האימונים של כל היחידות. אבל היום, טוענים גורמים בצבא, החיילים אינם מתאמנים מספיק ורמתם המקצועית נמוכה. משום כך הוחלט להגביר את קצב ומשך האימונים – וגם זה עולה יותר מבעבר. שעת טיסה במטוס אף־15 עולה 75,900 ש"ח לעומת 39,700 ש"ח במטוס הכפיר. עלות שעת טיסה במסוק האפאצ'י נאמדת ב־30 אלף ש"ח, לעומת 19 אלף ש"ח במסוק קוברה. שעת מנוע בטנק מרכבה סימן שלוש עולה 2,700 ש"ח, לעומת 1,900 ש"ח בטנק המג"ח. מלחמת המפרץ הציבה בפני ישראל אתגר חדש של התמודדות עם טילי קרקע־קרקע לטווחים ארוכים. לפיכך, אם בעבר ניתן היה לאמן טייס בטיסות קצרות, היום צריך האימון להתקיים במיתארים של התמודדות עם מדינות המעגל הרחוק. כדי שטייס יוכל לטוס זמן רב יותר עליו להתאמן לכך. אימון כזה עולה הרבה יותר כסף מהאימונים בעבר. בנוסף לאלה צריך הצבא להתמודד היום עם הגידול בהוצאות השוטפות: תשלום ימי מילואים, עלייה במשכורות צבא דרום־לבנון, וצורכי קיום.

אחד התחומים שנפגע בשנים האחרונות בשל היעדר תקציב הוא היקף ורמת המלאים. צה"ל "אוכל" את המלאי ובלא מעט פריטים קיים חוסר של ממש. אם לא יגדל תקציב הביטחון יחמיר המצב בתחום זה אף יותר.

לאוצר, כאמור, קשה להתמודד עם נתונים אלה ולכן הוא מפנה את חיציו למשכורות ולתנאי השירות של אנשי הקבע. בצה"ל מתלוננים שמן התמונה שמציג האוצר מצטיירים אנשי הקבע כהוללים. באוצר, טוענים בצה"ל, מצפים שמח"ט או מג"ד יתביישו לקבל משכורת וישרתו רק ממטעמים אידיאולוגיים. גם כך, טוענים בצה"ל, המשכורות של אנשי הקבע נמוכות יחסית לשוק האזרחי. כך, למשל, מפקד בסיס בחיל האוויר בדרגת תת־אלוף, מהנדס בהשכלתו, שתחת פיקודו אלפי חיילים ובאחריותו מאות מטוסים, משתכר בחודש כ־16 אלף ש"ח ברוטו. האם אחריותו וכובד תפקידו פחותה מזו של מנהל בית־חולים קטן במרכז הארץ המשתכר כ־32 אלף שקל בחודש? מ"פ בצנחנים, בגולני או בגבעתי, שתחת פיקודו יותר מ־100 חיילים בפעילות מיבצעית מקבל משכורת של 4,800 ש"ח ברוטו, מ"פ המשרת בלבנון או ברמת הגולן ומגיע הביתה פעם בשבועיים משתכר כ־6,000 ש"ח ברוטו. האם זה פיצוי גבוה מדי על פעילותם?

בצה"ל טוענים כי בשנים האחרונות ניכרת תופעה של בריחת מוחות של קצינים מהתחום הטכני. תהליך זה פוגע בחיל האוויר, חיל הים אגף המודיעין ובענף המחשבים של צה"ל. למה שלא יברחו, שואלים בצה"ל. ראש מדור, רס"ן המשרת בצה"ל לפחות 12 שנה, בעל תואר בהנדסה, משתכר 8,753 ש"ח ברוטו בחודש: במגזר הפרטי הוא יכול להרוויח הרבה יותר. ראשי האוצר נטפלים גם לרכב הצמוד הניתן לכל קצין מדרגת סגן־אלוף. בצה"ל שואלים, האם האוצר מצפה שמג"ד היוצא הביתה פעם בשבוע יגיע לביתו באוטובוס, או שיסע בטרמפים? או שמא כשייצא הביתה יאמר לסגנו, עזוב את התרגיל אני חייב להספיק לאוטובוס האחרון. ■

סיפורי אוסלו

מחר תמלא שנה לחתימת הסכם אוסלו. לפני כמה שבועות יצא לאור בוושינגטון חיבור מרתק ומקיף על המגעים החשאיים שהובילו לחתימה. המחבר ראיין לצורך העבודה יותר מ־70 אישים מרכזיים בתהליך השלום עם הפלסטינים

דניאל בן־סימון

ב שעות הקטנות של ה־20 באוגוסט 1993 עמדו השחקנים בפני הקרשנדו הגדול. בבית ההארחה של ממשלת נורווגיה היה הכל מוכן לקראת החתימה על מסמך העקרונות הישראלי־פלסטיני. אבי גיל, יועצו הקרוב של פרס, לחש על אוזנו שצריך להנציח את האירוע ההיסטורי. פרס נענה מיד. תוך זמן קצר הובא צלם וידאו. בסרט התובבני נראה פרס לוחץ את ידו של אבו עלא, האדריכל מהצד הפלסטיני ושאר המשתתפים הפלסטינים.

קודם לכן שאל שר החוץ הנורווגי, יוהן יורגן הולסט, את פרס אם אין לו התנגדות שהחתימה תתבצע על אותו שולחן שעליו נחתם, לפני כ־90 שנה, ההסכם שהעניק עצמאות לנורווגיה מידי שוודיה. אדרבא, השיב פרס, למה לא.

בשעות הבוקר של אותו יום, במרחק רב מהדרמה שעמדה להתחולל בבית ההארחה באוסלו, אירעה טרגדיה. תשעה חיילי צה"ל נהרגו בעימות עם חיילי החיזבאללה בדרום־לבנון. הציבור הזדעזע. האופוזיציה הרעישה עולמות וטענה שהסכם ההבנות אשר הושג חודש אחד קודם לכן במבצע דין וחשבון התמוטט לחלוטין. רבין טען שלא היתה הפרה של ההבנות והרמטכ"ל אמר באותו יום שדרום־לבנון דומה לזירת מתאגרפים.

בקלטת שתיעדה את החתימה באוסלו נראה פרס כשהוא מאופק מאוד. כמעט שלא מחייך. אחד ממקורביו סיפר לאחר מכן שנפילת החיילים בלבנון השכיחה את השמחה.

ל פני כמה שבועות יצא לאור חיבור מרתק ומקיף על המגעים החשאיים שהובילו לחתימת אוסלו. המחבר, דיויד מקובסקי, כתב מדיני ב"ג'רוזלם פוסט", ראיין לצורך העבודה יותר מ־70 אישים מרכזיים בתהליך השלום עם הפלסטינים, החיים בארה"ב, בישראל, בנורווגיה ובמצרים. המחקר הוזמן ומומן על־ידי המכון הוושינגטוני לחקר המזרח התיכון ויודפס בקרוב בארה"ב כספר.

מקובסקי, יליד ארה"ב בן 34, התמקד בתהליך קבלת ההחלטות בישראל ובחלוקת העבודה בין רבין ופרס. כמרכז הוא התחקה אחר "הקופסה השחורה", כדבריו, שבתוכה הוצפנו כל המגעים הסודיים שהביאו לפריצת הדרך הגדולה ביותר בסכסוך הישראלי־פלסטיני.

המחבר מגיע למסקנה שלישראל לא היתה תוכנית מגירה, היא הגיעה לאופציה הנורווגית בדרך המקרה. יתר עם זאת, שיחות אוסלו לא התרחשו בחלל ריק. מתוך כלל שחקני המפתח יצחק רבין הוא הדמות המרכזית. "הוא אישר צעדים מסוימים ודחה אחרים", נכתב במחקר, "אך הוא לא עיצב בשום שלב שהוא את התהליך שהוביל לחתימה". לטענת מקובסקי, אילו היה לרבין קצה חוט שיוביל להסכם עם סוריה, הוא היה מנער מעליו את כל הסיפור של אוסלו. יתרה מזאת, שלושה שבועות לפני החתימה נועד רבין עם כריסטופר ובפגישה זו קיווה שמזכיר המדינה יבוא עם הצעת פשרה סורית. הלה בא בידיים ריקות ולרבין לא נותרה ברירה אלא להמשיך את הדיונים באוסלו.

בפגישה ההיא שאל כריסטופר את רבין על השיחות באוסלו אם "זה רציני" ורבין הניף את ידו בתנועת ביטול. לאחר מכן הודה ראש הממשלה שאכן הוא לא סמך ידו על השיחות שהתקיימו באוסלו.

"רבין הפרשן הגיע למסקנות הרבה יותר מרחיקות לכת מרבין הפוליטיקאי", כותב המחבר, "הוא הגיע למסקנה שהשיחות לא יכולות להצליח בלא שיתופו של אש"ף, אך הוא לא נקט שום יוזמה כדי ליישם את מסקנתו".

ומה עם שמעון פרס? מתברר שהוא לא טמן ידו בצלחת. על־פי החלוקה שהוסכמה ביניהם עם הרכבת הממשלה אמור היה ראש הממשלה לעסוק בשיחות הדו־צדדיות ופרס בערוץ הרב־צדדי. אלא שפרס חתר להתערב בערוץ הדו־צדדי ואף הצליח להשפיע על השיחות עם הפלסטינים. לטענת המחבר, הרעיון של עזה ויריחו נולד במוחו של פרס. "בנובמבר 92, עוד הרבה לפני שאש"ף העלה את הרעיון, הציע פרס לעמיתיו במצרים להציג את רעיון עזה ויריחו בפני הפלסטינים. באותה עת הוא המשיך לראות בפלסטינים תושבי השטחים את הכתובת היחידה, בדיוק כמו רבין. זו הסיבה שבפגישתו עם מזכיר המדינה האמריקאי באביב 93' הוא הציע לו לצרף את פייסל חוסייני כחבר במשלחת הפלסטינית". רבין התנגד בזמנו לרעיון של הכללת חוסייני, אך התנגדותו נמוגה מהרגע שבו ההצעה הונחה לפניו על־ידי מזכיר המדינה האמריקאי.

מעטים בלבד הוכנסו בסוד העניינים. רבין לא עירב בהם אף לא אחד מיועציו הקרובים, גם לא את אליקים רובינשטיין, יו"ר המשלחת הישראלית לשיחות עם הפלסטינים. "דומה שראש הממשלה לא שיתף אותם בסוד שיחות אוסלו, משום שהוא עצמו לא האמין בהצלחתם", כותב מקובסקי. "שיחות אוסלו לא היו מגיעות לעולם לשלב של הכרעה לולא דאגו פרס ובילין לטפח אותן. רבין הפוליטיקאי היה הסמן יותר מרבין הפרשן והמנתח. למרות זאת, אוסלו לא היתה יוצאת לפועל לולא הסכמתו".

כריסטופר. האמריקאים התייחסו לערוץ אוסלו בגימה של זלזול. צילום: אי־פי

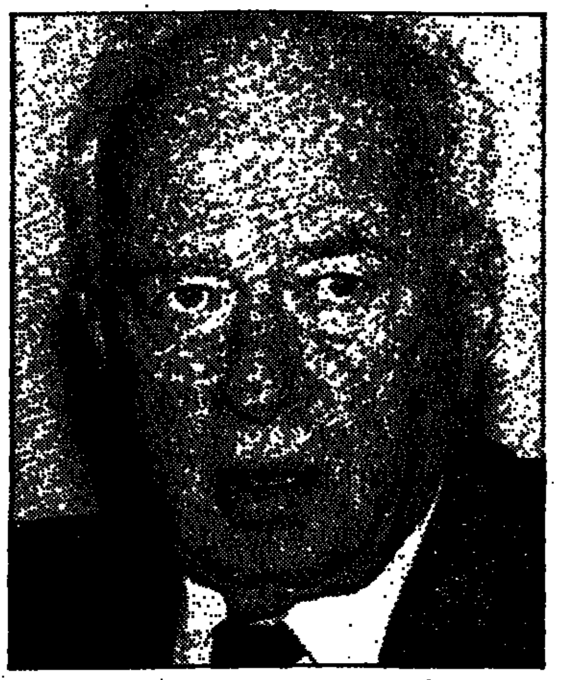
"רבין הפוליטיקאי היה הסמן יותר מרבין הפרשן והמנתח". אילן אוסנדרייבר/סאן

האמריקאים שיחקו תפקיד משני בערוץ הנורווגי. הם ידעו על קיומו של הערוץ, אך התייחסו אליו בגימה של זלזול משום שהיו משוכנעים שערפאת סובל מחוסר אמינות ומשום שידעו שרבין לא התלהב משיתוף אש"ף. "גם כאשר עדכן שר החוץ הנורווגי את מזכיר המדינה כריסטופר ביחס להעלאת דרג המשתתפים מצד ישראל, לא הותיר הדבר רושם כלשהו על אנשי מחלקת המדינה... בתחילת חודש יולי 1993 בישר פרס לשגריר ויליאם בראון שישראל עומדת לחתום על הסכם עזה ויריחו עם הפלסטינים. ההודעה הועברה על־ידי בראון לממונים עליו, אך דבר לא קרה... בתחילת אוגוסט שב פרס ועדכן את מזכיר המדינה בעומד להתרחש באוסלו. כשכריסטופר שאל את ראש הממשלה רבין על כך, השיב הלה בתנועת יד מבטלת, "אני מסופק אם משהו ייצא מזה".

ההישענות המוחלטת של האמריקאים על רבין גרמה להם להחמיץ את ההתקדמות שהתחוללה בערוץ הנורווגי. "האמריקאים הם שעיצבו את החגיגה הגדולה סביב מפגש מדריד", סיפר אדוארד ג'רג'יאן למחבר, "האמנו שהמסגרת של מדריד היא שתוביל את המשך השיחות, כי שם ישבו לראשונה, פנים אל פנים, ישראל ושכנותיה הערביות. בעקבות מדריד נטינו לחשוב ששום דבר לא יכול להתרחש בלעדינו. כשאתה ממציא את הגלגל, אתה נוטה להאמין שלאף אחד לא יכולה להיות מכונית".

ב מקביל לערוץ אוסלו התקיים לו בעצלתיים הערוץ הרשמי בוושינגטון. המשלחות הישראליות והערביות נפגשו אחת לכמה שבועות במטרה להגיע להסכם ביניהן. אחרי זמן מה איבד ראש הממשלה כל תקווה באפשרות לפריצת־דרך במתכונת הזאת. שר החוץ הגיע למסקנה דומה.

השינוי החל להסתמן בראשית אפריל 1993. אבי גיל, מנהל לשכתו של פרס, החליט להיכנס לעובי הקורה. הוא קיבל מדי יום מאות עמודי פרוטוקול משיחות וושינגטון. הוא לקח עימו לביתו אלפי עמודי פרוטוקול ואחרי יומיים של קריאה אינטנסיבית הגיע למסקנה שהמשלחות טוחנות מים. גיל שב למשרד והציב אתגר בפני הבוס שלו: "אני תולש את תאריך השיחות מדפי הפרוטוקול ואני רוצה לראות אם תוכל לזהות את תוכנם על־פי סדר כרונולוגי". פרס נכנע. גיל, ביחד עם אורי סביר ויוסי ביילין סברו זה מכבר שללא שיחות ישירות עם אש"ף שום דבר לא יזוז. עכשיו גם רבין הגיע למסקנה דומה. וגם פרס. עתה נותרה רק ההחלטה.

היא הגיעה ב־13 במאי. בעקבות פגישה בארבע עיניים החליטו רבין ופרס להעלות את דרג המשתתפים בערוץ אוסלו. פרס התנדב להיות הנציג הישראלי לשיחות, רבין העדיף לשלוח ביורוקרט ואף הציע לפרס לבחור באיש. פרס בחר באורי סביר.

כעבור זמן־מה שב סביר לארץ ושלח מכתב נלהב לרבין, פרס וביילין, שבו כתב כי שיחות אוסלו מעניקות הזדמנות היסטורית לפיוס עם הפלסטינים. סביר צירף למכתב פתק אישי שבו הוא קורא לישראל להסכים להכרה הדדית עם אש"ף. הדרך לשלום נראתה קצרה יותר מתמיד. ■

גם באזרביג'אן מתים פליטים

כיצד נעשתה ישראל גורם במזרח הפרוע של ברה"מ לשעבר, יחד עם איראן, תורכיה ורוסיה, ומדוע מבקש נשיא הרפובליקה המוסלמית סיוע בתהליך השלום בין ארצו לבין ארמניה השכנה. ראיון עם הנשיא אלייב ותגובתו של נציג הדוב הרוסי, סגן שר החוץ קולקולוב לראיון

יורם פרי

ב נסיבות אחרות היתה העיירה אגו, העטופה מכל צדדיה בהרי הקווקז הדרומי, פנינת תיירות. ההרים המתחככים ברקיע, היערות הסבוכים, שפע המים והקסם הזה של הקווקז, משכרים. טיסה לשם במטוס מבאקו בירת אזרביג'אן מוסיפה עוד יותר לחוויה, במיוחד בגלל הניגוד החריף בין האזור ההררי לבין מה שקדם לו, מדבריות צחיחות מחד, ושדות נפט המשתרעים עד קצה האופק מאידך.

אבל השיכרון הזה משקר. במציאות גובלת העיירה בחבל המערבי של אזרביג'אן הכבוש זה שנתיים על־ידי הצבא הארמני. מעבר לו נמצא אזור נאגורנו קאראבאך. מחבל ארץ זה ברחו לכל עבר כמיליון פליטים אזרים, חלקם חיו כצוענים בחיק הטבע, חלקם במחנות אוהלים. וכך, בעת שהתקשורת הבינלאומית מתקשטת בצילומי הזוועה של הפליטים ברואנדה, חיים להם, אם חיים זו המלה הנכונה, מיליון פליטים במקום אחר, מסכנים ושכוחי אל.

בשבוע שעבר ביקרתי שם, במחנות הפליטים האלה. מגיפות כולרה עדיין לא פרצו, ולא רבים מתו מרעב. אבל רק המחשבה על החורף העומד להגיע, בלוויית מבט על אלה שרגליהם קפאו בחורף שעבר, ועל עיניהם החולות של אלפי ילדים, שמקיפים את המבקר הזר כזבובים, מעבירה צמרמורת בגוף.

קצת רקע. הקווקז, החצר הדרומית של רוסיה, פרץ כמו געש של סכסוכים אתניים ופליטיים, כמעט חסר תקנה, מאז הוסר המכסה הסובייטי הכבד. כך המצב בצפון הקווקז השייך לרפובליקה של רוסיה, וכך בדרום, שם שוכנות הרפובליקות המוסלמיות העצמאיות. הפסיפס האתני הזה, החותך גבולות בלתי־רציונליים, בעידן של לאומיות מתפרצת, הוא מתכון למלחמות אין־קץ. העושר הטבעי והמיקום הגיאוסטרטגי עושים את מרחץ הדמים הקווקזי הזה לבעיה בינלאומית.

וזה מה שקורה באזרביג'אן. זה שש שנים נלחמת רפובליקה מוסלמית זו עם שכנתה הנוצרית במערב – ארמניה. לא זו בלבד שארמניה חוצצת בין אזרביג'אן לבין החבל נאכצ'יוואן (משהו כמו רצועת עזה ויריחו) והכביש המקשר את שני חלקי המדינה עובר בטריטוריה איראנית, ישנה גם צרה ששמה נאגורנו קראבאך. ב־1988 הכריז האזור הזה על עצמאות מאזרביג'אן ועל כוונתיו לאיחוד עם ארמניה. האזרים הגיבו בכוח וסוכנויות בינלאומיות לזכויות האדם החלו לנהל סטטיסטיקות חרשות של התעללויות בארמנים שגרו בחבל הזה.

אחר־כך התהפך הגלגל. הארמנים פתחו באופנסיבה, ולאחר שהשתלטו על נאגורנו קאראבאך המשיכו בפלישה עמוק לתוך אזרביג'אן, כשהם מגרשים את התושבים האזרים. לאחר שש שנות מלחמה תפסו הארמנים חמישית משטחה של אזרביג'אן והפכו מיליון בני־אדם לפליטים חסרי כל.

"אנא, עזרו לנו לשחרר את השטחים הכבושים ולהחזיר את הפליטים הביתה", אומר לנו, קבוצה של עורכי עיתונים מישראל, נשיא אזרביג'אן גאידר אלייב בלשכתו בבאקו. הוא יושב מולנו כמו שישבו מנהיגי ברית־המועצות של פעם. חמור סבר, משכל ידיים על השולחן. ולא פלא, האיש החזק של אזרביג'אן עמד הרבה שנים בראש הק.ג.ב. היה חבר הפוליטביורו ובעל השפעה רבה במסדרונות הכוח של הקרמלין במוסקווה. היום הוא יושב מהצד השני של השולחן, על תקן של לאומן אזרביג'אני, המנסה לשמור על עצמאות ארצו מול השכנים השולחים לעברה ידיים ארוכות.

וזה לא פשוט. בדרום יש לו גבול ארוך עם איראן, וזו מבקשת לנצל את הפתח הזה כדי לייצא את המהפכה הפונדמנטליסטית לתוככי הרפובליקות המוסלמיות. במערב ניצבת מולו ארמניה. מדרום־מערב – תורכיה, המבטאת את המודל של המדינה המוסלמית החילונית־דמוקרטית המערבית. ומצפון משחיז את ציפורניו הדוב הרוסי ומלהטעתיו גדולות.

הן גדולות כי אזרביג'אן שוכנת על מאגרי נפט אדירים. באזור באקו הבירה אפשר לנסוע שעות ארוכות ולראות רק יער של מגדלי נפט. אבל העזובה, הלכלוך, ההזנחה הריקבון שולטים בכל. בדיוק כמו שנראים מטוסי חברת התעופה הלאומית של אזרביג'אן.

ואם זה לא מספיק ישנו במזרח הים הכספי. משלט אסטרטגי ואוצר אדיר של נפט שנאמד בביליוני דולרים. אין פלא שרוסיה, שאיבדה את שליטתה באזור בהתפרק ברית־המועצות, מבקשת לחזור לשם. היא טוענת שהים הכספי הוא ים פתוח שאינו מקנה זכויות יתר למדינות השוכנות לחופיו ותובעת 10 אחוזים מההכנסות של הנפט.

וכדי לאלץ את השליט החדש של אזרביג'אן – נשיא שלישי בשש שנות המלחמה – לקבל את התכתיבים הכלכליים, משתמש הקרמלין, כמו שהוא עושה באזורים אחרים בחבר המדינות העצמאיות, במלחמות המקומיות. אילו היתה המלחמה רק בין ארמניה לבין אזרביג'אן היתה האחרונה מנצחת בנקל. אבל הארמנים קיבלו סיוע רוסי, ומזלם שיחק להם כשקיבלו גם עזרה איראנית וגם ...אמריקאית. עכשיו יש כבר הפסקת־אש ומקיימים דיונים על הסדר קבע, שאותו רוצים הרוסים לנצל לתועלתם. הדרך היא הצבת "כוחות שומרי שלום" רוסיים באזורים שיפונו.

"אין ברירה, עד ששני הצדדים ילמדו לחיות בשלום זה עם זה יש צורך בהימצאותם של כוחות כאלה", מסביר לי שלושה ימים לאחר מכן סגן שר החוץ הרוסי קולקולוב בלשכתו במוסקווה.

"נו, באמת", אני משיב לו. "הרי לא לצורך השכנת שלום אתם רוצים להציב את חיל המצב שלכם באזרביג'אן, אלא כדי לבסס את אחיזתכם באזור, ולהקים מחדש את האימפריה הרוסית על חורבות האימפריה הסובייטית שקרסה".

פני העוזר הצעיר של סגן השר, מוותיקי שירות החוץ הסובייטי, קפאו. בעבר היו שולחים עיתונאי שדיבר כך לסיביר. אבל סגן השר משיב להפתעתי: "נכון, יש לנו אינטרסים באזור הזה ואנחנו צריכים להבטיח את האגף הדרומי החשוב של האימפריה הרוסית". כך בפירוש. אולי זה ההבדל בין הסגנון הרוסי החדש לבין הסגנון הקומוניסטי הישן. היום לא מתביישים לומר בגלוי את מה שבעבר היו מסתירים ברטוריקה סוציאליסטית.

★

ב חזרה לפליטים. כמו בכל מקום הופך סבלם של אלה כלי משחק בידי כוחות פוליטיים. באזרביג'אן קוראים לכך "סיוע הומניטרי". וכך מנסות המדינות, המבקשות לחזק את השפעתן על המדינה, לרכוש לעצמן אחיזה באמצעות הפליטים. בחבל באורדה ביקרתי בשני מחנות פליטים. השלישי, המצוי תחת פיקוח איראני, היה מחוץ לתחום. שם, יחד עם האוכל, מחנכים השליחים האיראנים את הדור הצעיר של החומייניסטים. משם ייצאו בעוד שנה־שנתיים הלוחמים החדשים של החיזבאללה.

לא הרחק משם שוכן מחנה האוהלים הפתוחים הנמצא בשליטה סעודית ולידו המחנה המנוהל על־ידי מתנדבי הסהר האדום התורכי. רופא אחד, כמה אחיות, מחסן מזון עטוף גדרות־תיל למניעת ביזה ועדרים עודרים של אנשים הנעים אנה ואנה בחוסר מעש.

אבל סבל המלחמה ניכר לא רק במחנות הפליטים. למעשה אזרביג'אן כולה חיה בצל המלחמה. הבירה באקו נראית היום ככותונת בלויה. עם מאמץ אפשר לראות שפעם היתה יפיפייה ומושכת, אבל עתה היא מוזנחת, מקולפת, עלובה ומלוכלכת. על ההזנחה הטיפוסית, שמאפיינת את המדינות הקומוניסטיות לשעבר של מזרח־אירופה נוסף עתה גם העוני, פרי המלחמה. המלחמה מרוקנת את קופת המדינה.

אבל המלחמה עולה גם בחיי אדם. עד כה נהרגו בה כ־16 אלף איש ויותר מפי שלושה ממספר זה נפצעו. למרות שהמדינה נשטפת מדמם של האזרים, אין הם אוהבים לתת את חייהם למענה. פוליטיקאים מנסים ללבות את הפטריוטיות, אבל הציבור אינו רוצה בה וצעירים משתמטים ממנה. כל־כך, עד שמחסומי משטרה לאורך כבישים מרכזיים עוצרים את התנועה ושוטרים מחפשים עריקים. וכבר שמעתי יותר מסיפור אחד על צעירים שנלקחו הישר מהמחסום לקסרקטין.

בחזית של נאגורנו־קאראבאך לומדים האזרים הצעירים פרק נוסף בציניות של החיים באימפריה הסובייטית המתפוררת. למשל מה פירוש ניצחון צבאי. לפני חודשים אחדים כבשה יחידה ארמנית כברת ארץ לא הרחק מבאורדה. "איך זה יכול להיות? הרי השטח כל־כך הררי שאי־אפשר לטפס עליו כלל", אמר לי עיתונאי בטלוויזיה של אזרביג'אן. "בדקנו את העניין ומה התברר? הקצין האזרי קיבל סכום כסף נאה ובתמורה הורה לחייליו לסגת מן האזור. לממונים עליו דיווח, כמובן, על קרבות קשים".

הסגנון הזה של המלחמה קשור בתהליך אחר העובר עתה על חבר המדינות העצמאיות: ההפרטה. בארוחת ערב בבאקו נפגשתי עם פקיד בכיר לשעבר בממשל. היום הוא שותף בחברה העוסקת במוצרי נפט. מלת הקסם היא ג'וינט ונצ'ר, שותפות מקומית עם משקיעים מחו"ל. באמצעות הקשרים – המצרך החשוב ביותר באזרביג'אן, כמו בשאר חבלי האימפריה – קונים את האיברים הנמכרים של המדינה – חברות, מפעלים, זכיונות, משאבים, מה לא, אפילו נשק ופלוטוניום, ונעשים מיליונרים בן־לילה.

בקווקז הדברים בולטים עוד יותר מאשר במקומות אחרים. בשל עושרה הטבעי היתה באקו, המטרופולין של הים הכספי, ידועה כבר במאה הקודמת כמרכז של שחיתות. תחת השלטון הסובייטי עשתה הנומנקלטורה ברכוש הציבור כבשלה, כשהציבור הרחב אינו רואה את הכל. היום מי שקרוב לצלחת מתעשר והדבר נראה לעין. משום כך גם הזעם של האוכלוסיה גדול יותר ועימו חוסר השקט הפוליטי. מאז החלה המלחמה עם ארמניה ב־1988 עבר השלטון מהנשיא גאידר אלייב הקומוניסטי לידי מוטליבוב, ממנו לאבולפז אלצי ביי ומאז יוני אשתקד חזרה לאלייב שנעשה בינתיים מקומוניסט ללאומן המאמין בכלכלת שוק חופשי. בין לבין עברה המדינה מהפכות ונסיונות הפיכה, נאנסה על־ידי המאפיה, אזרחיה נהרגו בנשק של חיילי צבאה, היתה קרובה לאנרכיה ועברה כמה וכמה אוריינטציות פוליטיות ובינלאומיות.

★

וזה מה שמביא אותנו לישראל. קשה לתאר עד כמה מבקש המשטר החדש את קרבתנו. מי שמשוחח עם פקידי הממשל ואנשי התקשורת בטוח שהם שיננו בעל־פה את הפרוטוקולים של זקני ציון, אבל קוראים אותם לא מתוך ביקורת, אלא בהערצה. "אני מדבר אליכם", אומר יועץ הנשיא לענייני חוץ, ואפה ואלינזדה, לקבוצה של עורכי עיתונים מישראל, "כי אני יודע שמה שאתם כותבים מגיע לקובעי המדיניות בוושינגטון". אל ישראל מתייחסים כאל מעצמה, מופת של חברה בעלת יכולת צבאית, מדעית וטכנולוגית, ובעיקר כאל מוקד של השפעה בינלאומית ובעלת הברית הדומיננטית של ארה"ב.

הממשל באזרביג'אן זקוק לישראל בוושינגטון כדי לנטרל את פעילות השדולה הארמנית. זו חזקה מאוד בארה"ב, שבה חיים מיליון ארמנים. הם מהווים כוח פוליטי לא קטן בשל יכולת הארגון שלהם, בעיקר בגיוס כספים לסנטורים, למשל מסוגו של בוב דול, מנהיג סיעת המיעוט בסנאט. נוסף לשבעה מיליון דולר שגייסו ישירות לצבא ארמניה, הביאו לידי כך שהממשל העניק לארמניה סיוע של 335 מיליון דולר. זהו הסיוע הגבוה ביותר שניתן לאחת ממדינות ברה"מ לשעבר. אזרביג'אן, למשל, קיבלה רק 30 מיליון.

מצער, אגב, שמשרד החוץ בירושלים אינו מבין עד כמה גדולה יכולה להיות השפעת ישראל במקום. זוהי המסקנה היחידה שאפשר להסיק מרמת השגרירות בבאקו שבראשה העמידו שגריר חיוור ואפור במינוי ביורוקרטי חסר דמיון. ואחרי כל זה יש במשרד החוץ חוצפה לערער על מינוי מבריק, אבל "חיצוני", של פרופ' עליזה שנהר למוסקווה. דווקא נציג הסוכנות היהודית בבאקו, לובה ברדני, שוחה בפוליטיקה המקומית כדג במים, בא ויוצא בלשכות נשיאים ואנשי ממשל, סוגר קצוות, מיישר פינות ומשיג מה שהוא רוצה, לא רק בתחום הפעילות של הסוכנות, אלא גם מעבר לכך. ■

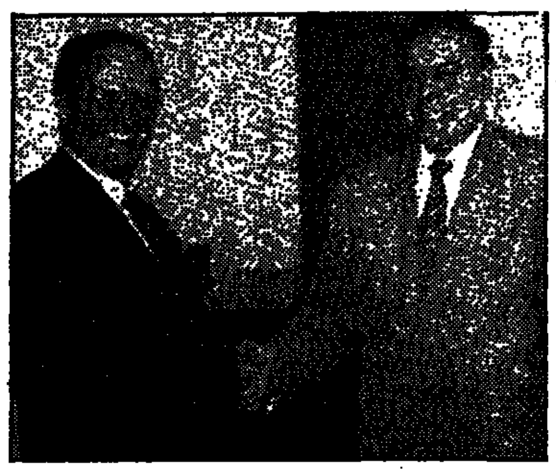
מבקש סיוע מהלובי הישראלי בוושינגטון. נשיא אזרביג'אן גאידר אלייב בפגישה עם עורך "דבר" יורם פרי.

לרוסיה יש אינטרס לבסס את האימפריה באזרביג'אן. סגן שר החוץ הרוסי קולקולוב (מימין ראש משלחת הסוכנות בחבר המדינות העצמאיות, חיים צ'סלר).

בין עבר לעתיד. בקופה בחנות ספרים במוסקווה יש כבר מחשב משוכלל אבל הקופאית מעדיפה עדיין את חשבונית החרוזים הישנה.

هكذا من الأصل

صكنا من الاهل

התן לא מיילל

הטרור המודרני דובר בשתי שפות עיקריות: שפתו של הפונדמנטליזם האיסלמי ושפת הטרור הגרעיני. אם יתאפשר חיבור סימביוזי בין שתי המגמות האלו עשויים מעשיו של קרלוס להיראות כסיפור אגדות לילדים

פזית רבינא

מהומה גדולה היתה השבוע עם היוודע דבר תפיסתו הדרמטית של רב־המחבלים קרלוס, המכונה גם "התן". אולם השמחה הזו לא תאריך כנראה זמן רב. אחד העקרונות הבסיסיים ביותר של תורת הטרור הוא השתלטות על סדר היום של התקשורת הבינלאומית – וזה בדיוק מה שעומד לקרות. לכן אפשר לראות את משפטו הצפוי של קרלוס כשיאה של הקריירה המהפכנית שלו. קרלוס, באמצעות עורך־דינו, ז'אק ורז'אס, עתיד לשגר סדרה של פצצות תכמות בסיועה האדיב של מערכת המשפט הצרפתית. הוא הולך להביך מדינות, משטרים והרבה מאוד אנשים בזכות הבמה שניתנה לו, תוך חשיפה מבוקרת של עברו ושימוש בקו הגנה משפטי מתוחכם.

עורך הדין ורז'אס הודיע, כי קו ההגנה של לקוחו המפורסם יתבסס על שני מישורים: אידיאולוגי וחוקי. קרלוס, מסתבר, מתכוון להצדיק את עברו בטיעון שבמשך 20 שנה נאבק בשם השמאל הבינלאומי. הטקטיקה האידיאולוגית הזו מבטיחה לקרלוס ולעורך־דינו שהמשפט אכן יהיה ההצגה הטובה בעיר. בקו הגנה זה טמון מלכוד תקשורתי, שהשמאל הצרפתי, כולל האינטלקטואלים הפילוסופים המתגייסים השכם והערב לטובת בוסניה, רואנדה או ארמניה, עלול לצלול לתוכו בהתלהבות רבה. תהיה זו צלילה נוסטלגית שתזכיר לאנשי השמאל את נעוריהם האבודים ותאפשר להם לערוך השוואות מתוחכמות בין השמאל של אז לשמאל של היום.

בנתונים אלו עלול מאגר הדמים של קרלוס לקבל הילה של רומנטיקה אידיאולוגית, שבדיעבד עלולה לעורר בקרב תומכיו קו מחשבה אשר מתמצה בקוד הדיבור הישראלי בביטוי "לא לוקחים שבויים". שירותי הביטחון הצרפתיים עוד עלולים להצטער על כך שלא חיסלו את קרלוס. התפתחות לרעיון עתידים מעין זה פועלת בדרך־כלל כבומרנג ומטילה על מבצעיו כתם מוסרי בלתי־מחיק.

המסקנה היחידה הנובעת מן המצב הזה היא שכלל לא בטוח שהיה כדאי לתפוס את קרלוס, שכנראה לא היה פעיל בשנים האחרונות. ואם כבר תפסו אותו, רצוי היה לעשות זאת בשקט. זה כמובן לא נעשה כך. הטעות האינטלקטואלית הזו היא טעות נפוצה שנעשתה בעבר גם על־ידי שירותי הביטחון הישראליים, כאשר נחטפו השייח' עוביד ומוסטפה דיראני. בהנחה שלחטוף זה בסוד, למה להצהיר על כך בפומבי? השמועה במילא תעשה לה כנפיים ובעצם ההצהרה כבר הלכו לאיבוד קלפי מיקוח מרכזיים. העצבנות בקרב מערכת המודיעין הסורית, למשל, היתה הרבה יותר גדולה אילו עניין תפיסתו של קרלוס היה נשמר בסוד. שיתוף הפעולה עם הסודאנים היה אז הרבה יותר יעיל בראייה לטווח רחוק.

אולם סביר להניח שכמו במקרה הישראלי, כך גם במקרה הצרפתי, שיקולי היוקרה והרווח הפוליטי מעצם תפיסתו של קרלוס גוברים על שיקולים אחרים. במקרה של קרלוס, הרווח הצפוי לשמרנים לקראת הבחירות לנשיאות בצרפת עלה על שאר השיקולים, שלא לדבר על סיפוק תחושת הנקם של שירותי הביטחון הצרפתיים.

קרלוס. מייצג טרור מיושן. צילום: אי.פי

מכאן נובע המישור השני שעליו יתבסס קו ההגנה של קרלוס, והוא שאלת החוקיות של הבאתו לדין. עורך הדין ורז'אס צפוי לטעון, כי בית המשפט הצרפתי אינו ראוי כלל לשפוט את לקוחו, מכיוון שהוא לא נעצר באופן חוקי בסודאן, אלא נחטף, סומם והועלה בניגוד לרצונו על המטוס שהוביל אותו לצרפת. ז'אק ורז'אס הולך לחזור אחת לאחת על כל הטיעונים הלוהטים שהשמיעו בכירי העיתונאים, האינטלקטואלים, הפילוסופים והמדינאים האירופים נגד חטיפתו של מרדכי ועננו על־ידי אנשי המוסד הישראלי, דבר שעלול לגרום לתהפוכות בלתי־צפויות בדיון הלוהט הצפוי להתפתח בעקבות משפטו של קרלוס.

קו ההגנה האידיאולוגי שעליו יתבסס קרלוס עשוי להפוך את משפטו לשיאה של הקריירה המהפכנית שלו; מאגר הדמים שלו עלול לקבל הילה רומנטית עד שתומכיו עוד יצטערו על כך שלא חיסלו אותו

מעצרו של קרלוס העביר את מרכז הכובד מן הדיון בבעיות הטרור הבינלאומי העכשווי להתעסקות בהיסטוריה של הטרור. כי קרלוס בסופו של דבר מייצג את הטרור של שנות השבעים וראשית שנות השמונים, שהיה בעל אופי שמאלי, חילוני ומהפכני ופעל במסגרות בינלאומיות מגוונות. קרלוס מייצג עידן שאבד עליו הכלח של הבריגדות האדומות, הצבא האדום היפני וקבוצת באדר־מאיינהוף. הטרור הפלסטיני היה קבוצה גדולה אך ייחודית שפעלה בתחום הזמן ההוא, והיום יש לראות את פעולתה בפרספקטיבה של עידן ההולך ועובר מן העולם.

אולם הטרור הבינלאומי כתופעה ייחודית של העידן המודרני לא מת. אירועי השבועות האחרונים בלונדון ובבואנוס איירס הם בגדר תזכורת. הטרור הבינלאומי הנוכחי הוא תופעה שונה לחלוטין שמאז שנות השבעים והשמונים עברה אבולוציה מרחיקת לכת. זהו טרור הדובר בשתי שפות עיקריות: שפתו של הפונדמנטליזם האיסלמי ושפת הטרור הגרעיני. אם יתאפשר חיבור סימביוזי בין שתי המגמות האלו עשויים מעשיו של קרלוס להיראות כסיפור אגדות לילדים. הגילויים המדאיגים של השבוע האחרון על תפיסות הלכות וגוברות של פלוטוניום מוברח הם האינדיקציה לכך. ה"נובל אובזרבטר" לדוגמה, מסר השבוע כי הלמוט קוהל קיבל בתחילת שנת 94' משירותי המודיעין ומן המשטרה הגרמנית דוח סודי תחת הכותרת "שוק טרוריסטי גרעיני". הדוח הזהיר משני ארגונים פונדמנטליסטים איסלמיים הפועלים בצורה נמרצת כדי לרכוש פצצה גרעינית.

האפשרות הזו, בין אם מדובר בטרור פונדמנטליסטי או אחר, מפחידה עד אימה דווקא בפשטותה. במאי האחרון, למשל, גילו השלטונות הגרמנים באקראי דגימה של שישה גרם של פלוטוניום 239 במוסך ניזה בבעלותו של מבריח קטן מדרום־גרמניה. דגימות כאלו יכולות להיות מפוזרות בעוד עשרות ומאות מוסכים אחרים ברחבי העולם החופשי. כך שמי שיצליח פעם אחת לגנוב כמות משמעותית של פלוטוניום או יאסוף עם הזמן כמות מספקת של חומר גרעיני יוכל להצמיד אקדח אל רקתו של העולם. וכשזה יקרה, כל תורות המלחמה שפותחו נגד הטרור הקונבנציונלי נוסח קרלוס ודומיו לא יוכלו להתמודד עימו. ■

אימת הנשיקה האלג'יראית

כדי למנוע השתלטות של גורמים פונדמנטליסטיים, יצטרכו שליטי אלג'יריה להתחלק בעוגת השלטון עם מנהיגים איסלאמים לא קיצוניים. כמו כן יהיה עליהם להתפשר על דמות המדינה ולחזק בה את יסודות הדת (השפיה) על חשבון אופיה החילוני. להשתלטות פונדמנטליסטית, אם תקרה, עלולות להיות השלכות שליליות על המזרח־התיכון כולו

דן אבידן

ביום ראשון הקרוב אמורה להיפתח באלג'יריה ועידה לדיאלוג לאומי בין הממשלה לבין שמונה המפלגות העיקריות הפעילות באלג'יריה, ויתכן גם בהשתתפות שני נציגים מטעם "חזית ההצלה האיסלאמית", שהיא גוף האופוזיציה הגדול ביותר לשלטונות, מאז ניצח גוף זה בבחירות הדמוקרטיות שנערכו בשלהי 1991, אך תוצאותיהן בוטלו על־ידי הצבא ו"החזית" הוצאה אל מחוץ לחוק. הממשלה הכריזה על יוזמת הדיאלוג הלאומי, במטרה לנסות ולהשיג לגיטימציה מצד הכוחות הפוליטיים העיקריים, ובראשם בנציגים מטעם האופוזיציה האיסלאמית, לתוכנית־מעבר בת שלוש שנים שתשכין שקט במדינה בלתי יציבה זו ותסלול את הדרך לעריכת בחירות דמוקרטיות חדשות. ולבחירתו של נשיא חדש בדרכים דמוקרטיות. ואולם, הסיכויים שוועידת הדיאלוג הלאומי אכן תתכנס ביום ראשון אינם ברורים.

מתוך שמונה המפלגות שזומנו ליטול בה חלק, שתיים הודיעו שלא ישתתפו בוועידה: שתיים אחרות עדיין משהות את תשובתן, ואילו ארבע מפלגות קטנות נתנו הסכמתן להשתתף בוועידה, אך העמידו כתנאי לכך את שילובם של נציגי "חזית ההצלה האיסלאמית" בוועידה ושחרור מנהיגיה הבכירים של התנועה האיסלאמית מן הכלא. שני מנהיגים אלה, עבאס מדני ועלי בן חאג', הודיעו מצדם כי הם מתנגדים לשילובם של נציגי "חזית ההצלה האיסלאמית" בוועידת הפיוס הלאומית, אלא אם יתמלאו קודם לכן שורה של תנאים שאין שום סיכוי שממשלת אלג'יריה תקבלם, מכיוון שמשמעותם כניעת הממשלה החילונית לתנועה האיסלאמית ומסירת השלטון לידיה. הממשלה מצדה עשתה מחווה כלפי "חזית ההצלה האיסלאמית" ושחררה לא מכבר מהכלא שניים ממנהיגיה הוותיקים: עבד אל־קאדר בן ח'מח'ם ועלי ג'דה, בתקווה שהם ייצגו את מפלגתם בוועידת הדיאלוג הלאומי. ואולם, נוכח ההתנגדות הנוכחית של ההנהגה העליונה של "החזית" לכינוס הוועידה, ספק אם השניים יסכימו ליטול חלק בדיונים.

עבאס מדאני. דרישות שפירושן כניעת הממשלה החילונית. צילום: אי.פי

למעשה, אין זה ברור אם הממשלה, בראשות מיקדאד סייפי והנשיא אמין זירוואל, באמת מתכוונת הפעם לפתוח בדיאלוג רציני, במסגרת אותה ועידת פיוס לאומית עם נציגי "חזית ההצלה האיסלאמית". אמנם, ישנם סימנים, עוד משלהי 1993, שלפיהם ניסו ראשי המשטר הצבאי האלג'יראי לפתוח במגעים עם נציגי התנועה האיסלאמית הפונדמנטליסטית המרכזית, אבל מגעים אלה העלו עד כה חרס, בשל עמדותיהם הנוקשות של נציגי "חזית ההצלה האיסלאמית". כתוצאה מכשלון מגעים אלה, יצאו דוברי הממשלה בהצהרות כי אין בכוונתם להידבר עם נציגי "החזית". בהקשר זה אמר שר החוץ האלג'יראי ב־5 ביולי לעיתון המצרי "אל־אהראם": "חזית ההצלה האיסלאמית שפורקה אין לה קיום, והיא הוציאה עצמה ממעגל הדיאלוג הלאומי. אנו מעוניינים לקיים דיאלוג עם כל צד שרוצה את טובת אלג'יריה, ולא עם אלה שמטרתם לזרוע טרור בין האזרחים".

ידוע כי בעניין קיום המגעים עם "חזית ההצלה האיסלאמית" קיימים חילוקי דעות בצמרת השלטון באלג'יריה. הנשיא אמין זירוואל פתוח לדיאלוג עם אנשי "החזית" וכשנבחר לנשיאות בראשית השנה, הכריז כי ינסה למצוא שפה משותפת עם האופוזיציה האיסלאמית. לעומתו, הגנרל ח'אלד ניזאר, הממשיך להיות האיש החזק של אלג'יריה והפועל מאחורי הקלעים, מתנגד לדיאלוג בין הממשלה לאופוזיציה האיסלאמית. מבחינה טקטית, שחררה הממשלה מהכלא את עבד אל־קאדר בן ח'מח'ם ועלי ג'דה, המנהיגים הוותיקים של "חזית ההצלה האיסלאמית", והזמינה אותם לוועידת הפיוס הלאומית כדי לזרוע פיצול בשורות "החזית" וכדי ליצור בקרבה בנישית יותר פרגמטית מהמנהיגות הבכירה היושבת בכלא.

בשלב זה לא ברור, כאמור, אם מאמצי הממשלה לכנס את ועידת הדיאלוג הלאומי על כל מרכיביה, תיצא לפועל. גם אם הניסיון הנוכחי לא יצלח, כשם שנכשל קודמו בראשית השנה, ימשיכו השלטונות לעשות מאמצים לכנס ועידה לאומית כדי למצוא גשר בין עמדות הממשלה לעמדות האופוזיציה.

הצורך באיחוי הקרעים באלג'יריה בין הממשלה והצבא מחד גיסא, לבין האופוזיציה האיסלאמית על כל גווניה מאידך גיסא, הפך יותר ויותר אקוטי ככל שהתברר שהממשלה לא מסוגלת לשים קץ לגל מעשי הטרור שמבצעות הקבוצות האיסלאמיות הקנאיות במדינה בשלוש השנים האחרונות, שקיפד את חייהם של יותר מ־5,000 איש, עד עתה, ובכללם יותר מ־50 נתינים זרים. בגל מעשי הטרור האלה משתתפות שלוש קבוצות איסלאמיות עיקריות: "הקבוצה האיסלאמית החמושה" בראשותו של ביד עבדאללה אחמד, שירש את מקומו של ג'עפר אל־אפגאני שנהרג על־ידי הצבא ב־26 בפברואר. קבוצה זו היא הקיצונית ביותר מכל קבוצות המחתרת הפונדמנטליסטיות הפועלות באלג'יריה. היא שמה לעצמה למטרה להפיל את המשטר החילוני בראשות הנשיא זירוואל וקציני הצבא הבכירים בכוח הזרוע, על־ידי הרג חיילים ואנשי כוחות הביטחון ובעיקר על־ידי הרג שיטתי של נתינים זרים באלג'יריה, במטרה לשתק את כלכלתה הרעועה בלאו הכי של המדינה, ולתקוע טריז בינה לבין מדינות המערב המהוות לה, עדיין, משענת כלכלית ולנתקה גם ממדינות הגוש המזרחי כדי לבודד את אלג'יריה כליל בזירה הבינלאומית. קבוצה קנאית זו – שמנהיגיה רכשו ניסיון בלוחמת גרילה באפגניסטאן כשלחמו בשעתו לצד "המוג'אהידין" האפגאנים נגד שלטון הכיבוש הסובייטי – ידועה באכזריותה הרבה. אנשיה שוחטים את קורבנותיהם על־ידי שיסוף גרונם. בסלנג שלהם מוות מסוג זה מכונה "נשיקה אלג'יראית". כך הם רצחו כבר עשרות נתינים צרפתים, איטלקים, ספרדים, יוגוסלאווים, רוסים, סינים וקרואטים על אדמת אלג'יריה החל מהסתיו שעבר, מבלי שאיש מסוגל לעצור בינתיים בעדם. אפילו היריבות הפנימית הקיימת בין מנהיגים שונים בתוך קבוצה זו, אינה מונעת מאנשיה להמשיך בקטל הזרים באלג'יריה בקצב מסחרר. (במסגרת זו רצח סייד מח'לוף, בשלהי יולי, את המנהיג המתחרה עבד אל־קאדר ח'טאב, המכונה מולוד, בדם קר יחד עם רעייתו תשעה מקציניה).

מעשה הרצח הבולט שביצעו אנשי קבוצה זו באחרונה, נגד דיפלומטים זרים, אירע ב־3 באוגוסט. באותו יום הם תקפו עם שחר בית־ספר צרפתי ישן, המשמש כקונסוליה של צרפת באלג'יריה, והרגו בדם קר שני דיפלומטים ושלושה שוטרים צרפתים. בעקבות זאת, ביצעה ממשלת צרפת גל מעצרים בקרב כמה עשרות פעילים איסלאמים החשודים בסיוע לקבוצות הטרור באלג'יריה. "הקבוצה האיסלאמית החמושה" לא נרתעה מכך. להיפך, היא פרסמה ב־12 באוגוסט הודעה מעל דפי העיתון הערבי "אל־חיאת" היוצא לאור בלונדון, שבה היא איימה להגביר את גל הטרור נגד נתינים צרפתים באלג'יריה (רוב הזרים שנרצחו עד עתה במדינה זו הם צרפתים), אם הממשלה בפאריס לא תמלא אחר כמה תנאים, ובכללם: שחרור כל העצורים, תחדל מלתמוך בממשלה האלג'יראית החילונית, תפצה את תושבי אלג'יריה על הנזק שנגרם להם מאז השעיית תהליך הבחירות הדמוקרטיות, תפנה את כל הנתינים הצרפתים מאלג'יריה עד לכינון שלטון איסלאמי במדינה זו, שיבטיח את זכויות הזרים על־פי חוקי "השריעה" (ההלכה האיסלאמית).

הקבוצה האיסלאמית הטרוריסטית השניה המתבלטת בביצוע מעשי הטרור באלג'יריה היא "צבא ההצלה האיסלאמי", המסונף ל"חזית ההצלה האיסלאמית". קבוצה זו אינה מבצעת רציחות של נתינים זרים באלג'יריה, אם כי באחרונה היא איימה על ממשלת צרפת כי תיפגע בנתיניה, אם זו לא תשחרר לאלתר את כל תומכי "חזית ההצלה האיסלאמית" שנעצרו בצרפת עקב רצח חמשת הנתינים הצרפתים באלג'יריה, בראשית אוגוסט. אנשי "צבא ההצלה האיסלאמי" אחראים, כנראה, להריגת רוב החיילים, השוטרים, האינטלקטואלים והעיתונאים שנפלו קורבן לטרור באלג'יריה במרוצת השנתיים האחרונות, שמספרם נאמד באלפים. הם זורעים טרור שיטתי במדינה במסגרת מלחמתה של "חזית ההצלה האיסלאמית", שירדה למחתרת, בשלטון החילוני, שהשעה את תהליך הבחירות, במטרה להפילו ולכונן במדינה רפובליקה איסלאמית. בעיניהם, כל עיתונאי או אינטלקטואל הפעיל היום בחיי החברה והתרבות באלג'יריה נחשב כמשתף־פעולה עם השלטונות "הכופרים". לקבוצה זו ישנם תומכים רבים מקרב הקהילה האלג'יראית בצרפת, המבריחים לה נשק דרך ספרד. היא גם נהנית כנראה מגיבוי אירנאי. כדי לייעל את המאבק בה ובקבוצות טרור אחרות, משתפת ממשלת אלג'יריה פעולה, באחרונה, עם ממשלת מצרים, ששירותי הביטחון שלה רכשו ניסיון רב בלוחמה בטרור האיסלאמי.

הפגנת פונדמנטליסטים. האידיאולוגיה הדתית־מיליטנטית נקלטת גם בקרב חוגים של המעמד הבינוני והמשכיל, החולם לגבור על המערב העשיר. צילום: אי.פי

קבוצה טרוריסטית איסלאמית שלישית והפעילה באלג'יריה היא "התנועה האיסלאמית המזויינת". גם בראשה עומדים, כנראה, לוחמים אלג'יראים שלחמו בשעתו באפגניסטאן וגם היא מבצעת רצח של דיפלומטים זרים לצד פעולות־הרג נגד אנשי ביטחון אלג'יראים ואינטלקטואלים.

לצד המאבק בגל הטרור הבלתי פוסק, נאלצת ממשלת אלג'יריה להיאבק באבטלה גבוהה, באינפלציה דוהרת ובחוב חיצוני אדיר של יותר מ־26 מיליארד דולר, שאין בכוחה לשלמו בגלל ירידה דרסטית שחלה בהכנסות המדינה במטבע חוץ ממכירות נפט, שהוא ענף הייצוא העיקרי ומחיריו נמצאים מזה כמה שנים בשפל. הממשלה מודעת לקשר שבין התנועות הפונדמנטליסטיות לבין המוני העם הסובלים מהתערערות המצב הכלכלי במדינה ומן העוני הגובר. ככל שהמצב הכלכלי נעשה גרוע יותר, כך הופכות התנועות האלה לפופולריות יותר בקרב ההמונים. מיום שעלה לשלטון, הכריז הנשיא אמין זירוואל, כי בכוונתו להקל במצוקותיהם של השכבות העממיות על־ידי שיפור המצב הכלכלי. בסוף מאי הוא קיבל הלוואה מקרן המטבע הבינלאומית בסך של מיליארד דולר כדי לממן רכישת דגנים בחו"ל. בתמורה התחייבה ממשלת אלג'יריה לבצע שורה של רפורמות בבסיס, שיקלו אותו על פסים יותר מודרניים. במסגרת רפורמות אלה העלתה הממשלה בעשרות אחוזים את מחיריהם של מוצרים שונים, ובכללם מוצרי מזון בסיסיים ודלק; פיחתה את המטבע המקומי ונקטה בשורה של צעדי ליברליזציה בתחום סחר החוץ. ב־1 ביוני הגיעה הממשלה, שעברה באפריל חילופי גברי, להסכם פריסת החוב החיצוני שלה עם "מועדון פאריס". לפי ההסכם, תוכל הממשלה לדחות תשלום חלק, (לא גדול), מהחוב החיצוני עד לשנת 2009: ואילו על יתרת החוב – הנאמדת כיום בב־21 מיליארד דולר – יתנהל מו"מ בעוד שנה במטרה להגיע להסדר תשלומים נוח. זאת בהנחה, שתוכנית הרפורמה הכלכלית תתבצע כהלכה ולא תיתקל בקשיים, למשל בגלל הידרדרות המצב הביטחוני. הסכמים אלה נותנים מרווח נשימה כלשהו לממשלת אלג'יריה ולנשיאה בפרעון החוב החיצוני למשך השנים הקרובות. בעטיים של ההסכמים, ניאותו גם כמה ממשלות אירופיות להורים לאלג'יריה סיוע כלכלי נוסף. ואולם, ספק אם צעדים אלה יסייעו לממשלה להמציא פתרונות לבעיות המעיקות עליה ביותר בטווח הקצר, שדוחפות צעירים רבים לחוגי האופוזיציה האיסלאמית – בעיית הדיור החריפה, עקב התפוצצות האוכלוסין, האבטלה הגואה כתוצאה מן המשבר בתעשיה ובחקלאות, ולעתים אף המחסור במוצרי מזון בסיסיים. אגב, חברים ב"מועצה הלאומית המייעצת" האלג'יראית, שהיא מעין פרלמנט זמני, אמרו באחרונה כי כדי להקל את בעיותיה הכלכליות של המדינה המזינות את הטרור האיסלאמי, הם מוכנים לקיים מגעים עם יהודים, לרבות בישראל, אם כי מבלי לתמוך בה כמדינה ציונית. "אנו זקוקים ליהודים כדי לאזן את כלכלתנו. אני מעדיף מרחוק זר יהודי (בישראל) שרוצה בטובת אלג'יריה, מאשר אלג'יראי הזורע חילוקי־דעות והרס" – אמר ב־25 ביולי חבר "המועצה הלאומית המייעצת" רדוואן חמידאן לכתבי חוץ, ואף הביע את נכונותו לבקר בישראל.

המאבק באלג'יריה בין המשטר החילוני־צבאי לבין האופוזיציה האיסלאמית־פונדמנטליסטית, נמצא עתה בעיצומו. סיכוייו של המשטר החילוני להמשיך ולהתקיים לזמן ארוך במתכונתו הנוכחית, אינם נראים טובים. שכן, כאמור, העם ברובו נוטה אחרי התנועות הפונדמנטליסטיות. תנועות אלה זוכות לאהדה רבה בקרב השכבות העממיות, בשל האידיאולוגיה הדתית־מיליטנטית שלהן. אידיאולוגיה זו נקלטת היטב אצל ההמונים, כי היא מטיפה נגד המשטר הקיים המואס עליהם. ואולם, האידיאולוגיה הפונדמנטליסטית נספגת היטב גם בקרב חוגים של המעמד הבינוני והמשכיל. שכן, הרעיון הפונדמנטליסטי רוקם לבני מעמד זה תקווה להתחדשות הכוח האיסלאמי כפי שהיה בעבר הרחוק, כדי שיצליח בסופו של דבר לגבור על המערב העשיר המעורר קינאה.

אחת הדרכים שהמשטר נוקט בהן כדי למנוע את התבססותו, היא במאמצים שהוא עושה לשיפור הכלכלה הלאומית. אכן, ככל שיצליח השלטון להעלות את רמת החיים של השכבות העממיות, כן ירבו סיכוייו לשרוד. ואולם, יכולתם של השלטונות האלג'יראים בתחום זה היא מוגבלת, כי אין לאלג'יריה משק מודרני מפותח. לפיכך, יהיה על השלטונות לעשות גם מעשה פוליטי ולקרב אליהם קבוצות ומנהיגים מתוך המחנה הפונדמנטליסטי. אפשר לראות בנסיונות של הממשלה לקיים ועידת פיוס לאומית צעד בכיוון זה.

דומה, כי השליטים האלג'יראים ינהגו בתבונה אם יידעו להתחלק בעוגת השלטון עם אותם מנהיגים איסלאמים שאינם מן הקיצונים שבמחנה הפונדמנטליסטי. אבל אף בזאת אין די. בסופו של דבר, יצטרכו מנהיגי אלג'יריה להתפשר גם על דמות המדינה ולחזק בה את יסודות הדת (השפיה) על חשבון אופיה החילוני. שורה של צעדים אלה הם נחוצים ואפילו הכרחיים, כדי למנוע את השתלטות הפונדמנטליזם הקיצוני על אלג'יריה. להשתלטות כזו, אם תקרה, עלולות להיות השלכות שליליות על המזרח־התיכון כולו. יש לשער שבעקבותיה, מדינות ערביות נוספות במזרח־התיכון יעברו אף הן מהפיכות איסלאמיות רדיקליות. התפתחות כזו תהיה להרע למדינת ישראל ולעולם החפשי כולו. ■

דו"ח סוארי

(המשך מעמוד 16)

הוא לפי שיקולים מקצועיים שלו. הדו"ח לא מטפל בכך. מה שכתוב בדו"ח הזה, לא ייצור שום שינוי ברמת הקיבוץ הבודד בהשוואה למצב הקיים. אותנו – זה מה שמעניין בראש ובראשונה.

לכך נוספים עוד כל מיני תרגילים, כמו צירוף הסדר שכבר הוסכם עליו עם הקיבוצים החשים באזורי עימות, בסכום של יותר מחצי מיליארד, להתחשבנות עם הקיבוצים הוותיקים. או היספלות מחדש לחובות המוסדות המרכזיים בתנועות ובאזורים שכבר טופלו בהסדר הקודם, ומשקים לקחו על עצמם חלק מהחוב. עכשיו סוארי בא שוב עם החוב שנותר. והכל על חשבון הקיבוצים הבודדים, שלבעייתם אין בדו"ח כל מענה.

האינטרס המשותף שיש לנו עם הבנקים, ואני מקווה שגם עם הממשלה, הוא לראות 90 ישובים ותיקים – "קיבוצי הבלון" כפי שהם מכונים בדו"ח – כיישובים חיים שמייצרים ומתפרנסים עצמאית, כך שיוכלו גם להחזיר חובות מתקבלים על הדעת. לכך לא ניתנת כל תשובה בדו"ח סוארי. אין בו שום פתרון יצירתי לשימוש בקרקעות, באופן שהיה יכול לתת לקיבוצים דחיפה בקידום המשק היצרני שלהם. גם הטיפול בקרקע תפור בתפרים גסים לפי כללי חשבונאות שאין בהם כל הבנה למערכת יצרנית, אלה פתרונות שבכלל אינם ישימים. אם זוהי תוצאה של שבעה חודשי עבודה של אנשים שיש להם מוניטין של אנשי מקצוע מהדרגה הראשונה – אז זו תוצאה מאכזבת ביותר.

חלק חשוב בדו"ח דן בבעייתם של כמה עשרות קיבוצים, שלמצוקתם לא יהיה פתרון גם אם כל הוראותיו ימומשו עד תומם. האם לתנועה יש תשובה לכך?

קיימים מספר קיבוצים שאיבדו את רצון הקיום שלהם. מדובר ביישובים בודדים מאוד, כחמישה בתק"ם ואולי כמספר הזה גם בקיבוץ הארצי. במקומות אלה, שאין להם כוח נושא פנימי שלהם, הבעיה אינה כלכלית. שם יצטרך הפתרון להתמקד בהבטחת זכויותיהם ועתידם של החברים. בקוטב האחר ישנם מספר מקומות בעלי חברה מלוכדת וכושר עשייה, שאיבדו את מקורות הקיום שלהם: אין להם אמצעי ייצור. לאלה צריך יהיה לספק אמצעים כאלה. היתר הם וריאציות שונות על שני הנושאים האלה, ולכל אחד מאותם "ישובי ליהוי" יידרש פתרון פרטני שיתאים לבעיותיהם המיוחדות, מה שנקרא "טיילור מייד". אפשר להיעזר בכוחות ניהוליים ומקצועיים מתאימים שילוו אותם בתקופת השיקום.

דווקא בנקודה זאת יש בדו"ח סוארי רעיון שאני רואה בחיוב – העמדת קרן ממשלתית לפיתוחם של "ישובי הליהוי" בסך כמה מאות מיליוני שקלים. זו אולי תרומתו היחידה של הדו"ח לבעיה. אבל זה נעשה שם על חשבון מקורות הנוגעים לרוב הגדול של הקיבוצים הוותיקים, ושבלעדיהם הם לא יוכלו לצאת למרחב. לכך לא נסכים.

מה התסריט הצפוי בחודשים הקרובים?

הבירור חוזר לשר האוצר, אחרי עיכוב ממושך ומיותר. נציגי התנועות, הבנקים ומינהלת ההסדר מוזמנים לדיון ראשון בנושא אצל שר האוצר בראשון לספטמבר. אנחנו הגדרנו מה אנחנו רוצים. ניאבק על כך ונרכז לשם כך את כל הכוח הפוליטי שלנו. שר האוצר יצטרך להחליט מה הוא יעשה בנדון. אני יכול לומר, לסיכום, שדו"ח סוארי שווה בעיני בדיוק מה שהיו שוות ההמלצות של ועדת פוגל. ■

פועלי כל העולם – 10% פעם ראשונה, 10% פעם שניה, 10% פעם שלישית, נמכר

דבר אחר

קרא בעמוד 7:
ישראלי שנסע להודו: נסעתי כדי לשכוח שאני יהודי, ומצאתי את עצמי במסע שורשים

המוסף הסאטירי של "דבר" • גליון 551 • 19 באוגוסט 1994 • י"ב באלול תשנ"ד • מוקדש לראש הממשלה שיודע שלא צריך להאמין למי שאומר שהפופולריות של רבין ירדה בגלל שהוא אמר שלא צריך להאמין למה שהוא אומר

אם הממשלה רוצה להיות שותפה לרווח של העם בבורסה, עליה להיות מוכנה לכך שהעם יהיה שותף להפסד שלה בבחירות

[redacted]

רבין לחוסיין: צר לי שלא הזהרתי אותך מראש בעניין המיסוי על הבורסה. איפה איפה הימים ההם שיכולנו להפגש בלי שכל העולם ידע על זה

[redacted]

לאחר ההפתעה ממדד מרץ, התדהמה ממדד אפריל, הזעזוע ממדד מאי, וההלם ממדד יוני, התקבלה האכזבה ממדד יולי באדישות מסויימת.

לעירק נותרו עוד חמישים משגרי מגעים נייחים, וכ-300 משגרי מגעים ניידים

מומחים באליסטיים:

לכל טיל עירקי יש כתובת ברמת-גן

ממשלת ישראל מתקשה להכחיש מגעים מסויימים עם עירק, ולכן היא מכחישה כל קשר עם גד יעקובי שהחל במגעים הללו

ברגע האחרון

ישראל מציעה לסוריה נסיגה מהגולן בשלבים: תחילה יוסרו הסטיקרים מהמכוניות אחר כך השלטים מהמרפסות ולבסוף יפונו המפגינים מהצמתים.

מועצת העיתונות לא אישרה לעיתון "ידיעות אחרונות" לצאת ידי חובת 25 שנה לוודסטוק, וידי חובת "קיץ בתל-אביב", בזוג שדיים אחד.

בבנק ישראל כבר מגבשים תכנית חלופית. אם האופנוע לא יכניס את הסכום המצופה, יציע הבנק למכירה את כסא המנהלים של ארנסט יפת.

קיץ בתל-אביב

עורך דבר־אחר הגיע אמש לחקירה ביחידה לחקירת פשעים

לאחר שהתברר שעיתון שהעורך שלו לא נחקר ביחידה לחקירת פשעים אין לו סיכוי להמכר מיהר אמש עורך דבר־אחר ובא למשרדי היחידה וביקש להחקר תחת אזהרה ויפה שעה אחת קודם.

התוקרים סרבו בהתחלה לחקור את העורך בטענה שידיהם עמוסות עבודה (ואכן במסדרונות היחידה חילקו שוטרים מספרים לעורכי העתונים שבאו להחקר) הבטיחו לבסוף לעורך דבר־אחר כי הוא יהיה ברשימת המתנה מועדפת וברגע שיסגר עוד עתון יהיה עורך דבר־אחר הראשון להחקר.

הצפירה לעם ההודי
300,000,000 הודים אינם יכולים לטעות

אמנות ותרבות

האוצר ד"ר גדעון עופרת החליט להציג ספרים מהספריה הלאומית ואת הסופר דוד גרוסמן בבינאלה בוונציה

התמרמרות רבה בקרב עובדי בזק, התעשיה האוירית וכימיקלים לישראל.

•

עליות שערים בספרי השירה. ירידות שערים בספרי תקבולים ותשלומים

•

ציור בכיר: "הציור אמנם מת אבל "מוות בוונציה" זה ספר נהדרו"

•

ציור בכיר יותר: "מי שמציג ספרים בבינאלה עוד ישרוף ציורים בשבוע הספר העברי"

•

בזמן היעדרה של הספריה הלאומית ייצג אותה בארץ הקולנוע הישראלי.

•

בין כל הספרים המשתתפים בבינאלה יוגרל ציור.

•

שרת האמנויות כאות תודה על פעילותו הוחלט לכרוך את הד"ר גדעון עפרת בכריכה קשה.

•

מי שלא מבין עברית יצטרך להסתפק באכילת מלפפונים מהבינאלה הקודמת.

•

אספן אמנות מפורסם מתעניין ברכישתו של הסופר דוד גרוסמן.

•

מי שהשאיל ספר "מהספריה הלאומית" וטרם החזירו יצורף תוך 14 ימים לאגודת הציירים והפסלים.

•

אמנות המיצג האיטלקית צ'יצ'ולינה תערוך מיצג ביום הפתיחה במסגרתו תלמד את הנחש שלה את "ספר הדקדוק הפנימי".

•

המנחה ליוה: "קשה לי לפענח את המיסתורין של "חיוך הגדי".

•

מוזיאון תל-אביב עדיין ללא ספרן ראשי.

•

הסופר דוד גרוסמן יעבור בדיקת שתן כדי להוכיח שלא נטל צבעי שמן.

•

תיאטרון "הבימה" פנה אל האוצר ד"ר גדעון עפרת כדי שיציג אצלו את הקומדיה הבאה שהוא מביים.

•

אייבי נתן הודיע כי ישלח בגדים צעצועים ותרופות לבינאלה אם וכאשר תוכרז כאזור מוכה אסון.

•

תלמידי החוגים לכתיבה יוצרת בספריית בית אריאלה בתל-אביב מתאמנים כבר כמה חודשים על "טבע דומם".

•

מי שיסע לונציה לקרוא את הבינאלה מן הראוי שיצטייד בציור כדי שיוכל להעביר את הזמן בטיסה.

•

"ויותר מהמה בני היזהר עשיית ספרים הרבה אין קץ ולהג הרבה יגיעת בשר" קוהלת י"ב י"ב.

דבר אחורי

המערכת: שלמה ניצן, יאיר גרבוז, דני קרמן, אביב אלחסיד, תומר קרמן, אורי קרמן, אליהו שרייבר (חתולי), טל לזר, תרזה איזנברג ואבנר כץ – אלא מה.
סדר־צילום: אברהם רוסו

חיים רמון בתגובה על מדד יולי:

אדרוש תוספת יוקר לעובדים שלנו ברגע שאלמד מה זה תוספת יוקר, ואם עוד יהיו לנו עובדים

...תגובות נוספות...תגובות נוספות...תגובות

חיים רמון: כלל לא הופתעתי מהמדד הגבוה של חודש יולי. לאחר שאלמד את הנושא לעומק יהיו לי הכלים להיות מופתע.

דובר ישראלי: ישראל שמחה מאד שקרלוס נתפס למרות שאין שום הוכחה שהוא אחראי באופן ישיר למחירן הגבוה של הדירות.

בכיר בעם: אם זה כל כך טוב כמו שרבין אומר, אז למה הוא לא חיכה עם זה עד אחרי הבחירות?

"מעריב": העורך האחראי שלנו נחקר במשטרה, לא עוברים שלושה ימים והעורך האחראי של "ידיעות אחרונות" גם נחקר במשטרה. והם עוד אומרים ש"מעריב" מחקה את "ידיעות".

קיץ בדרום

ישראל בעד – ארה"ב נגד

שלום עם עיראק

מקור ישראלי: אם ארה"ב תתעקש ולא תרשה לנו לעשות שלום עם עיראק לא תסכים ישראל לקבל מהאמריקאים את הכסף שבזמננו היא נתנה לנו בשביל לשפץ את הבתים שנפגעו בסקדים. חוגים בממשלה תובעים לא להסתפק באיומי סרק אלא להרוס חזרה את הבתים שנפגעו בסקדים העיראקים ושופצו בכסף האמריקאי.

דבר אחר העיתון היחיד שנותן לך זוג שדיים בכל אחד מעמודיו
אז מה אם תמיד זה אותו זוג שדיים

אם יתברר שהטרוריסט קרלוס לא אחראי לרצח הספורטאים במינכן, תטע קק"ל חורשה על שמו

אלף בית

א: קראת בידיעות שהעורך האחראי של "ידיעות אחרונות" נחקר במשטרה?
ב: קראתי.
א: אז תקרא את זה עוד פעם ב"מעריב".

•

א: קראת במעריב שהעורך האחראי של "מעריב" נחקר במשטרה?
ב: קראתי.
א: אז תקרא את זה עוד פעם ב"ידיעות אחרונות".

•

א: תגיד, קרה לך פעם שקבעת פגישה עם מישהו, חיכית לו שעתיים ואז הסתבר כי הוא נסע למקום אחר ואף אחד לא הודיע לך על זה?
ב: כן.
א: אז השבוע בשדה התעופה בן גוריון זה קרה לי עם המוורה שלי.

•

א: תגיד למה הוא רצח אותו לעיני עשרות אנשים?
ב: שלא יגיד אחר־כך שהוא לא נרצח.

•

א: למה רוב האנשים נוסעים דווקא לטורקיה?
ב: כדי שלא יהיה להם משבר כשהם חוזרים לארץ.

•

א: שחל שוב דובר אמת
ב: טעות לעולם חוזרת.

•

א: תגיד, שמעת שמדענים קבעו שבגידה בבן הזוג זה דבר טבעי?
ב: שמעתי, הצרה שאני בגדתי באשתי באופן מלאכותי אז באופן טבעי הסתרתי את זה ממנה.

•

א: שמעת שיש גברים שמכים מתוך שינה את נשותיהם הישנות?
ב: שמעתי אז למה הנשים הללו לא מתלוננות?
א: כי הן לא ערות לזה.

•

א: תגיד קראת בעיתון את הקטע הזה: "נביל שעת האיש שאוהבים לאהוב: הוא מציאותי, מתון בדעותיו, ליברל בהשקפותיו, אינטלקטואל, איש שיחה נעים, בעל חוש הומור ובארץ מעונינים לחזק את מעמדו.
ב: עכשיו קראתי, תגיד עד כמה מעונינים לחזק את מעמדו?
א: לפי מה שכתבו עליו או עד שיאהבו לשנוא גם אותו.

היתה וראתה

היה זה בחודש אוגוסט בשנת 1975. אז ראיתיו לראשונה מבעד לדלתות הזכוכית הגדולות. על הרחבה שבחוץ ניתך גשם זלעפות כבר. הוא עמד שם במעיל גשם כבד וכמבטו הנוקב. גבר מוצק ותמיר, שכוחות הטבע לא יכולים לו. עם משקפי שמש הדישים ובלוריתו המתנפנפת. כבר אז אמרתי לעצמי קרלוס, בכיר הטרוריסטים בדרום אמריקה ובעולם כולו, יהיה שלך. את תכבשי את ה"חן".

"אני יורה לכל קורבן שלושה כדורים ישר לפנים, אז אני בטוח שהוא מת."

עוד באותו יום נפגשנו במזנון של בנין המשרדים הגדול שבו עבדתי כעוזרת פרלמנטרית. מעילו היקר היה ספוג לטראות של מים, אך המצוקה לא ניכרה בעיניו. הוא הניח עלי את ידו הענוגה כשל נסיכה ואמר לי: "היום ב־23:30 אצלך בדירה".
חולשה נעימה אחזה בירכיי, וידעתי כי שכחתי למסור לו את כתובתי. גם כך הוא הגיע בדיוק בשעה הנקובה. נקי, יבש, ומאופר למשעי, וניגש ישר לעבודה. הוא הסיר מעליו את הבגדים, ובעיקר את התכשיטים, הפשיל מכנסיים, ואז ראיתי לראשונה את הזין של קרלוס. לרגע לא זיהיתי אותו כי גידל שפם מזויף, אבל המבוכה חלפה מיד כלא היתה. ואז קרלוס אמר בקול שקט ונעים: "בואי נעשה את זה מהר, בעוד חצי שעה יש לי פיגוע מיקוח בשוויץ".
מיד לאחר מכן הוא ירה לי שלושה כדורים ישר לפנים עם משתיק קול, הצית לעצמו סיגריה ואמר:
"אני יורה לכל קורבן שלושה כדורים ישר לפנים, אז אני בטוח שהוא מת".
"לכל משימה אני לוקח איתי אקדח אחד עם משתיק קול, ועוד אחד עם עוצמה רבה, למקרה שהעניינים יסתבכו."
"לעולם אינני מערבב אהבה ועבודה."
"לעולם אינני מערבב לניניזם ומרקסיזם."

ישראל מכחישה:

קרלוס איננו יהודי

"זה נכון" אמרו דוברים ישראליים "שהתמונות של קרלוס בעיתונים נראות כאילו הן צולמו בבר־מצווה שלו אבל זה עוד לא הוכחה שהוא יהודי".

מאות אלפי אנשים נוספים טוענים שהם יהודים ורוצים לעלות ארצה

המוני אנשים גילו שהם יהודים לאחר שהגיעו מישראל לטורקיה, ושם התייחסו אליהם כמו אל יהודים. בעקבות הגילוי החליטו המוני האנשים האלה לנסות להיקלט בישראל, באילת או בעקבה.

קיץ בירושלים

התפתחות דרמטית בפרשת האשה הטייסת

שופטת בית הדין העליון הוציאה השבוע צו על תנאי המורה לשר הבטחון, לרמטכל, לראש אכ"א ולקצינת חן ראשית לנמק בתוך 45 יום מדוע לא יאפשרו לאליס מילר ללכת לקורס טייס.
לשר הבטחון, לרמטכ"ל, לראש אכ"א ולקצינת חן ראשית לא נדרשו 45 יום. בתוך 3 דקות אמרו כולם יחד: "שהשופטת לא תזיין את המוח. אנחנו לא בטוחים אפילו אם אשה יכולה להיות שופטת, אבל טייסת במטוס קרב היא בטח לא יכולה." וכך הגיעה פרשה משפטית סבוכה זו לסיומה.

רק 30% מהמתראיינים ברדיו שהיו בוודסטוק, היו אז באוסטרליה

יצחק שמיר: מותר לשקר את העם בשביל הביטחון
יצחק רבין: מותר לשקר את העם בשביל הכלכלה
ביבי נתניהו: רק על זיונים צריך להגיד לעם את האמת

עירית תל־אביב:

אם הנחשים לא יחסלו את אלפי העכברים בתל אביב, יתכן ולא תהיה לנו ברירה אלא להוציא פועלים אל הרחובות והחצרות ולהתחיל לנקות את העיר.

אחרי ההצלחה עם הנחשים שאוכלים עכברים, יוצא רוני מילוא לחו"ל כדי לחפש נחשים שאוכלים חרא של כלבים

G vs. J
גורן נגד יוסף

לאחר שהרב עובדיה יוסף קבע כי מותר להתיז מי פה נגד ריח רע בשבת אמרו מקורבי הרב גורן כי גורן לא יעבור על זה בשתיקה ועוד השבוע הוא יפתח כנראה את הפה.

מדענים בחוז'בקיסטאן שבבריה"מ לשעבר הצליחו לקחת שני מקלות קטנים של פלוטוניום ואם היה להם גם קפיץ הם היו עושים מזה מקל כביסה

ברגע האחרון

מומחים מישראל הוזמנו לכמה ממדינות אירופה לרגל גל החום הכבד הפוקד את אירופה

גל החום הפוקד את אירופה תפס אזרחים רבים לגמרי בלתי מוכנים ולכן הוזמנו מומחים מישראל כדי ללמד את האירופאים בכלל ואת הנהגים שביניהם בפרט איך להתמודד עם החום הכבד ואיך להגיב ולפרק את המועקה. בין המומחים הראשונים שהגיעו לשם מהארץ נמצאים מספר מומחים לקללות, שניים שלושה מומחים לאיומים, מומחה לצעקות, מומחה לשריקות, מומחה לדחיפות, מומחה לירקות, מומחה לזריקת זבל ממכוניות, מומחה להגברת מוזיקה במכוניות, מומחה לרחצה במזרקות, מומחה לקשירת גופיות על הראש, ועוד מספר מומחים למשחקי מטקות על החוף. המומחים הישראלים התקבלו בברכה על ידי האזרחים הסובלים והמזיעים אך תוך כמה ימי עבודה הפכו הברכות לקללות ולגינויים מה שמוכיח שהמומחים הישראלים עושים את עבודתם נאמנה.

קיץ בצפון

מסביב לעולם ב...

טוריש

איננו אדם דתי במובן הרליגיוזי של המלה, אך אני בהחלט אדם מאמין. מאז ומעולם לא פקפקתי לרגע במה שאמרו לי. אמרו לי שהאוורסט הוא ההר הגבוה בעולם – האמנתי. אמרו לי שנו מתפשט בחום ומתכווץ בקור – האמנתי בלי לחקור ולדרוש. אמרו לי ששליש מהעם היהודי נכחד בשואה – קיבלתי והאמנתי בעיניים עצומות. הרי אמרו לי. למה שסתם יגידו? לא היתה לי כל סיבה לפקפק בספרי הלימוד, במורי ובהורי. והנה כאיחור רב, לעת זקנה, מתברר לי שרומיתי או שלפחות הוטעיתי. אם מליוני הורים הם יהודים (וכנראה שאמנם כן, אם לא עומדים על קוצו של יוד), ואם מליוני אתיופים הם פלאשומרים, ופלאשומרים, כידוע, הם יהודים, הרי שפחות משליש העם היהודי הוכחד בשואה, והדבר אומר דרשני, כי בפחות משליש אין צידוק לשואה אלא לאסון בלבד, או, לחילופין, יש הצדקה להפוך כל אסון לשואה, ואז כל מכחיש שליש הופך למכחיש שואה ולהיפך.

נשאלת איפוא השאלה אם מי שאמרו שליש לא ידעו שלא שליש, או שלא ידעו מהו שליש. גם זה קורה. ולחילופין נשאלת שאלה נוספת: אם לא שליש במובנו המתמטי של השליש, האם לתקן את ספרי ההסטוריה ואת מושגיהם המסולפים של מליונים, יהודים ועכו"ם, באשר למימדי השואה או באשר למושגם של השליש (33 אחוזים ושליש האחוז), או שמא לערוך תיקון רטרואקטיבי, ולגרום לכך שהאומרים שליש יצדקו בדיעבד. איך לגרום? זה כבר צער מכני, ואותו אשאיר לגדולים ממני, אף שיש לי הצעות.
בכל מקרה, יש להדגיש שגם אם יבקש הפתרון המוזכר לעיל, לא יהיה זה הפתרון הסופי, שכן מי לידינו יתקע שלא יקומו מחר וחצי מליון שבוויות לבקניות מסטטיקוולם ובנותיה ויחליטו שגם הן יהודיות מה נעשה במקרה הנדון נתקן ונאמר שהאחוז מכלל העם היהודי שהושמד והוכחד בשואה ירד בן לילה מ־30% ל־27 אחוזים מה הולך פה, 10 אחוז מס על רווחי הון?
מכל מקום, אני את לקחי השואה שלי למדתי. אני לא מאמין יותר לאף אחד בשום ענין, ואפילו שואה כסף מהכותבה הזאת אני כבר לא מאמין.

אלי שרייבר (תחזולי)

משא

עורך: פסח מילין

יהודה ויצנברג־ניב

ארבעה שירים

.1

אָבִי רָץ בְּיַלְדוּתוֹ
חֲשׂוּף־שֵׁת וְשׁוֹתֵת בֶּכִי

וְהִסְתִּיר אֶת מִשְׂחָקָיו
בֵּין עִשְׂבֵי־הַגֹּמֶא

בְּלֵילוֹת הַקָּרִים הָיָה רָץ
בִּצְעָדִים שְׁקֵטִים אֶל עַרְבֵי־הַנַּחַל
וְהָיָה צוֹבְרָם עַל הַגָּרָה חֲמָרִים
חֲמָרִים כְּדֵי לְהַדְלִיק בָּהֶם
אֶת חֶלְקַת־הַמַּיִם

.2

מִי שֶׁחָכָם לוֹקֵחַ כְּבָרַת־אֲדָמָה
הוֹפֵךְ בָּהּ וְהוֹפֵךְ בָּהּ וְעוֹשֶׂה בָּהּ
פְּצָעִים פְּתוּחִים מֵאֹפֶק
וְעַד אֹפֶק

אַחַר־כָּךְ הוּא מְקָרְבָהּ אֵלָיו
וּמַשְׁפִּיעַ עָלֶיהָ חֶסֶד:

אָבִי לְקָחַנִי בְּיָדוֹ וְהֶרְאָה לִי
אוֹצָרוֹת וּפָתַח לְפָנַי
שַׁעֲרֵי־הַשָּׁמַיִם

וַאֲנִי רָצִיתִי אֵלָיו כְּיֶלֶד
יְדֵי פְּתוּחוֹת וְלִבִּי מָרְתָּח,
לֹא הָיִיתִי אָז כְּאַחַד־הָאָדָם, הָיִיתִי
אָב הֲמוֹן־גּוֹיִים, הָיִיתִי מַלְאָךְ

.3

אָבִי בַּחֲלוֹם
פָּזוֹ סְבִיבֵי מַרְקַד־בַּלָּס
וְקוֹלוֹ הַנִּחָר פָּרֵץ
אֶל הַקִּיר בְּבֶהָלָה

פְּרָאאָדָם,
אֶת דִּגְלֵי־הַתָּג
הוּא הוֹרִיד בְּכֹחוֹ מִן הַקִּיר
וּזְרָקָם אֶל הָאֵשׁ:

מִן הַצַּד לֹא רָאִיתִי
כֵּיצַד הָאֵשׁ הִתְפּוֹצְצָה

אֲבָל יָדָיו דָּלְקוּ כַּאֲרֻבּוֹת
עַד שֶׁעָלָה הָעֲרָפֶל מִן הַגֵּאָיוֹת
וְהַשֶּׁמֶשׁ יָצְאָה

.4

אֲנִי מָלֵא עַד־תֹּם
מַחְשָׁבוֹת אֲיֻמּוֹת.
הַשָּׁמַיִם מְאִירִים לִי פָּנִים בְּצֵאתִי:

אָבִי רָץ,
יַלְדֵי הַקָּטָן רָץ אַחֲרַי
וְהַשֶּׁמֶשׁ בְּגַבּוֹ

יַלְדִּי הַקָּטָן חָכָם מִמֶּנִּי,
הוּא שֶׁלָּקַח בְּרֹב־חָכְמָתוֹ
אֶת הַגִּבְעוֹלִים הַמַּצְהִיבִים מִקְּרַךְ הָרֵיק

וְהָלַךְ לִתְפֹּס בִּכְנַף־בִּגְדְּךָ אָבִי,
לְבַל תֹּאבַד לוֹ הַדֶּרֶךְ
בְּחָפְזוֹנוֹ.

סוציאליזם לעידן ספקני:
רלף מיליבנד 1994־1924

אורי רם

לפני מותו בשבת ה־21.5.1994 הספיק רלף מיליבנד לקבל לידיו את עותק ההגהות של ספרו האחרון סוציאליזם לעידן ספקני (Socialism for a Skeptical Age). מיליבנד, נמנה עם דור מיוחד, גוע הולך ונעלם, של אינטלקטואלים מארכסיסטים בריטים, שאפשר למנות ביניהם גם את ההיסטוריון אדוארד תומפסון והסוציולוג תום בוטומור, שאף הם הלכו לעולמם השנה, ושורה שלמה של חוקרים והוגים נוספים כגון ג'ון סאביל, כריסטופר היל ואריק הובסבאום, שחיים פוריים עדיין לפניהם.

מיליבנד נולד בבלגיה ב־1924, להורים יהודים פולנים. בנעוריו היה חבר בתנועת השומר הצעיר, בה התוודע לעבודתו של מארכס, שסייעה לו להבין את העולם האירופי הסוער סביבו. ב־1940 נמלט יחד עם אביו לבריטניה, בה התאזרח מאוחר יותר, נשא לאשה את מריון קוזאק והיה אב לדייוויד ולאדוארד. אמו ואחותו הצעירה נותרו בבלגיה וסיוע אנשי הרזיסטאנס שרדו שם במחסה עד עבר זעם. רלף ואביו, איש הבונד לשעבר, עבדו בהגיעם ללונדון בסבלות והעבירו דירות. האגדה מספרת, כי כפעם בפעם היה מיליבנד הצעיר נוהג לשקוע בקריאת ספר מן המיטלטלין שהיה עליו לשאת. את אחד מן הספרים הללו כתב הרולד לסקי וכך הגיע מיליבנד ב־1941 ללונדון סקול אוף אקונומיקס והיה לתלמידו של לסקי. בהדרכתו כתב עבודת דוקטורט על רעיונות סוציאליסטים בתקופת המהפכה הצרפתית. אך זאת רק לאחר שבילה את השנים 1943 – 1941 בהתנדבות (ולאחר השתדלות מיוחדת של לסקי אצל שר הימיה) כמלח בצי הבריטי.

את שני העשורים הראשונים של הקריירה האקדמית שלו עשה כמרצה בלונדון סקול אוף אקונומיקס (1972 – 1949), ואחר כך עבר לאוניברסיטת לידס. את חמש עשרה השנים האחרונות בילה מיליבנד כמרצה־אורח באוניברסיטאות אמריקאיות שונות (כמו רבים מעמיתיו שמדיניות ההשכלה הגבוהה של סאצ'ר הבריחה אותם לארה"ב), ביניהן אוניברסיטת ברנדייס, ה־Graduate Center של ה־City University of New-York, ואוניברסיטת יורק בטורונטו.

מיליבנד היה איש מרשים, יפה תואר ונעים הליכות מאין כמותו. ליבו ופיו היו שווים. הוא הקפיד להימנע מדוגמטיות אידיאולוגית ואף מדרגוניות אקדמית, ואת הטיעונים המורכבים יותר ידע למסור בשפת בני אדם. בפעם הראשונה זכיתי לשמוע הרצאה ממנו בבית מארכס בלונדון בשנות השבעים. אחר כך הכרתי אותו בניו־יורק באמצעות גיסתו, ההיסטוריונית הדסה קוזאק, ובשנים האחרונות הספקתי לשמוע ממנו מעט מהרהוריו על סוציאליזם לעידן ספקני ועל ישראל בעידן הביביש.

קבוצת האינטלקטואלים שמיליבנד נמנה עימם – "דור 1956" – סימנה תואי יחודי בהגות המארכסיסטית המגוונת של המאה העשרים, תואי שמיליבנד דבק בו עד יום מותו. בשנות החמישים של המאה, כאשר היו בשנות

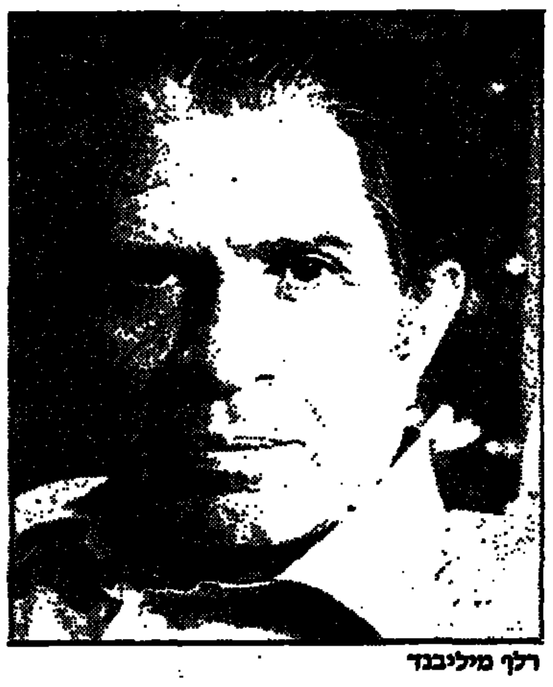

רלף מיליבנד

העשורים של חייהם, הם עמדו על הפער העצום שהתגלע בין מארכסיזם כביקורת חברתית הומאניסטית לבין מארכסיזם ככלי אידיאולוגי בידי משטר הדיכוי הסובייטי. אלה מהם שהיו חברים במפלגה הקומוניסטית פרשו ממנה לאחר נאום כרושצ'וב ב־1956 (בו נחשפו פני המשטר הסטאליני) ולאחר פלישת הטנקים הסובייטים לביזת הונגריה באותה שנה. הם יצרו את השמאל החדש הבריטי, אשר הקדים את הגל המפורסם יותר (והמארכסיסטי פחות) של שנות השישים המאוחרות. מיליבנד היה מקורב לקבוצת ה־Reasoner שיסדו תומפסון וסאביל, מעורכי כתב־העת המוביל New Left Review ומעורכי השנתון The Socialist Register מ־1964 ועד הגיליון השלושים, הוא היה פעיל בתנועת השלום ובמחאה נגד המלחמה בויאטנאם.

מיליבנד קנה את שמו בזכות מספר ספרים שפירסם ואשר תרמו לחידוש סדר־היום של הסוציולוגיה הפוליטית המארכסיסטית בשנות השישים והשבעים: סוציאליזם פרלמנטרי (Parliamentary Socialism, 1961), המתאר את היטמעות מפלגת הלייבור ב"שיטה"; המדינה בחברה הקפיטליסטית (The State in Capitalist Society, 1972), המתאר כיצד מתבצעת שליטה מעמדית באמצעים דמוקרטיים; מארכסיזם ופוליטיקה (Marxism and Politics, 1977), ומספר רב של מאמרים. הפולמוס התיאורטי שהתנהל בינו לבין החוקר המארכסיסט היווני־צרפתי ניקוס פולנטזס (New Left Review 1969 – 1970) בשאלת השליטה המעמדית כלול במקראות רבות, כולל כאלה הנלמדות בישראל.

כנגד הגישה הפלורליסטית המקובלת הרואה במדינה מסגרת נייטרלית, גרס מיליבנד, כי המדינה הליברלית המערבית משרתת את האינטרסים של המעמד הקפיטליסטי, אף אם אינה מצויה בשליטתו הישירה. תכונה מיוחדת זו של המדינה – להיות מוכתבת מן המעמד הדומיננטי ועם זאת לשרת את עניניו ("אוטונומיה יחסית"), מושגת באמצעות הזיהוי והסינון של ממלאי המישרות הבכירות בשירות המדינה; ההשפעה היתירה של בעלי ההון על עיצוב המדיניות הכלכלית; והמגבלות המבניות שמציב המשק הקפיטליסטי בפני המדינה התלויה בו (למימון עצמה ושירותיה באמצעות מיסוי וכיו"ב). השליטה העקיפה של המעמד הקפיטליסטי במדינה מובטחת גם באמצעות לגיטימציה אידיאולוגית העושה שימוש במערכות החינוך ותקשורת ההמונים כדי להחדיר באוכלוסיה, מחד, את האמונה, כי המדינה הדמוקרטית מייצגת את האינטרס הכללי, ומאידך, את התחושה, כי הקפיטליזם הוא סדר חברתי טבעי ורציונלי.

מיליבנד לא התנגד לסיסמאות השוויון והחירות של הדמוקרטיות הליברליות, אדרבה, הוא דרש לממשן במלואן. הוא סבר, שכל עוד קיימים בחברות הקפיטליסטיות פערים מעמדיים אדירים, נותרים השוויון והחירות פורמליים בלבד, כי מה בין שוויון חירות של מיליונר לבין אלה של homeless, שני "אזרחים" בעלי זכויות משפטיות ופוליטיות שוות? יתירה מכך, מיליבנד חשש, כי השידוך הרעוע והרע במיעוטו בין הכלכלה הקפיטליסטית לבין הדמוקרטיה הפורמלית לא יאריך ימים והמדינות הקפיטליסטיות המפותחות ייאלצו בלחץ משברים כלכליים ומתחים חברתיים להשיל את קליפתן הליברלית ולסגל דפוסים אוטוריטאריים. נבואה קודרת שאינה רחוקה כלל מהגשמה כבר כיום ואשר עוד ידובר בה במאה הבאה.

בשנותיו האחרונות הקדיש מיליבנד את האנרגיה הרוחנית שלו למאבק במה שהגדיר כפתרונות כוזבים לבעיות אמיתיות ולמאבק אנטי־הגמוני. הדאיגו אותו "נטישת האינטלקטואלים" אל עבר פיתויי הפוסטמודרניזם הניהיליסטי, המשבר בתנועת העבודה ובשמאל העולמים, התנהייה העדרית הן במערב והן במזרח אחר תנועת ההפרטה הניאו־ליברלית. בין אבירי השוק החופשי מימין לבין שומרי חומות הבירוקרטיה האוליגרכית משמאל, כביכול, המשיך מיליבנד לסמן את הדרך שהחל להתוות עם אחרים לפני עשרות שנים – הדרך השלישית. הראגה, המאבק, הדרך, חיוכו של איש הכבוד וישר, נותרו אחריו.

ד"ר אורי רם הוא מרצה בחוג לסוציולוגיה באוניברסיטת חיפה

יהודה [illegible]

☆

וַאֲנִי עוֹד אֶחֱזֹר
וַאֲנִי עוֹד אֶחֱזֹר אֵלַיִךְ
אוֹפִיעַ אֶעֱמֹד לִי בְּפִנַּת 32 וְהָרִאשׁוֹנָה
חָשׁ רַחַשׁ מֵי נָהָר, שָׁאוֹן
אֱלֹהֵי אִינְדְיָאנִים, וְרַחַשׁ צְלִילֵי מְכוֹנוֹת
תַּ׳זְמָן
וַאֲנִי עוֹד אֶחֱזֹר
וַאֲנִי עוֹד אֶחֱזֹר אֵלַיִךְ
מֵעִיף מַבָּטֵי כּוֹכָבִים בְּרָקִיעַ
וְלִי אֱלֹהִים צוֹרֵחַ: "תֹּאמַר בֶּן אָדָם, תֹּאמַר
דּוּם־דּוּם לְבָבָם סְבִיבֵי מְחוֹל טָרוּף
וְאוֹר עֵינֵיכֶם לְבָנִים אֲדֻמִּים
חֲרָדָה"
וַאֲנִי עוֹד אֶחֱזֹר
וַאֲנִי עוֹד אֶחֱזֹר אֵלַיִךְ בַּתִּשְׁעִים (90)
עִם מִטְעָנִים בְּמִטְעָנִים וּמִטְעָנִים שֶׁל אֳנִיּוֹת אַהֲבָה
וְדִמְעוֹתַי תְּשׁוֹטַטְנָה וְהוֹבוֹתֵיכֶם כְּעֵדָה

16.6.88
א' אייר תשמ"ח

מִשְׁכָּבוֹת

לְנַקּוֹת אֶת מִיץ רֶגֶשׁ הָאַהֲבָה
לָרֶדֶת לִמְאוּרַת הָאַהֲבָה
וּלְהָבִין,
שֶׁאֲנִי רוֹצָה לִכְתֹּב אַחֶרֶת.

כָּאן, וִילוֹן יָרֹק, מַדְרֵגוֹת עוֹלוֹת וְאוֹר קָמֵשׁ בַּחוּץ.
בַּטּוּר אֲנִי מוֹצֵא רַק אֶת קוֹל הַמַּדְחֵקָה,
וּמִמּוּל לְמַטָּה רוֹאֶה אֶת קֶבֶר דָּוִד מֵהַקֻּפָּה.

מָה בֶּן אָדָם עוֹשֶׂה עִם עַצְמוֹ רֵיק,
נִיגוּת, נָקִי,
עִם עַיִן יָמִין אֲדֻמָּה מֵאֶתְמוֹל שֶׁל כֶּסֶף עֲבוֹדָה,
כָּךְ, מַחְשָׁבוֹת זִמָּה וְנִבְאָס
וּשְׂמֹאל כְּחֻלָּה יְרֻקָּה מַבִּיטָה נְכֹחָה
מַמְתִּינָה.
ג'יוֹאַנְשִׁי גָ'רוּהָלֶם.

7.9.93
כ"א אלול תשנ"ג

☆

וְעוֹד פַּעַם אַתָּה, אַתָּה הַכּוֹעֵס, הָרוֹגֵז, הַמַּבִּיט
לָמָּה כִּי נָטַעְתָּ מַחֲנֶה?
כַּמָּה וְכַמָּה תְּלַטֵּשׁ אֶת נַפְשִׁי הַדּוֹמֶמֶת?
לָמָּה תַּחֲרֹץ עַל לִבִּי אוֹטוֹסְטְרָדוֹת שֶׁל אִישׁ בּוֹרַחַת?

וַאֲנִי יוֹדֵעַ אַתָּה. אַתָּה...
אַתָּה וַאֲנִי חַד הוּא.
אָנָא.
אָנָא.
אָנָא.

יְהוּדָה בֶּן דְּבוֹרָה.

5.5.93

פרדוקסים מודפסים

עידן צבעוני

אבנר שץ, "מעגלים מודפסים", סדרת צד התפר, הוצאת כתר, 170 עמ'.

זה לתאר/לתרץ את קובץ סיפורי הביכורים של אבנר שץ, "מעגלים מודפסים", דרך מה שמכונה במחקר הספרות "האבולוציה של האובייקט האסתטי" – נאראטיב תאורתי המספק כלים נוחים לסימון תמורות פואטיות בשדה הספרותי ומתחזה לו – המרת רפרטוארים / שינוי קונבנציות / שבירת אופק ציפיות ובקיצור נמרץ: הטקסט הנאיבי/מימטי עובר הגהות פארודיות אירוניות, עבור בייצוגים סימבוליים/מופשטים עד לכינון רפרטואר חדש אלטרנטיבי. השלב הבא (האחרון) עשוי לכלול מאפיינים כמה: מודעות למדיום / משחקים בין דאנריסטים / אינטרטקסטואליות / טשטוש גבולות בין מבדה למציאות / פרדוקסים אסתטיים / שילוב הקורא במימוש הטקסט וכד'.

תמורות אלה ניתנות לתירוץ על־ידי שינויים אוטונומיים, בתוך המערכת הספרותית וכן על־ידי שינויים הטרונומיים: בין המערכת הספרותית למערכת החוץ ספרותית, הן ברמת המיקרו: מעמד הטקסט הבודד, ביחס לנורמות ספרותיות "לגיטימיות" והן ברמת המאקרו: תיאור התזזית האסכולתית (רומנטיקה/מודרניזם/פוסט), הטקסט של שץ מגלם "בצורה מוצלחת" ומסקרנת את המצב הנ"ל, מה שיוצר את הרושם המשוקי כל־כך בטקסט – הצגת הטקסט כלא טקסט, כמחקר עיוני, כרשימת ביקורת / מודעות למדיום וביטול מרחק אסתטי, הן במסגרת המימטית והן בזוית הנאראטיב / מודעות לאופן המשחקי של הטקסט / מניפולציות אסתטיות שקופות של היוצר / דיאלוג אירוני בין הטקסט לביקורת הטקסט, ומיצוע משעשע בין השניים. וזוהי רק רשימה חלקית בהחלט, לחלק ממה שמכונה סגנון כתיבה – סגנון הכתיבה של שץ.

הטקסט של שץ מאליץ את הקורא לתמרן בצורה אקרובטית, בין מבעים וסגנונות שיח משתנים, אשר בהם רוחה יצרן הטקסט ביד רמה, ובטיפוק לא מבוטל, תוך ערנות מתמדת למגבלות האסתטית של סוגי השיח, הן כיוצר המתבונן בבוראיו הפיקטיביים ממרחק אירוני נסבל (על מנת ליצור אפקט זה, משתמש שץ בדרך כלל במספרים נאיביים לעיתים לא מהימנים עד סוטים) והן כאסתטיקן, המודע למגבלות השיח האסתטי באשר הוא, מכאן המתח הפורה והמפרה השולט ברוב כלל בקפידה, בין סגנון – לאנטי סגנון, בין ייצוג מציאות / הטלת דימויים, לבין תגובה פארודית אירונית על ייצוגי מציאות / תגובה על דימויים, המלאים את האינונטור הספרותי.

בקובץ הסיפורים פזורות למכביר אמירות אוטופואטיות, בין סמויות, המתפקדות (כמשל־נמשל) הניתנות במסגרת המימטית ושומרות על תיפקוד כפול: ריאליסטי, כחלק מן הגוף העליתי וכמסכנות משהו שמעבר להן, ובין ארס פואטיקה שקופה יותר (אך עדיין ניתנת במסגרת מימטית) אשר מזמינה את הקורא "באלימות" מודעת ומכוונת אל מיתוב השיקולים ו/או הפסבדו־שיקולים של היוצר, כך בסיפור: "גבולות הדיון ההיסטורי", המוצג כמעין ביקורת על ספר, ורק לקראת סופו, עובר מביקורת כמו עניינית לתיאור סכך הרגשות שנטוה במרקם העלילתי בין המבקרת / קולגה לבין החוקר, אשר את ספרו היא מבקרת. להלן: "הוא (החוקר במסגרת המבדה – ההערה שלי ע.צ.) מתלבט גם מעל דפי ספרו בשאלה הזאת: האם צריך להביא לפני הקורא, את כל האפשרויות, לגלות בפניו את כל הקלפים, להבהיר לו מדוע הועדף הסבר אחד על משנהו?" (עמ' 45/46).

באותו סיפור, נבדקים בין השאר הגבולות האסתטיים: החוקר הבדוי מושא הביקורת: "מביא בכפיפה אחת מחקר אקדמי ויצירה ספרותית" (עמ' 41), זה בדיוק מה שעושה שץ בסיפור עצמו, אלא שהשימוש בטקסט כפול מעניק לו מרחק אסתטי למבע אירוני הן כלפי הטכניקה הנ"ל, אשר אינה אלא עוד קונבנציה ספרותית (למרות "החידוש הנועז"), והן כלפי הביקורת, המגיבה על טכניקה זאת בסיפור עצמו. בסיפור זה, כמו בסיפורים אחרים בקובץ: "תצפית ביונקים עיליים"/ "ארץ הצבי", שומר שץ על מיבנה המעמת בדרך כלל מספר/גיבור אימפוטנט, מול חוקר/פרופסור נערץ המתפקר כסמכות עליונה.

מניפולציה זו, מאפשרת לשץ להחדיר אל אוורי שיח אוטונומיים, מוגדרים ומובחנים, אשר אינם אלא משחקי לשון אקדמיים מוגבלים, ללא סימון אלטרנטיבה שאינה פתטית להוויה סובייקטיבית אמיתית.

חטיבה סיפורית זו, העוסקת בין השאר, במחקר היסטורי/אנתרופולוגי יוצרת הורה אירונית לתשתית השיח המרעי ומאלצת את הקורא להיות קשוב לכל רבדי הטקסט. כך בסיפור: "תרבות מטריארכלית באוקיינוס השקט", המוצג כמחקר אקדמי אנתרופולוגי על תושבי/תושבות האי סנטה אנה, באוקיינוס השקט, ומגולל בצירוף מראי מקום (כחלק מן הריאליזם הזאנרי) את סיפורן התמוה של נשות המקום, אשר ערכן עלה בהדרגה ובעקביות מבחינת "מקומן בפירמידה החברתית בכללותה – ולא מנקודת מבט גברית הרואה בהן נכסים" (עמ' 27).

מכיוון שהטקסט הינו, כביכול, טקסט מחקרי, מביא החוקר "הבאור" קטעי יומן אותנטיים של מי שהגיעו לאי האקזוטי ורשמו את סיפורו מזווית גברית לוגוצנטרית, הנצפית על־ידי החוקר בן ימינו. כך נוצר מרחק הכרתי/אסתטי כפול: הן של החוקר מן הטקסטים, המובאים על ידו כחלק מן המחקר, והן של המחבר המובלע מן החוקר הבדוי, המסכם את מאמרו בפטרונליזם אקדמי: "יכולים אנו רק להסתפק במידע הדל אך הדרמטי והציורי – העולה מיומנו של קפיטן באוגריה: ולעשות כמיטב יכולתנו לנתחו ולהפיק ממנו את המיטב, בעזרת הכלים והניסיון של המדע המודרני" (עמ' 38).

בסיפור "מעגלים מודפסים" המהווה את החלק היותר משחקי מבין הסיפורים בקובץ, מתרגל שץ משחקים טיפוגרפיים/סמיוטיים כבתוך שלו, חושף את המעבדה האסתטית בה מיוצרים סימנים לשוניים, חותר תחת עצמו, כביכול מחפש סגנון חדש: "מה אתה מבקש בכיו? סגנון, אבי / ... יש לך דרישות. כן, הנה לך תכתוב ואז תמחק כל חמישית, לא, יותר טוב: תשמיט מלה אחרונה בכל משפט" (עמ' 96).

אך חיפושי הסגנון זוכים מיד באיזון אנטי־פאתטי, אנטי־סגנוני מובהק בזכות רשימת הביקורת הנכתבת בספר עצמו, על קובץ הסיפורים של שץ, ובו מצליח הברון בצורה אירונית על ידי מידול מבעו של המבקר השמרני לנסח על דרך השלילה, מניפסט המגדיר בצורה תמציתית את כתיבתו, תוך הילוצו בצורה אלגנטית, מכל הגדרה פוזיטיביסטית סגנונית. "המסכנת" אותו במחוייבות ברורה וחד־משמעית, באשר לאופי הטקסטים אופי הכתיבה: "שץ נטפל בזרמים החזקים הללו שחולפם עכורים מאד, אבל אין בו די עוצמה ליצור זרם חדש משלו" (עמ' 99). ו/או: "הרבה אסוציאציות אינטרטקסטואליות וגימיקים ועוד גימיקים, שעשועים שכולו מניירה חיצונית ללא תוכן או מהות או רגש" (שם).

אבנר שץ מוכיח בקובץ סיפורים זה, שאפשר לכתוב בעברית מעודכנת, לא מאולצת, תוך סטיליזציה של הלשון לצרכים בבדיאליסטים, מבלי להיות מזוהה בהכרח, עם סיפורת "שנקינאית"/עכשווית/"לא רצינית" ומבלי להשתבץ בקלות יתרה, בקטגוריות המגבילות של: ספירה ציבורית וספירה אישית, אשר הפכו בשבועות האחרונים, לקודינטות כמעט בלעדיות למיפויים של טקסטים ויוצרים, כאילו אין מקום אחר – הטקסט!

יואב שפירא

עַד קַיִץ

לאריאל, יולי 1994

זֶה סוֹף הַקַּיִץ, סוֹף הַדֶּרֶךְ – – –
אָמְרָה הַמְּשׁוֹרֶרֶת.
אָז
נִכְתּוֹ, הָלַךְ בּוֹדֵד
תּוֹהֶה –
מְצוֹדֵד
מַבָּט לְהִצְטַלְבוּת.
בְּזִכָּרוֹן הַזֶּה
כְּמוֹ אָבוּד
מֵאֵימַת סְתָו.
רוֹאֶה צֵל שֶׁנֶּעֱלַם
מַקְשִׁיב עוֹד לְהֵדִיר
בִּשְׁתַּרְרִית שְׁקִיעָה, לוּטָה אֹפֶק –
פֶּרֶק שֶׁשָּׁלַם.

רינה שליין

אל תשפוט אותי

אַל תִּשְׁפֹּט אוֹתִי
לְאוֹר הַשֶּׁמֶן בִּמְנוֹרָתְךָ
אַל תִּכְלָא אוֹתִי
בְּסוֹרְגִים שֶׁל לְבָבְךָ
הַגַּפְרוּר שֶׁהִדְלִיק אֶת הַמִּשְׂחָק
הֵצִית בִּי אֵשׁ זָרָה.
מִישֶׁהוּ נָתַן לִי שֵׁם
שֶׁל צִפּוֹר הַמְזַמֶּרֶת בַּדְּרָכִים
אִשָּׁה יָלְדָה אוֹתִי בְּאָבִיב
וְנָטְעָה אוֹתִי בְּשָׂדֶה פְּרָחִים
וְאַחֶרֶת מָכְרָה אֶת נִשְׁמָתִי
וְזָרְעָה אוֹתָהּ בְּשָׂדֶה קוֹצִים.
וְשָׁם, בְּלֵב הַבִּצּוֹת,
בֵּין עֲצֵי אֶקָלִיפְּטוּס יְרֻקִּים
הִכֵּיתִי שָׁרָשִׁים וְהִפְצַצְתִּי
אֶת הַיּוֹנוֹת הַמְשַׁכְּרִים
שֶׁל הַבִּרְקִיסִים.

שִׁיר נְשָׁמָה

וַהֲרֵי אַתְּ מְכוֹנָה.
מִיּוֹם בְּרִיאָתֵךְ מְחֻדֶּדֶת. מְהֻדֶּדֶת.
מְשֻׁפֶּפֶת מְקוֹר נִשְׁכַּחַת בְּעֵץ הַחַיִּים.
מְנַקֶּרֶת, קוֹרַעַת, פּוֹצַעַת.
וְאַתְּ חַיָּה.
חַיָּה מִמַּבָּט שֶׁל צִפּוֹר
כָּךְ, לְמַעְלָה
כְּעוֹרֵב מְרַחֶפֶת אֵם, עָל,
פִּיהָ הַפָּעוּר שֶׁל הָאֲדָמָה
בַּמִּדְבָּר הַקָּרוּי "הַמַּכְתֵּשׁ הַקָּטָן"
וְקוֹלֵךְ "קוֹרֵעַ, קוֹרֵעַ" זוֹעֵק
מִתְחַבֵּר לְקוֹלָם אֲחֵרִים זוֹעֲקִים
מִקְבָּרָהּ שֶׁל אֵם מְשׁוֹרֶרֶת בַּגָּלוּת.

וַהֲרֵי אַתְּ מְכוֹנָה.
מְכוֹנָה חַיָּה.
"מַדּוּעַ עַד תּוֹם?"
"מַדּוּעַ אֵין בָּךְ מַרְגּוֹעַ?"
"מָה לָךְ בָּנוּ רוּחַ?"

מתוך ג'יואנשי ג'רוהלם

صكنا من الإمل

"תפקידו של סופר בחברה לראות איך העבר חי את ההווה"

צבי צמרת

אני כותב ספרות לציבור שרוצה להיות מודע. הסיפורת שלי לא משעשעת. היא מיועדת לאנשים שיש להם איזו התייחסות לעולם ולעצמם ורוצים להבין את עצמם ואת העולם.
א' אפלפלד בראיון ליגאל שוורץ, כל־העיר, 6.9.91.

תפקידו של סופר בחברה לראות איך העבר חי את ההווה. לנסות להבין את ההווה מתוך העבר.
א' אפלפלד בראיון ל"האקדמאי", נובמבר 1993.

אני תופס את העולם בשביבים. השיירה הזאת שבספר הרי היא אבסורדית, אבל היא מיקרוקוסמוס של כל העם היהודי.
א' אפלפלד בראיון לעדינה עברון, "ידיעות אחרונות", 17.6.1994.

ליש הוא סיפור סוריאליסטי על שיירה של יהודים מזרח־אירופים בדרכם לירושלים. זהו סיפורה של קבוצת יהודים שראשיתה אמונית־משיחית, הנמשכת לעיר הקודש, אך בדרכה היא מתעוותת, מאבדת את כוחותיה הרוחניים ואישיה מתדלדלים. סופה שמעם־גדול ורב היא הופכת לקומץ יהודים מחורים ובודדים, המקווים לרפא עצמם בירושלים.

תחילתה של השיירה בזיקה דתית שליכדה אותה, בצדיק־נעלם שאסף ואירגן את אנשיה, בתפילה ובקיום מצוות של חבריה. משך שנות השתרכותם ארצה רבים מעולי־הרגל מסתבכים במריבות ובפלילים, הם נלכדים על־ידי יצריהם – ורק בדרכים לא כשרות, בשארית הכוחות, אחרוני חברי השיירה מצליחים לרכוש כרטיסים לאונייה שתעלה אותם לארץ־ישראל. שיירה שבריאתה בקדושה הופכת לקומץ "פליטים של מחנה גדול" (170) – המשיג את כספיו בטומאה וברגעים אחרונים ממש מצליח להסתפח לאונייה שתוליכם לירושלים (רב־החובל שלה וקציניה הם גרמניים...).

שלוש קבוצות עיקריות מרכיבות את השיירה היהודית: ישישים, סוחרים־עסקנים ועגלונים (וריאציה מיוחדת של אפלפלד לצבור: מצויינים, בינוניים ורשעים). לכל קבוצה תכונות־אופי אחרות, יחס אחר לדת ולמסורת, יחס אחר לאנשים ולבהמות, התייחסות אחרת למשמעות הקיום ויראה שונה מן המוות.

הישישים הם יהודי הדור־הישן, נושאי דגל האמונה, ממשיכי המסורת. הם אנשי התפילות וצמודים לספרים הקדושים. הם "מקפידים על הניקיון ודוברי אמת" (12). "זיכרונם מופלג והגישותם חדה" (36). הם הרוחפים האמיתיים ירושלימה – ועליהם למשוך ולהילחם בכל האחרים. בצ'רנוביץ, המסמלת את מקומות מגורי־הקבע בגולה, הכול מכבדים את הישישים והם מתבקשים לברך חולים וילדים. דווקא בשעת העלייה לארץ מתערער מעמדם, "לא שומעים לקולם ולועגים להם בסתר" (54). יתר על כן, פוגעים בהם השכם והערב וגונבים את כספם (47).

הישישים מתדלדלים וכוחם תש משך המסע ארצה. יותר ויותר הם הופכים ל"כוהנים עתיקים, שנשבו והוגלו למקום לא להם" (69). תחילה הם מורי ההלכה וההתנהגות היהודית הראויה. אפילו לעגלונים הם מעיזים להעיר: "יהודים לא מדברים כך" (71). מאוחר יותר הם מוצאים עצמם מוּפים על גנבים (75), ממהרים לחרוץ משפט ואינם יוצאים כנגד העגלונים המכים מכות אנושות את הסוחר אפרים (87). משנה לשנה הם חשים, כי אין טעם יותר ל"דברי התוכחה והריצוי" שלהם (135).

אצל אפלפלד רוב הדמויות הן מעורפלות במכוון. הוא משרטט לנו ביד אמן עדינה מעין אלבום תמונות של העם היהודי הנצפה מגובה רב. כך גם דמויות הישישים: רק אחדים מהם מוזכרים בשמם – וגם על הביוגרפיה של אלו אנו יודעים אך מעט שבמעט.

אנו מתוודעים לישיש יעקב (הנושא את שם אבי האומה – ושם משפחתו נסתר) – היודע את שעת מותו, ועל סף המוות הופך את ליש לרושם רשימותיה של השיירה. עבור הישיש יעקב הכתיבה של מאורעות השיירה היא אלטרנטיבה למנוסה מן "הבית העולה באש" – דרך של לחימה אקטיבית ב"אנשי הזרוע" (24).

אנו מכירים את הישיש אברהם – מורו ומלמדו של ליש, אשר בדומה לשאר הישישים הוא בעל כוחות עליונים וגרם לכך שפרצה מגפה במחנה, אחרי שאחד הבריונים התנפל עליו (13). הישיש אברהם מחובר אל הספרים ואל העולמות הנסתרים – וראייתו "בהירה ומקולפת מצללים מיותרים" (45). הוא חוזר ומטיף לציבור, כי "חיים בלא תפילה הם פחותים משל חיית השדה, משל הצמחים אפילו, שכן גם בעלי חיים וגם צמחים יש בהם ערגה לבורא והם מביעים את ערגתם בגעיות וברחשים". הוא חוזר וקורא ליהודים: "חיים בלא ערגה הם חיים שפלים. חוסו על חייכם והתפללו" (169). במקומות הטמאים ביותר – לצד גנבים, זונות וסרסורים – הוא קורא לטמון את הראש בספרים.

אנו שומעים על הישיש ירחמיאל – אשר נדר בשעתו שלא להוציא הגה מפיו עד אשר השיירה תגיע לירושלים. ישיש זה – בקיומו האילם – הוא בעל הדיבור האמיתי: כל שיוצא מפיו הם דברי תפילה ו"תפילתו היא חיבורו אל העולם ואל בורא העולם" (131).

קבוצה שנייה הם העסקנים והסוחרים.

העסקנים הם יהודי־הכבוד אשר יחד עם העגלונים קובעים את כיוון הדהירה של הסוסים ואת מסלול דרכם לירושלים (36). אל העסקנים השתייך פינגרהוט – מעבידו הראשון של ליש, חולה שרק ייסוריו עשוהו למרחיק ראות (6). דמות אחרת מתוכם שאנו מכירים בשמה הפרטי הוא ר' פנחס, האמרגן של המחזה על סיפור מכירת יוסף – סיפור איתו מופיעה קבוצה מתוך השיירה בערים ובעיירות השונות. ר' פנחס משקף את אופיים של העסקנים: מחד הוא "משכים לתפילה לישישים" ואידך הוא גם "משתכר עם העגלונים" (51).

משיכתם של העסקנים לירושלים איננה רק לשמה: עוד טרם דרכו רגליו של ר' פנחס על אדמת הקודש הוא כבר מתבונן לו איך להקים להקת אמנים שתסתובב לה בעולם ותעבור בין תפוצות הגולה, כששם ירושלים יתנוסס מעליה.

דומה, כי גרועים מן העסקנים הם הסוחרים. אלו יהודי־התמור שהיצר לסחור ורדיפת הבצע חזקים אצלם יותר מכול. הם מנהלים מסחר ענף – כולו של עסקים מפוקפקים – תוך כדי הנסיעה לירושלים. "בשביל כל עיסקה בינונית הם מטים את העגלות מדרך המלך" (35). הם מצויים בריב מתמיד עם הישישים – שאינם מוכנים לשום עיכובים – ודרכם של הישישים, כאשר הסוחרים נוטים מדרך מלך, לאיים עליהם בצומות ולהטיל על השיירה כולה מכות שמים. הסוחרים על־פי־רוב מובלים על־ידי יצרם – ובין שעות המסחר שלהם הם נמשכים לזונות ולשתיה. לעיתים, ובעיקר כדי לרצות את הישישים, הם עושים מעשי צדקה ומחלקים כסף ומצרכים לנזקקים. (156;76).

אחד הסוחרים – אפרים – נחשד במלשינות. נראה, כי היתה זו עלילת שווא. רק אחרי שעינוהו, רק בייסוריו, הסתבר כי פעם ידע את הסודות העתיקים (96). בדרך כלל, לבד מחגים ומועדים מיוחדים, חיי היומיום של מרבית הסוחרים אינם מעידים על כך שהם מקושרים לדת ולמסורת.

אהרון אפלפלד

קבוצה שלישית ואחרונה הם העגלונים. "הם בריות לעצמן ומכונים בריונים". נראה, כי כמעט דבר לא נותר להם מיהדותם. צורתם כצורת איכרים־גויים "הם גבוהים וחסונים" (30) ולכל אחד מהם סיפור אימה ופלילים (סיפור שלא מתקבל כלל על הדעת כי יאפיין יהודי אמיתי). העגלונים אלימים ביותר – הן כלפי בני־האדם והן כלפי בעלי־חיים. הם שטופים בשיכרונם – וזו מגבירה את אלימותם. הם אינם פוחדים מן המוות. השנים בבתי־הסוהר עשו אותם "בריות ללא חת" (105).

מי שמתרשם מהם מאוד – אלו האיכרים הנוכרים. אצלם העגלונים היהודים מעוררים דרך־ארץ. העגלונים מאמינים בכוחם וטוענים, כי "יהודי חייב להיות חזק ולא לפחד", כי "יהודים חלשים מעוררים את הרוצח שבגוי", כי "יהודים חזקים הם טובים לעצמם וטובים לגויים" (107). חוסנם הפיסי בא במקום – ועל חשבון – כל חוסן רוחני־יהודי. כמה עגלונים מובלטים בספרו של אפלפלד: הענק האלים פלוש (אשר רק הקשישים קוראים לו בשמו העברי – פנחס), הצמד האלים שימקה וחזיק (שמות החיבה היהודיים כל־כך נישאים על־ידי דמויות פליליות, שגורל כל המחנה תלוי בהן) וסרול (כינוי החיבה של ישראל – העגלון האחר, הרך והמתחשב יותר, הן בבני־אדם והן בבעלי־החיים).

בין שלוש הקבוצות נעים להם גם יהודים יחידים אחרים, שונים ומשונים – על־פי־רוב כאלו שגורלם התאכזר להם ביותר.

ביניהם, מַאמְצָה, הנערה המופשת את אמה ואינה חדלה לצרוח "מאמצה, מאמצה" (59). נערה זו מובלת בכלוב – וקיומה האומלל והאירועים הנוראים שהיא עוברת, מטרידים את השיירה כולה.

מנחם העיוור – אשר הצדיק אסף אל השיירה מתוך תקווה, כי בירושלים ייפקחו עיניו. מנחם הוא "איש שקט, צרכיו מועטים וקיומו אינו ניכר כלל" (25) – ובכל זאת זממו העגלונים לסלקו. לולא איימו הישישים בצום – היה נגרש מן השיירה. כל חייו הוא חי בפחד ובלילות איננו ישן, אלא רק מנמנם בדריכות.

דמות בינַיים היא גם ליש היתום – דמות הגיבור־המספר הרושם רשומות השיירה. ליש חי "חיים שאין להם שורש בעולם" (26). הוא איננו יודע דבר על מוצאו: אפילו שם משפחתו ושמות הוריו אינם ידועים לו. אם יקומו הוריו לתחייה ויזדמנו לו לפתע ברחוב – לא יצליח לזהותם.

מסעו של ליש הוא מסע של חיפוש פירורי מידע על שורשיו. מדי פעם הוותיקים יותר בשיירה מנפיקים לו מעט מן הידוע להם על הוריו. כך, מספרת לו אחת הנשים, כי סריגורה היתה עיר הולדתה של אמו, ואחרים מספרים, כי הלכה אחר אביו שנולד בסרגוב (32).

רק אחרי שנים של נדודים – בשעה שמגיפת טיפוס נוראה פוקדת את השיירה, ממיתה את כל הילדים ומשאירה אך שני מניינים של מבוגרים – רק אז מספר לו אפרים, כי שני הוריו נפטרו ביתר ממחלת הטיפוס – בגל ראשון של המגפה. רק אז נודעת לו דרך־קשר ישירה להוריו: אמירת קדיש ביום השנה לפטירתם. אבל, יותר מכך: ליש לומד על תמצית החיים של הוריו, על כך שלחמו למען העניים, גם למען עניים נוכרים, ובניסוחו של אפרים, "קראו להם קומוניסטים, אבל זה לא משנה" (156).

חייו של ליש – כל כולם שירות הזולת (אם כי פעמים גם מתוך כפייה). כל פעולותיו מתנהלות מתוך תמימות וישרות. גם כאשר הוא נופל לבירא עמיקתא – מעשה הגניבה ממנחם העיוור או הביקור אצל מאיה הזונה – הוא נחלץ בטוב־לב כפול ומכופל. עד אשר אפרים מספר לו על הוריו – כל שירותיו למען האחרים הם מתוך כפיפות ומורך. רק כאשר נודע לו כי חיי הוריו היו קודש ללחימה למען הזולת הוא זוקף את קומתו וקובע לעצמו: "מי שעומד לימין החלשים נגאל. אין גאולה אחרת" (157).

מבחנו הגדול של ליש – ומבחנה של השיירה כולה – התרחש ערב הגעתם לגלץ, עיר הנמל ממנה אמורה היתה להפליג האונייה ארצה. "סוף הדרך הוא המבחן האמיתי" (165). תחילה פרצה מגפת הטיפוס – אותה מגפה שאינה אלא עונש מידי שמים. אפלפלד מתאר במכוון את המגפה בנוסח תיאור המבול: המגפה המלא תמם, נשטף ומיטהר – אלו שנותרים אינם אלא בריות חרשות, היונה המקראית הפכה אצל אפלפלד לבּה. רק כאשר ליש רואה את הבן על כתפיו של סרול הוא יודע, כי "כלו המים" – צמד מילים שסרול כלל איננו מבין (153).

השיקום המחודש של השיירה – ורכישת הכרטיסים לארץ הקודש – תלויים בעגלונים הבריונים: בשימקה וחזיק ובסרול. תחילה השניים הראשונים מחיים רבים מן הציבור, מטפלים בחולים במסירות אין קץ – כ"שרתים שלמדו לאהוב את מלאכתם". דווקא שימקה וחזיק, בעומק התוהו, פתאום מתגלית להם יהדותם האבודה, והם, שמעולם לא נטלו חלק בתפילה, "דמו עתה לשני יהודים חרדים בגיל העמידה" (154).

אחר כך חולה גם סרול. ליש מחליט להתמסר להצלתו. "בלעדיו הרי כולנו אבודים" (157). ליש גם מושיע את מורו – אברהם הישיש. בזכותו, מורו הופך לאחד הישישים היחידים הנותרים ערב העלייה ארצה. אט־אט חוזר קומץ הניצולים לחיים מחודשים: הסוחרים מתחילים לתת צדקה ביד רחבה, הישיש העיוור יוסף־חיים מנסה להחיות את המניין, צילה, האשה ששרדה, מבשלת לכולם מרק. עוף החול קם לתחייה.

השלב האחרון – המניעות האחרונות – הוא השלב הקשה מכולם. מסתבר לחבורה, כי אין לה די כסף, וכי אין דרך אחרת לגאולה אלא דרך צינורות הביבוב: על־ידי שוד וגזל. קודם כול נרתמים לכך שימקה וחזיק. לבסוף נחלץ גם סרול – אותו בריון שחב את חייו לליש. אבל, סרול הוא בריון מסוג אחר: שלא ככל העגלונים הוא מטפל בסוסיו ברכות ואוהב בעלי־חיים. הוא עגלון שלפעמים שואל לפירוש מילה או פסוק, שספג אל גופו את דפיסותם של הישישים (136). סרול מחליט כי אין דרך אחרת אלא לגזול את חסכונותיו של הישיש העיוור יוסף־חיים – והוא עושה זאת בעצמו באמצע הלילה. חסכונות אלו מילאו את החסר – והכרטיסים ארצה הונפקו.

ליש היתום מחוסר השורשים, מאמצה הבלתי־שפויה, מנחם העיוור, הישיש ירחמיאל האילם – ודמויות אחרות – הן כולן כאילו יצאו להן מסיפוריו של ר' נחמן מברסלב – אשר דומה, כי אפלפלד ממשיך לספרם במקום שהם נעצרו. למרות מומן, הן הן הדמויות השלמות מכולן. דווקא האילם – דיבורו הוא הדיבור המושלם שאין בו מתום, והעיוור – הוא הרי רואה טוב מכולם ומעל ומעבר לכולם, הנערה המשוגעת – היחידה השפויה מכולם. היא, כאילו, נתונה בכלוב – והם: חופשיים. אולם, האמת הפוכה לחלוטין. ליש – מחוסר השורשים – גיבור הספר, אינו אלא בעל השורשים העמוקים ביותר. שרשיו הם עדיין שורשי־אוויר, שורשי־רוח, אך דומה שלו סיכויי ההתערות הגדולים מכולם.

כל סיפורו של אפלפלד הוא סיפור רבי נחמני מרתק על משיכה לארץ־ישראל הנתקלת במניעות אין־קץ על אמיתות קיום הנלחמות ללא הרף ביצר הרע, על תקווה וייאוש המלווים תדיר את המציאות האנושית.

כל הסיפור הוא סיפור דטרמיניסטי – אך בנוסח היהודי הידוע מדור־דורות: "הכל צפוי והרשות נתונה". למרות הגורל הקבוע מראש – אפשרויות העשייה והאחריות האישית הן מרובות. לרוע המזל, רק חלק של היהודים בוחרים בחיים, בוחרים בטוב.

בדרכו של אפלפלד – במרבית ספריו – הוא איננו מגיע. הוא מוליך אותנו מהרהרים עם השיירה כולה – עם הווית הקיום היהודי, עם עליותיו ומורדותיו. סגנונו חסכני ביותר, אך מילותיו טעונות – והמשמעות והשקפת עולמו צלולה וחדה. אין סופר עברי אחר – לא בארץ וגם לא־בגולה – המצביע ביותר הולם על משבריה של הגולה היהודית במאה הזאת. אולם, יחד עם המשבר ישנה גם תקווה לחוויות חדשה: ישנו גם אף־על־פי־כן ברנרי – אולם יהודי יותר מברנר.

אין לנו סופר יהודי שורשי מאפלפלד. אין סופר הזי את עברנו – ואינו חדל מלהזכיר לנו אותו – הגדול והפורה ממנו. באורח מפתיע נראה, כי כמעט שאין לנו היום סופרי־זיכרון מלבדו. הרי השיכחה היא מטעמי המוות – ו"בזכירה – סוד הגאולה".

קארל שאפירו

מאנגלית: משה דור

האלף־בית

אוֹתִיּוֹת הַיְּהוּדִים, קַפְּדָנִיּוֹת כְּשַׁלְהָבוֹת
אוֹ כִּפְרָחִים קְטַנִּים נוֹרָאִים מִתַּמְּרוֹת
בְּעִקְשׁוּת אֶל־עַל מִבַּעַד לַדּוֹרוֹת הַמְּשֻׁלָּמִים,
מְזַמְּרוֹת מִבַּעַד לָאֶבֶן אֵיתָנָה אֶת הַשֵּׁמוֹת
הַקְּדוֹשִׁים.
אוֹתִיּוֹת הַיְּהוּדִים שְׁחוֹרוֹת הֵן וּנְקִיּוֹת
וּמֻטָּלוֹת כְּשַׁלְשֶׁלֶת עַל־פְּנֵי דַּפִּים נוֹצְרִיִּים.
הָאוֹתִיּוֹת הַנִּבְחָרוֹת סוֹמְרוֹת כְּגֶדֶר תַּיִל
הַמְּכַתֶּרֶת בְּשַׂר אָדָם,
מְעַקֶּמֶת וּמְהַדֶּקֶת אֶת הַסֵּפֶר הַמֻּתָּרָה.
מִלִּים אֵלֶּה, סְנֶה בּוֹעֵר זֶה, מוֹקֵד מְהַבְהֵב זֶה
מְבַטְּלִים אֶת קָרְבַּן בֶּן הָאָדָם מִקַּדְמַת דְּנָא
וּבְהַבָּעָה קוֹלְעִים אֶת עֲטֶרֶת הַקּוֹצִים שֶׁלּוֹ.

בִּמְקוֹם שָׁם יֵלְכוּ אֱלִילֵי הָרוֹמָאִי הַמְּבֻסָּמִים
עַל־פְּנֵי בֵּית־כְּנֶסֶת שֶׁל זְמַן אַרְדְּרָדַת,
בִּמְקוֹם שָׁם תַּלַּכְנָה אֲחָיוֹת הַדֶּרֶד הַגּוֹתִי,
בִּמְקוֹם שָׁם תַּלַּכְנָה עֵינֵי הַקָּהָל שֶׁל הַנָּשִׁים
הַפּוֹלָנִיּוֹת
עַל־פְּנֵי גֶּחָלֵי הַגֶּטָאוֹת שֶׁעוֹדָן מְרֻבְּבוֹת,
שָׁם יִתְנַשְּׂאוּ פִּרְחֵי הַצַּמֶּרֶת שֶׁל הַיְּהוּדִים.
אוֹתִיּוֹת הַיְּהוּדִים הֵן סַכִּינִים מְחֻלָּלוֹת
הַחוֹדְרוֹת אֶת לֵב הַמַּאְפֵּלְיָה בְּשֶׁבַע דְּרָכִים.
אֵלּוּ הֵן הָאוֹתִיּוֹת שֶׁכָּל הָאֲנָשִׁים יִדְחוּ מֵעֲלֵיהֶם
וְדָחֹה יִדְחוּ עַד בּוֹא הַמַּלְכָּה,
וְדָחֹה יִדְחוּ עַד מוֹת הַזְּמַן
וְעַד אֲשֶׁר יְגַלְגֵּל הַכֹּל אָחוֹרָה בְּסֵפֶר הַיָּמִים.

קארל שאפירו (נולד 1913 בבאלטימור) שירת בצבא ארה"ב במלחמת העולם השנייה, וספר־שיריו "דואר צבאי" היקנה לו את פרס פוליצר לשירה לשנת 1945. שנים רבות הורה שאפירו ספרות באוניברסיטת קליפורניה־דייוויס. היה יועץ לשירה של ספריית הקונגרס.

בראשית ברא – תשובה לביקורת

פרופ' נתן אביעזר, אוניברסיטת בר־אילן

ההרמוניה השוררת בין גירסת התורה על התחלת היקום והתפתחותו לבין גילויים מדעיים חדישים רבים, נעשתה בשנים האחרונות מוקד להתעניינות בקרב מדענים רבים. התעניינות זו אינה מוגבלת לעולם המדע. לפני שנתיים, לדוגמה, ייחד השבועון "טיים" את עמוד השער של גליון חג המולד להצגת השאלה: "מה יכול המדע להגיד לנו על אלוקים?" ללא כל ספק, הנושא "תורה, מדע ובריאת העולם" הפך להיות אופנתי.

שנים רבות אני מתעניין ביחס שבין תורה למדע. קיימתי שיחות ארוכות על נושא זה עם עמיתי המדענים במשך השנים שבהן עבדתי בקבוצת מחקר של פרופ' ג'אן באורדין – אחד המדענים המועטים שזכה בשני פרסי נובל (הראשון עבור פיתוח הטרנזיסטור והשני עבור הסברת התופעה של "על־מוליכות"). במרכזן, שוחחתי רבות עם פרופ' נויל מוט, שגם הוא חתן פרס נובל, במשך התקופה שהוזמנתי לשמש כפרופסור־אורח בקבוצתו באוניברסיטת קיימברידג' באנגליה. תגובותיהם הנלהבות הן של פרופ' באורדין והן של פרופ' מוט, הן שדירבנו אותי להציג את תוצאות מחקרי בספר, שיצא לאור בשנת 1990 בשפה האנגלית.

הספר זכה להצלחה. הוא נדפס כבר במהדורה רביעית, ואף תורגם לצרפתית, לרוסית וגם לעברית (בשם "בראשית ברא"). אולם, ספרי לא ערב לכל חיך. במחנה החרדי יש שגילו זעם על שאני, המציג את עצמי כאדם דתי, מעז לכתוב שהיקום נברא לפני מיליארדי שנים (לפי תיאוריית "המפץ הגדול" המקובלת על כל הקוסמולוגים), על שאני מחזיק בדעה שדינוזאורים אכן חיו בעבר הרחוק (מדענים מוצאים את עצמותיהם בכל רחבי תבל), ועל שאני מרגיש שעולם־החי השתנה מאוד במרוצת הזמן (ההוכחות מהמאובנים אינן ניתנות לערעור).

עתה מצטרפת גם התנגדותו של מרדכי רזן. במאמר ביקורת על ספרי שהתפרסם בעיתון "דבר" בחודש יוני, הוא מכה אותי שוק על ירך, ומודיע לקורא חד־משמעית, כי "דבריו של פרופ' אביעזר מוטעים בניסוחם ובמשמעותם".

די בדוגמא אחת להעמיד את הדברים על דיוקם. בספרי, זיהיתי את המושג התורני "בריאת העולם" עם האירועים הקשורים ל"מפץ הגדול", התיאוריה השולטת בקוסמולוגיה, שהינה ענף־המדע העוסק בראשיתו של היקום. הדגשתי, שתיאוריה זו מעוגנת היטב במציאות ונתמכת במימצאים מדעיים רבים, ולכן טענתי שבריאת העולם הפכה לעובדה מדעית מוגמרת.

רזן דוחה את טענתי זו על הסף ובמאמרו נקבע בפסקנות: "לא היתה התחלת היקום, לאמור, לא היה רגע של בריאה".

נראה עכשיו את המרחק הרב שבין קביעה זו במאמרו של רזן לבין דעתם של הקוסמולוגים מן השורה הראשונה (למקורות, ראה ספרי עמ' 24).

פרופ' פאול דיראק, חתן פרס נובל מאוניברסיטת קיימברידג' ומעמודי התווך בפיסיקה של המאה העשרים, כתב: "אין עוד ספק, שהבריאה אכן אירעה בזמן מסויים בעבר".

פרופ' אלן גות, הקוסמולוג הגדול מאוניברסיטת הרווארד, כתב: "רגע הבריאה נותר בלי הסבר".

פרופ' ג'וזף סילק, מאוניברסיטת קליפורניה, התחיל את ספרו החדש על קוסמולוגיה מודרנית במילים אלה: "המפץ הגדול הוא הגירסה המודרנית של בריאת העולם".

שני ספרים מדעיים העוסקים בקוסמולוגיה שיצאו לאור בשנות השמונים נקראים "הבריאה" ו"רגע הבריאה", וכן למאמר שהתפרסם לאחרונה בכתב־עת מדעי חשוב ניתנה הכותרת: "בריאת היקום, יש מאין".

מכל הציטוטים הללו עולה בעליל, כי המונח "בריאה" יצא מחזקתם הבלעדית של התורה ופרשניה וחדר ללכסיקון המדענים. למעשה, אין עוד אפשרות לקיים דיון מדעי בעל־ערך על קוסמולוגיה בלי שהבריאה תתפוס בו מקום מרכזי.

אחר שראינו שלמעלה מעשרים שנה, מקובל על הקוסמולוגים שהיקום אכן נברא – ממש יש מאין – נדון בפרטי הבריאה. במיוחד, מה בעצם נברא בתחילת היקום? המדענים גילו שהיקום התחיל בהופעה פתאומית ובלתי־מוסברת של פרץ־אור עצום. מקור־אור זה מכונה על־ידי הקוסמולוגים "כדור־האור הקדום", אבל הוא ידוע יותר בכינויו הפופולרי "המפץ הגדול". בכך אנחנו רואים את ההתאמה בין המדע לבין הכתוב בתורה: "ויאמר אלוקים, 'יהי אור'; ויהי אור". לא נותר אלא להוסיף ששרידי כדור־האור הקדום התגלו בשנת 1965 על־ידי שני מדענים אמריקאים, ארנו פנזיאס ורוברט וילסון, ותגלית זו זיכתה אותם בפרס נובל בפיסיקה בשנת 1978.

ולבסוף, מספר מילים על לוח־הזמנים. כמה זמן נדרש להתרחשותם של כל המאורעות הקוסמולוגיים הקשורים לבריאת היקום? התשובה היא מפתיעה: דקות ספורות בלבד! עובדה זו זכתה להדגשה יתירה על־ידי פרופסור סטיבן ויינברג, חתן פרס נובל מאוניברסיטת הרווארד, שבחר לקרוא לספרו העוסק בקוסמולוגיה מודרנית, "שלוש הדקות הראשונות". לפרופסור ויינברג דרושים 151 עמודים כדי לתאר את התמורות הקוסמולוגיות הרות־הגורל שהתרחשו במשך שלוש דקות בלבד.

עכשיו לנושא אחר – תיאוריית האבולוציה של צ'רלס דרווין. גם בנושא זה, מרדכי רזן מטיל דופי על מה שכתבתי. אולם, הדיון בספרי לגבי יצירת עולם־החי אינו מתמקד בתיאוריית דרווין, אלא בעובדות מדעיות. לא תיאוריות שמתות של הפרת. אלא בנושא אחר לגמרי: התאמה בין פסוקי התורה לבין העובדות המדעיות. תחילת התהוות עולם־החי מתוארת בספר בראשית בפסוק כ"א של פרק א': "ויברא אלוקים... את כל נפש החיה אשר שרצו המים למיניהם". מפסוק זה משתמע, כי בכל רחבי הימים והאוקיינוסים הופיעו המון בעלי־חיים ימיים מסוגים רבים שונים – וכל זה קרה באופן פתאומי. לכאורה, פסוק זה מזכיר סיפור מיתולוגי ולא תיאור מציאותי של התרחשויות.

אך מה אומר המדע על נושא זה? התשובה מפתיעה: יש התאמה מלאה עם התיאור התורני! חוקרי המאובנים מצאו שבתחילת התהוות עולם־החי, התמלאו כל הימים והאוקיינוסים בבעלי־חיים ימיים בקצב כה מהיר עד שחוקרי האבולוציה מתארים את אשר התרחש בביטוי: "התפרצות של בעלי־חיים". בניגוד גמור לדעה הרווחת, אין חקר המאובנים מצביע על אבולוציה הדרגתית. נהפוך הוא! להפתעת הפאליאנטולוגים, מתגלה תמונה המעידה על הופעה פתאומית של יצורים רבים מאוד מסוגים שונים – בהתאם לכתוב בתורה: "שרצו המים למיניהם".

הנתונים מדהימים כל־כך, עד שאין מאמר מדעי בתחום זה שאינו מדגיש את שפע בעלי־החיים שהופיעו לפתע פתאום בתחילת התהוות עולם־החי. הנה מספר ציטוטים בעניין זה (למקורות, ראה ספרי, עמ' 92־93):

"המדהים ביותר הוא הופעתם של המוני סוגים שונים של בעלי־חיים בפרק־זמן כה קצר... בקצב חסר־תקדים, שלא חזר שוב".

"התפרצות פתאומית של צורות בעלי־חיים רב־תאיים... התפרצות של בעלי־חיים שעיצבה את התקופה".

"הופיע באופן פתאומי מיגוון עצום של סוגים שונים של בעלי־חיים... חוקרי המאובנים התרשמו מן המהירות שבה הופיע המיגוון הרחב של בעלי־החיים".

"התפרצות עצומה של בעלי־חיים התרחשה... הופעתם הפתאומית של מאובנים במספר גדול".

ולבסוף, בכתב־העת Scientific American הופיע בחוברת נובמבר 1992 מאמר הדן באריכות בתחילת התהוות עולם־החי, וכותרתו: "המפץ הגדול של התפתחות עולם־החי". בעיני החוקרים, רק הביטוי "המפץ הגדול" (השאול, כמובן, מקוסמולוגיה) מתאים לתאר התרחשות מדהימה זו.

לסיכום, ספרי מיועד לכל יהודי בעל פתיחות אינטליגנטית, אשר מוכן לחרוג מן המוסכמות, להרחיב אופקים וללמוד על ההתאמה המרשימה שנוצרה בין המדע החדיש לבין ספר בראשית. "בראשית ברא" דן בפלאי מקור היקום, התהוות מערכת השמש, תקופת־הקרח הגדולה, המקור המיסתורי של החיים, וההתפרצות הפתאומית של עולם־החי והופעתו הבלתי־מוסברת של האדם המודרני. ספרי מסביר כיצד קשת רחבה של הנושאים המרתקים הללו תואמת את פסוקי התורה.

אילן שיינפלד

הסינכרוניה השישית

אֶת מַהוּתְךָ הַמַּלְאָכִית פָּרַשְׂתָּ כִּכְנָפַיִם
מִתּוֹךְ גּוּפְךָ הַמֵּבִישׁ, הֶעָגוּב.

נְיַר תָּאֵב שֶׁל דַּעַת. נָתִין שֶׁל אַהֲבָה אַחַת.

מָה הָיָה לְךָ כָּל כָּךְ דָּחוּף לָלֶכֶת, אִם מְמַלֵּא עוֹדְךָ
מָצוּי בְּנוֹכְחוּת סְמוּיָה בְּתוֹךְ בֵּיתִי, נָע וָנָד, כּוֹרֵת,
כּוֹתֵב אֶת מִכְתָּבָיו הָאֲבוּדִים לְמִקְרָא עֵינַי הָרוֹת.

מָה טַעַם לִי בְּךָ בְּתוֹר סַמָּן כְּמוֹ הַיָּה אָבַד בַּתֹּהוּ
מִמְּךָ תִּשְׁלַח אֵלַי בְּבוֹאֲךָ כְּדֵי לְאַמֵּן עֵינַי
בִּרְאִיַּת הַמְּרֻכָּבִים, הַשֵּׂעָר הַסְּגַל, הַצֶּפַע הַסֶּגֶל שֶׁל
דַּעַת – – –

הָיִיתָ מְלַמְּדֵנִי בַּחַיִּים וְכָעֵת אַתָּה רוֹצֶה גַּם מִן הַמָּוֶת
לְלַמְּדֵנִי

אֲבָל אֲנִי בָּחַרְתִּי אֶת הַגֶּשֶׁם שֶׁל דִּמְעוֹתֶיךָ וְאֶת מַגַּע
עוֹרְךָ,

אֶת רֵיחַ אֶשְׁכְּךָ הָרְפוּרִים עִם בֹּקֶר,
וְאֶת עֵינֶיךָ הַלּוֹכְדוֹת אֶת הַמַּרְאָה,
וְאֶת יָדֶיךָ הַמַּדְלִיקוֹת בַּמְּשִׁיכָה שֶׁל מִכְחוֹלְךָ עַל פְּנֵי
הַבַּד – – –

וְאִם אַשְׂכִּיל לָדַעַת סוֹד הַמְּטָעוֹת מְעַם הַגּוּף
וְסוֹד שִׁיבָה אֵלָיו וִיצִיאָה מִמֶּנּוּ לְפִי רָצוֹן,
יִתֵּן לִי הַדָּבָר, אַךְ גַּם יוֹסִיף לִי
צַעַר עַל מוֹתְךָ מִמֶּנִּי. צַעַר לְבַתְּךָ מַעֲמַקַּי.

(מתוך רצף "סינכרוניות" בכתובים)

סכסוך ללא מוקד

ד"ר מרדכי בר-און

אילן אסיה, "מוקד הסכסוך – המאבק על הנגב 1947–1956", ירושלים, הוצאת יד בן-צבי, תשנ"ד.

העיסוק האקדמי בקורות מדינת ישראל בעשור הראשון לקיומה הולך ומתרחב במהירות. פתיחתם של מרבית הארכיונים הרלבנטיים לחקר התקופה באפשרות לחוקרים לבסס ולעגן את המידע שהם שואבים ממקורות שונים על מיסמכים רשמיים שנוצרו על-ידי מחוללי האירועים בשעת עשייתם ולא בהסבר והצדקה שלאחר מעשה. הוויכוח שפרץ גם לציבור הרחב בכל הנוגע לרוויזיה שהיסטוריונים צעירים מנסים לערוך בפרשנותם על אירועי התקופה, מקנה מימד אקטואלי לכל תרומה נוספת של חוקרים להבנת אותו עשור, אשר מידת השפעתו על דיוקנה של המדינה וגורלה מאז ועד היום היה כה מרחיק לכת. ספרו של אילן אסיה, אף שהוא מתרכז רק באחד הנושאים שעמדו במחלוקת בין ישראל והערבים, מהווה נדבך נוסף בחקר מדיניות החוץ והביטחון של ישראל ובהבנת סוגיות השלום והמלחמה שעמדו במרכז הדיון הציבורי והעסיק את הנהגת המדינה באותם ימים.

התיזה המרכזית בחיבורו של אסיה היא שמאבק היה נטוש על השליטה בנגב ובאילת בין בריטניה הגדולה והציונות עוד שנים רבות לפני הקמת המדינה והתמשך אל תוך שנות החמישים, בהם התמזג האינטרס הבריטי עם הדרישה הנחרצת של הערבים, ומצרים בראשם, לסלק את אחיזתה של ישראל בנגב על מנת להרוס את הרציפות הטריטוריאלית בין ערביי אפריקה לערביי אסיה. התנגדותו הנחרצת לא פחות של בן-גוריון, על-פי התיזה הזו, מנעה באותה תקופה כל אפשרות של פיוס בין ישראל ומדינות ערב. כפי ששם הספר מעיד עליו, סבור אסיה, ששאלת השליטה על הנגב הפכה ל"מוקד הסכסוך" והעדר הנכונות מצידה של ישראל לגלות גמישות בנושא זה הפכה לגורם העיקרי שמנע את פתרון הסיכסוך. על-פי גירסה זו היתה המחלוקת בעניין זה נטושה גם בקרב הנהגת המדינה באותם ימים. משה שרת נטה כדרכו לפשרות גם בעניין זה ואילו התעקשותו של בן-גוריון מנעה אותם. מחלוקת זו גרמה למתחים הולכים וגוברים בין ראש הממשלה לשר החוץ שלו שהסתיימו בסילוקו של שרת מן הממשלה באביב שנת 1956.

כצפוי מדוקטורנט חרוץ טרח אסיה ועבר על אלפי מיסמכים בארכיון הבריטי המרכזי וכן ברוב הארכיונים הישראלים הרלבנטיים. עבודתו מתועדת היטב והוא מביא לפנינו שפע של מובאות המאירות את הנראטיב הרחב אותו הוא משרטט בספרו. את פרשת המאבק הציוני על הנגב פותח אסיה בתיאור סיור שערך בן-גוריון בלוויתו של ברל כצנלסון בדרום הארץ בשנת 1935 שעליו הוא כותב לאחר שנים שמראה הנגב "שינה את כל תפיסתו הציונית". בעקבות אותו סיור שלח בן-גוריון ללואי ברנדייס, מנהיג ציוני ארצות-הברית, תזכיר בדבר חשיבותו של הנגב בכלל ושל אילת בפרט לעתיד המפעל הציוני. אסיה מציין, שתזכיר זה "היה האות לתחילת המאבק בין בריטניה ליישוב היהודי סביב עתידו של הנגב".

אסיה מנתח בפרוטרוט את התפתחות העמדות הבריטיות שרווחו בצמרת השלטון בלונדון בדבר חשיבותו של הנגב למערך האסטרטגי הבריטי במזרח התיכון. תפיסות אלו היוו את הבסיס לנסיונותיהם של הבריטים למנוע את נפילתו של הנגב לידי הציונים. מאבק זה מגיע לשיאו סביב תוכנית ה"פשרה" שהציע הרוזן ברנדוט, המתווך בסיכסוך מטעם האו"ם, זמן קצר לפני הירצחו בירושלים בספטמבר 1948. השפעתם של הבריטים על המלצתו של הרוזן להעביר את הנגב לידי הערבים תמורת ויתורם על הגליל המערבי היא מן המפורסמות, אך אסיה מביא לכך שפע של הוכחות משכנעות וכורך באותה מדיניות עקרונית של ה"פורין אופיס" בראשותו של ארנסט בווין גם עניינים אחרים כגון התנגדותם לשיחות השלום שהמלך עבדאללה ניהל באותם ימים בחשאי עם נציגי ישראל ועמידתם לצד הדרישה המצרית לוויתור ישראלי בדרום הארץ במהלך שיחות הפיוס שהתקיימו בלוזאן בשנת 1949.

אסיה רואה בתוכנית "אלפא" שגובשה בין בריטניה וארצות-הברית בשלהי שנת 1954, על פיה ביקשו שתי המעצמות להביא את הסיכסוך בין ישראל ומצרים לידי סיום באמצעות ויתורים טריטוריאליים שישראל תידרש לוותר בנגב, המשך ישיר למאבקה של בריטניה לשמור לעצמה אחיזה אסטרטגית באיזור. הוא תולה גם את כשלון התיווך הזה בהתעקשותו של בן-גוריון שלא לוותר על שום נתח מן הארצות שישראל כבשה בתש"ח (להוציא תיקוני גבול מזעריים הדדיים). לפי גירסה זו התנגד בן-גוריון להצעות, בין השאר, גם בגלל פחדיו מפני השתלטותו של גמאל עבדול נאצר על העולם הערבי, כהקדמה לניסיון נוסף לחסל את מדינת היהודים.

כאמור, עוסק אסיה בהרחבה גם במחלוקת בין בן-גוריון ושרת סביב בעיית הנגב. הוא מביא ראיות לכך, שבעת הדיונים על תוכנית ברנדוט היה שרת מוכן לשקול ויתורים בנגב על מנת לקיים את אחיזתה של ישראל בגליל המערבי (שלא נועד מלכתחילה למדינה היהודית בתוכנית החלוקה של האו"ם) ואילו בן-גוריון לא היה מוכן "לוותר על עקבה" בשום אופן. בסוף שנת 1952 מחווה שרת את דעתו שהתייצבותה של ישראל כטריז הקורע את רציפותו הטריטוריאלית של העולם הערבי הוא מצב שאין הערבים מסוגלים לעכלו ולכן הוא היה סבור שאם ישראל חפצה "ליצור רקע ממשי לשלום עם מצרים" היא תהיה חייבת "לשקול מחדש את עניין המסדרון" שיקשר את מצרים עם הערבים שממזרחה. אסיה מביא גם התבטאות בוטה של שרת בדיון הוועדה המדינית של מפא"י שהתקיימה במרס 1953 בעניין לאמור: "אם החזון שלנו אינו חזון של בדידות לעולמי עד [...] אנו צריכים ללמוד את הרגישויות של הצד השני".

הוויכוח על חשיבותו של הנגב, על-פי אסיה התעורר גם סביב הדיונים על תוכנית "אלפא". לרגל יום העצמאות של שנת 1955, שעה שהלחצים של "אלפא" לוותר על נתחים מן הנגב התקרבו לשיאם, נשא בן-גוריון נאום חוצב להבות בו הוא אמר, בין השאר, שאם חשקה נפש הערבים בנגב "צה"ל יכין להם קבלת פנים חמה". על נאום זה כותב שרת ביומנו האישי "אין להביע כלל את התפלצותי מאותה הוויה". את הוויכוח בין שרת לבן-גוריון סביב מבצע "עומר" שנועד בסוף אותה שנה לפרוץ את המצור המצרי שהוטל על מיצרי אילת מביא אסיה כהוכחה נוספת לפלוגתה שהתקיימה ביניהם עוד מימי תש"ח על חשיבותו של הנגב.

* * *

...עושרו של החומר התיעודי שעמד הפעם לרשותו של המחבר, ספרו של אסיה הוא דוגמה מובהקת למה שניתן לקרוא בהפרזה ספרותית בשם "קללת הארכיונים". חוקרים צעירים רבים נוטים לשכוח שהכלול בארכיון, עם כל חשיבותו, אינו מהווה אלא את החלק הגלוי של הקרחון. רק חלק זעיר מן השיקולים המניעים והאמיתיים של מחליטי ההחלטות ושותפיהם יופיע בכתובים. הרבה ממה שנאמר בעל פה, ועוד יותר מכן ההרהורים שבינו לבינו, אינם ולא יהיו אף פעם מתועדים. להיסטוריון אין מנוס מלהשלים את המצוי בארכיונים מתוך היכרות עם מכלול החומר ולפרש דברים על דרך ההיגיון, ההיקש ולעיתים אפילו ההשערה המלומדת. מי שנשען רק על מה שהארכיונים מסוגלים להציע לו עלול לשבש את הדברים לא פחות ממי שכותב היסטוריה בלי להזדקק לארכיונים כלל.

אילן אסיה

נדגים טענה זו מתוך ספרו של אסיה עצמו. הזכרנו לעיל את הוויכוח שהתקיים לכאורה בין בן-גוריון לשרת בפרשת תביעתו של הרוזן ברנדוט ליטול מן היהודים את הנגב. כדי לאשש את הטענה המלווה את כל חיבורו בדבר עקשנותו המופרזת של בן-גוריון לשמור על הנגב בשליטת ישראל הוא מביא דברים שמסר דיפלומאט בריטי מפיו של הרוזן ברנדוט לאמור ש"וייצמן ובן-גוריון שואפים באופן מיסטי ונוקשה לאחוז בנגב ובגליל כאחד" ואילו מזה שרת גם הוא מצוטט כמי שכתב באותם ימים עצמם לנחום גולדמן שבן-גוריון "יעדיף להחזיר לערבים את הגליל המערבי ולא לוותר על עקבה". אסיה אינו מביא שום ראיה מפיו של בן-גוריון (או מפי מישהו ששמע בדבר הזה מפיו) שבן-גוריון היה אכן מוכן לוותר על הגליל העליון.

ספק רב אם אכן יוכל חוקר למצוא סימוכין לכך, משום שהדעת נותנת שמזימת הלב של בן-גוריון אותה רקם בינו לבינו היתה בחינת "אוחז בזה וגם מזה על תנח ידך", אולם במסגרת הדיונים הדיפלומטיים השאלה הועמדה כאלטרנטיבה מחייבת לכאורה. אך בגליל המערבי ישראל כבר החזיקה באותם ימים בפועל ועל מנת לעוקרה משם היה מישהו חייב לשלוח צבא, ואילו הנגב עוד לא היה בידינו וויתור מדיני עליו שהובטח לנו על-ידי האו"ם היה מונע מראש כל אפשרות לשלוח את צה"ל מחצית שנה מאוחר יותר לכבוש את אילת. לאור מצב עניינים זה לא היה טעם לוותר על הנגב מראש, ולא היה גם טעם להקשות על התמרון הדיפלומטי על-ידי הצהרה פומבית כאילו רוצה ישראל להחזיק גם בגליל וגם בנגב.

לבן-גוריון לא היתה גישה "מיסטית" לנגב אלא רציונלית לחלוטין, אם גם "נוקשה" כדרכו, כאשר עשה כמיטב יכולתו להבטיח מוצא לישראל לים סוף ולשמור בידיה את מרחבי הנגב, אשר לפי גירסתו של ברנדוט כלל את כל השטח מדרום לקו אשקלון-בית גוברין, שטח שכיום חיים בו יותר מחצי מיליון אזרחי ישראל.

ההישענות הבלעדית על מה שכותב דיפלומט פלוני או מדינאי פלמוני, אפילו הוא שר החוץ, בתוך שטף הוויכוחים וההתדיינות המדינית ברגע מסויים, מעמידה מכשול בפני היסטוריון ששאיפתו העזה להוכיח תיזה מעוורת את עיניו. כיוצא בזה נכשל אסיה גם בפרשת "אלפא" ובעניין הוויכוחים בין בן-גוריון ושרת, מאבק היה נטוש בין השניים שהסתיים בסילוקו של שר החוץ. על ממדיו של המאבק ועל השאלה האומנם העמיד שרת אלטרנטיבה מדינית רצינית עוד יימשכו הוויכוחים בין היסטוריונים והמצע קצר מלהיכנס בעבי הקורה. אך אסיה מרחיק לכת וטוען, שהמאבק בין השניים "בא לביטוי הקיצוני בחילוקי-הדעות בשאלת אילת" משום ששרת "לא ראה באילת איזור כה חיוני לישראל, שראוי שהמאבק עליו ימנע שלום עם מצרים".

אכן, לאחר שהתפרסמה ברבים עיסקת הנשק הצ'כי-מצרי בסתיו 1955 היתה נטושה בין שרת לבן-גוריון פלוגתא בדבר התגובה הראויה. בן-גוריון גרס במשך כחודשיים שיש לנצל את ההזדמנות על מנת למצות את הדין בכל המחלוקות הנטושות בין ישראל ובין מצרים בטרם יהיה הדבר מאוחר מדי. והיה אם תגרור מדיניות זו את נאצר למלחמה, אדרבה ואדרבה. כדי לממש מדיניות זו אישר בן-גוריון למשה דיין לבצע שורה של פעולות צבאיות בהיקפים שונים שהגדולה שבהם היתה אמורה להיות מבצע "עומר". שרת, לעומת זאת, האמין שיש סיכוי להניע את ארצות-הברית לספק נשק לישראל, ואולי אף להעניק לה מטריה בטחונית באמצעות "ערובות" נגד תוקפנות. בן-גוריון לא גרס בשום שלב יציאה למלחמת מנע ואף טרח להסביר את מניעיו לפיקוד הבכיר של צה"ל, ובמהרה אף נטש את כוונתו לבצע את "עומר".

אולם בסתיו 1955 לא התקיים כל ויכוח בדבר חשיבותה של אילת משום ששרת, ואף איש אחר בצמרת המדינה, לא העלה על דעתו לוותר על הנמל הדרומי או על זכותה של ישראל לחופש שיט במיצרי אילת. את המובאה שאסיה מביא בעניין זה הוא מפרש פירוש מוטעה על פניו. בהביאו מכתב פולמוסי שכתב שרת לבן-גוריון לאחר שהודח מן הממשלה הוא מסביר בעצמו את התנגדותו למבצע "עומר" לא כעמדה חלוטה, אלא על רקע מבוקשו למצות תחילה דרכים אחרות (כגון העלאת העניין במועצת הביטחון או התדיינות בבית-הדין הבינלאומי בהאג). בהקשר זה טוען שרת, שהשעה לא היתה דחוקה משום ש"ההסגר (על מיצרי אילת) נמשך ממילא זה שנים, ולעומת זה אין התחבורה הימית לאילת ומאילת מהווה כבר היום עניין חיוני הכרחי במערכת דרכי המסחר שלנו" (ההדגשה שלי – מ.ב.). מן הדברים האלו מסיק אסיה, ששרת טען, "שחופש השיט אינו ערך מקודש [...] ובכך חלק גם על חיוניות המשך שלטון ישראל על אילת". זוהי פרשנות מופרכת ואין לה תימוכין אף לא במקורות שאסיה עצמו מביא. בנקודה זו כמו בנקודות אחרות נחשפת היטב העובדה, שהרצון להוכיח את התיזה הקיצונית שלו שיבשה את קפדנותו כחוקר.

שרת אמנם העלה מדי פעם את ההצעה להעניק לערבים "חופש מעבר" דרך הנגב ואף העלה אפשרות של סלילת כביש שיחצה את הנגב הישראלי מצפון לאילת, יהיה מגודר משני צדדיו ויחלוף על פני הכביש הישראלי לאילת באמצעות "מעבר עילי". לא ידוע לי שבן-גוריון הביע התנגדות לרעיון זה, ואף אסיה אינו מביא ראיה לכך. הסיבה העיקרית לכך שבן-גוריון לא התייחס לעניין זה כלל היתה, שאפשרות כזו לא עלתה כלל על הפרק בצורה מעשית. כידוע רווה נאצר הצעות מעין אלה, ואפילו את הרעיון על פיו תידרש ישראל לוותר על שטחים בנגב כדי לאפשר חיבור ישיר בין ירדן ומצרים בקודקודיהם של שני משולשים שייפגשו במרכז הנגב, רעיון שהציגו הבריטים והאמריקאים במסגרת תוכנית "אלפא" לא היה מקובל עליו. נאצר, ונציגי המלך פרוק לפניו, דרשו שישראל תוותר על הנגב כולו, והפשרה היחידה שהיו מוכנים לדון בה היתה ויתור על הדרישה המקורית לקבוע את הגבול החדש בקו אשקלון – בית גוברין ולהעתיקו דרומה לקו עזה – באר שבע. גם בחלומותיו הרעים ביותר לא העלה שרת על דעתו באותה עת להסכים לוויתור משמעותי על נתחים שלמים מן הנגב, שלא לדבר על אילת. גם רעיון "המשולשים" לא היה מקובל עליו וכל שהיה מוכן לומר היה, שישראל תשקול תיקוני גבול הדדיים. נאצר מצידו עשה מרעיון ה"מעבר העילי" חוכא ואיטלולא, כפי שמדווח ידידו מוחמד חסנין הייכל. נאצר שאל את המתווך האמריקאי רוברט אנדרסון בחורף 1956 מה יקרה אם חייל מצרי ירצה להשתין מעל הגשר העילי? האם לא יתחולל משבר בין-לאומי שיהיה צורך לקרוא לו "משבר הפיפי".

* * *

חיבורו של אילן אסיה היה נשכר הרבה אילו יומרת התיזה שלו היתה צנועה הרבה יותר. אילו טען, ששאלת שלטונה של ישראל בנגב היתה אחת מן הסוגיות החשובות אשר נדונה בשנים ההן ודרכה בא לידי ביטוי בולט הסיכסוך הישראלי-ערבי בכללותו, היו הדברים שהוא מביא עשויים לאשש תיזה מעין זו. לטענתו, שסוגיית הנגב היתה "מוקד הסכסוך" ושאילו נפתרה היה בא קץ לסיכסוך אין סימוכין משכנעים בכל שפע המובאות שהוא מביא. אסיה בעצמו מביא בהרחבה את פרשת שליחותו של רוברט אנדרסון בחורף 1956 ומתאר כיצד נרתע נאצר מהסדר עם ישראל מטעמים הקשורים עם המאבק הבין-ערבי סביב ברית בגדד. כיוצא בזה בקטעים אחרים החומר המובא על-ידי אסיה, הגם שהוא מוין מראש במגמה להוכיח את התיזה שלו, מעיד היטב שלסיכסוך הישראלי-ערבי לא היה שום מוקד, לבד מעצם ההתנגדות הערבית לקבל את דין לידתה של המדינה היהודית בקרבם.

איני גורס, שהערבים בשנות החמישים והשישים התכוונו ברצינות לתקוף את ישראל על מנת להשמידה, אך בין אמירה זו לטענה שהיו מוכנים ומסוגלים לעשות שלום המרחק רב. גם כאשר ביקשו להחזיר את ישראל לגבולות החלוקה, לאלצה לוותר על הנגב או לקבל את דין החלטות האו"ם בדבר שובם של הפליטים הפלשתינים לביתם – על-פי רוב לא דיברו על שלום אלא לכל היותר על הפסקת הלוחמה ולעיתים אף על פחות מכך. נאצר טען פעמים רבות, שאת השלום עם ישראל רק דורות באים יוכלו להשיג. בינתיים הפכו המנהיגים הערבים ונאצר בראשם את המאבק בישראל ואת הצרת צעדיה, לדגל סביבו ניטש מאבק אחר לחלוטין: המאבק על ההגמוניה בעולם הערבי והגשמת החלום הפאן-ערבי.

גם הוויכוח בין היסטוריונים בדבר סיכויי השלום בשנות החמישים והשישים יימשך בוודאי שנים רבות ואת דעתי המפורטת בעניין זה פירסמתי במקומות אחרים. אך גם מי שסבור, שישראל החמיצה הזדמנויות לעשיית שלום באותם ימים, ייטיב לעשות אם ימנע מגישה פשטנית כאילו העניין כולו נסב על כברת ארץ זו או אחרת. תשוקתו של אסיה להוכיח גירסה פשטנית גוררת אותו לידי אמירות מופרכות כגון מסקנתו, שבן-גוריון יצא למיבצע "קדש" משום שחשש מ"מתקפת שלום נאצריסטית בגיבוי הנשק הסובייטי". אסיה מוסיף וטוען, ש"לו היה נאצר מעמיד את ישראל בפני הברירה: שלום ויתור על חלקים לא גדולים מהנגב מול מלחמה בתמיכת המעצמות במצרים כדי להוציא את ישראל מדרום הנגב, היתה מוכחת צדקת תפיסתו הביטחונית של שרת, ויתכן שהדבר היה מביא להדחת בן-גוריון ולוויתור על חלקים מהנגב". אכן שורות תמוהות למדי.

החיפזון מהשטן

תגובה לביקורת על הספר "מוקד הסיכסוך"

ד"ר אילן אסיה

מאמר הביקורת של מרדכי (מורלה) בר-און על ספרי "מוקד הסכסוך – המאבק על הנגב 1947–1956", היה מקבל קרוב לוודאי ציון נמוך, לו היה מוגש כמאמר להערכת איש אקדמיה רציני, ולו רק מהסיבות שהוא נכתב בחיפזון, מתוך חוסר תשומת-לב רשלני לטקסט אליו הוא מתייחס, ושימוש בהכללות והערכות בוטות ופסקניות ללא הצדקה והעיקר ללא כיסוי. ראשית יש להעמיד דברים על דיוקם.

בסוף מאמר הביקורת שלו טוען בר-און שתשוקתי "להוכיח גירסה פשטנית" גוררת אותי לידי "אמירות מופרכות" כמו מסקנתי, שבן-גוריון יצא למיבצע "קדש", בין השאר, משום שחשש ממתקפת שלום נאצריסטית בגיבוי נשק סובייטי. לו היה בר-און קורא את הספר קצת יותר בקפדנות היה מגלה שלא המצאתי את הדברים, כפי שמתקבל הרושם מדבריו, ושטענתי מסתמכת על המובאה הבאה המופיעה בספר במלואה על דברים מפורשים שרשם בן-גוריון כתב ביומנו ב-10 באוגוסט 1956:

"אם נאצר ינצח בעניין התעלה והדבר ייתכן מאוד, כי האנגלים כנראה לא יעשו כלום נגדו, ובלי כוח נאצר לא ייכנע. הגדלת הפרסטיג'ה של נאצר מוכרחה להביא לידי רצונו לחסל את ישראל, לא על-ידי התקפה ישרה [ישירה], אלא תחילה על-ידי "התקפת שלום" ונסיון לקצץ התחומים, ביחוד בנגב, וכשנסרב – יתקוף אותנו".

אם בר-און סבור, שלהערכה מדינית זו שכתב בן-גוריון ביומנו לא היה משקל בהשתתפותו בקנוניית ועידת סוור כחודשיים מאוחר יותר, הוא יכול היה לכתוב זאת במאמר הביקורת, במקום ליצור את הרושם כאילו אני המצאתי את הדברים. גם עתה אני משוכנע, שבן-גוריון לא כתב ביומנו רק כדי לבלבל "היסטוריונים צעירים", ובוודאי שקשה להגדיר את יומנו הסודי – "בחלק הגלוי של הקרחון", הגדרה מוזרה אותה מייחס מורלה למיסמכים הסודיים שנגנזו לשנים רבות בארכיונים בישראל, בבריטניה ובארצות-הברית.

ציון נמוך בהבנת הנקרא היה בר-און מקבל גם בשל התייחסותו למובאה ממכתבו של שרת לגולדמן מה-15 ביוני 1948, בו כתב שרת, שבן-גוריון יעדיף ללא ספק להחזיר לערבים את הגליל המערבי ולא לוותר על אילת. ברוב נחפזות להגן בכל מחיר על בן-גוריון, בר-און אינו שם לב לכך, שכל הדיון בחלק זה של הספר נועד להוכיח, ששרת היה מוכן לוויתורים באילת – ולא שבן-גוריון היה מוכן לוויתור על הגליל המערבי.

לשיא של רשלנות בקריאת הספר מגיע בר-און בניתוחו המלומד למובאה ממכתבו של שרת לבן-גוריון מ-27 ביולי 1956. בהתייחסו לקטע מהמכתב בו טען שרת, ש"אין התחבורה הימית לאילת ומאילת מהווה כבר היום עניין חיוני במערכת דרכי המסחר שלנו", כותב בר-און בין השאר: "מן הדברים האלו מסיק אסיה, ששרת טען 'שחופש השיט אינו ערך מקודש [...] ובכך חלק גם על חיוניות המשך שלטון ישראל על אילת'. זוהי פרשנות מופרכת ואין לה תימוכין אף לא במקורות שאסיה עצמו מביא", כותב בר-און ומוסיף: "בנקודה זו כמו בנקודות אחרות נחשפת היטב העובדה, שהרצון להוכיח את התיזה הקיצונית שלו שיבשה את קפדנותו כחוקר". נראה, שקפדנותו של בר-און היא שמשובשת לחלוטין שכן לו היה הופך את הדף ועובר מסוף עמוד 135 לתחילת עמוד 136 היה מגלה המשך למכתב של שרת בו כתב שר החוץ המודח לבן-גוריון את הדברים הבאים:

"אני משתומם על הנסיון שעשית במכתבך זה אלי, לאחר כל הוויכוח הנוקב שהיה להציג שוב את פריצת אילת כדבר-מה תלוש וערטילאי, מובדל ומופרש מכל מערכת הנסיבות והבעיות, כאילו לא היה אחוז ומשולב בכל הרקע המורכב והקודר של בעיית שלום או מלחמה בינינו לבין העולם הערבי, מעמדנו באו"ם, יחסינו עם המעצמות, וכל הכרוך באלה: או כאילו היה עניין חופש השיט עיקרון עליון ומקודש אשר כל שאר שיקולי הביטחון והמדיניות נסוגים מפניו והחי בלא החי". [ההדגשה שלי – א.א.].

ביקורתו של בר-און לוקה לצערי לא רק בחוסר תשומת-לב לטקסט אלא ברגישות יתר למעמדו והכרעותיו של בן-גוריון. אולי זו הסיבה שהוא מתייחס לתיאור המאבק הציוני על הנגב המופיע בספר רק החל מסיורו של בן-גוריון לאילת בשנת 1935, ולא בתיאור שקדם לו של תוכנית ההתיישבות של יבנאלי משנת 1919, שהנהגת מפלגות הפועלים ובן-גוריון אימצו ופעלו לממשה. המחשבה שכל ימיו פעל בן-גוריון לממש את חזונו של יבנאלי ולא את חזונו הוא, כנראה קשה מדי לבר-און.

אך נראה, שעיקר טענתו של בר-און היא נגד התיזה העיקרית שבאה לידי ביטוי בשמו של הספר – "מוקד הסכסוך" ובכך שלדבריו נטען בספר שלו היתה שאלת הנגב נפתרת – היה ניתן באותן שנים להגיע להסכמי שלום עם מדינות ערב.

המילה "לו" אינה מופיעה בספר ו"לו" רק פעם אחת מהסיבה הפשוטה, שבניגוד להיסטוריונים החדשים אני מאמין עדיין בגישה הישנה והטובה, שההיסטוריון אינו שחקן על מגרש ההיסטוריה ואף לא שופט במשחק זה. תפקידו רק להביא בדייקנות מירבית את תיאורו של המשחק, במינימום פרשנות. לכן גם לא נטענת בספר הטענה, שוויתור על הנגב היה מביא שלום. לעומת זאת, מתוארות בספר פרשות רבות בהן היה הנגב מוקד ונקודת שבר מרכזית כאשר מידת מרכזיותו בסיכסוך עומדת במבחן החמור והקיצוני מכל – מבחן המעשה. אם זה במאבק באו"ם בשנת 1947, להכללת הנגב במדינה היהודית בתוכנית החלוקה – כאשר המשלחת היהודית באו"ם הימרה על כל עתידה של המדינה באשר התעקשה לפעול בניגוד לעמדה האמריקאית בשאלה זו. אם זה בהבאת בריטניה לעמדת מאבק קיצונית ביותר נגד הקמת מדינה יהודית בגבולות החלוקה בגלל שאלה זו – דבר שבן-גוריון הבהיר את הסכנות הטמונות בו כאשר אמר בפברואר 1948 שעל שאלת הנגב מתנהלת המלחמה – לפחות זו שמנוהלת בחוץ ואולי גם הליגה הערבית.

המאבק המדיני המרכזי במלחמת העצמאות התנהל נגד תוכנית ברנדוט – שעיקרה היה קריעת הנגב כולו ממדינת ישראל. אחד הגילויים החשובים בספר הוא הוכחת הטענה, שבריטניה-המועצות תמכה במדינת ישראל וסיפקה לה את הנשק שבעזרתו היא ניצחה במלחמה, כדי שישראל תוכל לכבוש את הנגב כולו כולל אילת ולנתק בכך נתיב אסטרטגי בריטי רב חשיבות בין מצרים לבין פרס.

בר-און לא התייחס כלל לגילוי חשוב נוסף הסותר כליל את טענת ההיסטוריונים החדשים, ואבי שלים בראשם, כאילו בן-גוריון הוא שטירפד את הסכם השלום עם עבדאללה בדצמבר 1947. שלושה מיסמכים בריטיים סודיים ביותר המובאים בספר מוכיחים, שהבריטים הם ששיגרו את ההוראה לטרפד את ההסכם, והסיבה לטירפוד היתה, שההסכם לא מילא אחר דרישתם האסטרטגית להרוס הרציפות הטריטוריאלית הערבית בנגב.

בר-און לא התייחס גם לתיאור הוועידה הסודית שהתקיימה מאחורי הקלעים של ועידת לוזאן – במסגרתה נפגשו בפריס בסוף מאי 1949 נציגי ישראל עם משלחת לבנונית שטענה, שהיא באה על דעת כל המשלחות הערביות, להציע לישראל הסכם שלום מלא תמורת העברת דרום הנגב לערבים. לישראל הוצע או לקבל כתחליף את רצועת עזה, שימוש בנמל חופשי באילת, וקליטת מרבית הפליטים במדינות ערב.

מנובמבר 1954 ועד מרס 1956, עסקה חבורה "זוטרה" שכללה את הנשיא אייזנהאואר, מזכיר המדינה האמריקאי דאלס, ראש ממשלת בריטניה אנתוני אידן, ואישים מרכזיים במשרד החוץ הבריטי, במחלקת המדינה האמריקאית ובסי.איי.אי. בניסיון להביא לשלום במזרח התיכון, כשהם מנהלים מיבצע סודי תחת שם הצופן "אלפא". עיקרו של המיבצע היה השגת הסדר באמצעות ויתורים ישראלים בנגב שיאפשרו למצרים רציפות טריטוריאלית עם המזרח הערבי. בניגוד לבר-און, אותה חבורה היתה סבורה אז, שניתן להשיג שלום במזרח-התיכון על בסיס תוכנית זו. נכון הוא, שנאצר זילזל בהצעה לחבר את מצרים וירדן באמצעות משולשים קטנים בדרום הנגב, אך הצעה זו הוצעה לו רק משום שהאמריקאים ידעו שכל דרישה לוויתור נרחב יותר תפעיל את הלובי היהודי בארצות-הברית – שכן גם להצעת המינימום הזו התנגד בן-גוריון בכל תוקף.

נראה, שרק מרגלית הבין טוב יותר ממורלה בר-און את חשיבות תיאור מאבקו של בן-גוריון על הנגב. במאמר ב"הארץ", ב-12 באוגוסט, תחת הכותרת "היסטוריונים חדשים מיושנים", קבע מרגלית ובצדק, שמאבקו של בן-גוריון על הנגב סותר את טענתם של ההיסטוריונים החדשים שהציונות היתה קולוניאליסטית ביסודה. בן-גוריון דבק בתוכנית ההתיישבות של שמואל יבנאלי, ובחשיבות ההתיישבות בנגב ובאזורים המאוכלסים בערבים בדלילות – דווקא משום שהציונות של תנועת הפועלים רצתה להתרחק מהערבים ולהרחיק את היהודים מהאזורים המיושבים ערבים בצפיפות. המוטיב בדבר חשיבותו של המדבר למדינה היהודית חוזר אצל בן-גוריון, כאשר ההדגשה היא על היותו ריק מערבים ועל כך שניתן לגשת בו להתיישבות של מיליוני יהודים מבלי להתעמת עם יישוב ערבי צפוף.

ההתיישבות באזורים בהם קיים יישוב ערבי צפוף הטרידה את יבנאלי שחשש מפני המשך קיום הדפוס הגלותי של הכלכלה היהודית גם בארץ ישראל, בו יהיו היהודים שוב טפילים על גבו של הפועל והאיכר הערבי.

כך מתברר, שגם הוכחת גדולתו של בן-גוריון אינה נזקקת לחסידים שוטים. דווקא תיאור אובייקטיבי עד כמה שניתן של ההיסטוריה מחזק ומדגיש את גדולתו וכובד האחריות אותה נטל על עצמו בהחלטותיו.

וכמה מילים על הטענה של בר-און, ששאיפתו של ההיסטוריון להוכיח תיזה מעוורת לעיתים את עיניו. אני מסכים בהחלט לדבריו. הוויכוח הוא רק מי התעוור בניסיונו להוכיח את התיזה שלו. נכון, שהתיזה בספרי אינה קלה לעיכול ונראית לכאורה כמעט כבלתי-אפשרית. אך צריך לזכור, שאת ההיסטוריה המדינית עושים פוליטיקאים, והמעשה שהם עושים נקרא פוליטיקה. בספרו האוטוביוגרפי "סיפור חיי", כתב סאדאת:

"יש המגדירים את הפוליטיקה כאמנות האפשר, ובעיני זו הגדרה שאינה מניחה את הדעת. אכן, אם לדון על-פי מלחמת-אוקטובר, אפשר דווקא להגדיר את הפוליטיקה כאמנות של הבלתי-אפשרי: מהי ההגדרה הנכונה?"

גם בן-גוריון הבין טוב יותר מבר-און חסידו את גמישותו של האפשרי ואת מוגבלותם של המומחים הצבאיים – קרי הגנראלים – כשמדובר בעניינים מדיניים. בוויכוח כבר ב-7 בפברואר 1948, הנזכר בספר, לאחר שהחליט בניגוד לעצת המומחים הצבאיים לשלוח 3000 לוחמים להגנת הנגב, ובכך החליש את היכולת הצבאית להגן על עיקר היישוב, אמר בן-גוריון בין השאר:

"הדבר שאנו נלחמים [עליו] קובע את מידות היכולת. מטרה מצומצמת מצמצמת יכולתנו, ומטרה מורחבת – מרחיבה. מי הוא המומחה אשר יגיד לנו עד היכן מוכן העם היהודי ללכת בהגנתו על עתידו הלאומי".

רק אם יצליח בר-און להבין את תבנית החשיבה שמאחורי המעשה המדיני הפוליטי כפי שהבינו ופעלו על פיה בן-גוריון וסאדאת, רק אז הוא יצליח אולי להבין את מי משנינו מעוורת השאיפה להוכיח את התיזה.

כדי לסיים את המאמר ברוח טובה – הראוייה לדיון בדברים שכבר לאיש אין יכולת לשנותם ומאחר שאיני רוצה לתפוש את המרובה אני מוכן להשלים עם קביעתו של בר-און שהדברים שאני מביא בספרי עשויים לאשש תיזה צנועה יותר לפיה "שאלת שלטונה של ישראל בנגב היתה אחת מן הסוגיות החשובות אשר נדונה בשנים ההן ודרכה בא לידי ביטוי בולט הסיכסוך הישראלי-ערבי בכללותו". לו תהיה בעקבות ספרי הבנה זו נחלת הכלל – דייני.

صكنا من الاصل

חידמיצר

חידה קשה ומעצבנת / דן חמיצר

משימה מס' 168

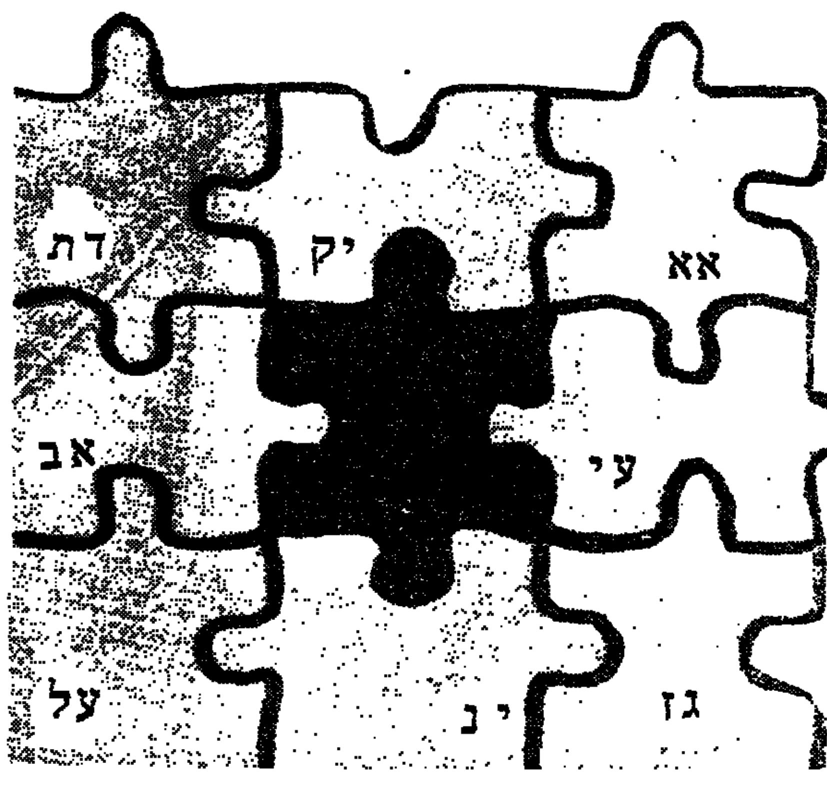

למה מנחם חסר?

הוראות לפיצוח: לפניכם חידה מצויירת, שפתרונה עשוי לזכות אתכם בפרס מיוחד: עותק חתום של ספר הקריקטורות של מושיק לין "מתים לעשות שלום", בהוצאת זמורה ביתן מודן. הזוכה ייבחר מבין הפותרים שתשובתם הנכונה תגיע אלינו תוך עשרה ימים מיום פרסום החידה.

פתרון משימה 167: חסר ריבוע באות ס' בנוסחת איינשטיין, הקובעת את היחס בין האנרגיה למסה. זכה בפרס אמנון מקלר. הספר יישלח לכתובתו.

המען למשלוח תשובות: מזכירות מערכת "דבר", רח' שינקין 45, תל־אביב. מיקוד: 65233.
נא לציין על המעטפה את מספר המשימה.

עסיסיות נוטפת זבל

טלי ליפקין־שחק

אנטנה

את השבוע הטלוויזיוני האחרון אפשר להסביר רק בהשתלטות חוליות מלפפונים מתואמות היטב במבצע ראווה נועז, על שני מוקדי השידור של שני הערוצים. נראה כי עם לכידתו של רב־המחבלים קארלוס, בא אמנם אל קיצו עידן קארלוס, אבל עונת המלפפונים תפסה את מקומו, ובגדול. רוב הזמן נותנת הטלוויזיה שידורים חוזרים, סדרות – במידה לא מספקת, אגב, לשעשע את המהבילים – קצת סרטים והרבה משום דבר, בעיקר שום דבר מצהב. הכלאה מעניינת של מכון וולקני אולי, המספקת תנובת מלפפונים צהובים, אבל לא צהובים מיובש אלא עסיסיים ונוטפי זבל.

מצטיינת בנחיתות

אלמלא היתה רובי פורת־שובל מתמסרת תוך יסודיים גדולים, על־פי המדווח, לראיונות סוף שבוע בכמה עיתונים, יתכן שלא הייתי טורחת לתת הצצה נוספת בשואו שלה. אבל, נגררתי אל המופע האחרון שלה בשל צירוף נסיבות גורלי שהפגיש בין הראיונות המסקרנים האלה לבין הפרומו שנעשה לתוכנית הזאת ועיקרו המשפט האלמותי שיצא מפיה המצוייר היטב: "יש מי שהגוף משמש לו שק חבטות ולעומת זאת יש מי שהפכו אותו לקריירה". ???. הלכתי על זה ונפלתי על תוכנית שנאלצתי להתחמש (שלא לומר להזדיין חו"ח) בשנורקל כדי לצלול אל נחיתותה. היו שם אנשים שאוכלים הרבה ואנשים שאוכלים מעט והיה קהל מוכן היטב לשאול שאלות ומבט של שליחות וייעוד לאומי להם בעיניים, והיתה רובי. אין ספק שאני מושפעת ממה שקראתי עליה, אבל גם אין ספק שעל פניו ברור שרובי פורת־שובל היא תופעה.

אם אני עוד מבינה משהו בבני אדם, אז רובי, שבין היתר התפרסמה בעקבות הצגת יחיד שהעלתה ושהיתה הנפת דגל פמיניסטי ענק מעל מאהל בדווי בפרט והחברה בכלל, משחקת ב"רובי" של טלעד את תפקיד חייה. אשה משכילה, יצירתית ואולי די מתוסבכת, בוחרת להנהיג תוכנית זולה שבזולות, מעליבה שבמעליבות. את הנשיות, את האנושיות, את הפרטיות ובעיקר את האינטליגנציה. אני חושדת בה שהיא עושה את זה בכוונה. לקחה על עצמה אתגר לעשות הכי "טוב", הכי בגדול שאפשר את הדבר הנחות ביותר, ולעשות אותו עם סטייל. ואת זה היא עושה. מקצועית לעילא, שולטת ללא מצרים בקהל המטומטם שלה, מוכנה עם פרטי הפרטים של כל הזבל שהיא מוטטת בו שם, ומלווה בדרך־כלל בבמאי מצויין שהולך אחריה עם מצלמה שלא מתבלבלת, רובי מרימה הצגה מתוזמנת היטב ותפורה עד הסוף. את המחמאה הזאת אי־אפשר לקחת ממנה. היא עובדת קשה, היא באה מוכנה מאד, היא עושה הכל נכון.

אלא מאי? הנכון הזה הוא גרוטסקי. נפנופי הידיים שלה לקהל ואל המצלמות א־לה אמריקה, ההיגוי התיאטרלי שלה שמפיק עוד שמץ דרמטיות גלעגת מהחוברים המלודרמטיים ממילא שממלאים את האולפן שלה, הרצינות הבלתי־נסבלת והעליצות הבלתי נסבלת ברזומנית של הקיום הטנסציוני בשאלות הארוכות והפאתטיות שלה, יוצרים גרוטסקה. זה אפילו לא מבדר, אותי זה גם מרגיז וגם משעמם, ובחצי התוכנית גמלטתי כל עוד נפשי בי אל "חשיפה לצפון".

גזית. משתפר עם השנים. צילום: שלמה בן־דוד

נקי ממניירזם

בעצם, לא נכון לומר שלא קרה כלום השבוע. גבי גזית חזר וכוחו במותניו. מלך השואו אוהב את המדיום הזה, מרגיש נוח מול המצלמות ויודע להגרס את כולם – מרואיינים וקהל – כרצונו. לפי מספר הפרסומות, או סוג הפרסומות במהלך התוכנית הראשונה אחרי החופש, יש לו מה שמכונים "רייטינג גבוה" מלכתחילה. בצדק. גזית משתפר עם השנים וחולק מהמניירזם המעצבן שלו, מתנשא וחלקלק ונגררני בפרובוקטיביות המחוייכת שלו, נעלם ונצף רק לעתים רחוקות כשזה "בורח לו". בתוכנית הראשונה אחרי החופשה הוא היה נקי לגמרי מהמניירזם הזה, כאילו חזר ממוסד גמילה מוצלח. ההחלטה לבחור כנושא ראשון לתוכנית הפתיחה את חיילי צה"ל בלבנון, ודאי לא היתה החלטה קלה גם למי שאוהב נושאים המטלטלים את הציבור. גזית מצא לנכון להבהיר בפתח הדברים שאת הנושא הזה יזמו אמהות בפניותיהן אל המערכת, וכבר בדברים האלה ניכר בגזית שלא בששון הוא מנהל את הדיון.

לאולפן זימן שלוש אמהות. שתיים שבניהן משרתים בלבנון והמטילות ספק כלשהו בנחיצות הימצאותם שם, ואחת, שלוה שרם, שבנה נפל בלבנון והיא המרשימה שבהן, מגלה הבנה גדולה. שר הבריאות אפרים סנה השתתף בדיון ואמר דברי טעם קצרים ונבונים מאד, וכל הנושא טופל בעדינות רבה. צה"ל לא שלח נציג וגזית מעיד כי נרמז לעורכי התוכנית שטוב יעשו אם יירדו מהנושא. טעמיו של צה"ל עימו ואולי נכון שהצבא לא צריך לקיים ויכוחים עם אמהות בכלל ומעל מירקע הטלוויזיה בפרט, אבל מצד מערכת "הלילה השישי" נכון באותה מידה שלא ויתרו על הנושא החשוב והכואב הזה.

פוסל במומו שלו

התוכנית של גזית בכלל היתה טובה בכך שהיתה מלאה נושאים מכל מיני סוגים, אקטואליים ואקטואליים למחצה. אבל היותה לתוכנית החולקה אותו ענקית, האם הם לא מבינים את זה שם, או משהו בתפיסה הבסיסית לוקה ומבשר רעות.

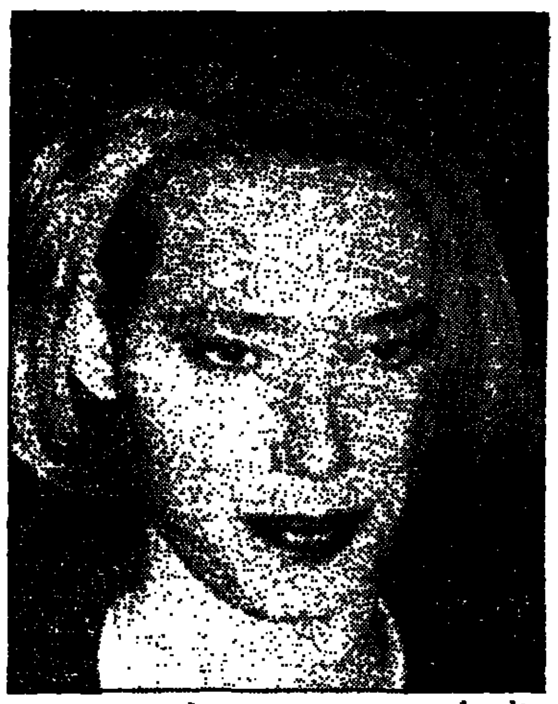
יובל. שלב אסוציאציות רחב ומשכיל

דורון נשר נסע בעניינים אחרים, משפחתיים אולי, למוסקווה. משום סיבה שאיננה נראית לעין, בחרו במערכת "הלילה השישי" להשתמש בשירותיו לכתבת קיץ, כפי שהגדירה הקריקטורה המביכה שצילם דורון נשר במוסקווה. נשר עשה במה שנראה כמו מצלמה ביתית, סרט וידיאו שהיה מעליב גם סרט טיול בר־מצווה של ילד דביל. זה לא היה עיתונאי, זה לא היה אמנותי, זה היה נורא. הרבה מאד ישראלים כבר היו במוסקווה, אבל נשר בחר להתייחס אל האכזבות הקיקיות שלו לגבי החיים שם כאל אמיתות ראשוניות חדשניות, שאותן הביא אל תוך המצלמה הרועדת המקרטעת בשלל משפטים תפלים, מתנשאים על מאוחזיו בעודו עומד לצדם ומדבר בשפה לא ידועה להם, עושה חוכמו'ס מייגעים ברחובות הכרך ומגלה לנו את מוסקווה על פיגורה התרבותי ביחס למערב. נשר יצא ויי אידיוט מהפרויקט הזה ופסל במומו שלו. אני לא מכירה תחנת טלוויזיה שהיתה משדרת מוצר פגום כזה, אבל מערכת "הלילה השישי" הוליכו לשדר, ובכך עשו עוול לצופים ועוול לנשר שחשפו אותו כעליבותו.

נקמת היורמים

ערוץ 2 הפתיע השבוע עם "מערבה מכאן", תוכנית חדשה של טלעד. לא כל־כך ברור לי עדיין מה בדיוק ההגדרה שלה, אבל התוכנית הראשונה היתה מעניינת ובעיקר מוגשת היטב על־ידי רוני יובל. אם הבנתי נכון, "מערבה מכאן" אמורה לשקף תופעות תרבותיות מערבה מכאן, אולי רק בארצות־הברית, אולי בכלל, באמצעות הקרנה של כתבות מן הטלוויזיה האמריקאית. מקורות החומר יהיו סידרות תחקירים של איי.בי.סי, או כתבות מזדמנות. כך או כך, התוכנית הראשונה הביאה ראיון מקיף עם רוזן בר, תופעה לכל הדעות, ועם קוסם אחד ששמו לא מוכר לי אבל הוא כנראה סלבריטי אמריקאי מוביל. שמו דייויד קופרפילד, אבל הוא לא של דיקנס אלא של הדוגמנית קלאודיה שיפר, חברתו לחיים. המעניין בשתי הכתבות האלה היה בכך שהן שיקפו את דרך העבודה של הטלוויזיה האמריקאית, הדרך זה את החברה האמריקאית. בהנחה שהטלוויזיה שם נותנת לקהל את מה שהוא רוצה לראות, יכולת לדעת מה אוהבים שם על־פי מה שהכתבת והכתב בשני הראיונות, הפיקו ממרואייניהם ומה"תחקיר" שעשו עליהם. הרבה בולשיט, הרבה מתק שפתיים, הרבה דמעות וכנות מפוקפקת שאידיוט מי שקונה אותה, הרבה שמאלץ. גם עצם הבחירה לשרטט דיוקן של השחקנית המטורפת רוזן בר ושל קופרפילד המצליחן "שהיה מלך היורמים בבית־ספר ובהצלחתו נוקם את נקמת כל היורמים בעולם", מלמדת על החברה והתרבות האמריקאיים והתוצאה היתה מוצר בעניין.

מחזירה לנשים את כבודן

אבל עיקר המחמאה שמורה לרוני יובל. האשה הצעירה הזאת שהתחילה את הדרך הטלוויזיונית שלה בתוכנית הבוקר בכללית עם היוסרה של התוכנית הבנות־גבלית ההיא, מתגלה בהגשת "מערבה מכאן" בשיא כושרה. אינטליגנטית, רהוטה, ניכר בה שכשהיא מחברת בין קופרפילד לדיקנס, למשל, היא עצמה כתבה לעצמה את הפתיח ועולם האסוציאציות שלה רחב ומשכיל, היא נאה וניבוחה. יובל מחזירה לנשים את כבודן שאבד קצת בתוך ים המגישות המיופייפות שכבשו באחרונה את המסכים בערוץ השני השלישי והבציעות יופי – מפוקפק לעתים לטעמי – על חשבון השכל.

זאת ההזדמנות לחלק את אותה המחמאה לנעמי קרן בערוץ הראשון, שלא מופיעה מספיק על המסך, לא מקריאה מספיק חדשות, על אף שהיא מגישה חדשות, או כל דבר שתגיש, במיומנות ובסמכותיות של מי שמבינה מה היא קוראת. משום מה נדחקה קרן לפינה לטובת דייסה הארוכים של גאולה אבן־אברקוביץ'. שאיננה בלתי־אינטליגנטית אבל שהאינטונציה שלה והמימיקה שלה אינן משקפות כבכוחיות של מקריאות חדשות והניגון שלה בדרך־כלל יכבעאי פרי כשל גננת ילדותית. אני נותנת לאבן אברקוביץ' את הקרדיט שכשהיא רואה הקלטות של עצמה, היא יודעת בדיוק מה עשתה לא נכון, אבל למה היא לא משתפרת?

★

מי אמר שאי־אפשר לארגן תרגום סימולטני כתוב לראיון שעורים באולפן אחוד יערי חיים יבין עם נביל שעת? יבין יצא רע מהתרגום המקוצר והעקום של דברי אורחו החשוב בראיון ראשון מסוגו ועל־כן תגיבי במיוחד ביום קשה של פיגועים, והציבור יצא מופסד. אפשר וצריך היה להתארגן לתרגום שוטף, ואם אין ציוד מתאים כדאי לקנות, בכספי האגרה כמובן, כדי שתהיה תמורה. ■

עשיתי מה שטוב לי; לא מה שטוב להישגי

טלי ליפקין־שחק

"באישיותו ובצורת דיבורו היה פרופ' ישעיהו ליבוביץ ההיפך מדמות סוקרטית, כי לא שאל שאלות אלא השיב תשובות נחרצות וחותכות. אבל בתוך החברה תיפקד בדמות סוקרטית, כי גרם לאנשים לשאול את השאלות ולצאת נגד הרגלי המחשבה שלהם עצמם" – פרופ' אבי רביצקי

פרופסור אבי רביצקי, מורך פרופסור ישעיהו ליבוביץ מת הבוקר, אתה עצוב היום?

אני עצוב מאד. מבחינתי, הלך לעולמו קודם כל מאמין גדול. אני חושב שכמי שהכיר אותו אישית, אוכל לומר שזה היה הדבר החשוב ביותר בעולמו. האמונה. מדובר באדם שמדי בוקר בשש וחצי היה מתייצב למניין בבית הכנסת ישורון, אדם שלפני כמה שנים ביקרתי אותו בבית־חולים אחרי ניתוח, ועל־אף שחשבתי שאמצא לפני זקן גונח ומתייסר, הדבר הראשון ששמעתי ממנו היה על המאבק שלו עם הרב של בית החולים, בשאלה אם יניח תפילין לפני הניתוח או לא. על־פי הדין, צריך להניח תפילין רק על גוף נקי ופרופסור ליבוביץ תהה אם ערב ניתוח אולי אינו ראוי להניח תפילין ודיבר על זה עם הרב. הרב של בית החולים הביא לו פסק הלכה של מי מרבני דורנו שלפיו תפילין הם סגולה לבריאות. זה עורר את חמתו עד להשחית, כי הרב הציע רעיון של קיום מצוות לרפואה ולא לשם שמים. ראיתי איך העביר את מטה המלחמה לתוככי בית החולים יומיים אחרי ניתוח בדרך אופיינית לו, למי שהיותו אדם מאמין הוא הפן העיקרי שלו.

רביצקי. "כמעט כולם שואלים את עצמם איך אני משיב למענות של ליבוביץ". צילום: ניצן שורר

אבל ליבוביץ היה הרבה דברים. הלך לעולמו גם אדם שתרם לחשיבה המקורית בישראל תרומה ענקית ויהודית. על־אף שמעטים מאיתנו קיבלו את עמדותיו ורק מעטים דבקו בהשקפות הרדיקליות שלו, אני חושב שקשה למצוא עוד אדם שגרם לכך שכמעט בכל שאלה שבה אנחנו מתלבטים אנחנו צריכים לעמוד מולו. זה מתחיל ממוסר ופוליטיקה, עובר דרך דת ופילוסופיה ועד שאלות של המתה מתוך רחמים וסירוב פקודה והשאלה מהי תפילה לשם שמיים. בתפקיד הזה שלו הייתי אומר שיש פרדוקס מסויים. מצד אחד, באישיותו ובצורת דיבורו היה ההיפך מדמות סוקרטית כי לא שאל שאלות אלא השיב תשובות נחרצות וחותכות. אבל בתוך החברה תיפקד כדמות סוקרטית, כי גרם לאנשים לשאול את השאלות ולצאת נגד הרגלי המחשבה שלהם עצמם.

ועדיין לא אמרתי הכל. הלך לעולמו מי שעשה דברים גדולים וחשובים להקניית השכלה הרחבה בציבור, האיש שהיה העורך הראשי של עשרה הכרכים הראשונים של האנציקלופדיה העברית ועורך 20 כרכים של מדור מדעי הטבע. אפילו רק זה עשה בחייו, היה מגיע לו פרס ישראל. שלא לדבר על ההשתתפות שלו באוניברסיטה המשודרת, שם נתן המון סדרות שראו אור בחוברות וכספרים ואיפשר כך תפוצה למושגים ורעיונות. עקרון ההפצה של ההשכלה ושל רעיונות הריצה אותו לכל הרצאה בכל מקום. אני זוכר איך בנו קבל פעם שהוא רץ לכל מקום שמזמינים אותו לדבר, בכל פינה בארץ, בפני כל קהל. ליבוביץ כמעט לא סירב להרצאה מעודו והרים כך תרומתו להשכלה בעם. גם הספרים שכתב, נועדו ברובם לתלמידים שצריכים להבין ולא למלומדים, על־פי אותו עקרון.

וכמובן, הלכה מאיתנו דמות המוכיח בשער, דמות של פאתוס מוסרי מול החברה, הנוהג כאיפכא מסתברא של החברה וזועק כ"נביא זעם" בפניה ומכריח אותה להכיר את המכשלות שלה.

לא היה בו שמץ של אנו מרים?

זאת שאלה לפסיכולוגים, ואני לא פסיכולוג, אבל מבחינת המודעות שלו, הוא מילא את חובתו. הרי אפשר גם לשאול למה אני מדבר איתך עכשיו, האם רק כדי לשמוד את זכרו של ליבוביץ או גם לצרכי? זה באמת עניין לפסיכולוגים. אבל אני מכיר אנשים שהם צבועים המתכוונים לדבר אחד ואומרים דבר אחר. אצל לייבוביץ היו פיו וליבו שווים ומניעים פסיכולוגיים המפעילים כל אחד אינם ממין העניין.

אז מה הניע אותו, מאיפה האנרגיה?

האנרגיה הזאת באמת היתה דבר מדהים. מדובר באדם שעוד בגיל יותר מ־90 היה פעיל. אני זוכר שאמר שבאחרונה הוא לפעמים מרגיש זקן, כי הוא נרדם לפעמים בספריה הלאומית. ולי זה קורה מגיל 17, אז מה היו לו אנרגיות אידיוטיות. הוא היה יו"ר "העובד הדתי" בהסתדרות, פעיל בשורת המתנדבים, ניסה להקים מפלגה, ובראש ובראשונה הוא היה רופא ומדען. לו שמע אותנו משוחחים עכשיו, היה כועס, כי הדבר הראשון שאמר על עצמו זה שהוא איש מדע. פרופסור לביוכימיה. זה היה הדבר שהקדיש לו יותר שעות מלכל עיסוק אחר עד שיצא לפנסיה, גם אם לנו זה נראה שולי ביחס לדברים האחרים שעשה.

מדובר בגאון?

בוודאי. אבל אני זוכר שכשהיה בן 70 ערכו לכבודו סעודה והוא נשא נאום ופנה אלינו, הצעירים ואני, שהייתי אז צעיר ביותר, הרגשתי שהוא מדבר ישר אלי. ליבוביץ אמר שם: "אני לא התרכזתי בשום תחום אחד עד הסוף, עסקתי במרחב גדול של נושאים. מצד אחד יש לי סיפוק כשכמעט כל מדף בספריה הלאומית שאני מגיע אליו יכול אני לקרוא את הספרות המקצועית שעליו ולהבין, מפילוסופיה ועד רפואה, מיהדות ועד פסיכולוגיה. אבל מצד שני, כתוצאה מזה לא הגעתי להישגים ניכרים בשום תחום. לכן, אדם צעיר, צריך להחליט מה אתה רוצה לעשות. האם את מה שטוב לך או את מה שטוב להישגיך. אני עשיתי מה שטוב לי אבל לא מה שהיה טוב להישגי". ואמנם, אם היה מקדיש את עצמו לתחום אחד, היה מגיע להישגים מפליאים ולזה לא הגיע בשום תחום ספציפי. לא מקרה הוא שהסכנו עליו כותב פרס ישראל למפעל חיים ולא בבימוי, למשל.

אתה אומר שליבוביץ הותיר חלל ריק בשורה של עניינים מרכזיים בחברה הישראלית, אבל האם לא השאיר צוואה שתתרגם את החשיבה לעוד זמן רב?

ללא ספק. הוא השאיר אחריו לא רק ספרים אלא ציבור אינטליגנטי רחב מאד, דתי וחילוני, שברובו המוחץ אינו מסכים איתו, אבל כמעט כולם ללא יוצא מן הכלל, כשהם נוקטים עמדה. שהאלים את עצמם מתוח לפי ההכרה "איך אני משיב לטענות של ליבוביץ?". כך אני מעיד על עצמי, ואני בטוח שאני מדבר בשם רבים אחרים. תמיד כשאני בונה עמדה אני מרגיש חייב לנסח אותה בצורה ברורה וההשנה כי אני הרך בהביקורת שלו. בוודאי אמשיך להרגיש כך גם עכשיו, כשהוא לא כאן. ■

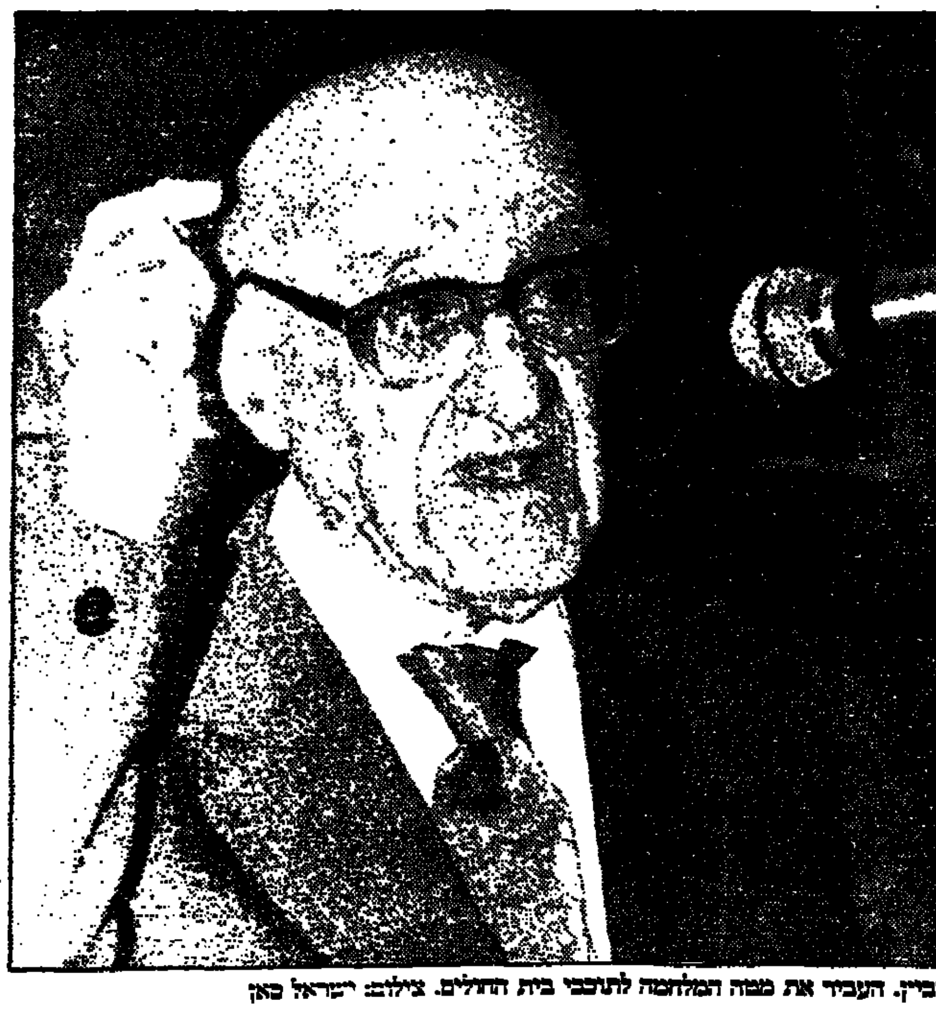
ליבוביץ. העביר את מטה המלחמה לתוככי בית החולים. צילום: ישראל כהן